

พุทธานุภาพ

พุทธานุภาพ สิริวิรุณ

จัดพิมพ์ครั้งแรก : เมษายน 2557

จำนวน : 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด
214 ซ. พระรามที่ 2 ซอย 38 ถ.พระราม 2
แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. 10150

โทรศัพท์ : 0-2415-2621 ต่อ 701

โทรสาร : 0-2416-7744

อีเมลล์ : jobamy@gmail.com

คำนำ

ในสมัยที่ข้าพเจ้าทำงานเป็นอาจารย์ เป็นนักวิจัยพันธกิจวิศวกรรมอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าต้องเพียรถอดรหัส จากทฤษฎี หลักการ แนวความคิด สมมุติฐานของระบบวิทยาศาสตร์ เพื่อผลิตผลงานวิจัยระดับสากล ดังที่สถาบันต้นสังกัดตั้งความหวังไว้

ขณะนั้นไม่ได้ตระหนักรู้แม่แต่น้อยว่า การก้มหน้าก้มตาติดตามรายงานวิจัยจากโลกตะวันตกเพราะถูกอบรมให้เป็นทาสของระบบปรัชญาวิทยาศาสตร์ คำว่า “สากล” มันทำให้ทุกอย่างเสมือนเป็นความศักดิ์สิทธิ์ไม่ว่าจะเขียนโครงการวิจัยอย่างไร ถ้าอ้างว่าโลกสากลเขาทำกัน เป็นต้องได้รับผลตอบแทนเป็นบวกเสมอต้นเสมอปลาย

ภายหลังอายุเกินครึ่งศตวรรษได้เข้ามาปฏิบัติธรรม โดยบูรณาการความรู้จากตะวันตก เข้าคู่กับอานิสงส์ที่ได้จากไตรสิกขา คือฝึกการให้ทุกรูปแบบ การรักษาศีลเป็นปกติ และการทำจิตตภาวนาเป็นกิจประจำวันทำมาประมาณยี่สิบปีเศษ ก็เชื่อว่าตนรู้จักตนเองตามที่จิตเห็นด้วยตนเอง ถ้ามองโดยนัยเดียวกันกับเมื่อก่อนก็คือได้ยอมเป็นทาสของพุทธธรรม เพื่อเป้าหมายของการอยู่เหนือสังสารวัฏ พ้นจากการเกิดการตาย ผลลัพธ์จากการเป็นนักวิจัยและเป็นนักปฏิบัติธรรม ให้ลักษณะของความต่างกันสุดขั้ว

ขณะที่ทำงานวิจัย จะเครียด กังวลกับเครื่องมือวิทยาศาสตร์ กระบวนการวิทยาศาสตร์ และเครียดหนักถ้าผลงานวิจัยไม่ได้ดังที่คิด

แต่มาถึงปัจจุบัน กลับมีอิสระในการเลือก อยู่เป็นอิสระจากการต้องถูกกล่อม และถูกเร้าจากโฆษณาและประชาสัมพันธ์ทุกชนิดทุกรูปแบบ

ทั้งในกรอบและทั้งนอกรอบ

ข้าพเจ้าเข้าใจตนเองมากขึ้น และเห็นใจโลกมากขึ้น ที่ต่างคนต่างฝ่ายต่างดิ้นรนปรุ้งแต่งความคิดของตนเอง และเคยชินกับการเลือกข้าง เพราะโลกนี้มีสมบัติของความเป็นคู่ (ทวิภาวะ)

พุทธธรรมสอนให้มองโลกอย่างเห็นความเป็นคู่ทุกรูปแบบ เช่นอยู่เหนือคู่ฝ่ายการเมือง (รัฐบาลและกปปส) อยู่เหนือคู่แห่งอภิมหาเศรษฐกิจ และคนรากหญ้า อยู่เหนือคู่แห่งการเสพติดทุกเรื่อง รวมทั้งสิ่งที่ตนเข้าใจว่าถูกต้อง เพราะถ้ายึดไว้แล้วก็คือการปรุ้งแต่งจิต ต่างคนต่างยึดขึ้นกับบุพกรรมของแต่ละคนในแต่ละขณะ

ข้าพเจ้าได้เขียนหนังสือธรรมมา 14 เล่ม แต่แรกเข้าใจว่าหนังสือแต่ละเล่มเป็นการสาธยายของจิตตสังขารของตนเอง แต่พิจารณาโดยรอบแล้ว แท้จริงการเขียนหนังสือคือการถอดรหัสบทสวดมนต์ที่สำคัญทุกบท เช่นธัมมจักรกัปปวัตตสูตร อนันตลักขณสูตร ปฏิจจสมุปปาทอิทัปปัจจยตา กาลามสูตรสิบ รวมถึงธรรมเนียมของชีวิตที่กล่าวถึงบทบาทที่พุทธบริษัทควรประพฤติ เพื่อเป้าหมายที่พึงประสงค์อีกด้วย

ในบทความต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นหนังสือเล่มนี้ ดูคล้ายเป็นปกิณฑ-
กรรม แต่ทว่ามุ่งประเด็นไปที่ตำนานหรือเรื่องราวของพุทธประวัติ รวมทั้ง
แฝงไว้ด้วยการถอดรหัสจากภาษาคนเป็นภาษาธรรมก็เพราะความเชื่อว่า
“ถ้าเธอเห็นธรรม ก็คือเห็นเราตถาคต” นี้เองทำให้ตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า
“พุทธานุภาพ”

ข้าพเจ้ายังหวังว่า ผู้ที่เข้าถึงอำนาจแห่งความธรรมดา (อิทัปปัจจยตา)
ว่ากำกับชีวิตมนุษย์ โลกและจักรวาลอย่างไร ผู้นั้นก็คงจะชอบความธรรมดา

ของบทความในหนังสือเล่มนี้ที่ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาไทย แทนภาษาธรรม
จากจิตสู่อจิต แต่เพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

ขอสัมมาทิฐิ (การทำความเห็นให้ตรง) จงบังเกิดกับผู้รักภาษา
ธรรมของพุทธธรรม

สิริวรรณ
12 สิงหาคม 2557
(วันแม่แห่งชาติ)

คำอุทิศ

ความเพียร ความเป็นธรรม ที่แฝงอยู่ในตัวอักษรภาษาไทย
เพื่อรอการถอดรหัสจากภาษาสมมุติให้เป็นภาษาธรรมชาติ

ทุกคำที่เขียนขอมอบให้เพื่อนร่วมโลกที่เชื่อว่า โลกออนไลน์
คือความถูกต้องตามธรรมของยุค และทำให้ทุกคนเสมือนเป็นสมาชิก
อยู่ในครอบครัวเดียวกัน

ขอให้ผู้ที่เชื่อเหล่านั้นพอมองเห็นได้ว่า ถึงอย่างไรมันก็คือ
จิตตสังขารที่เกิดจากความไม่รู้ ไม่ต่างจากโลกในยุคที่ยังประกอบ
ด้วยหลากหลายวัฒนธรรม หลากหลายความเชื่อ ที่ถูกสมมุติเรียก
ว่าคนตกยุค

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	3
คำอุทิศ.....	6
บทที่หนึ่ง วันสำคัญของพุทธศาสนา	13
1.1 วันวิสาขบูชา	14
- ความสำคัญของป่าจากพุทธประวัติ	14
- วันแห่งชัยชนะของมนุษยชาติ	15
- รวบยอดความประเสริฐของมนุษย์	16
- มนุษย์กำหนดชะตากรรมของตนเองได้	17
- ชีวิตเป็นอย่างไรจึงจะมีคุณภาพและความรู้	20
- ศักยภาพความประเสริฐของมนุษย์	21
1.2 วันมาฆบูชา.....	22
- ความสำคัญจากพุทธประวัติ	22
- หลักโอวาทปาติโมกข์	22
- ความหมายของการไม่ทำบาปทั้งปวง	23
- ความหมายของการทำกุศลให้ถึงพร้อม	27
- ความหมายของการทำจิตของตนให้ขาวรอบ	29
- ควรอธิษฐานจิตอย่างไรในวันมาฆบูชา	30

1.3 วันอาสาฬหบูชา.....	30
- ความสำคัญจากพุทธประวัติ	30
- เหตุใดท่านโกณฑัญญะจึงได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนเพื่อน....	32
- ที่ว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีดวงตาเห็นธรรมคืออย่างไร	35
- ลักษณะของกามสุขัลลิกานุโยคและอตตกิลมถานุโยค ในยุคปัจจุบัน	37
- การอธิษฐานจิตในวันอาสาฬหบูชา	40

บทที่สอง สัมมาทิฏฐิ : การทำความเห็นให้ตรง

2.1 ปัญญาญาณที่ลึกซึ้งคือสัมมาทิฏฐิปัญญาที่โลกสรรเสริญคือความคิดสร้างสรรค์.....	44
2.2 การสร้างสัมมาทิฏฐิ.....	52
หนึ่ง ทาน (การให้วัตถุเป็นทาน).....	55
สอง ศีล (การรักษาความเป็นปกติของจิต)	58
สาม ภาวนา (กระบวนการทำจิตให้ตั้งมั่น)	60
สี่ จิตสาธารณะ (มือแห่งความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม)	63
ห้า ความอ่อนน้อม (พฤติกรรมของผู้มีความเคารพอยู่ในจิต)... ..	66
หก การแผ่บุญกุศลที่ตนมีให้สรรพชีวิต.....	68
เจ็ด การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น	70
แปด ฟังข้อคิดข้อวิจารณ์จากผู้อื่น	72
เก้า พุดให้ข้อคิดดีๆ กับผู้อื่น.....	73

บทที่สาม ข้อควรคิดจาก “กาลานุกรม : พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก”

3.1 กาลานุกรมทางประวัติศาสตร์และจิตตานุกรม.....	76
3.2 ปรัชญาพราหมณ์ : ต้นบทของปรัชญาพุทธ	79
3.3 ต้นบทของแนวคิดวิทยาศาสตร์.....	82
3.4 ยุครุ่งโรจน์ของพุทธธรรม	85
3.5 พุทธศาสนายุคใหม่ในประเทศอินเดีย.....	88
3.6 ชิกมันด์ ฟรอยด์ : ต้นบทของคุณธรรม จริยธรรมสากล	91
3.7 ความยิ่งใหญ่ของวิทยาศาสตร์ในฐานะศาสนาสากล	94
3.8 สาเหตุที่วิทยาศาสตร์กลายเป็นศาสนาสากล.....	95
3.9 ปรมัตถธรรมอยู่นอกเหตุเหนือผลของวิทยาศาสตร์	99
3.10 บทสรุป	101

บทที่สี่ สติในมิลินทปัญหา

4.1 อารัมภบท คำว่า “ สติ ”	104
4.2 สติในฐานะองค์ประกอบของโสภณเจตสิก.....	106
4.3 แนะนำมิลินทปัญหาอย่างย่อ.....	108
4.4 ประโยชน์ของมิลินทปัญหา	110
4.5 ปฏิสัมพันธ์ญาณคืออะไร.....	111
4.6 คำปรารภในการขยายความสติในมิลินทปัญหา	113

4.7 ลักษณะคำถามของพระเจ้ามิลินทร์และ

คำตอบของพระนาคนเสน	115
- สติที่เกิดจากการรู้ยิ่งคืออะไร	115
- สติที่เกิดจากวิญญูณอันยิ่งคืออะไร	121
- สติที่เกิดจากทรมณ์คืออะไร	126
- สติที่เกิดจากวิญญูณเกื้อกูลคืออะไร	130
- สติที่เกิดจากวิญญูณไม่เกื้อกูลคืออะไร	131
- สติที่เกิดจากกถาคืออย่างไร	132
- สติที่เกิดจากลักษณะคืออะไร	142
- สติที่เกิดจากการระลึกคืออะไร	144
- สติที่เกิดจากการหัดคิดคืออะไร	147
- สติที่เกิดจากการนับคืออะไร	150
- สติที่เกิดจากการจำคืออะไร	154
- สติที่เกิดจากการอบรมคืออะไร	157
- สติที่เกิดจากการจดไว้คืออะไร	160
- สติที่เกิดจากการเก็บไว้คืออะไร	163
- สติที่เกิดจากการพบคืออะไร	164
4.8 บทสรุป	166
ภาคผนวกที่ 1 สัตตวรรค “ ถามอาการแห่งสติ ”	171
ภาคผนวกที่ 2 แผนผังแบบจำลองลักษณะของจิต ของศ.ดร.ระวี ภาวิไล	174

บทที่ห้า ธรรมชาติของระบบการศึกษาของไทย	
5.1 หลักธรรมชาติของ.....	176
5.2 การศึกษาของไทยขาดการอบรมให้บัณฑิต มีจิตสาธารณะ.....	177
5.3 การศึกษาในระบบของไทยเน้นเนื้อหาสาระ.....	178
5.4 เป้าหมายของการศึกษาที่ลอกมาจากโลกาภิวัตน์..	181
5.5 การมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์.....	182
- การคิดเชิงวิพากษ์.....	182
- การคิดเชิงเปรียบเทียบ.....	183
- การคิดเชิงประยุกต์.....	184
- การคิดเชิงบูรณาการ.....	184
- การคิดเชิงวิเคราะห์.....	185
- การคิดเชิงมนทัศน์.....	186
- การคิดเชิงสังเคราะห์.....	187
- การคิดเชิงสร้างสรรค์.....	187
- การคิดเชิงอนาคต.....	188
- การคิดเชิงกลยุทธ์.....	189
5.6 การเน้นกิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	189
5.7 ท่องจำเป็นสิ่งจำเป็น.....	191
5.8 เหตุผลจากวิทยาศาสตร์.....	192

5.9 ทักษะการใช้เครื่องมือเพื่อทำงาน.....	193
5.10 ทักษะการเข้าใจตนเองตามที่เป็นจริงขาดหายไป	196
5.11 การแก้ปัญหาของโลกาภิวัตน์ ใช้หลักรูปช่วยรูป..	200
5.12 สาธารณะประโยชน์ของบุญกิริยาวัตถุ 10.....	201
5.13 จะทำอะไรจึงจะใช้วิกฤติให้เป็นโอกาส	204
5.14 ข้อสรุปหลักธรรมมาภิบาลของระบบการศึกษา.....	205
ภาคผนวกที่ 3 ต้นเหตุของการเขียนหนังสือธรรมะ	212
ภาคผนวกที่ 4 ประวัติของสิริวรรณ (แม่ชีดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์)	226

မာကီ

၇

บทที่ 1

วันสำคัญของพระพุทธศาสนา

1.1 วันวิสาขบูชา

ความสำคัญของป่าจากพุทธประวัติ

พุทธบริษัททั่วโลก ยอมรับว่า วันวิสาขบูชา ซึ่งตรงกับฤกษ์ 15 ค่ำ เดือนหก ของปฏิทินจันทรคติ เป็นวันอัศจรรย์ ฤกษ์ดังกล่าวคือวันประสูติ (เกิด) ของเจ้าชายสิทธัตถะ วันตรัสรู้ (เปลี่ยนเจ้าชายสิทธัตถะเป็น พระพุทธเจ้า) และปรินิพพาน (ตาย)

ที่อัศจรรย์อีกประการหนึ่ง คือ ทั้ง 3 ปราภฏการณ เกิดในป่าทั้ง 3 ปราภฏการณ

บางคนสงสัยว่า เหตุใดความอัศจรรย์ ดังกล่าวต้องเกิดในป่า

ผู้รู้ท่านคาดคะเนว่า เพราะพระพุทธเจ้าท่านรักป่า และต้องการให้สาวกมองเห็นความสำคัญของป่า พระพุทธเจ้าต้องการพิทักษ์ความเป็นป่า โดยเฉพาะใต้ให้เกียรติต้นไม้แทนพระราชวัง เพราะทุกปราภฏการณ ที่ยิ่งใหญ่ นั้น ทรงประทับใต้ต้นไม้โดยตลอด

ทุกวันนี้ โลกยอมรับว่า ป่าคือผู้ให้ชีวิต ผู้คุ้มครองสมดุลของนิเวศวิทยาให้กับโลก ความเป็นป่าจะอุดมไปด้วยพันธุ์พืช สัตว์นานาชนิด ป่าจะเอื้อประโยชน์แก่มนุษย์ ในฐานะทรัพยากรธรรมชาติ ที่ให้ปัจจัยสี่มาแต่โบราณกาล

สิ่งที่สังเกตได้จากความเป็นป่า คือ การที่ทุกชีวิตในป่าจะเติบโตร่วมกัน โดยไร้กฎเกณฑ์อย่างเดียวกับระบบวิทยาศาสตร์ แทบทุกตารางนิ้วของความเป็นป่า มีชีวิตอาศัยร่วมกันอย่างสันติสุข แต่ไม่มีกฎเกณฑ์แบบฉบับเดียวกับกฎของวิทยาศาสตร์

ป่าสามารถจะช่วยตนเองให้รักษาความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้ ถ้าหากมนุษย์ไม่เข้าไปตัดป่าแบบล้างผลาญ หรือล่าสัตว์แบบโหดร้าย หรือเผาป่าเพื่อประโยชน์ แผลงเร้นที่มักง่าย และเห็นแก่ตัวอย่างสุดโต่ง ป่าเป็นผู้ให้ให้ความชุ่มชื้น ให้น้ำยามแล้ง ให้ข้อคิดในการอยู่รอดว่า การอยู่ร่วมกันของความหลากหลายของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ นอกจากเอื้อให้ชีวิตรอดแล้ว ยังทำให้ระบบนิเวศอยู่ในสมดุลอีกด้วย

ป่าจึงปกป้อง ปกป้อง และเป็นที่พักพิงของชีวิตทุกชนิด
ด้วยเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงให้เกียรติป่าสูงสุด

วันแห่งชัยชนะของมนุษยชาติ

เนื่องจากความอัศจรรย์ที่มีต่อวันวิสาขบูชาของชาวพุทธ จากประวัติศาสตร์ พระมหากษัตริย์ในสมัยสุโขทัย ได้ริเริ่มการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาอย่างยิ่งใหญ่ มีการประกาศการจุดประทีบ เวียนเทียน ทำบุญให้ทาน ด้วยพิธีกรรมใหญ่โต

พิธีเฉลิมฉลองวิสาขบูชาได้หายไปสมัยอยุธยา มาปรากฏหลักฐานอีกครั้งหนึ่ง โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้จัดพิธี

วิชาขบขะ เพื่อขับไล่โรคร้ายไข้เจ็บ และการเฉลิมฉลองวันวิชาขบขะก็ทำ
กันติดต่อกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน

ท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม เป็นภิกษุองค์แรกที่
อธิบายวันวิชาขบขะว่า มีสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่อยู่ในภาษาธรรม
โดยอธิบายความหมายของวันวิชาขบขะว่า

นี่คือสัญลักษณ์แห่งชัยชนะที่มนุษย์สามารถจะกำจัดเหินไกลของ
ตนเอง การบรรลุอรหัตผล ก็แสดงถึง ความไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายใน
วัฏฏสงสารอีกต่อไป

นี่คือมนุษย์สามารถข้ามความกลัวทุกอย่างได้ ข้ามพ้นความกลัว
ความเกิด ความแก่ และ ความตาย ซึ่งข้ามได้ยากลองใช้สามัญสำนึก
ตรึกตรองดู เจ้าชายสิทธัตถะก็คงกลัวเวทนา เพราะท่านถูกอบรมให้อยู่ในความ
เชื่อของศาสนาพราหมณ์ตั้งแต่เล็กแต่น้อย

ตามพุทธประวัติก่อนการตรัสรู้ได้ต้นมหาโพธิ์ มีมารทั้งห้ามากวน
สมาธิ พระองค์เอนนิ้วชี้ลงดิน ให้พระแม่ธรณีเป็นพยาน ว่าพระองค์จะ
ค้นหาความจริงของชีวิต และจะไม่ยอมกลัวหม่มมารอีกต่อไป พระพุทธรูป
ที่มีพระหัตถ์ชี้ลงดินจึงถูกเรียกว่าพระพุทธรูปปางชนะมาร

รวบยอดความประเสริฐของมนุษย์ก็คงจะได้ดังนี้

- เจ้าชายสิทธัตถะได้แสดงว่า การเกิดเป็นมนุษย์ประเสริฐกว่าการ
เกิดเป็นเทวดาและพรหม

- การรักความจริงของชีวิตดีกว่าที่จะข่มความกลัวไว้ได้แต่อ่อนนอน
ขอความช่วยเหลือจากพระพรหม หรือเทวดา หรือพระเจ้า

- และการที่ได้รู้จักว่า ชีวิตคืออะไรตามที่เป็นจริง ถือว่าเป็นความ
รู้ดีที่สุด ประเสริฐกว่าความรู้อื่น ๆ ทั้งหมด

ในที่ประชุมสมัชชาขององค์การสหประชาชาติ วันที่ 15 ธันวาคม
พ.ศ. 2542 ได้ยอมรับว่า

วันวิสาขบูชาคือวันแห่งชัยชนะของการเกิดเป็นมนุษย์ แสดงว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะข้ามความกลัวทุกชนิด โดยเฉพาะกลัวตาย ดังนั้นความประเสริฐของมนุษย์จะอยู่ที่

หนึ่ง มนุษย์สามารถสละตนเอง เพื่อความร่วมมือของสังคมองค์รวมได้ ตัวอย่างเช่นการที่แต่ละคนสละความชอบเรื่องการแต่งกายของตนเอง แต่มาแต่งเครื่องแบบให้เหมือนกัน นี่แสดงว่าเราสละความชอบของเรา เพื่อความเป็นระเบียบของหมู่คณะ

ถ้าเราสละตนเอง ทำตามที่พระพุทธเจ้าท่านวางโอวาทปาติโมกข์ไว้ ก็เท่ากับเราสละตนเอง และทำเพื่อโลกสากล

สอง ถ้าหากมนุษย์แต่ละคน มองเข้ามาสู่ภายใน ศึกษาให้เข้าใจ และรู้ทันอารมณ์จิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวด (เวทนา) สามารถเข้าใจได้เวทนาเกิดได้อย่างไร ควรจะวางท่าที่ต่อเวทนาอย่างไร

ถ้าหากเป็นความเจ็บทางอารมณ์ เช่น เบื่อ เซ็ง เหนง ก็ต้องรู้ว่าจะต้องต้อนรับต่ออารมณ์ที่ปรากฏได้อย่างไร

นี่แหละเรียกว่าชัยชนะของมนุษย์ ที่สามารถเข้าใจ อบรมปัญญา จนควบคุมเวทนาและอารมณ์ยินดี ยินร้ายของตนเองได้

สาม เมื่อมนุษย์ สามารถรู้ทันอารมณ์ต่างๆ ของตนเอง แสดงว่ามีวิธีปรับอารมณ์ภายในได้ ถ้าเช่นนั้นมนุษย์ไม่ต้องทนยอมรับการกระทำ แต่สามารถปรับอารมณ์ให้ดีและสอดคล้องกับเหตุปัจจัยที่กำลังดำเนินอยู่ ถ้าเช่นนั้นมนุษย์สามารถกำหนดกรรมของตนเองได้จากการตั้งเจตนา และปฏิบัติตามแผนที่ธรรมที่ได้รับการบัญญัติไว้อย่างแนบคาย

ตัวอย่างเช่นถ้าเราต้องการเป็นที่รักของทุกคนที่มาสัมพันธ์โดยตรงกับเรา เราควรต้องทำอะไร ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจึงมีความเป็นที่รักเป็นผลสัมฤทธิ์

ความเป็นที่รัก จะต้องประกอบด้วยธรรมสี่ตัว คือ การให้ การพูด รักษาหัวใจ หรือให้กำลังใจ การประพடுத்தินเสมอดั้นเสมอปลาย และการไม่ดูหมิ่นงานที่ผู้อื่นกำลังทำ

การให้เป็นฐานทัพของความเป็นพุทธธรรมมาโดยตลอด พุทธบริษัท เมื่อประกอบพิธีกรรม ในวิธีการของพิธีกรรมเหล่านั้นจะต้องมีการให้ ในรูปแบบต่างๆ ทั้งงานมงคล เช่นงานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ หรืองาน อวมงคล เช่นงานศพ เป็นต้น

การให้ที่มีผลสูงคือการให้ผู้เป็นเนืองนาบุญของศาสนา ได้แก่ภิกษุผู้ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ด้วยการใส่บาตร ทำสังฆทาน ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า แต่การให้ที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่า ได้ทานิสงส์สูงสุดคือ การให้ตนเอง เป็นทาน เช่น การบวชเนกขัมม การบวชชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็ภิกษุ สามเณร หรือบวชชี ถือว่าเป็นการสละความเคยชินของตนเองมาประพடுத்தินตาม พระธรรมวินัย

การบวชคือการสละตนเอง ตั้งแต่การแต่งตัวตามความชอบ มาแต่ง ตามรูปแบบ การต้องมาอยู่วัดเพื่อปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย ถือว่าเป็นการ สละความเคยชินของตนเองอย่างใหญ่หลวง การบวชทุกชนิดจึงมีอานิสงส์สูง พุทธบริษัทจึงยินดีสละปัจจัยอุปถัมภ์การบวชทุกชนิด เมื่อผู้บวชมีต้องทำ อะไรแจกเช่นฆราวาส ทุกสิ่งทุกอย่างมีผู้ที่เลื่อมใสจัดหามาให้ ชีวิตควรจะ ต้องประพடுத்தินอย่างไรรจึงจะคุ้มกับความเลื่อมใสของพุทธบริษัท

คำตอบก็คือ ต้องเคารพพระธรรมวินัย

- ต้องประพடுத்தินตามพระธรรมวินัย อย่างเคร่งครัด
- ต้องทำสมาธิเพื่อให้จิตตั้งมั่น จนกระทั่งมองเห็นความจริงของ พระธรรมมองเห็นพระคุณอันใหญ่หลวงของบุพการี เช่น พ่อแม่ ญาติ ครู อาจารย์ พี่เลี้ยง หรือผู้ที่มีอุปการะคุณ

ถ้าเริ่มมีสาสวสัมมาทิฐิ คือ เห็นคุณของพระรัตนตรัย เห็นคุณของพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ คุณของมนุษย์ สัตว์ เทวดา ต่อมาก็จะเห็นค่าของพระธรรมวินัย และต่อมาจะซาบซึ้งในธรรมชาติผู้ให้ จะเห็นธรรมชาติคือแม่ตัวจริงของมนุษยชาติ ผู้ให้อย่างแท้จริง คือ ป่า เขา ทะเล แม่น้ำ อากาศ หรือรวมเรียกว่า ระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม

การมีปัญญาเห็นการอิงอาศัยและการเอื้อประโยชน์ของกันและกันระหว่างมวลมนุษยชาติ ทำให้เห็นคุณค่าของการทำงาน ทุกคนต้องทำงานอะไรสักอย่าง เพื่อสนับสนุนการเป็นอยู่ของผู้อื่นบ้าง

เราจึงเกิดความสำนึกว่า เกิดเป็นมนุษย์จะประเสริฐสุด ถ้าหากใช้มือสองข้างทำการให้

ขณะรับประทาน แท้จริง คือการให้อาหารกับร่างกายตนเอง ก็ต้องรับประทานอย่างมีสติ

ขณะที่ทำงานบ้าน ก็ต้องทำอย่างมีสติ เพื่อให้ทุกชิ้นงานเรียบร้อยและดูงดงาม ไม่ทำให้ข้าวของเสียหาย ไม่ใช้น้ำ ไฟ และสิ่งสิ้นเปลืองให้ฟุ่มเฟือย ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ให้เหมาะสมกับความเป็นผู้รู้คุณของธรรมชาติ

ขณะที่สนทนากับผู้อื่น ก็เห็นคุณค่าของการมีเพื่อนมนุษย์อยู่ร่วมกัน ด้วยสันติสุข มนุษย์แต่ละคนมีปัจเจกลักษณะ แต่สามารถเคารพกันได้ ไม่ต่างจากความหลากหลายของชีวิตที่อยู่ร่วมกันในป่า

ถ้าต่างคนต่างรับวิถีแห่งการพึ่งพิงกัน เคารพวิถีชีวิตของกันและกัน สามารถใช้สองมือของตนทำงานเพื่ออุปถัมภ์กันและกันไว้ในวิถีสงสาร

การอยู่เช่นนี้มันคือการสร้างความรักสากล

ไม่ว่าอยู่ที่ไหนก็สร้างความเป็นที่รัก

เมื่อทุกคนมีชีวิตอยู่ด้วยความรักและหวังดีต่อกัน

นี่คือ ความสุข ความสงบ และสันติภาพของสังคมมนุษย์

- **ชีวิตควรเป็นอย่างไรจึงจะมีคุณภาพและความสุข** ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ.ปยุตโต)

หนึ่ง ต้องมีภาวะทางปัญญา ที่มีสมรรถนะเห็นความเป็นจริงและมีจิตใจที่ตรงต่อความจริง

สอง ต้องคุมจิตใจตนเองได้ ใช้จิตตนเองเป็น เพราะอบรมจิตมาดี

สาม ต้องมีความประพฤดี ไม่หนักใจตนเอง ทั้งความรู้ ทั้งความคิด ทั้งความเชื่อ และความชอบเฉพาะตน

พิจารณาจากภาพลักษณ์ภายนอก

- ผู้มีชีวิตพร้อมด้วยคุณภาพและความสุข คือผู้เป็นนักศึกษา ผู้มีเกียรติ มีเผ่าพันธุ์ ผู้รักความเจริญ มีความสุขใจ ที่ได้ร่วมทำกิจกรรมเป็นหมู่ เช่น เข้ามาสวดมนต์อย่างเต็มใจ ทำกิจกรรมอย่างเต็มใจ แม้ระดมสมองเพื่อลงทุนหุนความคิดก็รู้สึกถึงความสมานฉันท์ระหว่างมนุษย์

- เป็นผู้ที่มีใจอิสระ พ้นจากความหงุดหงิดเพราะรำคาญตนเอง พ้นจากการขมวดคิ้ว เพราะสร้างปัญหาที่ตนสร้างขึ้นไม่ไหว แต่มองทุกปัญหาคือความท้าทาย ไม่เคยน้อยใจในวาสนาของตนเอง เพราะโอกาสย่อมมีเท่ากันเสมอสำหรับผู้รักความจริง

- เป็นเจ้าแห่งจิต อยากคิดวิธีคิด วิธีตีแห่งการหาและการเข้าหา เหตุผล รู้การบัญญัติกฎและหลักการเพื่อแสวงหาความจริง อยากหยุดคิดก็ได้ หรือรู้กลวิธีหยุดคิดได้ง่ายๆ คือ เลี้ยงจิตไปทำกิจกรรมอื่นๆ

- มีความเป็นกันเองกับชีวิตของตน มองเห็นความเจ็บความตาย ความพลัดพรากเป็นแค่สมบัติธรรมดาของโลก

- ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท รู้ว่าต้องมีสติเพื่อเป็นเข็มทิศสู่ทางสายกลาง ทางแห่งการดำเนินชีวิตให้มีผลแห่งทุกข์ข้างเคียงน้อยที่สุด หรือไม่มีเลย

ศักยภาพความประเสริฐของมนุษย์ มนุษย์จะสุดประเสริฐ ก็ต่อเมื่อ :-

เห็นคุณค่าของการพนมสองมือ นอบน้อมบรรพชาติ ผู้ให้และผู้เป็นมารดาแห่งสรรพชีวิต

เห็นคุณค่าของการกราบ (ด้วยอุทิศ 5 อย่าง หรือ 8 อย่าง คือ เบญจางคประดิษฐ์ หรือ อัญญาางคประดิษฐ์) แก่คุณของพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์เจ้า

เห็นคุณค่าของความรู้สึกรักบุญชามุขการี (พ่อแม่ ญาติ ครูอาจารย์ และผู้ให้ก่อนทั้งมวล) ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งความดีและความสุข

เห็นคุณค่าของความนำทะนุถนอมของเครื่องมือ เครื่องใช้ทั้งหลาย ที่เป็นตัวแทนของมรดกทางปัญญาของครูทั่วโลก

เห็นคุณค่าของ พลังการที่เคลื่อนไหว นี้รู้ ดูเห็นเป็นธรรมชาติของอิทัปปัจจยา ที่รวมแห่งพลังชีวิต พลังกรรม และพลังกรรมตา

เห็นคุณค่าของพลัง รู้ชักนำคิด เพื่อทำชีวิตให้สงบ เรียบง่าย เห็นคุณค่าของพลังคิดชักนำรู้ เพื่อรู้เท่าทันว่า:-

- การใช้บัตรเครดิตจนสุดโต่ง แท้จริงคือบัตรเปลี่ยนผ่านจากภพมนุษย์เป็นดิรัจฉาน เป็นธรรมดา (โง่เป็นธรรมดา)

- การใช้พลังสองมือ เพื่อสนองความต้องการส่วนตนเท่านั้นแท้จริงคือ พลังเปลี่ยนผ่านจากมนุษย์เป็นเปรต และ อสุรกาย เป็นธรรมดา

- การใช้พลังสองมือ เพื่อบันทึกอารยธรรม ที่มีตนเป็นจุดศูนย์กลางแท้จริงคือพลังเปลี่ยนผ่านจากมนุษย์เป็นสัตว์นรก เป็นธรรมดา

ด้วยเหตุนี้ :-

- มนุษย์เท่านั้นที่จะรู้เท่าทันภัยของสังสารวัฏ เป็นธรรมดา
พระพุทธเจ้าทรงประกาศด้วยสัมพัญัตถุตาญาณว่า

- “มีแต่ความเป็นมนุษย์เท่านั้น ที่เมื่อเห็นภัยอันใหญ่หลวงของสังสารวัฏ
แล้ว ย่อมมีโอกาส จังหวะ และเวลา ที่จะอยู่เหนื้อมหันตภัยทั้งปวง”

1.2 วันมาฆบูชา

ความสำคัญจากพุทธประวัติ

ตามตำนานมาฆบูชาเป็นวันเพ็ญเดือนสาม ได้เกิดเหตุที่นับว่า
อัศจรรย์สี่อย่าง (จาตรงคสันนิบาต) คือ

(หนึ่ง) มีการเดินทางจากที่ต่างๆ มาที่วัดเวฬุวัน โดยมีได้
นัดหมาย เป็นภิกษุ 1,250 รูป (สอง) ทุกรูปเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา
(สาม) ทุกรูปเป็นพระอรหันต์ที่มีอภิญญาทั้งหมด (สี่) พระพุทธองค์แสดง
หลักธรรมปฏิบัติของพุทธบริษัท มีชื่อเรียกว่า โอวาทปาติโมกข์

เวฬุวันเป็นวัดแรกของพระพุทธศาสนา พระเจ้าพิมพิสารทรงถวาย
เป็นสถานที่สวนไผ่ อยู่ในกรุงราชคฤห์ ซึ่งจะใช้เป็นที่พักก่อนที่พระพุทธเจ้า
จะเดินเข้าไปโปรดญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์ เป็นวัดที่มีเหตุการณ์สำคัญของ
พระพุทธศาสนา เช่น เป็นสถานที่บวชให้พราหมณ์อุปติสสะและพราหมณ์
โกณฑิยะ ซึ่งต่อมารู้จักกันในฐานะอัครสาวกฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ในนาม
พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะตามลำดับ

มีเหตุการณ์ที่น่าจะอนุমানหลายข้อ

1. เหตุใดภิกษุ 1,250 รูป จึงพร้อมใจกันกลับมาที่วัดเวฬุวัน
2. มารวมกันในวันเพ็ญเดือนสาม

3. มาร่วมรับทราบในหลักการที่ควรปฏิบัติ โอวาทปาติโมกข์

4. เราควรจะอธิษฐานอย่างไร จึงเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง

ท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม ได้เรียกวันมาฆบูชาว่าเป็นวันพระธรรม และวันอาสาฬหบูชาว่าวันพระสงฆ์ การอนุமானว่าภิกษุ 1,250 รูป กลับมารวมกันพร้อมกัน ถือว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ เพราะเป็นการประชุมรวมกัน 4 อย่าง แสดงว่าภิกษุที่ออกไปเผยแผ่ธรรม ณ ที่ต่างๆ ต่างได้รับแรงดลใจ อยากกลับเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เพื่อรายงานผลเกี่ยวกับการเผยแผ่พระธรรมพร้อมกันราวกับนัดกันไว้ ซึ่งตรงกับค่านิยมของคนยุคนั้น ซึ่งมักจะมารวมกันประชุมวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลการวิจัยที่ทำมาในเรื่องที่สนใจคล้ายกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้แต่สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันเป็นสิ่งจำเป็น

นอกจากนี้ ยังแสดงจุดยืนของพระอรหันต์ว่า การประชุมเสวนากันจะทำในสวนป่า ไม่ใช่ทำในเมืองหรือในพระราชวัง ถือว่าภิกษุทั้งหมด 1,250 รูป มารับทราบหลักการเผยแผ่พุทธธรรมเป็นหลักเดียวกัน เรียกว่า “โอวาทปาติโมกข์” ประกอบด้วย

หนึ่ง การไม่ทำบาปทั้งปวง

สอง การทำกุศลให้ถึงพร้อม

สาม การทำจิตให้ขาวรอบ

ส่วนที่ว่าเหตุการณ์สำคัญมักเกิดในวันเพ็ญของเดือน เป็นเหตุผลทางกายภาพ เพราะตลอดคืนของ มาฆฤกษ์จะสว่างด้วยแสงจันทร์ ทำให้สามารถสนทนาแลกเปลี่ยนกันได้ตลอดทั้งคืน

ความหมายของการไม่ทำบาปทั้งปวง

ถ้าผู้ใดยังไม่เข้าใจสัจธรรมของชีวิต ตอบตนเองยังไม่ได้ว่าชีวิตคืออะไร มีชีวิตอยู่เพื่ออะไร เมื่อตอบคำถามด้วยตนเองไม่ได้ ก็ต้องเชื่อผู้ที่

ฉลาดกว่า ศาสดาของศาสนาจึงมีมาแต่โบราณ ศาสนิกชนจะเชื่อว่าศาสนาของตนฉลาดที่สุด คำสอนของศาสนาจึงถูกมารักษาปฏิบัติโดยตรง ทุกศาสนาหรือลัทธิที่อ้างพระเจ้าใหญ่ที่สุดในจักรวาล โองการของพระเจ้าจึงปฏิเสธไม่ได้ หากใครทำผิดและฝ่าฝืนจะรู้สึกบาป

ศาสนาคริสต์จึงมีการสารภาพบาปเพื่อลดความเครียด

ศาสนาอิสลามจะต้องทำละหมาดวันละห้าครั้ง

ศาสนาพราหมณ์จะต้องทำพิธีกรรม เป็นการบูชาัญญ

แม้แต่ศาสนาขงจื้อที่รองความเชื่อของคนจีนมานานนับพันปี ก็ยังต้องเช่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ ไม่ทำไม่ได้ จะรู้สึกบาป

บาปจึงหมายถึงความรู้สึกไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เตือดร้อนใจไม่อาจสงบเป็นปกติสุขอยู่ได้

แม้แต่คนชาวเขามีพ้อมดมดหมอผี ประจำหมู่บ้าน เมื่อใดทำพิธีปิดรังควาญ มักหนีไม่พ้น การสังเวทยานาจลึกลับด้วยวิญญาณสัตว์

วิญญาณของสัตว์จึงมักเกี่ยวข้องกับการแสดงความภักดีที่มนุษย์มอบให้กับอำนาจลึกลับที่ตนมองไม่เห็น แต่รู้สึกเกรงขามหวาดหวั่นอยู่ภายในใจ

ศีลห้าเป็นข้อห้ามห้าข้อที่มีมาแต่โบราณ เพียงแต่ได้รับการนำมาใช้เป็นฐานของการประพฤติของมนุษย์ที่เป็นพุทธบริษัท

ศีลข้อที่หนึ่ง ห้ามฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนสัตว์ให้เดือดร้อน จากศีลข้อที่หนึ่งนี้เอง ที่ทำให้พิธีกรรมของพระพุทธศาสนาจะไม่สัมพันธ์กับการฆ่าสัตว์

การบูชา การทำพิธีกรรม โดยสังเวเทพเจ้าด้วย แพะ แกะ หรือแม้แต่เช่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษด้วยเบ็ด ไก่ ห่าน เป็นเรื่องที่พระพุทธองค์รวมทั้งสงฆ์สาวกไม่เห็นด้วย การลั้มสัตว์เพื่อมาทำอาหารใส่บาตร เป็นเรื่องที่ได้บุญไม่ค่อยคุ้มบาป

เนื่องด้วยเหตุนี้ พุทธบริษัทที่สมาทานศีลข้อที่หนึ่งจึงระมัดระวัง เรื่องการตบยุง การฆ่ามด การฆ่าแมลงคลานตามบ้าน ซึ่งบ่อยครั้งก็เป็น เรื่องไร้เหตุผลของคนที่เชื่อความรู้ที่ทันสมัย

การฆ่าและการเบียดเบียนชีวิตสัตว์ขึ้นอยู่กับการเจตนาที่ตั้งไว้ เช่น ถ้า จ้างคนมาฉีดป้องกันปลวก ไม่ถือว่าเป็นบาป เพราะเป็นการป้องกันมิให้ ปลวกขึ้นบ้าน การป้องกันบ้านเรือนข้าวของจากแมลงต่างๆ จึงต้องการ สติปัญญา กินอยู่ใช้สรรพสิ่งอย่างไร ไม่เหลือตกค้างให้มด แมลงมาก่อวน สร้างความรำคาญ

คนที่ เป็นพุทธบริษัทที่ศรัทธาในศีลข้อที่หนึ่ง จึงต้องประกอบด้วย สติปัญญา ใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันไม่ให้บ้านเรือนข้าวของใช้ ต่างๆ ถูกรบกวนด้วยแมลงหรือมด ตัวอย่างเช่น ไม่แช่จานชามที่ใช้แล้ว จนมดแมลงขึ้น ทุกอย่างเมื่อใช้แล้ว ต้องเก็บรักษาให้เรียบร้อย นี่คือการ ป้องกันบาปในปกติชีวิต

คราวนี้พิจารณาว่า การไปสั่งอาหารตามภัตตาคารบางแห่งที่มักจะ เชิญชวนลูกค้าให้แสดงความต้องการ จะใช้ปลาตัวไหน กุ้ง หอย ปู ชนิด ใดไหน สัตว์เหล่านั้นถูกเลี้ยงไว้ในตู้โชว์หน้าร้าน และหลังจากถูกเลือกแล้ว มันจะถูกจับไปทำอาหารด้วยวิธีการที่น่ากลัว เพราะเป็นการเบียดเบียน อย่างยิ่ง เช่น นำปลาหนึ่งทั้งเป็นเช่นนั้น เป็นต้น แม้เรามีได้เป็นคนทำด้วย มือตนเอง แต่ผู้สั่งก็เป็นเหตุแห่งการฆ่าและเบียดเบียนเหล่านั้น อาหาร ตามสั่งในภัตตาคารซึ่งผู้ตักจึงถือว่าเป็นบาป พุทธบริษัทไม่ควรกระทำ

ศีลข้อที่สอง ว่าด้วยข้อห้ามการลักขโมยและการกดขี่ ซึ่งถือว่าเป็น บาป เจตนาของการขโมยมีหลายรูปแบบ

(หนึ่ง) เพราะอยากได้เพื่อนำไปใช้เนื่องจากขาดแคลน

(สอง) เพราะอยากได้เนื่องจากต้องการความตื่นเต้น ต้องการทดสอบความสามารถของตนเองว่า หลบหลีกจากการตรวจจับได้หรือไม่

(สาม) เพราะอยากได้เนื่องจากเห็นว่าโอกาสมาถึงแล้ว ไม่มีใครเห็น ไม่มีใครกล้าหักท้วง

บาปจากศีลข้อที่สองคือ การไม่มีความละอายชั่ว ความกลัวผิดมากพอ ที่จะทำทุกอย่างตามความถูกต้อง ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง การจะละเว้นบาปในข้อนี้ ก็ต้องการสติปัญญาไม่ต่างจากศีลข้อที่หนึ่ง

สติปัญญาของผู้ใดมีมาก จะมองเห็นการกระทำ คำที่พูดตามสมควร ธรรม เช่น กล่าววาจาอย่างใดไม่ให้เป็นการเบียดเบียนความรู้สึกของผู้อื่น หรือใช้ข่าวของส่วนรวมอย่างไรให้ประหยัดเพื่อที่จะเหลือไว้ให้คนข้างหลังได้มีใช้

การใช้น้ำไฟ ก๊าซหุงต้ม ถนน หรือศาลาที่พัก ฯลฯ อย่างมีสติปัญญา จึงถือว่าเป็นการป้องกันความต่างพร้อยที่เกิดจากการผิดศีลข้อที่สอง

ศีลข้อที่สาม ตระหนักรู้ถึงความทุกข์จากการประพฤติดิฉินในกาม ส่วนมากมักจะหมายถึง การแย่งคนที่มีเจ้าของแล้ว หรือเรียกภาษาสมัยใหม่ว่าอย่าเป็นมือที่สาม

การทำบาปที่น่าจะเข้าข่ายผิดศีลข้อสาม คือ การมีเจตนาแย่งความชอบธรรมจากผู้อื่น เพราะความริษยา ดังนั้นจึงมีการวางแผนเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดในมิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีของผู้อื่นที่กำลังมีต่อกัน

ความชอบธรรมอาจเกิดจากการแย่งชิงตำแหน่ง หน้าที่การงาน โดยการให้สินจ้างรางวัล หรือเรียกว่า เงินซื้อตำแหน่ง หรือแม้แต่การพยายามแจกเงินเพื่อให้ได้เสียงเลือกตั้งก็เข้าข่ายความเป็นบาป

ถามว่าเมื่อทำกันจนเป็นเรื่องธรรมดาจะยังบาปไหม เช่น การแจกเงินก่อนการเลือกตั้ง คำตอบคือ จะได้สังคมที่มีสภาพของการลูบหน้า

ปะจุมก พัฒนาให้เจริญได้ยาก เพราะความละอายใจในการทำบาปไม่มี หรือมีไม่มากพอ

ศีลข้อที่สี่ การตระหนักรู้ว่าตนเองกล่าวถ้อยคำที่ขาดความยั้งคิด ทำให้ระคายหูผู้อื่น การหยุดฟังอย่างตั้งใจก็เป็นการลดบาป

การทำบาปในเรื่องวาจาเนี่ยค่อนข้างทำได้ยาก ต้องการสติปัญญาสูงมาก ที่จะเข้าใจว่า เหตุผลที่คิดว่าตนเองถูกเป็นเรื่องของทิวฏฐิ เกิดเนื่องจากการต้องการความเห็นในส่วนตนไว้ด้วยเหตุผลต่างกัน การอบรมให้รู้จักเคารพความเห็นที่แตกต่างจึงจะช่วยลดบาปจากวาจา

ศีลข้อที่ห้า การตระหนักรู้ว่า มีการบริโภคสิ่งต่างๆ อย่างขาดสติ สำหรับข้อนี้ถือเป็นข้อที่สำคัญที่สุด ท่านติช นัท ฮันท์ ได้รวมถึงการชมรายการจากทีวี หรือสมาร์ทโฟน หรือโน้ตบุ๊ก ที่ทำให้เกิดการกระทำที่ลืมหืม สามารถไปลองกระทำเรื่องที่สังคมนิยมไม่ได้ เช่น การข่มขืน การทำร้ายร่างกายและจิตใจ

การงดเว้นจากบาปทั้งปวง จึงเป็นเรื่องที่ต้องอบรมจิตใจให้ทวนกระแสความเคยชิน หรือกระแสการถูกปลุกเร้าที่รุนแรง เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยสัจจะที่จะข้ามความเคยชินที่เร้าห่มอง และต้องข่มใจไม่ตอบโต้เมื่อถูกเร้า ต้องอดกลั้นที่จะไม่ล่องละเมียดความตั้งใจที่จะทำบาป และต้องมีปัญญาเพียงพอที่จะเข้าใจความจริงตามธรรมชาติธรรมดาคืออีกด้วย

ความหมายของการทำกุศลให้ถึงพร้อม

บุญคือความสุข บาปคือความทุกข์ ความเป็นบุญและบาปเกิดจากความเชื่อที่ทำตามกันมา ทุกคนเกิดมาต้องเชื่อในพ่อแม่หรือบุพการี อิทธิพลของบุญและบาปจึงถูกครอบงำตั้งแต่เล็ก ๆ

ครั้งเมื่อได้ศึกษาเรียนรู้ได้มีเหตุผลและวิจารณ์ญาณของตนเข้าไปประกอบ สิ่งทีกระทำจึงมีประสบการณ์ตรงของบุคคลเข้าไปประกอบด้วย

การกระทำที่ผู้กระทำรู้จักการไคร่ครวญ รู้เหตุรู้ผล รู้ปัจจัย รู้เงื่อนไข รู้ความเหมาะสม การกระทำที่ผ่านปัญญาของผู้กระทำจะเรียกว่า กุศลและอกุศล

ถ้าเป็นกุศลหมายถึงกระทำแล้วเจริญ เกิดความสุขและความก้าวหน้า ถ้าอกุศลหมายถึงกระทำแล้วเสื่อม เช่น ไปทำศัลยกรรมใบหน้า คิดว่าจะสวยขึ้นแต่กลับทรุดลง อย่างนี้เรียกว่าอกุศล แต่ถ้าทำศัลยกรรมแล้วสวยขึ้น ทำให้เกิดความก้าวหน้าในหน้าที่ ตนเองก็มีความสุข อย่างนี้เรียกว่า กุศล

กุศลกรรมบถและอกุศลกรรมบถจึงอาจเกิดจากปรากฏการณ์เดียวกัน แต่แตกต่างกันตามบุคคลที่มีบุพกรรมติดตัวต่างกัน โดยหลักการกระทำ คำที่พูด การคิดที่จะแผ่เมตตาและหวังดีต่อผู้อื่น เรียกว่ากุศล

โดยหลักการให้อามิสทาน เพื่อหวังสิ่งตอบแทนตามความเชื่อ เรียกว่าบุญ แต่ถ้าให้เพื่อหวังสงเคราะห์ อนุเคราะห์ และจิตใจที่ได้นำวัตถุทานไปให้ตามความจำเป็น อย่างนี้เรียกว่ากุศล

หลังการนั่งสมาธิ จึงมีการแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ เช่นนี้เป็นพิธีกรรมของการสร้างกุศล

แม้พระอรหันต์ก็ยังต้องสร้างกุศล เพื่อทำให้กุศลถึงพร้อม

บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่จึงไม่ควรประมาทในบุญกุศลแม้เล็กน้อย ก็ยินดีที่จะทำ

สำหรับพุทธบริษัท ไม่ควรรอโอกาสในการทำบุญกุศล แต่ควรหาโอกาสที่จะทำ

พระโสดาบันและพระอริยเจ้าทั้งหลาย ไม่เคยอ้อม ไม่เคยพองจากการสร้างบุญกุศล

การทำจิตให้ชาวรอบคืออย่างไร

ในความเชื่อของชาวพุทธ การรักษาศีล และพยายามไม่ทำให้ศีลต่างพร้อย ถือว่าเป็นการทำจิตให้ชาวรอบในระดับพื้นฐาน เป็นกระบวนการทำจิตให้บริสุทธิ์มากขึ้น ผลลัพธ์คือ จิตตั้งมั่น หรือมีความมั่นคงพอที่จะทำกิจการงานให้ลุล่วง

การตั้งใจรักษาศีลให้ยิ่ง เช่น รักษาศีล 8 ศีล 227 ศีล 311 เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้จิตชาวรอบทั้งสิ้น

พุทธธรรมแบ่งความบริสุทธิ์ของจิตเป็น 7 ชั้น เรียกว่า วิสุทธิเจ็ด ท่านที่ต้องการอ่านให้ลึกซึ้ง ขอแนะนำให้อ่าน “วิถีพุทธ วิถีโลกาภิวัตน์” พ.ศ. 2554, 196 หน้า

ผลลัพธ์ที่ทำให้บริสุทธิ์จนถึงที่สุด คือความบริสุทธิ์ขั้นที่เจ็ด เรียกว่า ญาณทัสสนวิสุทธิ เป็นความบริสุทธิ์ จะมีอำนาจที่จะเปลี่ยนปุถุชนจิตเป็นอริยจิต

อริยจิตอยู่ในบุคคลใด เรียกว่า อริยบุคคล ซึ่งยังแบ่งออกเป็นแปดจำพวก คือ โสตาปจภูมิรรค โสตาปภูมิผล สกทาคามิมรรค สกทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหันตมรรค และอรหันตผล

เมื่อใดจิตถึงระดับอรหันตผล จะเรียกใหม่ว่าอเสขบุคคล คือบุคคลที่รู้แจ้งในเรื่องชีวิต และไม่ต้องศึกษาอีก ภาษาวิชาการเรียกว่า “พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว” (ความบริสุทธิ์ถึงที่สุดแล้ว)

โอวาทปาติโมกข์จึงเป็นกระบวนการพัฒนาจิต จากจิตเริ่มต้นที่จะเป็นอะไรก็ได้ แต่ทว่าต้องระวังไม่ทำบาปเพิ่ม แต่ทำกุศลให้มาก และทำจิตให้ชาวรอบ เมื่อจิตชาวรอบจนบริสุทธิ์ถึงระดับ ก็ผ่านขั้นตอนการปรับเปลี่ยนสภาวะจิต จากจิตปุถุชน เป็นจิตของอริยชน และอริยชนทุกระดับถือว่าเป็นนาบุญของโลก พระอรหันต์ถือว่าเป็น นาบุญสูงสุด มีประโยชน์ต่อโลกอย่างหาประมาณไม่ได้

ควรจะอธิษฐานอย่างไรในวันมาฆบูชา

วันมาฆบูชาถือเป็นวันหยุดราชการของไทย ควรใช้วันนี้จัดระเบียบชีวิตประจำวันให้เรียบร้อย ข้าวของใช้ต่างๆ ปรับสภาพ จัดแต่งให้เข้าที่เข้าทาง ระวังป้องกันไม่ให้ลวงละเมิดศีลห้า เช่น ควรใช้น้ำ ไฟ และอุปกรณ์เครื่องใช้อย่างระมัดระวังกว่าเคย ควรแผ่ความยินดีให้กับมนุษย์ ด้วยการส่งบัตรแสดงเมตตาจิต หรือมุทิตาจิต ถือเป็นวันที่ควรทำกุศลให้ถึงพร้อม แต่ถ้ามีโอกาสและจังหวะ การถือโอกาสเข้าหลักสูตรปฏิบัติธรรม ซึ่งสามารถหาได้ไม่ยาก เพื่อทำจิตให้ขารอบ ในการทำกุศลให้ถึงพร้อม ควรอธิษฐานให้เกิดสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ ให้กิจวัตรในชีวิตทุกอย่าง ทุกกิจกรรม เป็นกระบวนการสร้างกุศลให้ถึงพร้อม

1.3 วันอาสาฬหบูชา

ความสำคัญจากพุทธประวัติ

หลังจากการตรัสรู้ และเสวยวิมุตติสุขอยู่ 49 วัน พระพุทธองค์ทรงตั้งพระทัยจะไปโปรดธรรมแก่ผู้สมควรได้ทรงมนสิการถึงปัญจวัคคีย์ ผู้เคยทำหน้าที่อุปฐากระหว่างที่ทรงทดลองทรมานตน ปัญจวัคคีย์ได้หนีไปเมื่อพระองค์ตัดสินพระทัยเลิกการทำทุกรกิริยา ทรงทราบว่าปัญจวัคคีย์ พำนักอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงกรุงพาราณสี

ในคืนแห่งปักษ์ เดือนแรม ฤกษ์เดือนเพ็ญ ไกลรุ่ง ทรงเสด็จถึงที่พำนักของปัญจวัคคีย์ และได้ตรัสเทศนา สิ่งที่พระองค์ตรัสรู้ โดยเริ่มพระธรรมเทศนา (ธรรมจักร) ว่าสิ่งที่ไม่ควรกระทำสองประการ คือ

หนึ่ง กามสุขัลลิกานุโยค การเสวยสุขอยู่ด้วยกามคุณอย่างสุดโต่ง
สอง อตตกิลมถานุโยค การเบียดเบียนตนให้ลำบากอย่างสุดโต่ง

แต่มนุษย์ควรประพฤติทางสายกลาง ทางที่จะดับทุกข์และแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วยองค์แปด คือ สัมมาทิฏฐิ(ความเห็นชอบ) สัมมาสัมกับปะ (ความดำริชอบ) สัมมาวาจา(การกล่าวชอบ) สัมมากัมมันโต (การกระทำชอบ) สัมมาอาชีโว (การเลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายาโม (ความเพียรชอบ) สัมมาสติ (ความระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ความตั้งมั่นชอบ) เรียกว่า มรรคมีองค์แปด

เมื่อเทศนาจบ ท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม บรรลุความเป็น โสดาบัน ทำให้เกิดพระสงฆ์เป็นองค์แรก

ความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ถูกเรียกว่า “ธัมมจักรกัปปวัตตনสูตร” เป็นครั้งแรกที่พระธรรมที่ดับทุกข์ได้ ถูกทำให้เกิดขึ้นในโลก

วันนี้ถือว่าเป็นวันสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นวันหยุดราชการ เพื่อเปิดโอกาสให้พุทธบริษัทได้เข้าวัด ร่วมพิธีกรรมเป็นพุทธบูชา ที่แทบ ทั่วประเทศไทย ตลอดทั่วทุกวัด จะมีพิธีกรรม เวียนเทียน แห่เทียน ร่วมกับ พิธีกรรมออกพรรษา

ในบทความนี้ จะวิเคราะห์ด้วยการอนุมาน 4 ข้อ ว่า

(หนึ่ง) เหตุใดท่านโกณฑัญญะจึงบรรลุธรรมก่อนเพื่อน

(สอง) พระสงฆ์ หมายถึง ผู้มีจักขุธรรมที่สามารถเห็นความจริง ได้ด้วยตนเอง หมายถึงอย่างไร

(สาม) กามสุขัลลิกานุโยคและอิตถกิลมณานุโยค ในยุคปัจจุบัน มีลักษณะอย่างไร

(สี่) เราควรอธิษฐานอย่างไรจึงได้ชื่อว่าเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง ไม่ใช่เป็นพุทธบริษัทแค่ในทะเบียนบ้าน

เหตุใดท่านโกณฑัญญะจึงได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนเพื่อน

จากพุทธประวัติ หลังจากสิทธัตถะกุมารประสูติได้ 7 วัน พระมารดา ลีนชีพัตกษัย พระเจ้าสุทโธทนะ พระราชบิดาทรงจัดงานสมโภช มีพราหมณ์ มาร่วมทำพิธีและเมื่อเห็นมหาปุริสลักษณะของเจ้าชายสิทธัตถะ ต่างก็ ทำนายว่า ต่อไปภายภาคหน้า เจ้าชายจะได้เป็นจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ หรือ ถ้าออกบวชจะเป็นศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ ยกเว้นพราหมณ์หนุ่มที่ทำหน้าที่แทน พ่อชื่อ “โกณฑัญญะ” กลับทำนายเด็ดขาดลงไปว่า เจ้าชายจะทรงพัฒนา เป็นศาสดาใหญ่ของศาสนาใหม่

จากคำพยากรณ์ของพราหมณ์ทั้งหลาย ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะ เจริญวัยด้วยสิ่งแวดล้อมที่เพียบพร้อมด้วยกามคุณห้า ที่พระเจ้าสุทโธทนะ จัดให้อย่างเต็มที่ เจ้าชายสิทธัตถะทรงแวดล้อมด้วยความรักจากพระนาง นางมหาปชาบดีโคตมี ผู้เป็นพระชายาอีกพระองค์ของพระเจ้าสุทโธทนะ พระนางทรงเลี้ยงเจ้าชายเหมือนลูกหรือยิ่งกว่า เพราะพระโอรสของ ตนเอง (เจ้าชายนั้นหะ) กลับต้องตีมนมจากสนมอื่น

กล่าวโดยสรุป ตั้งแต่เล็กจนโต เจ้าชายสิทธัตถะได้เสวยแต่สิ่ง ที่ทำให้สบายตา สบายใจ สบายหู คงไม่ต่างจากเด็กยุคไอที ที่เกิดมาในโรง พยาบาลที่ทันสมัย นอนห้องปรับอากาศ ตีมนมเป็นเวลา และทุกอย่าง สะอาด ถูกดูแลอย่างดี อย่างที่สำนวนไทยว่า “มดไม่ให้ไต่ ไรไม่ให้ตอม”

นอกจากเติบโตในห้องปรับอากาศ เด็กทารกยุคไอทีก็ยังบริโภค สรรพวัตถุผ่าน การตีมนม การกินด้วยอาหารปรับสุขภาพ ผ่าอนามัยที่ปลอดภัย เชื้อ ขวดนม เครื่องใช้ ครีมหทา สบู่เหลว แป้งฝุ่น ฯลฯ และเปิดเพลง ขับกล่อม รวมทั้ง ดัด นวดตัวอีกต่างหาก

สรุปเป็นภาษาวิชาการว่า เด็กทารกเติบโตมาด้วยการเสพกาม คุณห้า สุขสบายผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย และอ้อมกอดของผู้เลี้ยงที่จัดสรร

ด้วยสรรพวิชาที่จะบำเรอทารกให้สบายกาย สบายใจ เมื่อเจริญวัยขึ้นก็เปลี่ยนชนิดของกามคุณทำให้สอดคล้องกับวัย เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะยังเป็นวัยรุ่น ตามประเพณีโบราณก็ถูกปรนเปรอด้วยระบำ ดนตรี จากนางในที่คัดเลือกมาแล้วว่าสวยงามสะคราญตา

โดยภาพรวมเจ้าชายสิทธัตถะทรงถูกบำเรอ อิ่มและอบอวลไปด้วยกามคุณห้า จนเจ้าชายสิทธัตถะหมดโอกาสจะเห็นความจริงของชีวิต เช่น คนเจ็บ คนชรา คนตาย เพราะพระราชบิดาจัดฉากปิดกั้นการรู้จักชีวิตจริงลงหมดสิ้น

ทุกครั้งที่จัดพิธีกรรม ท่านโกณฑัญญะผู้เป็นหนุ่มที่สุด (เข้าทำพิธีร่วมกับพราหมณ์ผู้มีอายุทั้งหลาย) จนมองเห็นการถูกปรนเปรอด้วยกามคุณที่เจ้าชายสิทธัตถะได้รับ

ศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาที่ไม่มีศาสดา นักปราชญ์ทุกท่านยกความยิ่งใหญ่ให้พระพรหมเป็นผู้สร้าง มีลัทธิต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ทุกลัทธิต่างพยายามเสนอหลักการว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้อาดมันของมนุษย์ไปรวมกับพระพรหม

อาจแบ่งลัทธิทั้งหลายเป็นสองกลุ่ม

กลุ่มที่เชื่อว่า ต้องปรนเปรอจิตวิญญาณด้วยพิธีกรรม และสรรพวัตถุ เพื่อให้อาดมันอยู่ในสภาวะคล้ายพรหม คิดอะไรได้สิ่งนั้น เรียกว่า กามสุขัลลิกานุโยค

อีกกลุ่มหนึ่งกลับปฏิเสธความสำคัญของร่างกาย กลับยกให้จิตอมตะลัทธิที่มีชื่อเป็นของมหาวีระ มีหลักการเข้าสู่โมกษะ คืออมตจิต ด้วยหลักสามข้อ เพื่อเข้าถึงจิตอมตะอย่างรวดเร็ว มนุษย์ต้องไม่ทำกรรมเพิ่ม ดังนั้นจึงสละทุกอย่างทางโลก คือบวช และคิดทำต่างๆ เพื่อทรมานร่างกาย และขณะเดียวกันก็คิดโยคะกรรม เพื่อให้จิตโดดเด่นกว่ากาย ลัทธินี้จึงมีพิธีกรรมและวิธีทางการสร้างสรรค์ที่ล้วนทรมานร่างกาย แปลก แหวกพิสดาร เรียก อัสดกิลมถานุโยค

ตามตำนาน เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะพระชนมายุ 29 ชันษา ได้พระโอรสเกิดจากพระนางพิมพา มีพระนามว่า ราहुล (บ่วงของจิต) พระองค์ได้เกิดสลดสังเวชในชีวิตที่ดำเนินอยู่ ใครที่จะไปแสวงหาการหลุดพ้นจากการแก่ การเจ็บ การตาย และทรงหนีออกไปบรรพชา โดยปลงผมเหมือนนักบวชทั้งหลาย จากนั้นทรงไปศึกษาวิธีเข้าฌานเจ็ดและฌานแปด จากอาหารดาบสและอุทกดาบสจนสามารถเข้าอรูปฌานชั้นสูงได้จนชำนาญ (กว่าอาจารย์)

เมื่อจิตเข้าสู่รูปฌาน จิตย่อมมีความเป็นหนึ่ง และมีสภาพเหมือนจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวง แต่ครั้งออกจากอรูปฌานแล้ว ความรู้สึกทั้งมวลยังคงเป็นอย่างเดิม เจ้าชายสิทธัตถะจึงมั่นใจว่า โมกษะที่อาจารย์ทั้งสองเชื่อว่าเป็นการหลุดพ้นแล้ว แท้จริงก็ยังไม่ใช่ จึงทรงลาอาจารย์และเข้ามาทดลองทรมานตน ด้วยกรรมวิธีของมหาวิระหรือลัทธินิเชน (ชนะ หมายถึง ผู้ชนะ) อยู่ 6 ปี เต็ม โดยมีปัญจวัคคีย์เป็นอุปัฏฐากอย่างใกล้ชิด

ตามตำนานกล่าวว่า เจ้าชายสิทธัตถะทรงทรมานตนหลายรูปแบบ อาทิเช่น อดข้าวนาน อยู่ในที่สกปรก กลั่นลมหายใจ เราจึงมักเห็นพระพุทธรูปปางทรมานผอม เห็นแต่ซี่โครง และตามตำนานกล่าวว่า ทรงคิดวิธีทรมานตนได้ยิ่งใหญ่กว่าโยคีทั้งหลาย

แม้กระนั้นก็ทรงเห็นว่า “นั่นไม่ใช่วิถีดับทุกข์ที่แท้จริง”

เมื่อแน่ใจว่า “ไม่มีจิตอมตะ” หรือรูปอมตะ (อาตมัน) จึงทรงเปลี่ยนพระทัย หันมาเสวยพระกระยาหาร และประพฤติดนเช่นคนปกติ จนร่างกายฟื้นกลับสภาพดังเดิม นี่เป็นต้นเหตุทำให้ปัญจวัคคีย์หนีไกล เพราะเข้าใจว่า เจ้าชายสิทธัตถะถอยจากความเพียร พ่ายแพ้แก่กิเลสเสียแล้ว

ด้วยเหตุนี้ ท่านโกณฑัญญะยอมสร้างมโนภาพได้ว่า “อัตตกิลมถานโยค” มีลักษณะอย่างไร

สรุปว่า ท่านโกณฑัญญะมีมโนภาพอันประกอบไปด้วยประสบการณ์ในชีวิตจริงว่า กามสุขัลลิกานุโยค และอตตกิลมถานุโยค ที่พระพุทธเจ้าทรงเริ่มปฏิเสธว่า ไม่ใช่ชีวิตที่ถูกต้องควรมีลักษณะเช่นใด ดังนั้น เมื่อพระพุทธองค์ทรงเทศนา ว่าด้วยมัชฌิมนธรรม ธรรมแห่งมัชฌิมาปฏิปทา อันประกอบด้วย สัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะเป็นหัวหน้า และตามมาด้วยธรรมอีก 6 ประการ ท่านโกณฑัญญะจึงตามสภาวะธรรมที่พระพุทธองค์ทรงเทศนาได้ทั้งหมด

หลังฟังเทศน์จบ จึงบรรลุธรรม บังเกิดความสว่างไสว เป็นความอัศจรรย์ชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เพราะมีความเข้าใจโลกุตระธรรมและความเหนือโลกขึ้นเป็นครั้งแรก

ส่วนโยคีอีก 4 รูป ไม่อาจสร้างมโนภาพตามได้ พระพุทธองค์จึงต้องเทศนาเรื่อง “อนันตลักษณะ” เพิ่มเติม ซึ่งเป็นการอธิบายสัจธรรมตามธรรมชาติเป็นกฎธรรมชาติที่ทรงค้นพบได้ด้วยพระองค์เอง

จบเทศนาธรรม โยคีทั้ง 5 รูปจึงได้ดวงตาเห็นธรรมจากการใคร่ครวญ “อนันตลักษณะ” ความไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตนตามคัมภีร์เรียกว่า “อนันตลักษณะสูตร”

เมื่อเข้าถึงความเป็นอนัตตาของชีวิต โยคีทั้งหลายต่างบรรลุธรรมเป็นพระอรหันตสาวกหารูปแรกของพระพุทธศาสนา

ทั้งหมดคือข้ออนุমানว่า เหตุใดท่านโกณฑัญญะจึงบรรลุธรรมแต่เพียงผู้เดียวในขั้นแรก

ที่ว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีดวงตาเห็นธรรม คืออย่างไร

การวิเคราะห์สภาวะจิตของท่านโกณฑัญญะ น่าจะทำให้อนุมานได้ว่า ลักษณะของผู้เข้าสู่อริยมรรค พ้นจากความเชื่อผิดเรื่องอาตมอันเป็นอย่างไร

พระเจ้าสุทโธทนะ พระราชบิดาของสิทธัตถะกุมาร มีความเชื่อในความรู้อันสูงของพราหมณ์

ภาษาสมัยใหม่คือ มีพราหมณ์เป็นที่ปรึกษาในราชกิจต่างๆ
เมื่อเข้าทำพิธีกรรม พราหมณ์ทั้งหลายย่อมเห็นสภาวะแวดล้อมใน
ราชวัง พราหมณ์ทั้งหลายต้องเห็นด้วยกับการปรนเปรอเจ้าชายสิทธัตถะ
ด้วยเครื่องปรนเปรอทั้งปวง

อีกทั้งท่านโกณฑัญญะก็ต้องมีความศรัทธาในลัทธิเซนของท่าน
มหาวิระ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเริ่มพิธีทรมานตน ท่านโกณฑัญญะจึงแอบ
หวังว่า คงได้พบทางบรรลुरुธรรมแน่ จึงตามไปอุปฐากพร้อมกับพราหมณ์
อีก 4 รูป รวมเรียกว่าปัญจวัคคีย์

การไม่ปฏิเสธความเชื่อดังกล่าว แม้ไม่ได้ทำตามก็ถือว่า เป็นความ
คิดผิด (มีฉันทวิญญู) เพราะภายในใจยังแอบคิดว่า น่าจะใช้ได้ แต่การที่ตน
ทำตามยังไม่ได้ เพราะเหตุปัจจัยไม่พอ

เมื่อพระพุทธเจ้าเมื่อได้วิมุตติสุขมาใหม่ๆ ได้ชี้ว่า ความเชื่อที่กำลัง
เชื่ออยู่ ไม่ใช่ทางดับทุกข์เลย ดังนั้นท่านโกณฑัญญะย่อมเกิดศรัทธาและ
เห็นด้วยว่า ลัทธิทั้งสองเป็นความสุดโต่งจริงๆ เมื่อรับว่าตนคิดผิด จิตเดิม
ก็เข้ามาทำหน้าที่แทน ดังนั้นจึงบรรลुरुธรรมได้ทันที ที่ได้ยินเกี่ยวกับมัชฌิมา
ปฏิบัติเพิ่มเติม

นิยามของพระสงฆ์สกัดจากสภาวะของท่านโกณฑัญญะ มีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ใช้ชีวิตด้วยความสำรวม ท่านโกณฑัญญะเป็นพราหมณ์
มีวินัยของพราหมณ์เป็นเครื่องอยู่ นั่นคือ ผู้ที่จะเป็นสงฆ์ต้องมีวินัยของ
ตนเป็นเครื่องอยู่
2. ต้องมองเห็นโทษของการใช้ชีวิตดับทุกข์อย่างเดียว ต้องมองเห็น
โทษของการปฏิเสธการใช้ชีวิตดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง

ผู้ที่เป็นสงฆ์จะต้องมีความยึดหยุ่นทางปัญญา มองเห็นทุกสิ่งในโลก มีทั้งคุณและโทษอยู่ในสิ่งเดียวกัน ผู้มีปัญญาต้องรู้จักเลือกใช้ ไม่ใช่ใช้อย่างสุดโต่ง หรือปฏิเสธไม่ใช้อย่างสุดโต่ง

3. ต้องรู้วิธีปรับสมดุลของความคิดเห็น ของการเปล่งวาจาและ ของการกระทำ พยายามปรับทุกอย่างให้เหมาะกับเหตุปัจจัย

สรุป พระสงฆ์คือผู้ที่มีคุณสมบัติสามข้อดังสรุปมา เมื่อบรรลุนิพพานแล้ว ท่านโกณฑัญญะจึงขอบวชเป็นภิกษุ และได้รับพุทธประทานความเป็นภิกษุ เรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา”

ลักษณะของกามสุขัลลิกานุโยค และอัตตกิลมณานุโยคในยุคปัจจุบันเป็นอย่างไร

ข้าพเจ้าผู้เขียนบทความ เป็นเด็กในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ชีวิตในวัยเด็กอยู่กับค่านิยม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมดั้งเดิม ทุกชีวิตยังหากินตามคลอง ในน้ำมีปลา ตามคลองมีปลา กุ้ง มากมาย ไม่ต้องประกอบอาชีพก็มีอาหารกินบริบูรณ์

ชีวิตของข้าพเจ้าต้องปรับตัวเข้ากับความเจริญ และความทันสมัยทางวัตถุมาโดยตลอดขอยกตัวอย่างเรื่องการดื่มเพียงอย่างเดียว จากชีวิตนั่งล้อมวงกินข้าว ชันน้ำตั้งตรงกลางใบเดียว กินดื่มอย่างนั้นจนเป็นวัยรุ่น เข้ามหาวิทยาลัยชีวิตเปลี่ยนไป กล่าวคือ

1. ภาชนะใส่น้ำต้องเป็นแก้วสะอาด ไม่กล้าดื่มจากขันใบเดียวกัน ดื่มได้ทุกคนเหมือนอย่างเดิม
2. ต่อมาต้องเป็นแก้วน้ำที่ทำด้วยกระดาษ กัดจากขวดโพรลิส
3. ต่อมาต้องเป็นขวดแก้วตราสิงห์ เปิดจุกเหมือนขวดเบียร์
4. ต่อมาต้องเป็นขวดพลาสติก บรรจุน้ำ รินเข้าปากโดยตรง

น้ำผลไม้ก็มีวิวัฒนาการมาโดยตลอดเช่นกัน

1. ครั้งแรกนำผลไม้ เช็ดฝู่นอก แล้วเคี้ยวใส่ปาก บางที่เด็ดจากต้นโดยตรง
2. ต่อมาก็นำไปบีบ คั้นด้วยมือ ทันสมัยกว่า คือไม่ใส่ปากโดยตรง
3. ต่อมาเป็นน้ำส้มใส่ขวด คล้ายขวดไวตามีนปัจจุบัน
4. ต่อมาเปลี่ยนเป็นน้ำกลอง เริ่มมีแบรนด์หลากหลาย
5. ต่อมาเริ่มมีน้ำกลองยี่ห้อ ต้องรินใส่แก้ว
6. ปัจจุบัน ไม่มีใครอยากทำเอง บริโภคน้ำผลไม้จากกล่อง

โดยเข้าใจว่าเป็นอาหารเสริมสุขภาพ เป็นของดี ของถูกต้อง คิดแต่วิวัฒนาการภาชนะบรรจุน้ำดื่ม ก็ผ่านมาไม่รู้กี่ขั้นตอน

ถามว่า ทำไมต้องเปลี่ยนตามยุคหรือเปลี่ยนตามค่านิยมล้ำยุค (ถามตนเองดูก็ได้)

ตอบว่า นางเอกในนิยายทุกเรื่อง ถ้าเป็นลูกผู้ดี ล้วนแต่ใช้ของบริโภค เป็นสรรพสิ่งที่ทันสมัยที่สุด ณ เวลานั้นๆ

ความทันสมัยไม่เคยหยุด การปรับเปลี่ยนจึงต้องมีอยู่ตลอด ไม่เคยนิ่งใช้อะไรนานๆ ดูคนโบราณใช้ขันใบเตยวางตั้งกลางวง ใช้มาได้หลายร้อยปี อาจจะเป็นวัฒนธรรมเจ็ดร้อยปีตั้งแต่ยุคสุโขทัยก็ได้

มาถึงวันนี้ วันที่เขียนบทความนี้ ไม่ว่าจะหันไปมองคนรวย คนใช้แรงงาน มีสภาพไม่ต่างกัน คือดื่มน้ำจากขวดพลาสติก จะต่างกันที่คนรวยอาจทิ้งขวดพลาสติกเป็นที่ แต่คนใช้แรงงานโยนตรงไหนก็ได้ ตามอำเภอใจ

สรุป ไม่ว่าจะเป็นคนรวยคนจน มีการศึกษาหรือไม่ สิ่งแวดล้อมทั้งหมดทั้งมวล ล้วนแต่ทำให้เราเชื่อในการมองไปข้างหน้า ตามต่อไป

ท่านโกณทัณฑ์พระหมื่นหนุ่มก็คงได้เห็นพิธีกรรมหลากหลายของคนในยุคนั้น ต้องอยู่กับความเข้าใจเรื่องอาตมัน การพยายามแสวงหากระบวนการสร้าง รูปอมตะ หรือจิตอมตะ

ดังนั้นเมื่อพระพุทธเจ้าทรงปฏิเสฐลัทธิกามสุขัลลิกานุโยค และลัทธิ
อัสติกิลมถานุโยค ก็เหมือนกับปฏิเสฐทุกอย่างในโลก ท่านโกณฑัญญะ
เข้าแจ้งสภาวะโลกุตระธรรมทันที กล่าวคือ

การคิดแต่ใช้วัตถุภายนอก เข้ามาช่วยบำเรอความสุข หรือแก้ทุกข์ได้
เป็นเรื่องของความสุดโต่งทางกามวัตถุ ปวดศีรษะก็หายาแก้ปวด ไม่เคย
ลองหาสาเหตุว่าเกิดจากอะไร รู้สึกไม่สบายใจก็หาความบันเทิงมา
สับเปลี่ยน ไม่ต่างจากคนโบราณ พรนเปรออาตมัน (กายทิพย์) ด้วยพลี
กรรมแปลกๆ

การคิดจะให้ได้ตั้งใจปรารถนา โดยไม่ใส่ใจกับร่างกาย เช่น เป็อกี้
เล่นเกมส์ ไม่สนใจความเมื่อยของร่างกาย ถ้าอยากเป็นนักกีฬา นักเต้น
นักแสดง ก็มุ่งมั่นทำแต่สิ่งดังกล่าวจนสุดโต่ง จนร่างกายบอบช้ำ

ไม่เคยคิดจะหยุดตามหาความสมดุลของชีวิต

ไม่เคยสังเกตความแปรปรวนของอารมณ์ว่าเป็นเรื่องธรรมดา

สรุปตั้งความปรารถนาอะไร ก็กระโจนเข้าสู่ความปรารถนานั้น เต็ม
สุดซั้ว ร้องสุดซั้ว เล่นสุดซั้ว สุดซั้วทุกเรื่อง ถือว่าเป็นอัสติกิลมถานุโยค

ท่านลองพิจารณาคณยุคใหม่ตามความเป็นจริง

แม้จะแอบคิดว่าตนเองไม่ได้สุดซั้วขนาดนั้น แต่ก็มักจะสังเกตดูบ้างว่า
เมื่อเกิดความเจ็บไข้ทางร่างกาย และเจ็บป่วยทางอารมณ์ ท่านเคยหยุด
คิดหาสาเหตุว่า ปัจจัยอะไรมีผลต่อการเจ็บป่วยดังกล่าว

และท่านเคยรู้ไหมว่า ความเจ็บทุกชนิดมันต้องหายไปด้วยอำนาจ
ของกฎไตรลักษณ์ แม้เราจะไม่ชวนชวยรักษาด้วยวัตถุอื่นใด

แต่การรักษาด้วยสติปัญญา ที่รู้ว่า เหตุที่ป่วยเพราะอะไร ทำอย่างไร
จึงลดเหตุที่เกิดอาการผิดปกติ และทำใจอย่างไร ให้เกิดความสงบสุขกลับ
คืน ทั้งหมดนี้คือการเข้าใจเรื่องจิต ว่าต้องปรับพฤติกรรมให้อยู่ในทางสาย
กลางได้อย่างไร

ท่านที่อ่านมาถึงตรงนี้และสามารถเข้าใจว่า ความสุดโต่งสองทาง คืออย่างไร ข้าพเจ้าผู้เขียนขออนุโมทนาด้วย

การเข้าใจความสุดโต่งย่อหมายถึง การมีปัญญายืดหยุ่น สามารถตามอารมณ์ของตนได้ที่กำลังหลงติดกามคุณห้าด้วยการเสพวัตถุ หรือ ปฏิเสธร่างกายอย่างสิ้นเชิง เพื่อมุ่งทำตามที่ดินปรารถนา

การอธิษฐานจิตในวันอาสาฬหบูชาควรเป็นอย่างไร

อาสาฬหบูชามีนัยสำคัญสองประการ คือ

1. การแก้ปัญหาชีวิตด้วยเครื่องมือ เครื่องช่วยจากภายนอกอย่าง เดี่ยว (กามสุขัลลิกานุโยค) เมื่อปรารถนาจะทำอะไร ทั้งความรู้สึกร่างกายเสียสิ้น (อัตตกิลมณานุโยค)

เช่นเมื่ออยากอะไร อยากดื่มเปปซี่ กาแฟ น้ำดื่มตามโฆษณา ก็ดื่มทันที โดยไม่หยุดถามตนเองว่า จำเป็นไหมต้องใช้กามวัตถุเหล่านั้น สมควรอยู่หรือ (หยุดถามใจตนเอง)

หยุดทบทวนความต้องการ ด้วยการมีสติใคร่ครวญสักแว็บหนึ่ง ก่อน จะพาร่างกายตรงไปหาสิ่งที่ปรารถนา

นี่คือสิ่งที่ต้องเริ่มต้นทำ เพื่อเป็นสังฆบูชา

2. เครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องใช้ส่วนตัว สรรพสิ่งทั้งหลายที่ กำลังใช้อยู่ เป็นอุปกรณ์ทำให้เกิดความคิดชอบ (สัมมาทิฐิ) หรือไม่ เช่น จำเป็นไหมที่ต้องใช้ครีมทาผิวหน้า ทาตัว ทุกวันหรือทุกครั้งที่อาบน้ำ เริ่มต้นถามจากเรื่องเล็กๆ ที่ทำจนเคยชินทุกวัน

ถามว่าที่มันเป็นความคิดชอบ หรือแค่ตกเป็นทาสของโฆษณา หรือประชาสัมพันธ์

หยุดถามตนเองเรื่องเล็กๆ ให้ได้หนึ่งเรื่อง

เมื่อถามแล้ว แสงหาทางสายกลางคือความพอดี ที่จะใช้สิ่งเหล่านั้น ใช้อย่างไรให้พอดี เช่น ใช้ครีมให้ลดลงครึ่งหนึ่งได้ไหม ถ้าใช้ของสิ้นเปลืองด้วยสติได้หนึ่งอย่าง บั๊จจัยที่ตามมาก็ลดลงด้วย ใช้สบู่ ยาสระผมให้ลดลงครึ่งหนึ่ง น้ำที่ใช้ก็ลดลง เป็นการช่วยประหยัดทรัพยากรสาธารณะ ซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวมของทุกคนที่ได้รับบริการจากรัฐ

ทำได้แล้วหนึ่งอย่าง ก็รู้ว่า วิธีการลดโลกร้อน ก็คือ การเริ่มมีสติ ปัญญาถามตนเองว่า สรรพสิ่งที่ตนใช้ทุกวันนี้ มันมีความถูกต้องชอบธรรมที่เป็นทางสายกลางอยู่หรือเปล่า

นี่คือสิ่งที่ควรทำในวันอาสาฬหบูชา

พุทธบริษัทที่แท้ควรระลึกอย่างไร

ปุถุชนทุกคนควรมีศรัทธาเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าว่า สิ่งที่เสพเป็นกามวัตถุ ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อปรนเปรออารมณ์จนสมอยากแล้ว จะเหลืออนุสัย (สันดาน) เป็นผลวิปาก กล่าวคือ มีแนวโน้มว่าจะเสพซ้ำอีก และเสพบ่อยขึ้นอีก จนกลายเป็นทาสของสิ่งเสพนั้นๆ สิ่งที่เสพผ่านตา หูและใจ เช่น หนังสือ (ภาพยนตร์) ละคร มิวสิควิดีโอ กีฬา บันเทิง งานอีเว้นท์ต่างๆ ลองสังเกตตนเองว่า อยากเสพอยู่ตลอดเวลาใช้ไหม แสดงว่าวิปากคือสันดานเสพติดสิ่งนั้นๆ ได้เกิดขึ้นแล้ว

การเสพติดกามวัตถุต่างๆ ถ้ามันสุดโต่ง มันจะกระตุ้นความอยากตลอดเวลา ทั้งๆ ที่อีกใจหนึ่งก็รู้ว่า ไม่สมเหตุสมผล แต่ทว่าไม่อาจต้านทานกระแสความอยากที่ผูกพันกวนจิตของตนเอง

จิตถูกกระตุ้นให้อยากโน่นอยากนี่ ต้องไปแสวงหากามวัตถุมาบำเรอจิต ถ้าได้มาง่ายก็โชคดีไป ถ้าได้มายากก็ต้องทนทรมานในการแสวงหา ถ้าไม่ได้ก็ต้องทนอดความอยากเก็บไว้ รอเวลาปะทุหรือเหมือนระเบิดเวลา

ที่ตนเองคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในกติกาที่ถูกต้องไม่ได้

ความอยากที่ไร้เหตุผล คือระเบิดเวลา ที่เจ้าตัวใส่ไว้มากมายอยู่ในจิต จนกระทั่งปัจจัยภายนอกอะไรก็ได้ กลายเป็นชนวนระเบิดอารมณ์ได้หมด

จิตจะระหกระเหิน หาคความสงบไม่มี เป็นโรคทางจิตวิญญาณที่น่าสงสาร น่าสงสารไม่ต่างจากโรคทางร่างกาย

วันอาสาฬหบูชาจึงเป็นวันที่ควรเริ่มต้นแห่งความข่มใจ สร้างสันติธรรมทั้งดเว้นสิ่งเสพติดให้ได้สักหนึ่งอย่าง เช่น งดเว้นกินข้าวเย็น งดเว้นดื่มเครื่องดื่มไม่จำเป็น งดเว้นส่วนเกินบางอย่าง แล้วทำให้ได้ตามนั้น

นี่แหละจึงเรียกว่า เป็นพุทธบริษัทที่แท้ ที่เริ่มต้นจะมองหาความคิดที่ถูกต้อง เพื่อดำริปรับปรุงตนเองอย่างถูกต้อง และนี่คือพุทธบูชาตัวจริง เสียงจริงที่ชาวพุทธควรทำ

မာကီ

၂

บทที่ 2

สัมมาทิฏฐิ ; การทำความเห็นให้ตรง

2.1 ปัญญาญาณที่ลึกซึ้งคือสัมมาทิฏฐิ :

ปัญญาที่โลกสรรเสริญ คือ ความคิดสร้างสรรค์

ถ้าสมมุติมีคนถามและข้าพเจ้าจะต้องตอบ ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการทำความเห็นให้ตรง (สัมมาทิฏฐิ) อะไรได้มาง่ายกว่ากัน

ถ้าตอบจากประสบการณ์ตรง จากการเคยรับราชการทำงานเป็นอาจารย์ เป็นนักวิจัย ผลงานที่ระดับสูงให้กับประเทศมาสองสามทศวรรษ ข้าพเจ้าตอบอย่างนี้ว่า

ความคิดสร้างสรรค์ดี สร้างได้ง่ายกว่าการทำความเห็นให้ตรง (สัมมาทิฏฐิ)

ข้าพเจ้าประเมินด้วยตนเองว่า ระหว่างกำลังศึกษาปริญญาเอกทางวิทยาศาสตร์ อยู่ ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย แซนดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อสี่สิบปีที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้พยายามจะเข้าใจให้ได้ว่างานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระดับรางวัลโนเบล ใช้อะไรเป็นเครื่องประเมิน

ในขณะนั้น ได้ค้นพบความจริงอย่างนี้ว่า งานวิจัยแม้จะง่ายแค่ไหน แต่ถ้าเป็นงานเริ่มต้น เป็นประโยชน์อย่างมหาศาลในการนำไปใช้ต่อ เช่น

การหาปริมาณโปรตีน การนับจำนวนไวรัส ผู้เริ่มค้นคิดวิธีการดังกล่าวล้วนได้รับรางวัลโนเบล

พูดอีกอย่างหนึ่ง การวิจัยที่ข้าพเจ้าทำในขณะนั้น ต้องอาศัยวิธีการนับไวรัส การหาปริมาณโปรตีน และวิธีอื่นๆ อีกเป็นฐานของงานเพื่อต่อยอดไปค้นพบ ธรรมชาติอื่นๆ ที่เราอาจอ้างได้ว่า ยังไม่เคยมีผู้ใดคิดทำ

ในปัจจุบัน วิธีการง่ายๆ ดังกล่าว ใช้กระจายในห้องทดลองทั่วไป งานเหล่านี้นี้อาจถูกทำเป็นงานประจำวัน (routine work) ซึ่งผู้ทำประจำไม่ได้เป็นบัณฑิตด้วยซ้ำ และไม่เคยรู้ด้วยว่า ตนเองทำงานซ้ำๆ อยู่กับผลงานวิจัยระดับรางวัลโนเบล

เมื่อสำเร็จปริญญาเอกพร้อมกับมาทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตระดับสูง ข้าพเจ้าก็ต้องบุกเข้าไปในความก้าวหน้าของงานวิจัยระดับสากล ศึกษา ค้นคว้าต่อเนื่องตลอดเวลา ด้วยความมุ่งมั่น จนในที่สุดเกิดความเชื่อมั่นว่าได้แทงทะลุวิถีคิดเหตุผล วิשמมุติ การสร้างระบบและการประกอบเป็นโครงสร้างของความรู้วิทยาศาสตร์

ในขณะที่ทำงานวิจัยลอกเลียนความคิดสร้างสรรค์จากโลกสากลอยู่ตลอดเวลา นั้น ถ้าได้มองเห็นว่า มันคือแพ้นของความคิดสร้างสรรค์ที่มนุษย์เห่อตามๆ กัน แต่โครงสร้างของการรังสั่งเคราะห์ความรู้ยังคงเป็นเช่นเดิม

เมื่อมองเห็นว่าการวิจัยจากโลกสากลนั้น เป็นศาสตร์ชนิดหนึ่ง ไม่เป็นความจริงแท้ เพียงแต่เป็นความเชื่อที่ดูมีเหตุผล และจะเป็นจริงตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ เราต้องละทิ้งความเชื่อเดิม มิเช่นนั้นเกิดความสับสนอย่างมาก ด้วยวิวุฒิถือได้ว่าข้าพเจ้าเป็นมนุษย์สองอารยธรรม หรือสองความเชื่อ เกิดและเติบโตมาด้วยวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นวิธแบบชาวบ้านที่ทุกอย่างต้องทำด้วยมือ เพราะในเวลานั้นยังปราศจากความรู้

วิทยาศาสตร์ และความเจริญทางเทคโนโลยีที่จะแพร่กระจายในระดับมวลชนหรือในระดับมหภาค

มาบัดนี้ข้าพเจ้าพึ่งฉลองอายุ 72 ปีเมื่อปี พ.ศ.2556 พบว่า ผู้คนส่วนมากยึดถือความเชื่อตามกันอย่างเดียว คือเชื่อตามความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จนข้าพเจ้าลงความเห็นว่ โลกาวัดนี้คือสภาวะที่คนในโลกจะทิ้งความเชื่อดั้งเดิม หันมาเชื่อวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีประดิษฐ์เป็นศาสนาสากล

ขณะที่ข้าพเจ้ามีอายุประมาณครึ่งศตวรรษ นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มสนใจศึกษาพุทธศาสตร์ แน่จนถึงแม้ว่าเป็นชาวพุทธ ลงทะเบียนนับถือศาสนาพุทธตั้งแต่เกิด แต่ไม่เคยรู้ว่า ชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอย่างไร ตามที่บัญญัติไว้ในพุทธธรรม

ตรงกันข้ามชีวิตกลับเชื่อเต็มร้อยว่า ชีวิตคือ เซลล์ที่ประกอบด้วยสมบัติ 3 อย่าง คือ (หนึ่ง) มีพันธุกรรมของตนเอง (สอง) ชีวิตต้องสร้างพลังงานใช้ได้เอง และ (สาม) ชีวิตต้องสามารถสืบต่อลูกหลานได้ เพราะนี่คือนิยามของชีวิตที่บัญญัติโดยนักวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจะกล่าวไปไยว่าชีวิตควรเป็นอย่างไร เพราะการกินการอยู่ทุกอย่างจะต้องเชื่อหลักโภชนาการ ตะวันตก หลักการเกษตรสมัยใหม่ มีหน้าซ้ำตนเองยังบุกเบิกงานวิจัยเกษตรอุตสาหกรรม และเปลี่ยนวิถีชีวิตจากโบราณมาเป็นฐานสาธารณสุขศาสตร์ ตามแบบที่ตะวันตกกว่าไว้แน่นอน สังคมควรจะเป็นอย่างไร ก็คิดได้ตามบริบทของอารยธรรมตะวันตก เช่น ต้องเคารพกฎหมาย ต้องเคารพศาล ต้องเคารพกติกาบริหารจัดการ ต้องเห็นว่าเศรษฐกิจทุนนิยมและกระแสหลักเป็นความถูกต้องชอบธรรม ต้องพูดภาษาอังกฤษ ต้องมีรสนิยมแบบตะวันตก ฯลฯ

สรุป ได้มอบความภักดีทั้งหมดทั้งสิ้นให้กับอารยธรรมที่เริ่มต้นจากตะวันตก

กว่าจะยอมรับว่าความเชื่อ นิยามของหลักพุทธธรรม ที่กล่าวว่า ชีวิตประกอบด้วยอายตนะหก หรือ ชันธ์ห้า หรือธาตุหก ต้องนั่งภาวนา เจริญสมาธิบัญญัติอยู่หลายปี จึงจะเข้าใจได้ว่า ชีวิตถูกนิยามได้หลายนัยยะ นิยามชีวิตของพุทธพัฒนาจากหลักการคิดของตะวันออก นิยามชีวิตของโลกาภิวัตน์ พัฒนาจากหลักการคิดของตะวันตก และต่อมาได้รับการพัฒนาแตกนิยามเป็นบริบทต่างๆ เช่น ชีวิตในนิยามของสังคมศาสตร์ ชีวิตในนิยามของมนุษยศาสตร์

สรุป นิยามชีวิตมีหลายนัยยะ แต่ถ้าเป็นนิยามของโลกาภิวัตน์ ทุกนิยามพัฒนาจากฐานคิดของวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ข้าพเจ้าเคยสงสัยว่า ปัญญาญาณจะได้มาจากระบบไตรสิกขาได้อย่างไร

เพราะไปเหมาเอาด้วยความไม่รู้จักจริงว่า ตนเองมีปัญญามีความรอบรู้สามารถอ่านรายงานการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้แตกฉาน เพราะได้รับการอบรมให้คิดสร้างสรรค์จากระบบการศึกษานั้นเอง (แอบคิดว่านั้นคือสุดยอดของปัญญาแล้ว)

นอกจากนี้ยังมีข้อความในพุทธธรรม...มากมาย ที่ล้วนสร้างความฉงนฉงายให้กับข้าพเจ้าในสมัยโน้น ตัวอย่างเช่น อริยบุคคลขั้นต้น (โสดาบันบุคคล) จะเลื่อมใสในคุณของพระรัตนตรัยอย่างไม่คลอนแคลน

ข้าพเจ้าก็ยังเคยคิดว่า “เงินต่างหากที่เป็นที่พึ่งของมนุษย์” ถ้ามีเงินก็อาจซื้อผลผลิตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสุข ความสะดวก ความรวดเร็ว ความสบาย และพระพุทเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ จะช่วยหาเงินได้อย่างไร (ตามแบบผู้บูชาเงินเท่ากับพระเจ้า) และแม้แต่ไตรวิภู ที่ประกอบด้วย กิเลส กรรม วิบาก ก็สร้างความขัดแย้งในใจให้กับข้าพเจ้ามาก เพราะพุทธธรรมมักจะพูดว่าอะไรๆ ที่เราชอบทำเป็นกิเลส

ไปหมด เคยคิดว่ากินอาหารก็เป็นกิเลสหรือ ถ้าไม่กินก็ต้องตาย นอกจากนี้ยังเห็นว่า ถ้ามนุษย์ไม่ช่วยกันผลิตวัตถุใหม่ๆ แล้วโลกจะเจริญได้อย่างไร ถ้าไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม มัวแต่ทำด้วยมือ แล้วจะไปแข่งขันกับใครได้อีกมากมายล้วนเป็นคำถามของผู้บุชากามวัตถุเป็นสรณะ

สรุปก็คือ สมัยโน้่นการคิดของข้าพเจ้าเป็นรูปแบบ และมีฐานความเชื่อที่ลอกมาจากระบบการศึกษา ยึดไว้เป็นความคิดของตนเองและใช้เป็นตัวตั้ง นำข้อความของพุทธธรรมมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานของตนเอง ผลลัพธ์จึงมองเห็นว่า หลักการของพุทธธรรมดูลึกกลับและไม่น่าสนใจ

วลีที่ขบไม่แตกคือ “อนัตตา” ความไม่ใช่ตัวตนของตน ข้าพเจ้าเถียงพระพุทเจ้าว่า ถ้าไม่ใช่ตัวตน แล้วใครเจ็บ ใครป่วย สรุปก็คือ ถ้ามปัญหาแบบคนโง่ ที่ไม่รู้ว่าจะตนเองถูกครอบงำด้วยความเชื่อในระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจนถอนความเชื่อออกไปไม่ได้

สรุปว่า ข้าพเจ้าต้องรักษาศีล ทำสมาธิและเจริญจิตตภาวนาในป้านับได้เป็นสิบปี หลังลาออกจากราชการในปี พ.ศ. 2535 และได้สร้างปัญญาญาณจากระบบไตรสิกขาอย่างเข้มข้น

ถ้าจะถามว่า ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับปัญญาสัมมาทิฐิ อย่งใดสร้างได้ยากกว่ากัน

สำหรับข้าพเจ้าใช้เวลาเจริญจิตตภาวนาประมาณยี่สิบปี สามารถที่จะเข้าใจ อนัตตา ปฏิจจสมุปบาทและกาลามสูตรสิบ ซึ่งย้งน้อยกว่าช่วงเวลาพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากตะวันตกจนกระทั่งสามารถสะกั้ตทุกความคิดสร้างสรรค์จากผลงานวิจัยที่อ่านจากวารสารวิจัยอย่างมากมายนับไม่ถ้วน (ขอเน้นย้ำว่านับไม่ถ้วนจริงๆ)

ถ้าถามว่า ระหว่างปัญญาสัมมาทิฐิ และความคิดสร้างสรรค์ชนิดใดมีประโยชน์มากกว่า

ขอตอบว่า แล้วแต่เงื่อนไข เพราะเป็นคำถามที่ไม่ต่างจากถามว่า ระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภาษาใดมีประโยชน์มากกว่า

ปัญญาสัมมาทิฐิ ช่วยให้เราเห็นปัญหาได้ตามความจริง สามารถช่วยให้การคิด การพูด การทำมีผลข้างเคียงที่เป็นผลลบน้อย ส่วนมากจะได้รับผลดี ต่างจากผลที่ตามมาจากความคิดสร้างสรรค์ ที่ต้องเสี่ยงต่อผลข้างเคียงที่เป็นลบตามมาด้วยเสมอ

เหตุที่ปัญญาสัมมาทิฐิมีคุณค่ามากกว่า เพราะทำให้ลดอกุศลกรรมในจิตใจได้ดียิ่งมีสัมมาทิฐิมากอุปสรรคที่ขวางความสำเร็จจะมีน้อยลง

อกุศลกรรมเป็นเหตุให้มองผิด พุดผิด ทำผิด จึงเพิ่มอุปสรรคในชีวิตให้มากขึ้น ยิ่งรู้มากยิ่งยากนานมีความสุขได้ยากขึ้นก็เพราะอกุศลวิบากมีมากขึ้น

และยิ่งนานวัน ความมีปัญญาสัมมาทิฐิ จะทำให้ลดการลอกเลียนแบบจากผู้อื่น สามารถจะสังเคราะห์เหตุปัจจัยเพื่อสกัดความโดดเด่นจากข้อมูล เพื่อให้เหตุผล เพื่อแก้ไข เพื่อปฏิรูป เพื่อปฏิวัติจะทำทุกอย่างได้ดีได้ง่าย ได้ประสิทธิภาพสูง ได้ความปราโมทย์ ความปิติ ความสุข เพิ่มพูนตลอด

สิ่งที่เหนือชั้นกว่าคือ การแก้ปัญญาสัมมาทิฐิเพื่อแก้ปัญหา มักจะแก้ปัญหาได้เด็ดขาด ไม่ใช่แก้ปัญหาหนึ่งแล้วได้อีกปัญหาเป็นของแถมเหมือนดังความคิดสร้างสรรค์จากตะวันตก

ต้องขออย่าว่า ปัญญาสัมมาทิฐิต้องได้จากไตรสิกขาเท่านั้น เนื่องด้วยเหตุนี้ จึงไม่ลังเลใจเลยว่า การอธิษฐานที่ดีที่สุด คือ การขอให้เกิดปัญญาสัมมาทิฐิ คือ ขอให้เกิดสมรรถนะในการทำความเข้าใจให้ตรงจริง

เมื่อได้ปัญญาสัมมาทิฐิ จึงถึงบางอ้อว่า ความคิดที่สร้างสรรค์ แต่ถ้าเป็นมิจฉาทิฐิเมื่อใด จะมีผลเป็นโทษหนักยิ่งกว่าเกิดภัยธรรมชาติ รวมกับสงครามกลางเมือง รวมกับโรคระบาดรวมกัน

ผู้ใดได้ปัญญาสัมมาทิฐิ จะกลัวมิจฉาทิฐิ ยิ่งกว่าอะไรหมด

ตัวอย่างเช่น สังคมไทยมีการชุมนุมยึดเยื่อนานแรมเดือนมาถึงขณะนี้ กลุ่มกบปส.นำโดยคุณสุเทพ เทือกสุบรรณ ต้องการให้เกิดสภาพปฏิรูปก่อน การเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ในขณะที่แกนนำกลุ่มเสื้อแดงยืนยันว่า ประชาธิปไตยตัวจริงเสียงจริง ต้องให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 เพราะเป็นเรื่องที่กำหนดไว้แล้วในกฎหมายรัฐธรรมนูญ (เขียนบทความนี้ในเดือน มกราคม พ.ศ. 2557) ไทยที่วิสีช่อง 3 โดยคุณสรยุทธ นำอธิการบดีสองท่าน ที่เห็นข้อ ขัดแย้งกัน มาอภิปรายพูดสนับสนุนและคัดค้าน พร้อมทั้งนำอาจารย์จุฬาย ที่เป็นแกนนำทางการเมือง รวมถึงนำผู้ทรงคุณวุฒิ (อาจารย์ทางวิชาการ) มาโต้ตอบกับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หลายต่อหลายครั้งต่างคนต่างผลิต ความคิดสร้างสรรค์ที่น่าทึ่งทุกครั้ง ผู้ฟังไม่น่าจะได้อะไรใหม่ นอกจาก ความขัดแย้งและความสับสนจากการโต้ตอบแบบแยกขั้วเช่นเดิม

ความคิดสร้างสรรค์ที่ตะวันตกนำมาครอบชาวโลก ทำให้สร้างบุคคล คิดแตก คิดได้หลายนัยยะ โต้ประเด็นกลับโต้แย้งกายเพียงเพื่อให้ตนเอง เป็นฝ่ายถูก หรือตนเองเป็นฝ่ายได้เปรียบ

ไม่มีใครคิดเพื่อสันติภาพของสังคมไทย

ทุกคนคิดเพื่อความคิดสร้างสรรค์ที่ตนเองชอบทั้งนั้น การร่วมเดิน ขบวน หรือการชุมนุมจึงบานปลาย ยึดเยื้อ รออยู่ว่าจะกลายเป็น สงครามกลางเมืองเมื่อไรเท่านั้น

นี่คือตัวอย่างที่เห็นชัดเจนที่สุด ของความคิดสร้างสรรค์จากตะวันตก ที่ทำให้สร้างความเห็นแก่ตัวจนไม่อาจเสียสละความเชื่อ และความชอบในประโยชน์ของตนเอง เพื่อสันติสุขโดยมวลรวม

ความเห็นแก่ตัวเป็นจุดเริ่มต้นของการยึดกำไร ขาดทุน กลัวว่าอีกฝ่ายจะยึดผลประโยชน์ไปจากตนอย่างไม่ชอบธรรม

ไม่มีใครเชื่อในการสละความเชื่อและความชอบส่วนตนว่า นี่คือนโอกาสที่จะสร้างสันติภาพให้โลกได้รู้จักสังคมไทย ในฐานะพุทธบริษัท ผู้ไม่เห็นแก่ตน

มาจนถึงขณะที่เขียนบทความนี้ ก็ยังมองไม่เห็นว่าคุณนำของสังคมไทยจะเข้าใจ เข้าถึงและยกย่องปัญญาสัมมาทิฐิ

ตรงกันข้าม ต่างพยายามยกย่องให้มีความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น ในทุกมิติที่เป็นไปได้ ทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ ทั้งสื่อออนไลน์และสื่อสารแบบเดิม

ตราบดีที่ผู้นำของสังคมไทย ยังมองข้ามความอัจฉริยะของปัญญาสัมมาทิฐิ บอกได้อย่างเดียวว่า ความขัดแย้งของคนในสังคมยิ่งพอกพูน ปัญหาอกแตกของสังคมยังอยู่ครบทุกปัญหา และจะเพิ่มวิกฤติการณ์มากขึ้นๆ จนกระทั่งทุกคนต้องเรียนรู้ผลลัพธ์จากการต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์เหล่านั้นด้วยตนเอง

น่าเสียดาย ที่เมืองไทยไม่น่าบันทึกว่าเป็นเมืองพุทธ เพราะถึงอย่างไร สังคมไทยก็ไม่ให้พุทธธรรมล้ำค่ากล่าวคุณธรรมที่อพยพมาจากตะวันตกอยู่ดี

2.2 ทฤษฎีการทำความเห็นให้ตรง (การสร้างสัมมาทิฏฐิ)

พระพุทธเจ้าเป็นมนุษย์คนแรก ผู้กล้ากล่าวว่า มนุษย์แต่ละคนสามารถควบคุมจิตของตนเองให้เหนือกรรม และอยู่เหนือวิภวสงสารได้ด้วย การอบรมจิตของตนเองให้มีความเห็นให้ตรง (สัมมาทิฏฐิ)

ก่อนการตรัสรู้ กรรมก็ดี สังสารวัฏก็ดี เป็นนิยามที่มีมาแล้วหลายพันปี นักปราชญ์แต่ละคนก็เสนอสิ่งที่ดีที่สุด เช่น ศาสนาพราหมณ์เชื่อเรื่องอาตมัน การมีชีวิตอยู่อยู่บนฐานด้วยกามวัตถุและเครื่องบูชา เพื่ออาตมันจะได้อยู่รวม กับพระพรหมตอนตาย ศาสนาจีนเชื่อเรื่องจิตอมตะ การมีชีวิตอยู่จะต้องไม่ทำอะไร เพื่อไม่ต้องสร้างกรรมเพิ่ม และอยู่อย่างทรمانร่างกายด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ (บูชาไฟ นอนบนตะปู ยืนขาข้างเดียว อดข้าว ฯลฯ) เพื่อให้จิตโดดเด่นเป็นอมตะ

ในเทศนาธรรมครั้งแรกที่รู้จักกันในชื่อว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” พระพุทธองค์ทรงปฏิเสททั้งสองความเชื่อดังกล่าว และทรงเสนอทางที่ประเสริฐ เรียกว่า “ทางสายกลาง อันมีการทำความเห็นให้ตรง (สัมมาทิฏฐิ) เป็นประมุข”

ในยุคโลกาภิวัตน์ บรรยากาศของสังคมโลกหนาแน่นไปด้วยกามวัตถุ กล่าวความเป็นไฉนคือ ใช้วัตถุเป็นเครื่องดับทุกข์กันมากขึ้น จนกระทั่งเยาวชนยุคใหม่อยู่ไม่ได้โดยขาดวัตถุ เช่น ขาดไฟฟ้า น้ำประปา อาหารสำเร็จรูป เครื่องสำอาง ห้องเช่าสำเร็จรูป เสื้อผ้าสำเร็จรูป ยาสำเร็จรูป อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องเขียน ลามมาถึงเครื่องมือสร้างความบันเทิง ความรื่นรมย์ในรูปของสมาร์ตโฟนบางคนหลงผิดไม่ต่างจากโยคีบูชาไฟ ทรمانตนด้วยการทำศีลยกรรมไม่รู้กี่ครั้ง บางรายการนำคนผู้เป็นสัจจัตมาเปิดเผยว่าทั้งชีวิตผ่านการศีลกรรมบนใบหน้าหลายสิบครั้ง เสียเงินไปหลายล้านบาทเพื่อ เย็บตา เสริมจมูก ตัดคาง เย็บริมฝีปาก ถ้าผู้หญิงยังเสริมหน้าอก เพียงเพราะต้องการให้ได้เรือนร่างต้องกับค่านิยมของโลกาภิวัตน์ ถ้าคนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาพุทธธรรม หรือน้อมนำการตรัสรู้

ของพระพุทธเจ้าไปใช้บ้าง ก็ไม่ต้องยุ่งยาก เจ็บตัว เสียเงินมากถึงปานนั้น
ทำอย่างไรจึงจะสามารถทำความเห็นให้ตรง เราจะได้ไม่ต้องเป็น
เหยื่อการหลงผิดดังกล่าว

พระพุทธเจ้าทำนวางรากฐานการสร้างปัญญาญาณ หรือการทำความ
เห็นให้ตรง ผ่านกระบวนการบุญกิริยาวัตตุ 10

มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็พระพุทธบริษัทหรือไม่ ถ้ามีการทำบุญกิริยา
วัตตุ 10 เป็นนิจ เป็นกิจวัตร เป็นวิถีชีวิต เขาผู้นั้นจะค่อยพัฒนาปัญญา
ญาณได้ด้วยตนเอง

เมื่อมีสัมมาทิฐิแล้ว ก็ต้องเข้าสู่กับสัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ)
เราจะแสดงหาความรู้ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ ชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็น
อย่างไร และเขาก็จะรู้ว่า ชีวิตในนิยามของพุทธธรรมนั้นมีเอกลักษณ์ของ
พุทธเอง ไม่เกี่ยวข้องกับนิยามของชีวิตที่ถูกบัญญัติไว้โดยนักวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้ เขาจะเห็นว่า การมีชีวิตด้วยการทำบุญกิริยาวัตตุ 10
กลับช่วยเขาให้รอดพ้นจากการตกเป็นทาสของสิ่งเร้า กามวัตตุใหม่ๆ ที่
ถูกผลิตออกมาล่อตา ล่อใจตลอดเวลา แม้กระทั่งบะหมี่สำเร็จรูป และมัน
ฝรั่งแผ่นอบ หรือน้ำดื่มเจือสี ก็ยังถูกเร้าให้ซื้อแบรนด์ต่างๆ อย่างเมามัน
โฆษณา น้ำดื่มเจือสี ส่งโค้ก ส่งความกล้า ส่งความซ่า ส่งความในใจที่เขียน
ไว้ข้างขวด เป็นกลยุทธ์การเร้าที่ถึงใจใช้หลายศาสตร์มารวมกัน ถ้าไม่เข้าใจ
ว่านี่คือวิธีเร้าให้ดื่มโค้ก ก็จะไม่มืทางรอดพ้นได้ ที่เขียนมาเป็นตัวอย่าง
เดี่ยวในนับไม่ถ้วนสิ่งเร้าที่อบจิดมนุษย์ไว้ตลอดเวลา ตลอดคืน *สรุปสิ่งเร้า
คือกามวัตตุที่กระตุ้นความอยาก (ตัณหา)*

สิ่งกล่อมหมายถึงความบันเทิงที่มาในรูป ขาวมิติต่างๆ สารคดี
ภาพยนตร์ ดนตรี ละคร มหกรรมแสดงสินค้า โชว์ต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดนันทิ
ราคะ คือมีความดึงดูดทำให้ผู้เสพสิ่งกล่อมเกิดความพอใจจะยึดติด เช่น
ใจจดใจจ่อคอยฟังข่าวกีฬา จะไม่ติดตามไม่ได้ ชอบดูสารคดี นิยายทีวี
 ฯลฯ สิ่งกล่อมคือกามวัตตุที่กระตุ้นการยึดติด

ไม่ต่างจากสารเสพติด โดยเฉพาะเสพติด Line หรือ เฟสบุ๊คใน
สมาร์ตโฟน หรือเกมส์ต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต

นอกจากอำนาจของบุญกิริยาวัตถุ 10 แล้ว ไม่เห็นทางใดที่มนุษย์
ยุคนี้จะรอดพ้นการตกเป็นทาสของสิ่งเร้าและสิ่งกล่อมดังกล่าวนั้น

การทำบุญกิริยาวัตถุ 10 เป็นกิจวัตร จะทำให้ค่อยๆ มีพลังบุญ
สามารถจะมีปัญญาญาณ ควบคุมจิตตนเองไม่ให้หลงผิดไปตามสิ่งเร้า หรือ
หลงติดสิ่งกล่อม จนสูญเสียกายวิเวก (ความเป็นอิสระทางกาย) จิตวิเวก
(ความมีอารมณ์ปลอดโปร่ง) จนกระทั่งพัฒนาโรคเหงาโรคขาดความ
เชื่อมั่นในตนเอง โรควิตกกังวล โรคเครียด ฯลฯ

พุทธธรรมมีการสอนที่เป็นระดับ ไม่ต่างจาก ประถมศึกษา
มัธยมศึกษา หรือบัณฑิตศึกษา คืออาจแบ่งได้เป็นสามระดับ

สำหรับการทำความเห็นให้ตรงเบื้องต้น (อาทิกัลยาณัง) จะเหมาะ
สมสำหรับบุคคลที่ตกเป็นทาสของสิ่งเร้าและสิ่งกล่อม ต้องการบรรเทาอาการ
อยากไม่เลิกรา ติดสิ่งกล่อมจนคุมใจตนเองให้อยู่ในความพอดีไม่ได้ การ
ทำความเห็นให้ตรงในระดับแรก จะอธิบายไว้พอเป็นสังเขป ว่ามีลักษณะ
หรือพฤติกรรมของจิตเป็นอย่างไร

การทำความเห็นให้ตรงระดับกลาง (มัชฌกัลยาณัง) จะเหมาะ
สำหรับคนที่เห็นคุณค่าของไตรสิกขาบ้างแล้ว และเริ่มข้านั่งใกล้ผู้รู้ของ
พุทธ เช่นอ่านหนังสือธรรม ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม เพื่อรับคำชี้แนะในคำสอน
ของพุทธศาสนา เริ่มเห็นความสำคัญของพระธรรมวินัย ศรัทธาการใช้
ธรรมบุญของชีวิตเป็นแผนที่นำทาง

การทำความเห็นให้ตรงระดับสูง (ปรีโยสานกัลยาณัง) จะเหมาะสม
สำหรับผู้ที่เข้าใจเรื่องทาน ศีล ภาวนาในสังฆธรรม (ปรมัตถ์สัจจะ) เขาพร้อม
ที่จะอบรมกายใจของตนเองให้เป็นพุทธบัญญัติ

ด้วยเหตุนี้ แม้บุคคลทำงานในลักษณะเช่นเดิม แต่อันสงส์กลับได้ไม่เหมือนเดิม เพราะมีปัญญาญาณในการทำความเข้าใจให้ตรงในระดับที่ลึกซึ้ง

บุญกิริยาวัตร 10 แท้ที่จริงแตกมาจากไตรสิกขา แต่เพิ่มหัวข้อที่บุคคลทำบุญได้ง่ายๆ ในปกติชีวิต สามารถประกอบบุญกิริยาวัตรแม้กระทั่งยามรับประทาน ยามทำงาน พักผ่อน ก่อนนอน คือทำได้ตลอดเวลา (ถ้าทำเป็น)

เศรษฐกิจทุนนิยมกระแสหลักได้สร้างกระบวนการให้เงินทำงานเช่นปล่อยกู้ ซื้อพันธบัตร หรือซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

บุญกิริยาวัตร 10 ก็เป็นกระบวนการให้บุญทำงาน ในทุกกิจกรรมที่ทำ เพื่อเพิ่มบุญให้เป็นเครดิตไม่ต่างจากเครดิตจากธนาคารเพื่อใช้อำนาจของบุญกิริยาวัตร 10 ช่วยแก้ไขอุปสรรคในทุกบัญญัติให้เกิดศรัทธา แต่ถ้าทำจนชำนาญแล้วกลับช่วยทำให้เข้าถึงสัจธรรมของกระบวนการต่างๆ ที่เป็นความจริงเหนือบัญญัติทั้งปวง

บุญกิริยาวัตร 10 มิใช่แค่เป็นฐานหนุนโลกธรรมฝ่ายบวก (ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข) เท่านั้น ยังเป็นฐานนำส่งความเข้าใจโลกุตรธรรม ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ดี ตรัสรู้ชอบอีกด้วย

หนึ่ง ทาน (การให้วัตถุเป็นทาน)

วัฒนธรรมประเพณีของไทยวางอยู่บนรากฐานของการให้มายาวนาน ตั้งแต่เริ่มตั้งประเทศ

เนื่องในวันสำคัญต่างๆ หรือเนื่องในวาระปกติ หรือแม้แต่ไปเดินทางท่องเที่ยว ไม่ว่าจะวาระอะไรก็ตาม สิ่งที่นิยมคือการถวายไทยทานแก่พระสงฆ์ การมีของขวัญ ของฝาก ของที่ระลึก ของเยี่ยมไข้ ของเยี่ยมเยียน ฯลฯ

สัญลักษณ์วันสำคัญต่างๆ เช่น วันปีใหม่ วันเกิด วันแต่งงาน วันขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ล้วนแต่บ่งชี้ว่าวัตถุทานควรเป็นอย่างไร ควรเป็นเช่นไร ของขวัญ ของฝากอะไรต่างๆ เหล่านี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องบงชี้ถึงสัมพัทธภาพระหว่างผู้ให้และผู้รับได้เป็นอย่างดี วัตถุทานบางอย่างมีราคาแสดงถึงสัมพัทธภาพพิเศษ เช่น พ่อซื้อรถยนต์รับขวัญลูกในวันรับปริญญา เช่นนี้เป็นต้น

กฎเกณฑ์ว่าควรจะให้ทานอย่างไร ไม่มีตายตัวแล้วแต่จินตนาการและสถานภาพของผู้ให้และผู้รับอีกด้วย ยกเว้นเจ้าภาพงานมีจุดหมายปลายทางว่า ไม่อยากได้วัตถุทาน แต่อยากให้เป็นปัจจัย (เงิน) เพื่อจะรวบรวมไปทำงานการกุศลบางอย่าง

การให้ในทุกลักษณะดังที่เกริ่นมาคร่าวๆ นี้ รวมเรียกว่าการให้ในระดับเบื้องต้น (อาทิกัลยาณัง)

ในสังคมลักษณะพิเศษบางสังคม เช่น สังคมบัณฑิตยังสามารถเรียกรู้เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมปริญญา มาเพื่อจัดงาน หรือทำงานสาธารณประโยชน์ ฯลฯ

การให้ในระดับมัชฌิมกัลยาณัง เป็นการให้ที่ยากกว่าการให้เบื้องต้นที่กล่าวมาแล้ว คือการให้ของรักของตนเอง ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนเกินความจำเป็นของชีวิต

ตัวอย่างเช่น การบริจาคเลือดของผู้มีร่างกายแข็งแรง ซึ่งนำอนุโมทนาอย่างยิ่ง การที่ดารานำของรักของตนเองมาให้แฟนคลับประมูลเพื่อนำเงินที่ประมูลได้ไปช่วยงานกุศล หรือแม้แต่ใครก็ตาม ที่มองเห็นวัตถุที่วางระเกะระกะในห้องส่วนตัวในบ้าน มิได้ใช้ประโยชน์ และคิดว่าของเหล่านี้จะเป็นประโยชน์มากกว่า ถ้าอยู่กับผู้ที่รับที่เหมาะสม

การให้ดังที่อธิบายมานี้ ต้องการปัญญาเฉพาะตัว ที่จะมองเห็นว่า วัตถุประสงค์อย่างมีคุณประโยชน์มากขึ้น สังเกตดูได้ บางบ้านเต็มไปด้วยของ สรรพกรุงรังเต็มเนื้อที่บ้าน เหตุเพราะเจ้าของบ้านขาดปัญญา มองไม่เห็นความจริงว่า สรรพสิ่งล้วนอยู่ภายใต้กฎอนิจจังถ้าถูกทิ้งไว้โดยไม่ใช้ ประโยชน์ ของเหล่านั้นก็เสื่อมสลายอยู่ดี

การให้ในระดับปริโยสานกัลยาณัง จะมีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นการให้ที่ต้องการปัญญาเฉพาะตัว มิใช่ว่าใครๆ จะทำได้ เป็นการให้ มีอานิสงส์สูงสุด มีผลลัพธ์ชัดเจนทันทีทันควัน ที่นิยมจัดได้แก่การให้อภัยทาน และการให้ธรรมทาน

ใครก็ตามที่ยังขาดศรัทธาในการตามดูจิตของตนเอง จะเป็นไปไม่ได้ที่จะยอมรับว่า ตนกำลังริษยาหรือผูกใจเจ็บคู่อริ (ซึ่งบางทีก็เป็นเพื่อนสนิท ญาติสนิท เพื่อนร่วมโครงการ ฯลฯ) เพราะสังคมมีค่านิยมในการแข่งขันหมดทุกเรื่อง จึงทำให้เพื่อนร่วมงานกลายเป็นคู่แข่งของเราได้ ทั้งๆ ที่ต่างคนต่างหน้าที่ แต่ถ้าได้ตำแหน่งแข่งหน้าไปก่อน กลายเป็นอริทางใจเพราะการได้ดีของเขา ทำให้เราด้อยค่าลงไป เพราะทำงานตามเพื่อนไม่ทัน ฯลฯ

และความไม่รู้ตัวเองนี่เอง ทำให้มนุษย์ขัดขวางกันในการแสดงความคิดเห็น อันเนื่องมาจากผลประโยชน์ไม่ลงตัว

ยิ่งยุคประชาธิปไตยใครๆ ก็ถูกอุปโลกให้แสดงความคิดเห็นได้ การผูกใจเจ็บที่พูดขวางโครงการไว้ ที่เกิดง่ายมาก

ถ้ามองเห็นความจริงได้ ยกเลิกการผูกใจเจ็บ จิตจะเบาทันที

การให้ธรรมทาน เป็นการให้ที่ทำได้ยากที่สุด เพราะหมายถึงผู้ให้ต้องมีธรรมอยู่ในใจ มิเช่นนั้นจะเอาธรรมมาให้ได้อย่างไร

สอง ศิล (การรักษาความเป็นปกติของจิต)

ศีล หมายถึง ข้อห้ามหรือข้อบัญญัติที่ผู้รู้ท่านวางเป็นหลักการ กว้างๆ เพื่อเป็นหลักประกันสร้างอารมณ์ ความปลอดภัย ความสันติสุข กับทุกคนในชุมชน หรือ สังคม ที่ใช้ชีวิตร่วมกัน

ผู้มีศีล คือ ผู้ที่สามารถรักษาความเป็นปกติของกาย วาจา ใจ ไว้ได้ ตามหลักปริยัติ ศีลของผู้ใดงดงาม หรือเรียกว่า กำลังของศีลสูง ผู้นั้นก็สามารถทนสิ่งเร้าที่กระตุ้นอายตนะทั้งหกได้ ไม่ให้เกิดตัณหา หรือรู้เท่าทันสิ่งกล่อม ไม่ปล่อยใจให้จิตเกิดนันทิราคะ

ในยุคนี้ เป็นยุคที่นิยมสร้างกิจกรรมให้เราจิตใจ เช่น สร้างท่าเต้น สดุดีเช็กชี หรือชักชวนให้กรีดร้องเมามันกับเสียงเพลง เป็นยุคที่สิ่งกล่อม ถูกสร้างด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ส่งรูป ส่งข่าวทันควัน จะไปทำอะไรที่ไหน กดภาพ กดปุ่มคุย บอกข่าวทันทีทันควัน รวมทั้งข่าวจากทุกมุมโลกรับรู้พร้อมกันได้ทั่วโลก

การที่ผู้คนจะรักษาความปกติของจิต เพื่อรักษาศีลให้งามอยู่เสมอ จึงเป็นเรื่องทำได้ยาก หรือกลายเป็นความล้าสมัยไปก็มี

ด้วยเหตุนี้ ประเพณีของชาวพุทธ เมื่อจะทำบุญให้ทานจะต้องกล่าวสมาทานศีลห้า เป็นการเน้นย้ำให้พุทธบริษัทเห็นความสำคัญของการต้องรักษาศีล ไม่ควรล่วงละเมิดข้อห้ามห้าข้อ คือ การฆ่าการเบียดเบียน การลักขโมยหรือคอร์รัปชั่น การแย่งของรักหรือสิทธิโดยชอบธรรมของผู้อื่น การพูดไม่จริงโดยเจตนาติดต่อ แต่งแต่มีข้อความผ่านอินสตราแกรม หรือสื่อออนไลน์ หรือกล่าวหาผู้อื่น การไม่ทำร้ายสติสมปกติของตนเองด้วยสุรา ยาเสพติด รวมถึงเกมสื่อบันเทิงในอินเทอร์เน็ต

เมื่อเต็มใจสมาทานศีล เรียกว่า การรักษาศีลเบื้องต้น (อาทิกัลยาณัง) การมีสติก็จะมากขึ้น และยินดีที่จะปัดขุมมากกว่าตบขุม พยายามใช้ของ

ทุกอย่างอย่างประหยัด ไม่กล้าคิดกล้าแย้งชิงของรักของผู้อื่น ไม่กล้าพูดไม่จริง และงดเหล้าบุหรืงดกกิจกรรมที่ทำลายสติสมปฤติของตนเอง

เพราะมีสติมากขึ้น ความระมัดระวังในการไม่ล่วงละเมิดศีลจะช่วยทำให้อุปสรรคในชีวิตน้อยลง มองเห็นปัญหาชีวิตชัดเจนมากขึ้นและจะมีศรัทธาอยากรักษาศีลให้มากขึ้น เช่นเปลี่ยนจากศีลห้าเป็นศีลแปด เป็นเอกลักษณ์ของการเลื่อนขั้นของศีลมาเป็นระดับมัชฌะกัลยาณัง

ศีลแปดมีอานิสงส์ช่วยให้มรราวามีเวลาเป็นส่วนตัว เพราะลดภารกิจในการทำและรับประทานอาหารมือเย็น ลดภาระในการแต่งหน้าทาแป้งหรือดูการบันเทิง เวลาว่างมีมากขึ้น จะทำให้รู้สึกคลายกังวล ความกลัวไม่สวยก็จะหายไป ไม่ว่าจะผู้หญิงหรือผู้ชาย ลองไม่ห่วงความสวยความหล่อก็ลดความวุ่นวายในการเสริมแต่งลู่ไปได้ เสมือนปลดบ่วงของค่านิยมไปหนึ่งบ่วง ความเบากายเบาใจจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

ศรัทธาที่จะไปนั่งใกล้ผู้รู้ทางธรรมจะเพิ่มขึ้น บางคนแทบจะเปลี่ยนกลุ่มเพื่อนใหม่ จากกลุ่มเพื่อนไปเที่ยวด้วยกันกลายเป็นกลุ่มเพื่อนไปวัดหรือเข้าหลักสูตรปฏิบัติธรรมร่วมกัน ดังนั้นเรื่องที่สนทนาในกลุ่มก็เปลี่ยนจากเรื่องแพ้นั้นมาเป็นเรื่องการปฏิบัติธรรมอาจจะมีการบอกต่อว่าการปฏิบัติธรรมสำนักไหนเป็นอย่างไร

ความสนใจจะพุ่งมาที่การทำสติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา พฤติกรรมก็เปลี่ยน อารมณ์ก็เปลี่ยน ความต้องการก็เปลี่ยน การรู้สึกรู้ว่าไปเที่ยวไปแต่งตัวไปช้อปปิ้งเป็นเรื่องไร้สาระจะผุดขึ้นมาถึงตรงนี้ จะเข้าระดับการรักษาศีลในระดับสูง (ปริโยสานกัลยาณัง)

ใครก็ตามที่เลื่อนกำลังของศีลมาถึงระดับสูง ในใจของผู้นั้นจะเห็นชัดว่า ศีลไม่ใช่ข้อห้าม ไม่ใช่เรื่องผู้ใหญ่หลอกเด็ก แต่ศีลคือพลังอำนาจของสังฆธรรมที่จะคุ้มครองป้องกันผู้รักษาศีล ศีลที่รักษา นอกจากทำให้

ตนเองปลอดภัย ยังสามารถคุ้มครองโรคทรัพย์ได้อีก และถ้าหากมีศีลวิสุทธ์ เช่นพระอริยเจ้ารักษาอริยกันตศีล ศีลวิสุทธ์ยังเป็นฐานของวิปัสสนาปัญญา และอำนาจของศีลยังปกแผ่คุ้มครองสรรพชีพ สรรพสัตว์ ภายใต้วรรณามี

ถึงตอนนี้จะเข้าใจว่า กลิ่นหอมบุปผชาตินั้นหอมตามลม แต่ผู้มีศีลวิสุทธ์จะหอมทวนลม ไปถึงโลกสวรรค์ชั้นฟ้า

บุคคลจะเห็นแจ้งชัดว่า การรักษาศีลมีอานุภาพสูงกว่าการประกันสุขภาพ หรือการประกันชีวิต

ผู้มีศีลจะไม่เคยคิดจะประกันชีวิตตามแบบโลกๆ ที่โฆษณาและประชาสัมพันธ์กัน

สาม ภาวนา หมายถึง กระบวนการทำจิตให้ตั้งมั่น หรือ เรียกว่า ทำสมาธิ

เป้าหมายของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน เน้นย้ำให้ผู้เรียนผู้ความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับความนิยมนับวันเกี่ยวข้องกับเยาวชนหรือคนวัยรุ่นที่สามารถกล้าพูด กล้าทำ (กล้าเดิน) กล้าร้อง เช่นรายการ

“The Family gang” ไข่เต็ก 4 ขวบ เป็นดาวดวงเด่น กล้าเดิน กล้าพูด กล้าแสดงออก ดาราเด็ก เช่น “วันเฉลิม” ใน “ทองเนื้อเก้า” ไข่เต็กชายอายุเพียง 3 ขวบมาแสดง เช่นนี้เป็นต้น

เมื่อถูกเน้นย้ำการกล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก ผลลัพธ์โดยรวม คือ เยาวชนกล้าเปิดเผย “ปัจเจกลักษณะ” ของตนมากขึ้น กล้าแต่งตัวเซ็กซี่ กล้าเปลี่ยนลุค ฯลฯ ซึ่งใครกล้าบ้ามากดูจะได้รับการปรบมือมาก ถือว่าเป็นคนเก่งของยุค

พุทธเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่มีรากฐานจากจิตชอบให้และชอบวินัย (มีระเบียบและรักษากติกาของสังคม) ก็จะบ่มเพาะความเห็น

แก่ตัวให้เกิดกับคนทุกเพศทุกวัย มีหน้าซ้ำเจ้าตัวไม่รู้สึกละไมยอมรับว่าตนเองเห็นแก่ตัวอีกต่างหาก ทุกคนจะพยายามเคลมความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นของตน ถึงกับมีการจดลิขสิทธิ์เสียงเพลงและทำเต็นท์เช่นนี้เป็นต้น

ใครก็ตามเผลอเอาจริงเอาจังกับความคิด จนกระทั่งยึดติดว่า ฉันเป็นคนแรกที่คิดขึ้น พุทธเรียกว่า “อัตตานุทิฏฐิ” ซึ่งเป็นมิตินึงของตัวกู เมื่อรู้สึกว่ามีผู้ใดมากระทบความคิดของตนจะไม่พอใจทันที ความคิดขัดแย้ง ความวิวาทจึงเกิดได้ง่าย เรื่องขัดแย้งระหว่างคนดัง เช่น ดารา นักกีฬา นักบริหาร นักร้อง นักการเมือง จึงมีให้ประจักษ์กับสังคมโดยมวลรวมตลอดเวลา

ผู้ใดทุกข์เพราะรู้สึกถูกรบกวนจากทิฏฐิ (ความเห็น) ไม่ตรงกัน ถ้าเป็นคู่สามีภรรยา พ่อ-แม่-ลูก พี่น้อง เพื่อน-เพื่อน เจ้านาย-ลูกน้อง ก็บ่บายหน้าเข้าหาวิธีลดความเครียด ความทุกข์ในยุคนี้ การปฏิบัติธรรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่ลดทอนความทุกข์ได้

วิธีการทำภาวนาที่ระบุไว้ในพระไตรปิฎกมี 40 วิธี แต่บางวิธีจะมีผู้ศรัทธาทำตามมาก เช่น การทำจิตตภาวนา สายพุทโธ สายหลวงพ่อเทียน สายยุบหนอ-พองหนอ สายรูป-นาม อื่นๆ อีก

กว่าจะอบรมให้คนคิดเป็น คิดแตกจนกลายเป็นความคิดสร้างสรรค์ ก็ไม่ใช่ของง่าย แต่กว่าจะอบรมไม่ให้ความคิดเหล่านั้นกัดเจ้าของ คือ ฟุ้งไม่เลิก วิตกไม่เลิก ก็ไม่ใช่ของง่ายเช่นกัน

วิธีการทำจิตตภาวนา ทั้ง 40 วิธี เรียกว่า การทำสมถะกรรมฐาน ความที่การปฏิบัติธรรมต้องมีรูปแบบตามสายดังๆ เหล่านั้น ทำให้เกิดการเหมารวมว่า ถ้าจะปฏิบัติธรรมจะต้องตั้งท่า ตั้งเจตนาเข้าหลักสูตรการปฏิบัติธรรม

ความเชื่อที่ว่า การปฏิบัติธรรมคือการต้องเข้าหลักสูตรจัดตามรูปแบบต่าง ๆ นั้น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ถือว่าเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ท่านเรียกการปฏิบัติธรรมตามสายต่าง ๆ เหล่านั้นคือการทำสมาธิแบบเข้มข้น (Intensive mental development) แต่การปฏิบัติธรรมที่แท้จริงหมายถึงการนำธรรมเข้าไปใช้ในวิถีชีวิตจริง ๆ

การทำภาวนาในวิถีชีวิตคือการพักจิตจากการทำงาน หรือทำกิจกรรมเป็นจังหวะ อุปมาดังการที่นักกีฬาทุกชนิดจะต้องมีการพัก พักเพื่อขอเวลานอก พักตามรูปแบบ เช่นนี้เป็นต้น

ขณะเรียนหนังสือ เล่นอินเทอร์เน็ต ทำงานอะไรก็แล้วแต่ ถ้ามีจังหวะพักครึ่งละหนึ่งนาที ทอดสายตาไกล ๆ หายใจให้ลึก ๆ จะสวดมนต์หนึ่งนาที การพักเป็นจังหวะครึ่งละ 1 นาที นี้แหละเรียกว่าการภาวนาและจะเป็นบุญกุศลที่ทุกคนควรปรับและทำขึ้น อานิสงส์ที่จะได้ทั้งกับงานกับสุขภาพของตนเอง การมีศรัทธาพักเป็นจังหวะเรียกว่า การทำจิตให้ตั้งมั่น เบื้องต้น (อาทิกัลยาณัง) นับเป็นกุศโลบายที่ทำให้การทำงานทุกชนิดกลายเป็นบุญกุศล ไม่ต่างจากเอาของไปถวายพระ และได้รับพรหลังประเคนของ ฉันทใดก็ฉันทนั้น

เมื่อกุศลกรรมมีอยู่ในจิตมากขึ้น จิตจะเกิดความเชื่อว่าความรู้สึกของตนเองนี้แหละน่าสนใจติดตาม อยากจะรู้จักตนเองมากขึ้นซึ่งก่อนหน้านี้ พอรู้สึกว่ารามณไม่ดีขึ้นก็แก้โดยดูหนัง ฟังเพลงทันที ไม่ตามหาเหตุผลว่าเพราะอะไร รามณไม่ดีขึ้นก็เกิดขึ้น สรุปคือการทำภาวนาในปกติชีวิตจะทำให้เกิดสติและธัมมวิचारณที่จะรู้เหตุรู้ผลที่ทำให้รามณแปรปรวน และไม่ผลุนผลันหาสิ่งกล่อมดับทุกข์ทันทีเหมือนดังที่ผ่านมา มาถึงตรงนี้จะเห็นคุณค่าของ ความรู้สึกของตนเอง เรียกว่าการภาวนาเลื่อนระดับมาเป็น การสนใจจิต ระดับการตามดูจิตของตนเองเป็นการภาวนาระดับกลาง (มัชฌกัลยาณัง)

การภาวนาระดับสูง (ปรีโยसानกัลยานัง) เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ได้ยากว่าจะเลื่อนขั้นได้เร็วหรือได้ช้า แต่โดยภาพรวมตรารบไคที่มีศรัทธาในการดูจิตของตนเอง สมรรถนะในการยอมรับตนเองตามที่เป็นจริงจะมีมากขึ้น ใครก็ตามที่สามารถจะยอมรับความผิดพลาด จะเป็นพฤติกรรมทางการกระทำ ทางคำพูด หรือการตั้งเป้าหมายเอาไว้ และคิดว่าน่าจะต้องปรับเปลี่ยน ใครคนนั้นแสดงว่าลดความอวดดีถือดี เพราะมีความอ่อนน้อมต่อพระธรรมมากขึ้น และเพราะความอ่อนน้อมเป็นบุญกิริยาวัตถุจึงทำให้จิตสร้างเสริมบุญบารมี ภาษาสมัยใหม่เรียกว่า จิตเกิดภูมิต้านทานต่อสิ่งเร้า การมีเรื่องขัดแย้ง จนสะสมความไม่ได้ตั้งใจต่างๆ ก็จะลดลง จิตจะไม่ค่อยส่งออกนอก จึงเป็นปรีโยसानกัลยานัง พ้นจากการส่งจิตออกนอก แต่สมรรถนะในการต้านทานสิ่งเร้ามีสูง และสมรรถนะในการทนทานไม่ถูกสิ่งกล่อมลากลากกระชากไปเป็นทาสจะเพิ่มขึ้น

สี่ จิตสาธารณะ (มือแห่งความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยองค์รวม)

โดยค่านิยมที่พบเห็นโดยทั่วไป เด็กทารกไทยจะถูกอบรมซ้ำๆ ให้ทำความเคารพผู้ใหญ่ เด็กอเมริกาและเด็กยุโรปถูกสอนซ้ำๆ ให้ทิ้งขยะให้เป็นที่ เด็กทารกญี่ปุ่นถูกสอนซ้ำๆ ให้ช่วยตนเอง หมูบ้านของสังคมญี่ปุ่นจึงมีความเป็นระเบียบ ไม่รกรุงรังด้วยขยะที่ถูกโยนทิ้งไปทั่ว แรงงานไทยไปทำงานจุดไหนขยะจะกระจัดกระจายอยู่ตรงนั้น นอกจากนี้ก็ยังระเกะระกะด้วยสายไฟฟ้าที่เดินเข้าบ้านอย่างไร้ระเบียบ สภาพองค์กรรวมของชุมชนไทยขาดความมีระเบียบวินัยอย่างเห็นได้ชัดเจน

พุทธถือว่า มือทั้งสองของมนุษย์นั้นจะทำความดีมีคุณค่ามากที่สุด ก็คือยื่นออกไปช่วยเหลือผู้อื่น หรือช่วยงานสาธารณะไม่ใช่ยื่นออกไปปรับหรือกอบโกยเอามาใส่ตัวอย่างเดียว

สังคมที่เห็นคุณค่าของงานสาธารณประโยชน์ จะรู้จักใช้น้ำ ไฟ
อย่างประหยัด แม้ใช้กระดาษ และเครื่องมือของหลวงทุกชนิดก็จะถนอม
ไม่ใช้สิ้นเปลืองสุรุ่ยสุร่าย

แต่สังคมไทยทุกระดับ ทุกวงการ (รวมถึงสถาบันนักบวช) แทบ
ไม่มีลักษณะบ่งชี้ว่า มีจิตสาธารณะ ทั้งๆ ที่การทำดังกล่าวคือ บุญกิริยา
วัตถุ 10

สังคมที่เต็มไปด้วยขยะ ขยะหมายถึงสิ่งของที่มีมนุษย์ไม่ต้องการ ขยะ
เป็นเครื่องหมายแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะอย่างรุนแรง

แม้จะมีความเชื่อการล้างห้องน้ำเป็นบุญกิริยาวัตถุ 10 สามารถใช้
ถ่ายโอนกรรมบางอย่างที่เคยทำไม่ได้ไว้ แต่นั้นเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยน
เพื่อประโยชน์บางอย่าง ไม่ใช่จิตสาธารณะที่แท้จริง แต่ถ้าเราช่วยกันอบรม
ให้ทุกคน โดยเฉพาะเยาวชน เห็นประโยชน์ของการสร้างจิตสาธารณะ
เช่นช่วยปิดน้ำในห้องน้ำรวม เก็บผมที่ถูกหิวแล้วไม่ให้ไหลลงอ่างล้างมือ
เก็บขยะที่ทิ้งไม่เป็นที่ ฯลฯ หรือคิดอะไรก็ได้ที่จะช่วยงานสาธารณะ อย่าง
น้อยวันละ 2-5 นาที ขอให้ทำทุกวัน ถ้าทำได้เช่นนี้จะปลูกฝังจิตสาธารณะ
เบื้องต้น (อาทิกัลยาณัง)

คนเราต้องเห็นคุณค่าของมือตนเองที่ช่วยทำงานเล็กๆ น้อยๆ ที่เห็น
อยู่เฉพาะหน้า ถ้าทำได้ดังนี้ “สุตมยปัญญา” จะเพิ่มขึ้นทันที

ผู้ได้มีสุตมยปัญญา จะเห็นโครงการปลูกป่า โครงการทำฝายชะลอ
น้ำ โครงการแยกขยะ เหล่านี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ในภาพรวม
เขาจะแยกขยะหรือจัดการกับขยะจากฝีมือของตนเองอย่างถูกต้องมากขึ้น
แม้จะทิ้งขวดหรือแก้วโยเกิร์ตก็ยังล้างก่อนทิ้ง เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของ
ของเชื้อต่างๆ ลองว่าเห็นค่าของการทำเพื่อส่วนรวมเล็กๆ น้อยๆ ดังกล่าว
จิตที่มีปัญญามากขึ้นจะรู้วิธีป้องกัน เช่นป้องกันยุงลาย ป้องกันภัยอื่นๆ

ลักษณะจิตเช่นนี้เข้าถึงความไม่ประมาททั้งส่วนตัวและส่วนรวม เรียกว่า เป็นจิตสาธารณะระดับกลาง (มีขณิกัลยาณัง) จิตถึงขั้นนี้จะเป็นเหตุของ ไฟไหม้ หรือความเสียหายจากภัยพิบัติไม่ได้

การที่ระบบการศึกษาพยายามให้มีการประกวดโครงการสาธารณะ ประโยชน์ต่างๆ ถือว่าดีมีประโยชน์ แต่การให้ทุกคนเห็นว่าการสร้างจิต สาธารณะคือ บุญกิริยาวัตถุที่ป้องกันความประมาทโดยส่วนตัว อย่างนี้ จะดีกว่ามาก

แค่ให้นักเรียนทุกคนฝึกช่วยพ่อแม่ทำงานที่ไม่ถูกใช้วันละ 2-5 นาที แค่นี้ก็จะสร้างความฉลาดให้เด็กรู้จักสังเกตเหตุปัจจัยรอบตัวมากขึ้น

ส่วนจิตสาธารณะระดับสูง (ปรีโยสานกัลยาณัง) ได้แก่ จิตของผู้มี บุญบารมี เริ่มโครงการเพื่อส่วนรวมต่างๆ เช่นสร้างห้องน้ำ สร้างศาลา สาธารณะ สร้างโรงเรียน แม้แต่โครงการปลูกผัก เพื่อให้เป็นอาหารกลางวัน ของสมเด็จพระเทพฯ ก็ถือว่าเป็นการปลูกฝังจิตสาธารณะเช่นกัน

ชุมชนใด ที่มีคนระดับหัวหน้า แม้เพียงคนเดียวเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างทำงานเพื่อส่วนรวม หัวหน้าเช่นนี้สามารถปรับเปลี่ยนลูกน้อง ลูกบ้าน ให้เห็นคุณค่าของจิตสาธารณะประโยชน์ได้

ชุมชนใดที่เห็นคุณค่าของการยื่นมือไปช่วยผู้อื่นมีหรือที่สังคมไทย จะเห็นเด็กไทยไปกรี๊ดร้องต้อนรับดาราดังที่ตนชื่นชอบมีหรือเด็กจะยกย่อง บุคคลที่ไม่ใช่บุพการีของตนเองมีหรือที่อาชีพที่เชิดหน้าชูตาคือดารารหรือ พรี่เซนเตอร์

พรี่เซนเตอร์ที่ได้ค่าตัวแพง จากการออกงานอีเวนท์ งานโฆษณา ทั่วๆ ที่ตนเองมิได้ใช้สินค้าตัวนั้นๆ แสดงว่าสังคมหมิ่นประมาทศิลปิน ไร้ ศิลกับได้รับค่าตอบแทนสูง จุดนี้แหละที่แสดง “มิจฉาทิภูฏิ” ชัดแจ้งของ สังคมไทย

แทนที่สังคมไทยจะเห็นความน่ากลัวของมิจฉาชีพปฏิสังขรณ์สร้างรายการแข่งขันต่างๆ ให้เด็กทำกิจไร้สาระ “ตัวนิคพิชิตล้าน” “Singing kids” ฯลฯ รายการดังกล่าวประจานความมึนงงของปฏิสังขรณ์ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี

มีน้าเล่าผู้แสดงตราบมาได้ถึงบึงจึงได้รับเลือกจากพรรคให้เป็นหัวหน้าพรรค เช่นนี้แล้วจะหวังความเจริญในสังคมไทยได้อย่างไร

ห้า ความอ่อนน้อม (อิริยาบถหรือพฤติกรรมของผู้มีความเคารพอยู่ในจิต)

เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของคนไทย คือ การปฏิสังขรณ์กันด้วยความอ่อนน้อม

การกราบเบญจางคประดิษฐ์ เพื่อทำความปฏิสังขรณ์ในพระสงฆ์ หรือแม้แต่กราบพระพุทธรูปขณะทำพิธีกรรมทางศาสนา ลีลาที่ทำเป็นที่ประทับใจของคนแปลกหน้าที่พบเห็น การถอนสายบัวเพื่อแสดงความเคารพต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและราชินิกุล รวมทั้งการย่อตัวโค้งไหว้ผู้อาวุโส ทำที่ดังกล่าวเป็นปฏิสังขรณ์ที่เป็นบุญกิริยาดีต่อผู้รับและผู้พบเห็น

การทักทายกันด้วยการไหว้อาจแสดงความถ่อมตัวของผู้ไหว้แสดงกิริยามารยาท แสดงคุณธรรมแสดงจริยธรรม ทุกอย่างประกอบพร้อมในการปฏิสังขรณ์ อากัปกิริยาเหล่านี้เรียกว่า บุญกิริยาเนื่องจากความอ่อนน้อมนับเป็นอาทิกัลยาณัง เป็นของมีค่าที่สืบต่อมาแต่โบราณกาล

บ่อยครั้งมาก ขณะที่ทำภาวนาอยู่ในป่าตามลำพัง ความรู้สึกอ่อนน้อมต่อความเป็นป่าจะเกิดขึ้นเอง โดยเฉพาะจิตจะจำได้ว่า “ป่าคืออาจารย์กรรมฐานที่ดีที่สุดของมนุษย์” วาตะของท่านพุทธทาสภิกขุทำให้ข้าพเจ้าผู้เป็นนักคิดคอยเฝ้าสังเกตความเป็นไปของป่า

ป่าเป็นผู้ให้ประโยชน์กับมนุษย์ทุกอย่าง หน้าฝนเต็มไปด้วยเห็ดป่า และผักป่า หน้าแล้งจะมีพืชบางชนิด คนมักเผาป่าเพื่อหาผักหวานและพืชบางชนิดได้ง่าย ป่าจะยืนทนร้อนทนแล้ง และฟื้นสภาพขึ้นมาเอง แต่ที่สำคัญที่สุดคือปล่อยน้ำจากรากต้นไม้ทำให้คนอยู่ติดป่ามีน้ำสะอาดใช้ตลอดปีมีอยู่ครั้งหนึ่ง ขณะนั่งกรรมฐานอยู่ ทุกอย่างในป่าจะสงบพร้อม ข้าพเจ้าผู้นั่งฟังอย่างไม่รู้ตัว ถูกความสงบของป่าปลุกจิตให้รวมเป็นสมาธิอย่างเหลือเชื่อ

สัตว์ป่าแม้จะมีพิษร้าย แต่ไม่เคยทำอันตรายคน ยกเว้นถูกทำร้ายก่อน เช่นถูกเหยียบ ถูกตี สัตว์ป่าทุกอย่างเมื่อเผชิญกับคนจะหลบไปทันที มันทำให้ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่า ความเมตตาของสัตว์ดูจะเหนือกว่าคน มันไม่เคยพุ่งโจมตีคนเลย แม้แต่จิ้งจอก ถ้าไม่เข้าใจผิดคิดว่าจะถูกทำร้าย มันจะไม่โจมตีคนแน่นอน

ประโยชน์ที่ได้จากป่ามีอีกมาก เช่นเราจะเห็นว่าต้นไม้ในป่าจะขึ้นประชิดติดกัน เมื่อเกิดพายุแรงของลมทำให้ต้นไม้โอนไปมา และล้มยากขึ้น เพราะต่างต้นต่างประคองกันได้

นอกจากนี้ยังให้สุนทรียทัศนาศิลปะ ใครๆ นั่งสมาธิในป่าจะรู้สึกมีความสุข บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ายกมือเคารพความเป็นป่าด้วยความเคารพในธรรมชาติ ผู้ให้ ความอ่อนน้อมระดับนี้ขออนุญาตเป็นมัทธมนกัณฐะ สภาวะของความอ่อนน้อมต้องมีปัญญาญาณประกอบจึงรู้สึกเคารพป่า เคารพธรรมชาติ ผู้ให้อย่างเหนือคำอธิบาย

ปริโยสานกัลยาณังคือมีความรู้สึกเกรงใจธรรมชาติ มนุษย์ไม่เคยหยิ่งเย่ออะไรให้ป่าเลย อยากรักก็รักก็โค่น แต่ป่าจะพยายามช่วยตนเองเพื่อให้เจริญใหม่ ตามราก ตามกลางต้น ข้าพเจ้ารู้สึกถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิด เกิดความรู้สึกเคารพแม้กระทั่งบุญคุณของน้ำใต้ดิน ที่เป็นปัจจัยบันเทาทุกข์ และยอมให้มนุษย์ใช้ตามอำเภอใจ

มาถึงตรงนี้ ข้าพเจ้าไม่ต้องการชื่อน้ำดื่มใส่ขวด เพราะไม่อยากจะทิ้งขวดพลาสติกให้ธรรมชาติต้องรับหน้าที่สลาย ไม่อยากได้อะไรที่เต็มไปด้วยหีบห่ออันฟุ่มเฟือย ไม่อยากเกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ที่เน้นย้ำภาพลักษณ์ภายนอก มุ่งผลิตรายได้ที่เต็มไปด้วยหีบห่อที่พิสดาร ไม่ต้องการกินของสำเร็จรูปหรือกินให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น

ในใจของข้าพเจ้าไม่อยากจะเกี่ยวข้องกับไทยทานที่คนนำมามอบให้ไทยทานจากโฆษณาทุกชั้นจะถวายพระหรือให้ผู้อื่นต่อ ด้วยเกิดความเกรงกลัวว่าจะต้องเป็นหนี้ธรรมชาติมากไป

การที่จิตมีความต้องการรบกวนธรรมชาติอย่างน้อยที่สุดไม่ว่าจะเป็น ไฟฟ้า น้ำ ของกิน ของใช้ ฯลฯ ทำให้เกิดความสันโดษ มีข้าวของเฉพาะที่จำเป็น แม้กระทั่งสบู่ ยาสีฟัน ฯลฯ ก็ใช้อย่างประหยัดที่สุด

ต้องเน้นความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติผู้ให้อย่างแน่นนอน ทำให้ข้าพเจ้าไม่อยากจะแตะต้อง ของใช้ครั้งเดียวทิ้ง ไม่อยากใช้กระดาษชำระ ถ้าจำเป็นก็ใช้น้อยที่สุด ฯลฯ และรู้สึกสยของขวัญที่คนยุคนี้ ตามใจตนเอง และไม่เกรงกลัวธรรมชาติ และไม่มีใครเน้นย้ำว่า มนุษย์หยาบเกินไปหรือไม่ ที่ใช้ธรรมชาติอย่างโหดร้าย

หก การแผ่บุญกุศลที่ตนมีให้สรรพชีวิต

จารีตประเพณีที่ประเสริฐของชาวพุทธ คือ การนึกแผ่บุญกุศลให้กับสรรพชีวิต ทุกครั้งที่ทำความดี

พุทธเชื่อในวิภังคสังสารที่พราหมณ์เขียนไว้

ทุกชีวิตต่างวนเวียนอยู่ในวิภังคสังสารทั้ง 31 ภพ เวียนเกิดเวียนตายตามภพต่างๆ ด้วยความไม่รู้ (อวิชชา)

ภพที่มนุษย์ไม่ชอบ คืออบายภพ มี 4 ลักษณะ คือเปรต อสุรกาย ดิรัจฉานและสัตว์นรก

ภพมนุษย์ถูกนับว่าประเสริฐที่สุด เพราะเป็นภพเดียวที่สามารถใช้
รูป/นาม เพื่ออบรมให้เกิดปัญญาญาณ สามารถเห็นแจ้งในความไม่รู้ด้วย
วิชา (ความรู้จริงแท้)

ภพที่เชื่อว่ามียอยู่ และอยู่สูงกว่ามนุษย์ได้แก่เทวภพ 6 รูปภพ 16
และอรูปภพ 4 รวมทั้งหมด 31 ภพ

ตามจารีตประเพณี ทุกครั้งที่ทำบุญและพระสวดให้พร ก็จะมีพิธีการ
แผ่บุญกุศล ทุกครั้งสวดมนต์ ทุกครั้งที่ทำอะไรดีจะเรื่องอะไรก็ตามก็จะ
อุทิศให้สรรพชีวิต

สำหรับข้าพเจ้าเสนอให้อุทิศให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ตบท้ายด้วยแผ่ให้บุพการี
หรือผู้ที่เราผูกพันด้วย

การทำความดีเป็นบุญกิริยาชั้นแรกสุด (อาทิกัลยาณัง)

ท่านเคยได้ยินไหมว่า มีการทดลองเปิดเพลงหรือบทสวดมนต์ให้
ต้นไม้ฟัง ปรากฏว่าการเจริญเติบโตของต้นไม้มีรูปสูงกว่าปกติ

ท่านเคยได้ยินไหมว่า การนั่งสมาธิห่มริมทะเลสาบ สามารถลดระดับ
มลภาวะของน้ำในทะเลสาบ

ท่านเคยได้ยินไหมว่า น้ำเป็นตัวกลางที่แสดงผลเป็นรูป ผลึกเพชร
อันสวยงาม เมื่อมนุษย์แผ่เมตตา

ถ้าท่านเชื่อในระดับนี้ว่า การแผ่บุญกุศลทำให้สิ่งแวดล้อมร่มเย็น
แม้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ขึ้น โดยเฉพาะห้องพระ โบสถ์ ที่พระนั่งพิธีสำคัญๆ
หรือแม้การปลูกเสกวัดตุ้มมงคล เรื่องเหล่านี้คล้ายกัน

ถ้าท่านเชื่อแสดงว่า ระดับการแผ่บุญของท่านเป็นมัชฌิมกัลยาณัง

ส่วนปริโยสานกัลยาณังเป็นเรื่องลึกซึ้ง เป็นเรื่องของคนที่มึศรัทธา
ในธรรมชาติ เห็นตนเองเป็นธรรมชาติชนิดหนึ่ง ดังนั้นความรู้สึกดีๆ ที่มี
ให้ตนเอง คือ การแผ่บุญกุศลที่สูงที่สุด

มนุษย์ทุกคนที่เห็นคุณค่าของความรู้สึกของตนเอง จะเป็นผู้ไม่กล้าทำชั่วทั้งหลายที่ลับและที่แจ้ง จะเป็นผู้ศรัทธาในไตรสิกขา เช่น ศรัทธาในการให้ การสละทุกชนิด จะรู้เลยว่าทุกอย่างที่สละไปนั้นแท้จริงเป็นผลดีกับตนเอง

มนุษย์ที่อ่อนน้อมต่อตนเอง ยอมรับความรู้สึกของตนเอง สร้างความรู้สึกที่ดีให้ตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งกลมม นี้แหละ คือ บทเรียน “อิตตahi อิตตโน นาโถ” ที่แท้จริง

เจ็ด การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น (มุทิตาจิต)

คุณนี้มีความเชื่อว่า ถ้ามีประสบการณ์มากยิ่งดี

คุณนี้มีความเชื่อว่า ถ้ามีโอกาสสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดีให้ลูก ถือว่าดี เช่น ให้เรียนพิเศษ ให้เรียนดนตรี ให้เล่นกีฬา พาไปเที่ยวตามที่แปลกๆ

คุณนี้ไม่กลัวสิ่งร้าย จะมีการโฆษณาว่า ความสุขเกิดจากไปรับประทานอาหารที่เอ็มเค ไปรับประทานอาหารไก่ย่างเคเอฟซี พิซซ่า ยาโยอิ โออิชิ ซีสเลอร์ ฯลฯ (โฆษณามาทุกสิบนาที)

คุณนี้เห็นว่าการเปลี่ยนลู้ค เปลี่ยนสีผม แต่งหน้า ใส่วิก แข่งกันเปลี่ยนลู้ค ถือว่าดี

เมื่อเป็นยุคที่ความดีต้องลำบากลำบาก ต้องมีเงินไปแลกจึงทำให้บุคคลที่ไม่มีโอกาส อยู่เฉยๆ ทำเช่นเขาไม่ได้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ การเป็นอยู่เรียบง่ายก็หายไป หน้าซำยังคิดประกวดไปทุกเรื่อง กติกาประกวดมากมายนับไม่ถ้วน ตั้งแต่เป็นทารกก็ถูกจับคลานหาแม่ กว่าจะโตเป็นวัยรุ่นผ่านการประกอบการแข่งขันต่างๆ

สังคมเลือกผู้ชนะคนเดียว กลุ่มเดียว แม้การแข่งขันดูแล้วไม่เห็นว่าจะแตกต่างกันในสมรรถนะ การฝึกให้คนชื่นชมในผู้ชนะการแข่งขันจึงจำเป็น

แม้จะรู้สึกไม่ยุติธรรม ถ้าหากใครซึ่งตำแหน่งจากเราไปได้ ด้วยเหตุผลที่ชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรม ถ้าเราแสดงมุทิตาจิตได้บุญกิริยาข้อนี้จะเพิ่มทันที

สรุปคือ ใครสามารถยินดีกับผู้ที่ชนะในการแข่งขัน แข่งขันกันตามกติกา นอกกติกา เรายินดีกับเขาได้ทุกอย่าง เรียกว่าจิตมีมุทิตาจิต เป็นอาทิกัลยาณัง

การทำเช่นนี้ เราจะหลงติดในโลกธรรมแปดน้อยลง ทำให้จิตมีภูมิด้านทานต่อโลกธรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะได้รับการสรรเสริญหรือนินทา ได้ยศหรือเสื่อมยศ ได้ลาภหรือเสื่อมลาภ ได้สุขหรือได้ทุกข์ พยายามเห็นเป็นธรรมดา ยินดีกับเข้าด้วยในทุกกรณี ของฝ่ายโลกธรรมฝ่ายบวก ทำได้เช่นนี้เรียกว่า กำลังของมุทิตาจิตสูงเป็นมัชฌะกัลยาณัง

ส่วนปริโยสานกัลป์ยานังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องของความยินดีที่บุคคลทำหน้าที่ได้ถูกต้อง

คนกวาดถนนทำหน้าที่อย่างภาคภูมิใจ เราประสบพบเข้าแสดงความชื่นชมกับเขา

คนขายข้าวแกงมีความสุขในการทำอาหารอร่อยให้ผู้อื่นรับประทาน ยามรักษาความปลอดภัย ชื่นชมในหน้าที่ของตนเอง เมื่อใดที่บุคคลทำงานเพื่องาน ถ้าเรารู้เข้าควรเข้าใจเลยว่า นี่แหละคือผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมตัวจริงเสียงจริง

การแสดงมุทิตาจิตกับบุคคลที่เห็นค่าของการทำงานด้วยมือตนเอง ไม่คิดจะดูหมิ่นชนิดของงาน ไม่คิดดูถูก ว่าเขารับผิดชอบงานง่าย ๆ ต้อยต่ำกว่าเราเยอะมาก

ผู้ที่มีมุทิตาจิตสูง เช่น นโปเลียนมหาราช มองเห็นกรรมกรทำงาน เคยอุทานว่า “คุณนั้นแหละคือผู้ยิ่งใหญ่ที่แท้จริง” พระเจ้านโปเลียนมหาราช

อุทยานแห่งนี้ แสดงถึงความมีมูทิดาจิตอยู่ในชั้นปริโยสานกัลยาณัง
ผู้ยิ่งใหญ่ตัวจริงเสียงจริง เสียงจริงจะไม่ดูหมิ่นงานที่ทำด้วยมือเช่น
งานหัตถกรรมทุกชนิด

แปด ฟังข้อคิดข้อวิจารณ์จากผู้อื่น

มนุษย์ทุกคนเรียนรู้อยู่ตั้งแต่เกิด สามารถรับรู้ความรัก ความเมตตา
จากบุพการี โดยเฉพาะผู้เป็นมารดา รองมาคือครูผู้ประสพวิชา

ในยุคปัจจุบัน อินเทอร์เน็ต และสื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ วิทยุ
โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จัดงานนิทรรศการ งานอีเว้นท์นานาชนิดเหล่านี้
ล้วนเป็นเหตุปัจจัยของการเรียนรู้

ใครก็ตามที่สามารถเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวดังกล่าวมาจะสะสมสุตมย-
ปัญญา ซึ่งเป็นอริยทรัพย์

สิ่งแวดล้อมเดียวกันแต่ว่าการสะสมสุตมยปัญญาจะไม่เท่ากัน จึง
เป็นหน้าที่ของบุพการีต้องอบรมให้เด็กและเยาวชนสามารถสกัดปัญญา
จากทุกสิ่งรอบตัว

ถ้าทำได้เรียกว่า ฟังข้อคิดดีๆ จากผู้อื่น เป็นอาทิกัลยาณัง

ผู้ที่มีสุตมยปัญญาจะมองเห็นแพ้นทุกชนิดเป็นของวนเวียน แม้จะ
เป็นแพ้นทางวิชาการ เช่นการประชุมวิชาการที่ต้องลงทุนแพงๆ บางที่
ก็ไม่อาจสร้างความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมได้

ถ้าหากนั่งใกล้ผู้รู้ และสอนให้รู้จักขจัดความคิดแยกกายจากสิ่งรอบตัว
ถ้าได้มาถึงตรงนี้เรียกว่า มัชฌกัลยาณัง เขาสามารถสร้างสรรค์คืออะไร
ก็ได้ ด้วยการเห็นวัตถุข้าวของ ด้วยการเห็นเครื่องมือ เครื่องใช้

ผู้ที่มีความคิดแยกกาย มักจะชอบความจริง มากกว่าความจำ เขา
จะสนใจแยกแยะความจริงแท้คืออะไรมาถึงตรงนี้ เขาจะสนใจพุทธธรรม

เพราะเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับปรมัตถธรรมและแยกความรู้วิทยาศาสตร์ไว้
เท่ากับสมมุติสัจจะ

ผู้ที่มีความคิดแยกกาย ย่อมมีคำถามในใจที่แยกกาย ในที่สุดเขาก็
เข้าใจว่า ชีวิตคืออะไร นั่นเป็นเพียงนิยามที่นักปราชญ์แต่ละยุคแต่ละสมัย
ช่วยกันสร้างขึ้น

มาถึงตรงนี้ ชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอย่างไร ไม่ใช่เรื่องที่รับมา
จากผู้อื่นแค่นั้น แต่ต้องทดสอบทดลองด้วย ข้าพเจ้าลงความเห็นว่าเป็น
สุขของการรับฟังความเห็นจากผู้อื่น คือน้อมเข้ามาทดสอบและทดลอง
ด้วยตนเองนั่นเอง

แก้ พุดให้ข้อคิดดี ๆ กับผู้อื่น

เด็กคนใดได้รับการอบรมให้รู้จักการปฏิสันถารกับผู้อื่นอย่างถูกต้อง
ตามสถานการณ์ แค่นี้แหละเป็นบุญกิริยาวัตถุของข้อนี้

คำว่า “สวัสดิ” ถ้าใช้ออกมาจากใจ นับเป็นบุญกิริยา

คำทักทายที่หมายถึงความเมตตา ความเอ็นดู ความปราณี ความ
สนิทสนม การให้กำลังใจ การทำใจให้เพิ่มพลัง ล้วนแล้วแต่เป็นบุญกิริยา
บุคคลต้องพูดติดต่อกับผู้อื่นตลอดเวลา จึงเป็นโอกาสทำบุญกิริยา
ตลอดเวลา

ถ้อยคำที่จะได้ความตรงกันข้าม ไม่ควรพูด ควรงดเว้น

บุญกิริยาในข้อนี้คือการถูกอบรมมาอย่างดี ให้คิดดี และพูดดีนับ
เป็นอภิกัลยาณัง เป็นความไพเราะในเบื้องต้น

ถ้าหากผู้ใดมีศรัทธาประกอบด้วยปัญญา เห็นค่าของสติ สมาธิ
ปัญญา เห็นค่าของการได้ปัญญาจากไตรสิกขา จะทำตัวเป็นกัลยาณมิตร
จะพูด จะชักชวน จะทำตัวเป็นตัวอย่าง ให้บุคคลอื่นเห็นคุณค่าของ

พระรัตนตรัย ทำให้บรรยากาศอบอุ่นด้วยสัมมาทิฐิ นี้คือ มัชฌิมาสูตร
ใครพบบุคคลเช่นนี้เท่ากับพบพระสงฆ์ที่เป็นตัวแทนบอกเล่าคำสอน
ของพระพุทธเจ้า

สิ่งที่ไม่ควรทำคือออกอุทลวาจาทั้งปวง ได้แก่ การพูดตัดต่อ แต่งแต้ม
ให้เกิดสีสัน หรือคำพูดที่ทำให้ผู้อื่นเสียหายในทางใดทางหนึ่งหรือแม้แต่
พูดธรรมในสถานการณ์อันไม่ถูกกาลเทศะ ก็นับว่าเป็นอุทลวาจา เช่น
ในงานเลี้ยงรื่นเริง เรากลับไปดำหนว่าเป็นสิ่งไม่ควรทำ เพราะฟุ่มเฟือย
ขลย ถ้าเราไม่พอใจในสถานการณ์นั้นๆ ก็ไม่ควรนำตัวเข้าไปพัวพันด้วย
ควรใช้ปัญญาหลีกเลี่ยงสถานการณ์นั้นจะทำให้เกิดอุทลวาจา

ปรีโยสานกัลยาณัง หมายถึงการพูดให้กำลังใจตนเอง การมองชีวิต
ในแง่บวก ทุกวิกฤติเปลี่ยนเป็นโอกาส เห็นคุณค่าของสิ่งทั้งปวง ไม่ดูหมิ่น
งานที่ทำด้วยมือ ไม่แสดงท่าทีสับปรับไม่สอดคล้องกับการพูด การพูดที่
เป็นธรรมตามสมควรธรรม เป็นการพูดของสัตบุรุษพูดเป็นอุทลวาจา
จนกระทั่งเป็นอมตวาจา นี่คือธรรมพูดของพุทธศาสนาที่แท้จริง.

မာတိ

3

บทที่ 3

ข้อควรคิดจาก “กาลานุกรม : พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก”

3.1 กาลานุกรมทางประวัติศาสตร์และจิตตานุกรม

ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้ทำหนังสือ “กาลานุกรมพระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก” พ.ศ. 2555 (พิมพ์ครั้งที่ 5) ให้เปล่าเป็นหนังสือสี่สี พิมพ์อย่างดีเยี่ยม โดยเน้นย้ำเหตุการณ์สำคัญจากกำเนิดพระพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม และวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี (รวบรวมเหตุการณ์ที่สำคัญจนถึงพ.ศ. 2547)

ในฐานะผู้เคยทำวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานอยู่ในมหาวิทยาลัยประมาณ 20 ปี และลาออกจากราชการมาวิจัยชีวิตคืออะไรตามแนวพุทธศาสตร์อยู่ 20 ปี ใช้เวลาประมาณกันที่จะเข้าใจความแตกต่างระหว่างความรู้วิทยาศาสตร์ และพุทธศาสตร์ในการมองชีวิต และวางเป้าหมายของชีวิตไว้แตกต่างกัน

นี่คือกาลานุกรมประสบการณ์ชีวิตของข้าพเจ้า (จิตตานุกรม)

โดยสรุป ขออนุমানว่า มีความเข้าใจเรื่องราวของชีวิตตามนัย

วิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ดีทั้งคู่ จนเกิดอัศจรรย์ในบทบาทของ วิทยาศาสตร์ต่อคนในโลก สำหรับข้าพเจ้าเรื่องของชีวิตตามแนวคิดหลัก ของวิทยาศาสตร์ก็ถือว่ารู้ลึก รู้ชัดถึงระดับโมเลกุล เพราะทำวิจัยโคลนนิ่ง หรือพันธุวิศวกรรมอยู่ 20 ปี เรื่องของชีวิตตามแนวคิดหลักของพุทธศาสตร์ ก็ถือว่า รู้ลึก รู้ชัด เพราะปฏิบัติภาวนาอยู่ในป่าตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา อยู่สี่สิบปี มีประสบการณ์การพัฒนาปัญญา โดยเขียนหนังสือธรรมเปรียบเทียบ เทียบความเป็นพุทธศาสตร์วิทยาศาสตร์ติดต่อกันหลากหลายนัยยะ

ในฐานะนักวิชาการและนักวิจัยพันธุวิศวกรรม ขอจัดตนเองว่าเป็น คนวงในของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รู้ข้อเด่น รู้ข้อด้อย รู้คุณ-โทษ ของเรื่องต่างๆ อย่างคนวงใน สามารถเล่าประวัติ ความเป็น มา ความสำเร็จ ความเชื่อของศาสตร์สมัยใหม่ และสามารถสรุปได้ว่า ตนเองหลงผิด คิดว่าความเชื่อเรื่องของชีวิต และการประพฤติปฏิบัติตน จะต้องไปตามวิถีสากลเท่านั้น หนาซำยังไม่รู้ตัวอีกว่า เป็นแค่ชาวพุทธใน ทะเบียนบ้าน เพราะความเป็นพุทธศาสตร์ พุทธธรรม ต่างกันอย่างไร ไม่ เคยรู้ และไม่เคยรับรู้ด้วยว่า ชีวิตคืออะไร ควรเป็นอย่างไร ตามแนว พุทธธรรมมีอยู่อย่างลึกซึ้ง

ในฐานะนักปฏิบัติพุทธธรรมตามแนวศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขาของ นักบวช) การภาวนาอย่างต่อเนื่องนานนับสิบปีทำให้เริ่มแยกความรู้ ความ คิด ความเชื่อ ออกจากกันด้วยตนเอง ขอสรุปว่า รู้วิธีคิดแยกคายที่เหมือน กันและที่แตกต่างกันระหว่างวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ เข้าถึงความ แตกต่างของความเป็นสมมุติ และบัญญัติของทั้งสองศาสตร์ รวมถึงสมมุติฐาน กำเนิดชีวิต เป้าหมายของชีวิต และคุณภาพของชีวิตมองไว้แตกต่างกัน

พุทธธรรมมีวิธีคิดและมองโลกอย่างรู้เท่าทัน และมีกลยุทธ์การอยู่ เหนือปัญหาและความทุกข์ทั้งปวง นอกจากนี้ผู้รู้สูงสุดของพุทธศาสตร์ยัง เป็นผู้ที่ไม่ต้องเรียนต่อ (อเสขบุคคล) ซึ่งแตกต่างอย่างตรงกันข้ามกับผู้รู้ โดยนักวิทยาศาสตร์ เพราะยิ่งรู้ยิ่งคิดว่าตนเองไม่รู้ จึงเกิดการศึกษาดลอด

ชีวิต (life long learning) เป็นสโลแกนที่บ่งบอกว่า ต้องตะบึงไปข้างหน้า ไปเรียนรู้เพิ่ม ซึ่งจริงๆ คือพฤติกรรมของฆราวาส หรือปุถุชนคนธรรมดาที่ยังใสซื่อเต็มไปด้วยยอวิชา (ความหลงรู้) จะตะบึงไปข้างหน้าเสมอ ด้วยเหตุนี้นักปราชญ์จากตะวันตก จึงไม่ควรถูกนำมาเทียบเคียงกับอริยบุคคลของพุทธ เพราะมีทัศนคติต่อโลกและชีวิต อยู่กันคนละโลกแห่งความเชื่อ

เสน่ห์ของการปฏิบัติธรรมตามแนวพุทธธรรมอยู่ที่ สามารถเรียนรู้ได้จบสิ้น (พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว) พระอรหันต์คือผู้ที่พ้นจากการหลงรู้ ท่านรู้แจ้งแทงตลอดวิธีหาความรู้ วิธีคิด วิธีวิเคราะห์ โดยนัยต่างๆ ของโลกวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ รู้แก่นแท้ของความรู้ มิใช่รู้แค่เปลือกนอก

ผู้ที่รักการรู้แจ้งแทงตลอดความเป็นโลกสากล จึงควรต้องศึกษาพุทธธรรม และ สร้างปัญญา ญาณ คือ ความรู้แจ้งที่ค้นพบจากภายใน ด้วยหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ผลที่ได้ (อานิสงส์ที่ได้) คือ เกิดความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง เกิดความมั่นใจ การเชื่อมั่นว่าไม่มีปัญหาใดที่แก้ไม่ได้ แม้กระทั่งการหยุดสังสารวัฏ (เหนือ การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย)

ข้าพเจ้าจึงขอวิเคราะห์ หลักบางข้อในบางเหตุการณ์ของอารยธรรมโลก ด้วยหลักของผู้ซาบซึ้งในพุทธธรรม

ผู้ที่รักในปัญญาญาณ การรู้แจ้งที่ค้นพบด้วยตนเอง อาจชื่นชอบบทวิเคราะห์ของข้าพเจ้า ซึ่งต้องขออนุโมทนาไว้ล่วงหน้า

ด้วยเหตุที่ พระอริยบุคคลและนักปราชญ์ตะวันตก รวมนักวิทยาศาสตร์ ท่านเหล่านั้นอยู่กันคนละโลกแห่งความเชื่อ ต่างคนต่างมีท่าที และทัศนคติต่อการเข้าถึงความเป็นโลกและชีวิต ด้วยวิสัยทัศน์คนละอย่าง จึงไม่สมควรนำความคิดของบุคคลทั้งสองกลุ่มมาเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน

สำหรับข้าพเจ้า เสน่ห์ของการปฏิบัติธรรมอยู่ที่เป้าหมายพรหมจรรย์ อยู่จบแล้ว พระอเสขบุคคลหรือพระอรหันต์ คือผู้รู้แจ้งแทงตลอดความเป็น โลก เข้าใจความเชื่อและเข้าถึงวิถีคิดของมนุษย์ ท่านจึงไม่ตื่นตื่นต่อ สิ่งใหม่ๆ ของโลกอีกต่อไป

การเป็นนักวิจัยพันธุวิศวกรรม ทำให้ข้าพเจ้ายังจำความเครียด ที่มีตลอดเวลา ยิ่งทำงานวิจัยยิ่งนาน มีประสบการณ์มากขึ้น ความเครียด ยิ่งเพิ่มทวี เพราะไปหมายเอาเองว่า ต้องทำเทคนิคนี้ นั้น โน้น ให้ได้เหมือน ผู้อื่นเขา

ผู้ใดที่รู้สึกทึ่ง สนใจว่า การรู้แจ้งแทงตลอดโลกเป็นอย่างไร ควรจะ ศึกษาพุทธธรรม แต่วิธีการศึกษาถูกวางไว้เป็นเทคโนโลยีการสร้างปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา

ไตรสิกขาของฆราวาส เน้นหนักที่การทำทาน และการรักษาศีลห้า หรือศีลแปด ส่วนการภาวนาต้องทำไปทุกวัน เหมือนกินข้าวทุกวัน ถ้า เป็นภิกษุต้องรักษาธรรมวินัย หรือศีล 217 ข้อ

การที่ภิกษุต้องรักษาศีลเพิ่มมากกว่าฆราวาส ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ จิตได้ปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่ การเข้าถึงธรรมด้วยการรักษาพระธรรมวินัย จึงน่าจะมีโอกาสสูงกว่าการรักษาศีลของฆราวาส

3.2 ปรัชญาพราหมณ์ต้นบทของปรัชญาพุทธ

ก่อนการประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ สังคมของชาวอินเดียอยู่ภาย ใต้ความเชื่อของศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์น่าจะเป็นต้นบทของศาสนาอื่นๆ อีก โดยเฉพาะ ลัทธิที่เชื่อในพระผู้เป็นเจ้าผู้สร้าง เพียงแต่พราหมณ์ เรียกว่า “พระพรหม” แทนการขนานนามด้วยชื่ออื่นๆ

การอธิบายรูปอมตะ (อาดมัน) มีก่อนพุทธกาลหลายพันปี ดังนั้นจึงเกิดลัทธิต่างๆ แข่งขันกับพราหมณ์ ตามพุทธประวัติ พระเจ้าสุทโธทนะพระราชบิดาของเจ้าชายสิทธัตถะทรงนับถือพราหมณ์

พราหมณ์ได้ทำนายจากมหาปริสัลักษณ์ะของพระราชโอรสว่า ต่อไปภายภาคหน้าจะได้เป็นจอมจักรพรรดิ หรือถ้าออกบวชจะเป็นศาสดาผู้ยิ่งใหญ่

พระเจ้าสุทโธทนะทรงปรารถนาให้เจ้าชายสิทธัตถะครองราชบัลลังก์แทนการผนวช ดังนั้นจึงอบรมเลี้ยงดูเจ้าชายน้อยให้แช่อยู่ในความสะอาดสบาย รื่นรมย์ใจ คงไม่ต่างจากเด็กยุคไอทีผู้เป็นลูกเศรษฐีที่ถึงพร้อมด้วยความสุขทางวัตถุทุกรูปแบบ

ข้าพเจ้าขออนุমানว่า เมื่อถูกแวดล้อมด้วยกามวัตถุจนน่าเบื่อหน่าย (เหมือนลูกเศรษฐีก็เบื่อวัตถุที่ถูกปรนเปรออย่างมากมาย) ด้วยเหตุนี้ จึงน่าจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ตัดสินใจตัดสินพระทัยลองทรมานตน ตามความเชื่อของลัทธิชินะของพระเจ้ามหาวิระ

ผู้อ่านควรสร้างมโนภาพให้ชัดเจนว่า เจ้าชายสิทธัตถะได้รับความรู้จากพราหมณ์ ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความเชื่อเรื่อง 31 ภาพในสังสารวัฏ และการทำพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้อาดมันไปรวมกับพรหม รวมทั้งเชื่อเรื่องกรรมและอกรรมของลัทธิชินะ และลัทธิอื่นๆ อีกด้วย

จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า ในเทศนาธรรมครั้งแรกสุด (ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร) สิ่งแรกที่ทรงเทศนา คือการปฏิเสธความเชื่อที่โด่งดังในสมัยนั้น ซึ่งได้แก่ กามสุขัลลิกานุโยค และอัตถกิลมถานุโยค ทรงยืนยันว่า นั่นไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ หรือทางที่จะนำไปสู่นิพพานได้เลยและทรงเทศนาสิ่งที่พระองค์ทรงตรัสรู้ เรียกว่า มัชฌิมนธรรม คือธรรมอันไม่สุดโต่งสองทาง โดยเน้นย้ำว่า ทางสายกลางนี้ต้องเริ่มจาก การมีความเห็นชอบ และการดำรงชอบ (สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปรัชญาพราหมณ์ นอกจากอุบัตติก่อน พุทธธรรมหลายพันปี ยังเป็นศาสนาที่มีผู้เลื่อมใสมากมายในประเทศอินเดีย เป็นลัทธิความเชื่อที่ยั่งยืนมั่นคง ไม่เคยล้มหายจาก ประชาชนชาวอินเดีย ตรงกันข้ามกับพุทธศาสนา ซึ่งหลังจากเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ในยุคทอง ของมหาวิทยาลัยนาลันทา ภายหลังกลับสูญสิ้นไปจากอินเดียเกือบพันปี ชาวอินเดียโดยเฉพาะวรรณะ จัณฑาล นำโดย ดร.อัมเบดการ์ เพิ่งจะประกาศ ความเป็นพุทธบริษัทแค่ครึ่งศตวรรษที่ผ่านมานี้เอง อาจ กล่าวได้ว่า พุทธ- ศาสนาเพิ่งเริ่มตั้งในใจคนอินเดียราวห้าสิบปีเศษที่ผ่านมา

ทัศนคติในการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทรงเน้นความกรุณา ไม่เคย บัญญัติอะไรที่ลบล้างศาสนาพราหมณ์ ยกเว้นทรงปฏิรูปหลายๆ เรื่องจาก การยึดถือต่อๆ กันมา ให้ถูกต้องตามหลักปรมาตมธรรม

เนื่องด้วยเหตุนี้ ในช่วงพุทธกาล มีพราหมณ์เป็นจำนวนมากได้ขอ บวชและได้รับแต่งตั้งจาก พระพุทธเจ้า ให้เป็นเอตทัคคะในมิติต่างๆ ตัวอย่างทรงยกย่องพราหมณ์อุปติสสะ และพราหมณ์โกลิติยะ ให้เป็นอัคร- สวากฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย มีสมญานามว่า พระสารีบุตร และพระโมคคัลลานะ ตามลำดับ

ตั้งแต่ยุคโบราณ สังคมไทยภายใต้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็น พุทธมามกะ แต่ทว่าก็ยังคงรักษาพิธีกรรมของ พราหมณ์ หรือชาวบ้านยังเชื่อแม่กระทั่งผี จะเห็นว่าแทบ ทุกบ้านจะมีที่ อยู่ของผีเจ้าที่ หรือผีญาติผู้ล่วงลับ โดยที่ต่างกรรมต่างวาระ พุทธจะอยู่ บนสุด ตรงกลางคือพรหม ล่างสุดคือศาลพระภูมิที่อยู่ของผีเจ้าเรือน วาง อยู่อย่างลดหลั่นกันตามลำดับ

การรวมกลมไม่รับเต็มที่ไม่ปฏิเสธสิ้นเชิง แต่วางท่าทีที่เหมาะสมว่า อะไรสูงสุดจึงเป็นกลยุทธ์ที่คนไทยสร้างบ้านสร้างเมืองมาด้วยความเชื่อ ลูกผสม พุทธ พราหมณ์ ผี มาแต่โบราณกาล จวบจนกระทั่งปัจจุบันสมัย

3.3 ต้นบทของแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์

พ.ศ. 58 โพรเทกอร์สได้เสนอว่า “มนุษย์เป็นผู้กำหนด ทุกสิ่งทุกอย่าง มนุษย์มีอิสระในการมองโลก และตัดสินใจเองว่าอะไรคือความเป็นจริง ดังนั้นมนุษย์จึงตีความสิ่งเดียวกันแตกต่างกัน นี่เป็นจุดเริ่มต้นของปัจเจกชนนิยม (สิทธิส่วนตัวของมนุษย์)”

หลังจากโพรเทกอร์สแล้ว นักปรัชญากรีกที่มีชื่อเสียงอีก 3 คน ที่พบได้บ่อยในปรัชญาการศึกษาของไทยคือ โสกราตีส (พ.ศ. 73-144) เพลโต (พ.ศ. 116-190) อะริสโตเติล (พ.ศ. 159-221)

ในแง่ของความรู้วิทยาศาสตร์ อะริสโตเติลถูกนับว่าเป็นบิดาของวิทยาศาสตร์ยุคคลาสสิก อะริสโตเติลได้เริ่มบันทึกกฎจักรของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังจากท้องทะเล และได้จัดหมวดหมู่ของสัตว์ เหล่านั้น ความรู้ดังกล่าวเรียกว่า “อนุกรมวิธาน” ดังนั้นอนุกรมวิธานจึงเป็นต้นบทของความเป็นวิทยาศาสตร์

แม้จวบจนปัจจุบัน อนุกรมวิธานก็ยังเป็นวิชาที่ต้องศึกษาหาความจริงจากการสังเกต กายวิภาค และวงชีพของสิ่งมีชีวิต โดยนักวิชาการอนุกรมวิธานทุกที่ทั่วโลก

จาก “กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก” พบว่าขณะที่อะริสโตเติลเริ่ม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นพระพุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่ไปกว้างไกล นับจากพระมหากัสสปะ ทรงเป็นประธานทำสังคายนา “พุทธธรรม” หลังพุทธปรินิพพาน พุทธธรรมได้รับการอนุรักษ์ไว้ในแง่มุข ปาฐะ โดยการสวดมนต์เป็นหมู่ และต่อมาพระเจ้าอโศกมหาราชก็ได้ทรงจารึกหลักฐานของพุทธประวัติ ในรูปของเสาโอศอก พร้อมทั้งส่งภิกษุและภิกษุณีออกเผยแพร่รอบทิศ รวมทั้งขึ้นไปในแถบยุโรปอีกด้วย

ข้าพเจ้าขออนุมานว่า จากหลักของพุทธธรรมนี้เองที่กลายเป็นแก่นของความคิด ที่ต่อมาภายหลังก่อความเป็นวิทยาศาสตร์ยุครุ่งโรจน์ขึ้น

ขออย่าว่า พุทธธรรมมีหลักคำสอนว่าด้วยปรมาตถธรรมแบ่งคำสอน เป็น โลกียธรรมและโลกุตระธรรม

สังฆธรรมที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ เรื่อง อนัตตาธรรม ปฏิจจนุปบาท และกระบวนการทดสอบ ทดลอง เพื่อยืนยันความเป็นจริง ทั้งหมดที่เป็น แก่นธรรม นักวิทยาศาสตร์น่าจะได้ประยุกต์ไป จากการตรัสรู้ของ พระพุทธเจ้า เพียงแต่นักวิทยาศาสตร์ ไปตั้งสมมุติฐานเอาไว้ตั้งแต่สมัย กรีกโบราณว่า “อะตอมคือหน่วยย่อยที่สุดของสสาร ถ้าเข้าไปอะตอมดีแล้ว ก็จะไปเข้าใจโลกและชีวิตดีด้วย”

จากการเริ่มต้นเชื่อสมมุติฐานดังกล่าว ก่อผลให้ผลที่ตามมาจาก กระบวนการวิทยาศาสตร์ ได้แยกออกแตกต่างจากผลที่ตามมาจาก กระบวนการพุทธ

ประวัติศาสตร์ที่น่าใส่ใจอย่างยิ่งคือ การเผยแพร่พุทธธรรมของ พระเจ้าอโศกมหาราช น่าจะส่งผลทำให้พระเจ้ามิลินทร์กษัตริย์ของกรีก ทรงมีโอกาสศึกษาปรมาตถธรรมด้วยพระองค์เอง ด้วยเหตุนี้ พระเจ้ามิลินทร์ จึงเป็นนักปราชญ์ฝีปากเอก โต้ว่าที่ไปทั่ว ไม่มีผู้ใดในยุคนั้นเสมอได้ เป็น ที่ครั้นคร้ามของนักคิดร่วมสมัย

จนกระทั่งกำเนิดพระนาคเสน ซึ่งเป็นคนรุ่นลูกหรือรุ่นหลานของ พระเจ้ามิลินทร์มาปรับวาทะด้วย เกิดเป็นจารึกปุจฉา-วิสัชนา “มิลินทปัญหา” ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารที่มีความสำคัญเท่าๆ กับการทำสังคายนาพระนาค เสนสามารถตอบแก้ทุกข้อสงสัย รวมทั้งยังอุปมาให้พระเจ้ามิลินทร์เข้าใจ แจ่มแจ้ง ด้วยการชี้เหตุการณ์ร่วมสมัยเป็นตัวสร้างการอุปมา

คำตอบที่ชัดเจนจนชัดข้อสงสัยของพระเจ้ามิลินทร์ลงเสียสิ้น ส่งผลให้พระเจ้ามิลินทร์เลื่อมใส พระพุทธศาสนา ทรงมอบราชบัลลังก์ให้

พระโอรส ออกผนวชและบำเพ็ญเพียรจนกระทั่งบรรลอรหันตผล เรื่องทั้งหมดนี้เกิดขึ้นก่อนจะเกิดคริสต์ศาสนา นับได้สองร้อยปีที่เดียว

ขอเน้นย้ำว่า *มิลินทปัญญา* เกิดก่อนกำเนิดศาสนาคริสต์ ดังนั้นพระเจ้ามิลินทร์ผู้เป็นลูกกษัตริย์คงได้รับคำสั่งสอนจากนักปรัชญากรีกผู้โด่งดังทั้งสามคน รวมทั้งต้องได้เรียนรู้หลักของพุทธธรรมจากการเผยแพร่ของพระเจ้าอโศกมหาราชอีกด้วย

มิลินทปัญญา จึงเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของคนเก่งผู้เป็นกษัตริย์นักปราชญ์ที่ยังไม่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องพระเจ้าของคัมภีร์ไบเบิล ยังไม่ได้รับอิทธิพลจากระบบและเหตุผลของวิทยาศาสตร์

มิลินทปัญญา จึงเป็นการถามตอบข้อสงสัยต่างๆ เกี่ยวกับคำสั่งสอนของศาสนาพราหมณ์ (อาตมัน) และเกี่ยวกับการเป็นสัตพัญญุของพระพุทธรเจ้าเป็นส่วนมาก

พระนาคเสนได้อธิบายเรื่อง กรรม สังสารวัฏ และนิพพานไว้ชัดเจน และอุปมาสัตพัญญุของพระพุทธรเจ้าได้อย่างยอดเยี่ยม

ข้าพเจ้าขออนุমানว่า *มิลินทปัญญา* ต้องเป็นหลักให้เกิดการเขียน “*วิสุทธิมรรค*” หรือ “การสั่งสอนในมหาวิทยาลัยนาลันทาอีกด้วย” เพราะ *มิลินทปัญญา* เกิดก่อน *วิสุทธิมรรค* เป็นร้อยปี

การอุปมาความยอดเยี่ยมของพุทธปัญญา เกิดจากการถามตอบดังต่อไปนี้ ขอให้ผู้อ่านสร้างมโนภาพตามจะเห็นชัดว่า สัตพัญญุ หมายถึงอะไร

พระนาคเสนถามว่า “มหาบพิตร ลองชิมน้ำทะเลแล้วสามารถจำแนกได้ว่า มาจากแม่น้ำคงคา แม่น้ำยมนา แม่น้ำอิรวดีได้ไหม”

พระเจ้ามิลินทร์ “ข้าแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าไม่อาจแยกได้”

พระนาคเสน “ความรู้สึกที่เกิดตลอดเวลาของเราทุกคน พระพุทธรเจ้า ท่านแยกได้เป็น 12 ปัจจัย 11 ขั้นตอน”

นอกจากนี้ ยังทรงบัญญัติฐานของความรู้สึกต่างๆ ว่าประกอบด้วย เจตสิกฐานธรรม 7 ประการ คือ ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา เอกัคคตา ชีวิตินทรีย์ มนสิการ พวกเราทุกคน ในแต่ละขณะ มี ความรู้สึกอยู่มากมาย แต่กลับไม่รู้ตัวสักนิด ว่ามีองค์ธรรมเหล่านั้นอยู่ ทั้งๆ ที่มีสิ่งเหล่านั้นอยู่นับไม่ถ้วน นักปฏิบัติธรรม ก็คือ ผู้ตั้งใจว่าจะฝึกสติและสมาธิ การฝึกทั้ง สติ สมาธิ และสร้างปัญญาญาณจากการภาวนา ก็เพื่อสามารถจะแยก ความรู้สึกแต่ละขณะให้เห็นแจ้ง รู้จริง ตามพุทธบัญญัติ นี้ไม่เรียกว่า สัพพัญญูแล้วควรขนานนามว่าอย่างไร

3.4 ยุครุ่งโรจน์ของพุทธธรรม

จาก “กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก” พบว่า พ.ศ. 540 เริ่มยุคศาสนจักร มีพระเยซูคริสต์ประกาศตนเป็นบุตรของพระเจ้า สั่งสอนให้มนุษย์ทุกคนที่ล่วงเคยอยู่ในสวรรค์ แต่ดื้อรั้นต่อพระ เจ้าจึงตก กลับมาเป็นมนุษย์

ข้อนี้คล้ายกับความเชื่อของพราหมณ์ ที่กล่าวว่า อาภิสราพรหมลง มาที่พื้นโลก เห็น “วันดิน” จึงอยาก رؤ้อยากเห็น ลองชิมดูทำให้เกิดรูปร่าง ขึ้นมาบ้าง และต่อมาเกิดพัฒนาการจากวันดินเป็นเครื่องดิน ซึ่งถ้าลอง ชิมแล้วจะได้รูปร่างที่ชัดเจนขึ้น จนกลายเป็นองคาพยพของมนุษย์ (อุปมามาก่อนหน้าศาสนาคริสต์หลายพันปี)

ถัดต่อมาอีกร้อยปี มุฮะหมัดผู้เข้าสมาธิอยู่ในถ้ำอยู่เจ็ดวันได้ประกาศ โองการของพระอัลเลาะห์เจ้า กล่าวว่าพระองค์คือผู้สร้างโลก นามของ พระเจ้าผู้สร้างโลกจึงขัดหรือต่างจากพระยะโฮวาของคริสต์ศาสนา

มีผู้นุมนานว่า นักปราชญ์ตะวันตกเชื่อในทฤษฎีเดียว หลักการเดียว พระเจ้าองค์เดียว ครอบคลุมทุกปรากฏการณ์

ความเชื่อเบ็ดเสร็จเช่นนี้เป็นความเชื่อที่ก่อความขัดแย้งได้ง่ายมาก ถ้าพบว่าผู้อื่นไม่เชื่อตามที่ตนยึดไว้ ดังนั้นสงครามแย่งความเชื่อระหว่างมวลมนุษยชาติจึงมีมาแต่โบราณกาล สงครามมีติดต่อกันมาตลอด ไม่ว่าจะถูกบันทึกหรือไม่บันทึกในอารยธรรม แม้กระทั่งทุกวันนี้ มนุษย์ก็ยังทำสงครามแย่งความเชื่อเกี่ยวกับประชานิยมในมิติต่างๆ

กลุ่มผู้สนใจการเมือง ก็แย่งความเชื่อเกี่ยวกับประชานิยม

กลุ่มผู้สนใจการลงทุน ก็แย่งความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มผู้สนใจการธุรกิจ ก็แย่งความเชื่อเกี่ยวกับการให้เงินทำงาน

แม้แต่ นักปฏิบัติธรรม ก็แย่งความเชื่อ ว่า อาจารย์ของตนสอนถูกต้องกว่า
เข้านิพพานได้ถูกต้องกว่า

ยกเว้นผู้ที่เป็นอริยบุคคลเท่านั้น จึงจะพ้นจากอคติสี่ คือ เชื่อเพราะรัก โกรธ กลัว หลง จะหมดไปจากจิตวิญญาณ

ตลอดยุคศาสนจักรเรื่องอำนาจ คัมภีร์ของศาสนาเป็นความเชื่อเบ็ดเสร็จ ใครจะล่วงละเมิดมิได้ นักปราชญ์ตะวันตกเรียกยุคศาสนจักรเรื่องอำนาจว่า เป็นยุคมืดของปรัชญา เพราะไม่ปรากฏ นักปราชญ์ที่โดดเด่น ท่ามกลางความมืดของปรัชญาของชาติตะวันตก มหาวิทยาลัยนาลันทากำลัง รุ่งเรือง มีนักปราชญ์เช่นท่านนาคาร์ซุน ผู้เสนอปรัชญาปารมิตาเหตุยสุตร เป็นหลักแห่งการเข้าถึง สุนยฺญตาธรรมที่แท้จริง ทำให้เข้าใจจิตเดิม จิตหนึ่ง จิตพุทธได้

เมื่อเรากำลังกดโทรศัพท์มือถือ และพบข้อความต่าง ๆ ถ้ากดถูกขั้นตอน ก็จะได้ข้อความหน้าจอที่ออกมาตามคำสั่งชุดหนึ่ง ชุดไหนก็แล้วแต่ ถ้าเราพอใจเราก็คิดว่า “ใช่เลย”

ซึ่งก็เหมือนกันกับความคิดของเรา ที่คิดไปคิดมา ถ้าเราคิดว่าใช่ มันก็ถูกจับเป็นความคิดของเราแท้ที่จริง ทุกอย่างเป็นตามเหตุปัจจัยที่เก็บไว้ในจิต

ทฤษฎีปารมิตาเหตุภัยสูตร โยคาคาร เซ็น สุขาวดี วัชรยาน ล้วนแล้ว
แต่สามารถนำมาอธิบายกลไกของจิตมนุษย์ที่ทำงานตลอดเวลาได้ดี ทั้งหมด
เป็นทฤษฎีจิตที่นักปราชญ์มหายานคิดขึ้นเกือบสองพันปีที่ผ่านมา

มนุษย์น่าจะอัครจริยจิตของตนเอง ซึ่งทำหน้าที่ได้พิเศษกว่าสมาร์ท
โฟนหลายเท่า และยังเป็น ข้อมูลจริงที่เรายืนยันได้ด้วยตนเอง ผิดกันกับ
ข้อความในสมาร์ทโฟนที่เป็นข้อมูลตัดต่อจากผู้อื่น เพียงแต่เราชอบและ
เชื่อตาม ทั้งๆ ที่ไม่มีใครรับรองว่าจริงด้วยซ้ำ

ผลลัพธ์จากการเชื่อทฤษฎีเดียว หลักการเดียว เหตุผลเดียวก่อให้เกิด
เกิด “ความรู้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกระแสเดียว” “ความรู้สังคมศาสตร์
ว่าด้วยเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมกระแสหลัก”

เมื่อเกิดกระแสใหม่ขึ้น ผู้ที่ยึดความเชื่อเบ็ดเสร็จจะเกิดความสับสน
ทันที เพราะไปยึดติดทฤษฎีสากลเป็นทฤษฎีเดียวนั่นเอง

ตรงกันข้ามกับหลักของพุทธธรรม ที่เห็นว่า ทุกความเชื่อไม่
ว่าจะเชิดชวาทะว่ายิ่งใหญ่แค่ไหน ก็เท่าเทียมกันที่เป็นสังฆารธรรม
เป็นเพียงมายาภาพ เป็นเรื่องที่เกิดจากจิตหลงสร้างความวิจิตร

เมื่อเข้าใจว่า ทุกความเชื่อเป็นเพียงความวิจิตรที่จิตหลงสร้างขึ้น
เมื่อสร้างมายาภาพแล้วก็หลง มายาภาพของตนเอง อุปมาดังเขียนภาพ
ผีมาด้วยมือตัวเอง เสร็จแล้วก็หวาดกลัวผีที่ตนเองนั้นแหละเขียนขึ้น
หวีดร้อง ทุกข์ใจจากจิตรกรรมของจิตของตนเอง เขียนซอฟต์แวร์ของจิต
แล้วกลัวซอฟต์แวร์ที่ตนเขียนนั่นเอง

เนื่องด้วยเหตุนี้ ผู้เข้าถึงการตื่นรู้ คือเข้าถึงพุทธวิถี จึงต้อนรับทุก
ความเชื่อด้วยเมตตาและไม่ตรี ตามบันทึกอารยธรรม ชาวพุทธไม่เคย
โจมตีใคร นอกจากถูกจำกัดโดยฮินดู มุสลิม หรือคริสต์ก็ตาม

3.5 พุทธศาสนายุคใหม่ในประเทศอินเดีย

หลังจากกำจัดพุทธออกจากอินเดียได้แล้ว ชาวอินเดียก็แบ่งเป็นสองค่ายใหญ่ คือฮินดู (แปรรูปมาจากพราหมณ์) และมุสลิม นอกจากนี้ก็มีศาสนาอื่นๆ ที่ตั้งความเชื่อใหม่ๆ ขึ้นมา เช่นศาสนาซิกข์ ในระหว่างเกิดลัทธิล่าอาณานิคมของชาวยุโรป อินเดียถูกยึดครองโดยอังกฤษประมาณหนึ่งร้อยปี แต่ เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือ คันนิงแฮม ได้ค้นพบเสาอโศกที่จมอยู่ใต้ดิน คันนิงแฮมเป็นนัก โบราณคดีผู้บุกเบิกหลักฐานของพุทธประวัติให้กลับมาโดดเด่น ภายหลังกินเดียประกาศอิสรภาพจาก อังกฤษ และตั้งท่านเยาว์หราลเนรูขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ท่านผู้นี้เป็นบุคคลสำคัญที่ยกย่องพระพุทธเจ้า และออกกฎหมายคุ้มครองสังเวชนียสถาน ทั้งสี่ คือ ที่ตรัสรู้ ปรีนิพพาน และที่แสดงธรรมจักรกับปวัตตสูตร รวมทั้งยังแต่งตั้งท่านอัมเบดการ์ขึ้นเป็นหัวหน้าร่างรัฐธรรมนูญ ท่านอัมเบดการ์เป็นจันทาลที่มีชีวิตขมขื่น จากการถูกกดขี่ในฐานะจันทาล ท่านประกาศยกเลิกการเป็นฮินดู และประกาศถึงพระรัตนตรัยกับหมู่จันทาลอีกนับแสนคน

นี่เป็นบันทึกประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

คนอินเดียเพิ่งจะประกาศตนเป็นพุทธมามกะผ่านมาไม่ถึงศตวรรษถามว่า ทำไมคนไทยจึงนิยมไปศึกษาพุทธศาสนา ณ ประเทศอินเดีย

อ่านกาลานุกรม พร้อมประวัติการต่อสู้ของท่านอัมเบดการ์ ก่อนแปรรูปจากฮินดูมาเป็นพุทธ มองไม่เห็นเลยว่า คนอินเดียจะเข้าใจพุทธธรรมได้อย่างไร เพราะพุทธธรรมสูญไปจากคนอินเดียมานานนับพันปี

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ ศาสนาฮินดู (พราหมณ์) เป็นหลักชัยทำให้อินเดียเก่งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้อย่างไร

เพราะการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของอินเดีย ไม่เคยแผ่ยุโรปหรืออเมริกา ในทุกเรื่องที่มนุษย์เรียกว่าความเจริญ

ปัญหาความยากจนของคนอินเดีย มิได้เป็นอุปสรรคขวางการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแต่อย่างไร

ขอเน้นย้ำว่า ฮินดูหรือพราหมณ์ เชื่อในเรื่องรูปอมตะ ไม่ต่างจากคริสต์หรืออิสลาม เพียงแต่ ขานนानพระผู้เป็นเจ้าของโลกต่างออกเสียงต่างกันเท่านั้น แต่เป้าหมายสูงสุดของชีวิตของศาสนาทั้งสามกลับตรงกัน คือ พยายามทำที่สุดของชีวิตเพื่อกลับไปรวมกับพระผู้เป็นเจ้าของโลกหลังความตายมาเยือน

วิทยาศาสตร์และลัทธิล่าอาณานิคมเข้าไทยพร้อมกัน

นักปราชญ์ที่ทำให้วิทยาศาสตร์เข้ามาสู่ยุครุ่งโรจน์ คือ ฟรานซิส เบคอน ซึ่งสร้างหลักการว่า การจะพิสูจน์ความจริงตามธรรมชาติ ต้องอาศัยเครื่องมือ และเดการ์ตผู้มากับสโลแกนว่า “ฉันคิดได้ ฉันจึงมีอยู่” ซึ่งเป็นต้นบทของการสังเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์มาจนทุกวันนี้

อยากให้พุทธบริษัทหยุดพินิจไว้ตรงนี้

พระพุทธรูปเจ้าท่านทำท่ายให้พุทธบริษัทพิสูจน์ความจริงด้วยตนเอง แต่กระบวนการพิสูจน์และทดลองนั้น ต้องใช้ร่างกายและจิตใจของตนเอง เป็นห้องทดลองและเป็นผู้วิจัย

ถึงแม้จะมีได้ปฏิเสธการทดลองโดยอาศัยเครื่องมือ แต่ก็ทรงเตือนว่า ให้ใช้ด้วยความพอดีเป็นทางสายกลาง

ถึงแม้จะมีได้ปฏิเสธความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็ทรงเตือนว่า ต้องคิดโดยผ่านสติเป็นอธิปไตยของการกระทำ ถ้าหากคิดโดยขาดกำลังของสติ ความคิดเหล่านั้นอาจไร้ค่าหรือกลายเป็นอกุศลกรรมไปเลยก็ได้

พุทธธรรมเน้นย้ำ “ความคิดชอบ” และ “ความดำริชอบ” ให้เป็นประธานของการแก้ปัญหาทุกชนิด พุทธบริษัทพึงสำเหนียกด้วยว่า ความคิดสร้างสรรค์ที่ผุดขึ้นอย่างมากมายนั้น เป็นความคิดชอบหรือไม่ เพราะถ้า

ความคิดสร้างสรรค์เป็น ความคิดมิชอบ (มิจนาทิจุ) ผลลัพธ์ของมันคือ มหันตภัยที่น่ากลัวที่สุด ตามพระพุทธวจนะกล่าวว่า “ความคิดผิดนั้นให้ ผลร้ายแรงกว่าสงคราม ภัยจากธรรมชาติ ภัยจากโรค รวมกันด้วยซ้ำ”

คราวนี้ขอให้ท่านจินตนาการว่า หนึ่งพันปียาวนานไหม

อ้อ! ยาวกว่ายุคสุโขทัย ยาวกว่าการมีอักษรไทย ยาวกว่าอีกหลาย สิ่งหลายอย่าง ตามบันทึกหน้าประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

ต้องไม่ลืมว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้เรื่อง อนัตตาธรรม ปฏิจจสมุปบาท ยาวนานกว่า 2,600 ปี และต้องรับรู้ด้วยว่า ยุคทันสมัยของวิทยาศาสตร์ เริ่มต้นในสมัยเซอร์ไอแซคนิวตัน ตั้งทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของโลก ซึ่งก็คือ ยุครัตนโกสินทร์ของไทยนี่เอง

สำหรับข้าพเจ้า จินตนาการว่า นักวิทยาศาสตร์ เช่นไฮเซนเบิร์ก ผู้ซึ่งเสนอทฤษฎีความไม่แน่นอน รวมทั้งไอแซคนิวตันที่เสนอทฤษฎี สัมพันธภาพระหว่างพลังงานและมวลสาร และคงอีกหลายๆ คน ทุกคน น่าจะได้อิทธิพลจากปรัชญาของพราหมณ์ และของพุทธโดยถ้วนหน้ากัน เพราะปรัชญาดังกล่าวมีอายุหลายพันปี

ชื่อของนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของคนในโลก เกือบทั้งหมดเป็นบุคคลในยุคศตวรรษที่ 20 ที่เพิ่งผ่านมานี่เองอาจนับได้ว่า ลัทธิล่าอาณานิคมก็ยังอยู่ในข่ายต้นศตวรรษ ที่ 20 นี้ก็ได้

ส่วนประชาธิปไตย ลัทธิเศรษฐกิจทุนนิยมกระแสหลักทั้งหมดทั้งสิ้น เพิ่งจะอุบัติขึ้นในโลก และไทยเป็นสังคมที่เปิดรับความทันสมัยเร็วมากไม่ว่าอะไรถูกคิดขึ้นใหม่ในโลก จะถูกนำมาใช้ในสังคมไทยทันที ลักษณะการ เป็นคนขึ้นชอบความทันสมัยเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย อย่างน้อยก็ตั้งแต่ รัชสมัยของพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา

3.6 ชิกมันด์ ฟรอยด์ ต้นบทของคฤณธรรมจริยธรรมสากล

คำว่า สัญชาติญาณ จิตใต้สำนึก จิตไร้สำนึก เป็นนิยามสากลยิ่งกว่าจิตพุทธ ทั้งๆ ที่คำเหล่านั้นเพิ่งถูกบัญญัติโดยชิกมันด์ ฟรอยด์ (พ.ศ. 2399-2482) ซึ่งเป็นบุคคลในศตวรรษที่ 20 นี้เอง

นักวิชาการของไทยสนใจและอ้างอิงจิตตามนิยามของฟรอยด์มากกว่าจิตตามนิยามของพุทธ

พุทธนิยามจิตมีหน้าที่ 3 ประการ หนึ่ง รู้ สอง ก่อ และสาม ทำให้ วิจิตร เมื่อจิตทำหน้าที่รู้ “อะไร” จะเรียกชื่อใหม่ว่า “วิญญาณ” ซึ่งมี 6 หน้าที่ คือ จักขุวิญญาณ (รู้ว่าเห็น) โสตวิญญาณ (รู้ว่าได้ยิน) รสวิญญาณ (รู้ว่าได้รส) ชมนวิญญาณ (รู้ว่าได้กลิ่น) กายวิญญาณ (รู้เย็น ร้อน อ่อน แข็ง) มโนวิญญาณ (รู้ว่าได้คิด)

ชิกมันด์ ฟรอยด์ แบ่งจิตเป็นสามส่วน

- Id** สัญชาติญาณตามธรรมชาติ
(ตรงกับพุทธนิยาม คือ กิณ กาม เกียรติ)
- Ego** ตัวตนและความปรารถนาแห่งตัวตน
(ตรงกับพุทธนิยาม คือ ตัวกู-ของกู)
- Super-ego** ระบบตัวตนให้พัฒนา
(ตามแนวคิดของนักปรัชญากรีก โดยเฉพาะเพลโต คิดบวก ไสกราตีส์ คิดลบ)

ขอให้เข้าใจด้วยว่า จิตวิทยาตามแนวคิดของฟรอยด์นั้น คือโลกีย-ธรรม ซึ่งมีอยู่ในบัญญัติของทุกศาสนา และทุกความเชื่อ แต่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้โลกุตระธรรม คือธรรมที่เหนือโลกอีกด้วย

สิ่งที่พระองค์ทรงตรัสว่า ปรมาตถธรรมจะเป็นจริงเสมอ ไม่ใช่ว่าพระองค์บัญญัติเป็นคัมภีร์ก็หาไม่ สิ่งเหล่านั้นคือ รูป จิต เจตสิก และนิพพาน ปรมาตถธรรมคือสิ่งมีจริงเช่นนั้นเอง

เมื่อปรัชญาตะวันตกเน้นย้ำความเชื่อเรื่องรูป ศีกษาลึกซึ้งถึงการ
ทำงานของระบบประสาท ศีกษาแม้กระทั่งกลไกการส่งถ่ายพลังงานใน
ระดับอะตอม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของโมเลกุล พุดง่าย ๆ ศีกษาไปที่ฐาน
ความเชื่อแรกสุดว่า “เข้าใจกลไกทำงานของอะตอม ซึ่งเป็นหน่วยย่อยสุด
ของสรรพสิ่ง ก็สามารถจะเข้าใจโลกและชีวิตดีด้วย”

ต่อให้ศีกษาประสาทวิทยา จิตวิทยาให้ลึกซึ้งแค่ไหน ก็เป็นเพียงสมบัติ
ของรูป ซึ่งพุทธถือว่า ถ้าไม่มีใจครองก็ไม่ต่างจากท่อนไม้และท่อนฟืน

รูปจะมีค่าก็เพราะคนยังมีวิชา (ความไม่รู้สังขารม) อวิชาคือ
ความไม่รู้ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ไม่รู้ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็น
สมมุติสัจจะ และไม่รู้ว่าโลกตรสัจจะหมายถึงสัจจะที่ไม่ขึ้นกับ สมมุติของ
โลก เช่น ความสงบ ความเจียบ ความมีอิสรภาพ ความมีสันติภาพ เช่นนี้
เป็นต้น (ไผพจน์ของ โลกุตรธรรมมีเป็นร้อยคำซึ่งยืนยันว่าคำเหล่านั้นไม่
ขึ้นกับสมมุติของโลก และมีอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าโลกจะวินาศหรือจะเจริญ)

เมื่อใดที่นักวิชาการของไทย พยายามนำมรรคสัจไปเทียบเคียงกับ
จิตตามนิยามของฟรอยด์ ข้าพเจ้าขอลงความเห็นว่าเป็นคือ ข้อที่ทำความ
เสียหายที่สุดกับพุทธธรรม

คุณธรรมจริยธรรมสากลมีการพัฒนาตลอดเวลา เพราะโลกหลงบูชา
จิตวิทยาของฟรอยด์ ซึ่งกล่าวถึง กามคุณ เป็นคุณของมนุษย์โลก ตรงกัน
ข้ามกับคุณธรรมจริยธรรมของพุทธมีหลักการมั่นคงของ พุทธธรรม จิตวิทยา
ของฟรอยด์ถูกใช้เป็นเครื่องนำทางการพัฒนาแพ้นั้นประเภทต่างๆ (อาหาร
เครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง เครื่องประดับ ยา และที่อยู่อาศัย) จนกระทั่ง
การพัฒนาข้ามจุดวิกฤติของการควรและการไม่ควรตามหลักของวิญญูชน

อาหารถูกปรุงแต่งจนไม่เหลือสภาพธรรมชาติเดิม เช่น มันฝรั่งเอาไปบด ไปเติม แต่ง กลิ่น รส อัดแผ่น ทำกรอบ ใส่หีบห่อ แม้เรียกว่า อาหารขยะก็ไม่มีใครคอยหันเกรง เพราะความเชื่อในการชอบใจของตนเองเป็นใหญ่กว่าความถูกต้องตามธรรม

เสื้อผ้าที่ทำจากวัสดุชั้นดี แต่นำไปเจาะ ไช ทะลุ ให้ขาด เพื่อความเซ็กซี่ คือความสุขจากกามคุณ ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้เมื่อสามสิบปีที่ผ่านมามีว่า ยุคนี้เป็นศิลปกรรมแห่งความวินาศ ถ้าหากท่านพุทธทาสยังไม่มรณภาพ น่าจะเรียกแพ้นั้นการแต่งกายยุคนี้ว่า “มหาวินาศ”

ความมหาวินาศครอบคลุมไปถึงเครื่องประดับ (เครื่องสำอาง) เครื่องดื่ม ยาบำรุงต่างๆ และ ฯลฯ ล้วนแต่เข้าข่ายพัฒนามหาวินาศทั้งสิ้น

ทุกวันนี้มีการแข่งขัน เต็มสุดขั้ว (Thailand Dance now) แข่งร้องเพลงรุ่นจิว แข่งเซ็กซี่ แข่งกันทำเวที แสง สี เสียง ให้สิ้นเปลืองพลังงาน แข่งกันประชาสัมพันธ์ให้ใช้สื่อออนไลน์ทุกรูปแบบ ทั้งหมดทั้งสิ้น ที่คิดว่าเรื่องดังกล่าวถูกต้อง ชอบธรรม ก็เพราะฐานคิดรากแก้วคือ จิตวิทยาของฟรอยด์นั่นเอง

ท่านผู้อ่านที่ยังศรัทธาในการตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า น่าจะเห็นได้ชัดเจนว่า ที่เข้าใจว่าแพ้นั้นอันทันสมัยทุกชนิด แท้จริงก็คือทางเดินของมาร หรือบันไดลงสู่ความเป็นอบายภพทุกชนิด (เปรต อสุรกาย ดิรัจฉาน และ สัตว์นรก)

ท่านพุทธทาสภิกขุเคยกล่าวว่า การปลุกเร้ากามคุณ การทำท่าประกอบกามกิจ (แม้ไข่มุกกล่อม) เพื่อสร้างเป็นสื่อออกสู่สาธารณะ (ให้ดูแล้วจิกหมอน) แท้จริงเป็นการย้อมจิตมนุษย์ให้ตกต่ำ เท่ากับดิรัจฉาน

พุทธธรรมมีหลักการว่า การเกิดเป็นมนุษย์จะประเสริฐก็ต่อเมื่อได้รับการอบรมและพัฒนาให้ต่างจากสัตว์ดิรัจฉาน

ด้วยเหตุนี้ “ธรรมานุญชีวิต” ของพุทธ จึงบัญญัติหมวดธรรมที่พยายามยกจิตของมนุษย์ให้เหนือกว่าสัตว์ ทุกเรื่อง

ฆราวาสธรรม คือ ธรรมของการเป็นปุถุชน มี 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ

ผู้เป็นมนุษย์ต้องไม่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อแก้ตัวให้ตัวเอง เช่นคิดจะทำอะไรแล้วเปลี่ยนใจง่าย ๆ ไม่รักษาสัจจะ แค่อัทรศัพทไปแก้ตัวเพื่อให้พ้นผิดตามมารยาทของสังคม มนุษย์ที่เสียสัจจะจะเกิดการสูญเสียความเชื่อมั่นของตนเองอย่างน่ากลัว (ถ้าใช้บ่อยยิ่งน่ากลัว)

ทมะ หมายถึง ความข่มใจ ไม่ปล่อยให้ปัจจัยภายนอก (จากสื่อต่าง ๆ) ไร้การควบคุมของตน เช่น เขียร์กีฬาสุดขั้ว แพล้งไปตีกัน เขียร์นักดนตรี นักร้อง นักแสดง จนลืมไปว่าตนเองคือใคร

ขันติ หมายถึง การเสียสละ ความเคยชินที่ตนเองก็รู้ว่าไร้เหตุผล ไร้ความถูกต้องชอบธรรม การใช้สมาร์ทโฟนทำตามความชอบของตนเองอย่างไร้เหตุผล แท้ที่จริงเป็นการทำลายฆราวาสธรรม

การเร่งเร้าให้มีการใช้แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โดยไร้ขอบเขต แท้จริงก็คือการทำลายความเป็นมนุษย์ของทุกคนนั่นเอง

3.7 ความยิ่งใหญ่ของวิทยาศาสตร์ในฐานะศาสนาสากล

ศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อที่ฝังแน่น ศาสนาจะยิ่งใหญ่กว่าลัทธิตรงที่มีองค์ประกอบ 5 อย่าง และเป็นที่ยิ่งที่แก้ปัญหาให้กับมนุษย์

องค์ประกอบ 5 อย่าง ได้แก่ ศาสดาผู้ก่อตั้งศาสนธรรม ศาสนธรรม อันสาวกรับไปเป็นความเชื่อพื้นฐาน ศาสนวัตถุ ได้แก่สิ่งที่สาวกชื่นชม นิยมสร้างไว้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและแก้ปัญหาต่างๆ พิธีกรรมที่ต้องทำประจำปี ประจำฤดูกาล หรือประจำวัน และศาสนทายาทผู้พร้อมจะ

ศึกษาสืบต่อศาสนธรรม เพื่อนำความรู้นั้นเข้าไปเป็นเป้าหมายของชีวิต

โลกาภิวัตน์คือสิ่งที่คนเชื่อว่าถูกต้อง คนทั่วโลกทำตามและพยายามพัฒนาให้ยิ่งขึ้นไป ฐานของโลกาภิวัตน์แท้จริงคือฐานคิดของนักปราชญ์ตะวันตก โดยเริ่มสมมุติเหตุผลขึ้นใช้ เรียกว่า คณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์ เป็นเหตุผลหลักที่สร้างฐานของวิทยาศาสตร์ให้แข็งแกร่ง วิชาหลักของคณิตศาสตร์ที่แทรกอยู่ในปกติชีวิต ได้แก่ เลขคณิต เรขาคณิต พีชคณิต แคลคูลัส สถิติ และสหสาขา อันเกิดจากการรวมวิชาหลักของคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน

วิทยาศาสตร์ เป็นทฤษฎีและหลักการที่เริ่มมาจากความเชื่อ เรื่องอะตอม อนุภาค และโมเลกุลของสสาร วิชาหลักของวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา จุลวิทยา ต่อมาแยกย่อยเป็นร้อยเป็นพันหัวข้อ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ประยุกต์

ปรีชาญาณของวิทยาศาสตร์ต้องเริ่มด้วยการสมมุติ ระบบ นิยาม หน่วย และมาตรฐานต่าง ๆ จากนั้นก็ใช้การสังเกตด้วยตา หู จมูก ลิ้น กายของมนุษย์ เพียงแต่วิทยาศาสตร์ปฏิเสธความรู้ที่รับกระทบโดยตรงของมนุษย์ แต่พอใจจะใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์เป็นสื่อกลาง

ทั้งนี้เพื่อตัดความเป็นปัจเจกลักษณะของบุคคล และสามารถสร้างมาตรฐาน เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ทุกคนยอมรับ เชื่อ และปฏิบัติตามมนุษย์ยอมรับใช้ แต่ทว่าความยอมรับในวิทยาศาสตร์นั้นมากมหาศาลยิ่งใหญ่มากจนกระทั่งสามารถกล่าวได้ว่าวิทยาศาสตร์แท้จริงเป็นศาสนาสากลที่ยิ่งใหญ่ไม่เคยมีศาสนาใดยิ่งใหญ่ได้ขนาดนี้

3.8 สาเหตุที่วิทยาศาสตร์กลายเป็นศาสนาสากล

ความรู้ของวิทยาศาสตร์เข้าข่ายเป็นศาสนาสากลได้ กล่าวคือ (หนึ่ง) มีนักวิทยาศาสตร์เอกไม่ก็คนที่เป็นต้นทฤษฎีของความเจริญของ

วิทยาศาสตร์ (สอง) มีหลักคำสอนที่เป็นระบบ จัดระเบียบ วิธีพิสูจน์ ทดลอง ด้วยเอกลักษณ์ของตนเอง (สาม) มีเครื่องมือวิทยาศาสตร์ รวมกับความเชื่อในการทำสารให้บริสุทธิ์เป็น พิธีกรรม ที่จำเป็น (สี่) มีห้องทดลองวิจัย ทั้งชนิดปิดและชนิดเปิด (ภาคสนาม) เป็นเสมือนถาวรวัตถุของ วิทยาศาสตร์ (ห้า) มีนักวิจัยที่เป็นนักวิชาการที่มอบความรัก ความภักดีให้กับศาสตร์นี้จำนวนมหาศาล

เมื่อเป็นดังนี้ จึงทำให้วิทยาศาสตร์สามารถครองใจคนทั่วๆ ไปที่ไม่มีความรู้ ที่ไม่มีประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ที่ไม่รู้เลยว่าวิทยาศาสตร์มีหลักการอย่างไร จุดอ่อนจุดแข็งเป็นอย่างไร ผู้คนนับพันล้านพากันตามความเชื่อในศาสนาวิทยาศาสตร์ ทุกครั้งที่ป่วย ทุกครั้งที่อยากแสวงหาบันเทิง ทุกครั้งที่อยากแสวงหาประสบการณ์ของชีวิตในรูปของกิน กามเกียรติ์ ทุกครั้งที่จะปลงใจเชื่อคล้อยตามสารระสนเทศของวิทยาศาสตร์ อย่างภักดี

ศาสดาของวิทยาศาสตร์คือ นักปรัชญาตะวันตก เป็นผู้ใฝ่รู้มีความเชื่อว่า ธรรมชาติรอบตัวมีความเกี่ยวเนื่องกัน อย่างเป็นระเบียบ สามารถค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ เพราะเชื่อว่ากฎธรรมชาติตั้งมีเกณฑ์แน่นอน นำมาคาดคะเนได้ด้วยคณิตศาสตร์

ก่อนที่วิทยาศาสตร์จะได้รับการพัฒนา คณิตศาสตร์ได้รับการวางรากฐานไว้แล้ว เพราะคณิตศาสตร์มีประโยชน์ในการก่อสร้าง สถาปัตยกรรมต่างๆ

ในขั้นต้น ธรรมชาติถูกมองเห็นว่าซับซ้อนเกินกำลัง นักปรัชญาจึงสร้างหลักเกณฑ์ พยายามหาระบบตัวแทนเรียกว่า แบบจำลองเพื่อลดขนาดและความซับซ้อนของธรรมชาติให้มาอยู่ในมาตราเล็กๆ ที่มนุษย์ควบคุมได้ ไม่ต่างจากการทำอาหารรับประทานในครัวเรือน

คนสำคัญของวิทยาศาสตร์ที่เปรียบดังศาสดา คือ เซอร์ ไอแซค นิวตัน ที่เสนอทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของโลก เสนอการวัดการเปลี่ยนแปลงของระบบ จาลอง โดยการสมมุติให้การเปลี่ยนแปลง เกิดความต่อเนื่องที่สม่ำเสมอ นั่นคือแคลคูลัส (เป็นคณิตศาสตร์ที่เป็นฐานของเครื่องจักรกลทุกชนิด ต่อมากลายเป็นฐานของการวางแผนทางเศรษฐศาสตร์ ต่อมาก็กลายเป็นคณิตศาสตร์ของวิชาการอื่นๆ แทบทุกวิชา)

คนที่สองคือ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่เสนอทฤษฎีสัมพัทธภาพระหว่างมวลกับพลังงาน เป็นทฤษฎีที่ก่อกำเนิดการวิจัยที่ทันสมัย การเป็นทุกอย่างที่ทันสมัย ไม่ว่าท่านคิดถึงอะไร ต้องมาจากทฤษฎีของไอน์สไตน์ แทบทั้งนั้น

คนที่สามคือ ชาร์ล ดาร์วิน ที่เสนอทฤษฎีวิวัฒนาการร้อยเรียงสิ่งมีชีวิตและสิ่งมีชีวิตทุกหมู่พวก เป็นแบบแผนที่มีมนุษย์เป็นเป้าหมายสุดท้าย เมื่อคุณตัดสินใจทำอะไร คิดอะไร ที่ต้องอาศัยธรรมชาติ และรู้สึกไม่กลัวเกรงธรรมชาติแม้แต่น้อย นั่นแหละคือ อิทธิพลจากทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ล ดาร์วิน

คนที่สี่ คือ เมินเดล ที่เสนอทฤษฎีพันธุกรรม ทำให้คนเริ่มไม่กลัวสิ่งมีชีวิตที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น คนปัจจุบันไม่หวั่นเกรงอำนาจของชีวิต เพราะเชื่อในทฤษฎียีนบนพันธุกรรมว่าจักเป็นใหญ่ เนื่องการกระทำของมนุษย์ ความเชื่อเช่นนี้ ทำให้มนุษย์สมัยใหม่ไม่หวั่นไหวต่อกฎแห่งกรรมของคนโบราณ

มีอรรถกถาจารย์วิทยาศาสตร์อีกหลายๆ คน ที่ร่วมกันจรรโลงเสน่ห์ นำหลงใหลให้กับความรู้วิทยาศาสตร์ จนแม้นักสังคมศาสตร์ก็ยังทิ้งความเชื่อเดิมหันมาทำให้ทันสมัยเหมือนกับความเชื่อของนักวิทยาศาสตร์ อรรถ

กถาจารย์ที่สำคัญคือผู้ตั้งเหตุผลของวิทยาศาสตร์ เช่น ฟรานซิส เบคอน ตั้งหลักการอุปมัย เดคาร์ตเสนอให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแสวงหาความรู้

อรรถกถาจารย์ผู้ทำให้จารีตประเพณีโบราณต้องมลายหายไป คือ ชิกมันด์ ฟรอยด์ เสนอให้ความสุขของมนุษย์เกิดจากแรงขับทางเพศและได้ครอบครองประสบการณ์ที่พอใจจากกามวัตถุ

อรรถกถาจารย์ชั้นรองๆ ลงมามีอีกมาก แต่ไม่มากเท่าที่คิด ความเจริญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แท้จริงมาจากฐานคิดและการพยายามค้นคว้าของคนสำคัญระดับโลกจำนวนน้อยคน

คำสอนของวิทยาศาสตร์ อยู่ในรูปของวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ถ้าไม่นับคณิตศาสตร์ที่เป็นฐานสร้างมโนภาพของทุกสิ่งแล้ว วิทยาศาสตร์พื้นฐานได้รับการแบ่งเป็นสองภาค คือ วิทยาศาสตร์กายภาพกับวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

วิทยาศาสตร์กายภาพ ได้รับความเลื่อมใสจากมนุษยชาติอย่างถล่มทลาย แหงมองท้องฟ้ายามค่ำคืนพบดาราจักร ยามกลางวันพบแสงตะวันและเมฆฝน หันไปรอบตัวแล้วลดลงมาดูเสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความเร็วที่มากับเครื่องยนต์ ความบันเทิงที่มากับแสงและเสียง ฯลฯ ล้วนจัดเป็นวิทยาศาสตร์กายภาพ

วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ก็ไม่น้อยหน้ามากนัก มีการปลูกพืช เกษตรปศุสัตว์ การประมง การทำอาหาร การทำหมันเทียม การควบคุมกำเนิด การชะลอความแก่ การยืดความตาย ล้วนจัดเป็นวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

พิธีกรรมของวิทยาศาสตร์นั้นมีอิทธิพลมหาศาล เห็นจากการใช้เงินตราเป็นการแลกเปลี่ยน การศึกษาในระบบ การท่องเที่ยว การสะสมข้าวของต่างๆ การอยู่ในที่อยู่อาศัยที่เป็นดีกรีฟ้า การเดินทางด้วยความเร็วทางแสงและทางเสียง การบริหารจัดการให้ห้างสรรพสินค้ามีอิทธิพลตั้งวัดโบราณ การทำสวนสนุกให้ลืมความทุกข์

ค่านิยมของวิทยาศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อเด็กรุ่นใหม่ คือการพอใจกับ สรรพสิ่งที่สำเร็จรูป หรือกิ่งสำเร็จรูป การพอใจจะคิด พุด ทำ โดยไม่เกรงใจ ผู้อื่น หรือเกรงใจธรรมชาติ การไม่สันโดษในปัจจุบันที่ผ่านทาง ดา หู จมูก ลิ้น กาย และไม่เกรงกลัวความโหด ความบ้าทางอารมณ์ ความไม่ยับยั้ง ชั่งใจ ความไม่สนใจกติกา ของส่วนรวม การตะแบงจะให้เป้าหมายของ ตนเองไปให้ถึงที่หมาย แม้ความเสียหายจะเกิดขนาดไหน ก็รู้สึกว่าเป็น เรื่องเล็ก พุดอีกนัยหนึ่ง ไม่เชื่อกฎแห่งกรรม

ถาวรวัตถุของวิทยาศาสตร์ มีตั้งแต่โพลิเมอร์รอบตัวที่สร้างแล้ว กลายเป็นเสมือนถาวรวัตถุที่อยู่ยงคงกะพัน สิ่งที่ไม่ต้องการเช่น กระป๋อง ขวด ถุง สารเคมี ฯลฯ กลายเป็นขยะของแผ่นดิน นี่เป็นหลักฐานที่มาจาก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในรอบยี่สิบปีที่ผ่านมา

3.9 ปรมัตถธรรมอยู่นอกเหตุเหนือผลของความ เป็น วิทยาศาสตร์

ปรมัตถธรรม หมายถึง สิ่งมีจริง พระพุทธองค์ทรงบัญญัติเป็นภาษา ก็เพื่อเป็นเครื่องชี้ทางให้มนุษย์เข้าใจว่าคืออะไร

เหตุผลของวิทยาศาสตร์ หมายถึงการรวบรวมความจริงเป็นหลัก การ (การอนุมาน) หรือการนำปรากฏการณ์จริงมารวมเป็นแนวความคิด (การอุปนัย) หรือการพุดสรุปความจริงที่ยอมรับกันทั่วๆ ไป (สรุปนัย)

เหตุผลทั้ง 3 รูปแบบนี้ เป็นหลักกลางที่ใช้มาแต่ดึกดำบรรพ์ เพียง แต่ว่า วิทยาศาสตร์ได้เครดิตรมากที่สุด ทั้งที่เหตุผลเหล่านี้ โบราณกาล กล่าวถึงและใช้อยู่ยาวนานนับเป็นพันปี

อุปมาไม่ต่างอะไรจาก “มิด” ซึ่งเป็นของมีคมที่ใช้ได้สารพัดประโยชน์ ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ วัตถุที่ทำเป็นมิดได้แก่เหล็ก หรือ หิน หรือโพลิเมอร์

(ในยุคปัจจุบัน) แต่มันก็คือเครื่องมือที่ใช้ประโยชน์ไม่ต่างจากโบราณกาล

ในปัจจุบัน แต่ละห้องที่ ความเชื่อ ความถนัด มีดจะถูกออกแบบแตกต่างกัน โดยเฉพาะมีดที่ทำการผ่าตัด จะมีการออกแบบที่แปลกไปจากมีดที่ใช้ในครัวเรือน

แต่มีดไม่ว่ายุคไหน ประโยชน์ของมันเหมือนเดิม คนไทยปอกผลไม้โดยใช้มีดปาดออกนอกตัว หรือฝรั่งกลับใช้มีดปาดเข้าตัว แต่ผลลัพธ์ออกมาเหมือนกัน

เหตุผลจะตามด้วย “วิทยาศาสตร์” หรือ “พุทธศาสตร์” ต่างก็เป็นมีดลับปัญญาของมนุษย์เท่ากัน เหตุผลจึงคู่กับปัญญาของโลก

ปรมาตถธรรมจะรู้ได้ด้วย การเข้าถึง “เหตุผล” และรู้ว่า “นอกเหตุเหนือผล” ก็คือสิ่งที่รู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เหตุผลชนิด ที่โลกใช้กัน ปรมาตถธรรมจึงคู่กับวิปัสสนาปัญญาหรือปัญญาญาณที่ยังรู้ได้ด้วยตนเอง

ปรมาตถธรรมประกอบด้วยรูป จิต เจตสิก และนิพพานต้องเข้าใจว่าแบ่งเป็นสองกลุ่ม

สิ่งมีจริง เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ กำหนดรู้เมื่อใดก็เป็นเช่นเดิม กำหนดรู้โดยผู้ใดก็เป็นเช่นกัน ได้แก่ รูปปรมาตถ์จิต และเจตสิก

สิ่งมีเอง เป็นสิ่งที่ไม่อาศัยสิ่งใดเกื้อหนุน ไม่เป็นผลเนื่องจากเหตุ ไม่มีสิ่งใดปรุงแต่ง ดำรงอยู่อย่างพินสมมุติและบัญญัติของกาลและสถานที่ ได้แก่ นิพพาน และโลกุตระธรรมทั้งปวง

พระพุทธเจ้าท่านบัญญัติสิ่งมีจริง และสิ่งมีเอง เพื่อให้มนุษย์ได้ค้นพบสัจธรรมได้ด้วยตนเองและ พระพุทธองค์ก็ได้วางกระบวนการเข้าถึงสิ่งมีจริงและสิ่งมีเองไว้โดยละเอียด เรียกว่า ไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา ของฆราวาส และศีล สมาธิ ปัญญาของนักบวช)

ข้าพเจ้าเองได้เคยวิเคราะห์ “สิ่งมีจริง” และ “สิ่งมีเอง” ไว้ในหนังสือ

ธรรมเกือบทุกเล่ม เช่น “อริยสัจสิบเหลี่ยม” “อะเมซซิ่งปรมัตถธรรม” “อิทัปปัจจยตา” “อนัตตากับชีวิตทันสมัย” “คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้” และอื่นๆ อีก

หนังสือธรรมที่เขียนขึ้นทุกเล่ม มุ่งประเด็นที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ พร้อมทั้งพยายามชี้ให้เห็นสิ่งมีจริง และสิ่งมีเอง ว่าอยู่ในชีวิตของทุกคนในทุกขณะอย่างไร

ข้าพเจ้าเหมาเอาว่า เป็นผู้วิเคราะห์ วิจัยสิ่งมีจริงและสิ่งมีเอง ที่สัมผัสได้ในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ทุกคนมีวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวราวกับเป็นศาสนาสากล

สิ่งที่พยายามทำตลอด ก็คือ การชี้ให้เห็นว่า”สัพพัญญุตญาณของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า” ทำให้เราสามารถเห็นปรมัตถธรรมได้ด้วยจิตของเราเอง ทุกขณะจิต เมื่อเข้าใจ เข้าแจ้ง สิ่งมีจริงและสิ่งมีเองแล้ว เราสามารถสัมผัส”บัญญัติธรรม ตามหลักอภิธรรมได้ด้วยตัวเอง” และเมื่อสัมผัสได้จริง ก็จะซาบซึ้งในพระพุทธรองค์ที่พยายามชี้ทางให้มนุษย์ได้พบพุทธจิตของตนเอง ด้วยตนเอง

3.10 บทสรุป

พุทธบริษัทคงรู้สึกอัศจรรย์ในใจ “กาลานุกรม : พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก” ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) จึงได้รับการพิมพ์เป็นธรรมทานเป็นแสนเล่ม ทั้งๆ ที่เป็นหนังสือที่ต้องพิมพ์ด้วยราคาแพง (ถ้าเป็นฝรั่งคงขายด้วยราคาพันบาทขึ้นไป)

หน้าท้ายสุด คือ “แผนผังกาลานุกรม รวบรวมเหตุการณ์สำคัญไว้ทั้งหมด” เปรียบเทียบ พุทธศาสตร์และอารยธรรมโลกชัดเจนดูเข้าใจได้ง่ายๆ

กาลที่เปลี่ยนในสมัยโบราณ กว่าที่จะเกิดคนเก่งขึ้นในโลก ใช้เวลาเป็นร้อยเป็นพันปี

ความเชื่อของคนโบราณจึงค่อนข้างคงที่

คนโบราณกลับชาติมาเกิดในยุคออนไลน์ จะพบคนที่คิดอะไรทำทันที ไม่ได้ตรองให้รอบคอบ ท่านคงประหลาดใจในความด่วนหุนหันทันใจ ว่าเป็นยุคแห่งความประมาทถึงที่สุดของมนุษยชาติ

พระพุทธองค์ไม่นิยมโจมตีใคร รุกรานใคร ด้วยเหตุนี้ความเชื่อเรื่องสังสารวัฏ อธิปาทิหารีย์ อันเป็นเรื่องจิตพิเศษ จึงมีอยู่ในพระไตรปิฎก

ข้าพเจ้าอนุมานว่า พระพุทธเจ้าคงไม่โจมตีความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างแน่นอน เพราะคนทุกวันนี้ก็ชอบอิทธิฤทธิ์ไม่ต่างจากคนโบราณ เพียงแต่ว่าการได้อิทธิฤทธิ์ของคนโบราณต้องทำผ่านสมาธิจิตของตนเอง แต่คนยุคปัจจุบันได้อิทธิฤทธิ์ผ่านสมาร์ทโฟน

เราจะอยู่กับแท็บเล็ตและสมาร์ทโฟนอย่างไร ให้เป็นทางสายกลาง คือการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย ไม่นำพิษและเป็นภัยต่อตัวเรา และคนที่เรารัก

นี่คือประเด็นที่เราทุกคนควรไตร่ตรองว่า ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไร ไม่เป็นโทษของสมมุติสัจจะและไม่ถูกเทคโนโลยีออนไลน์จูงใจให้ตำหนามเป็นอบายภูมิ

ทำอย่างไร เราจึงอยู่กับความทันสมัยทุกชนิด ด้วยรู้เท่า รู้ทัน ใช้ให้พอดี ใช้ให้เป็นคุณประโยชน์มากกว่าเป็นโทษ

สิ่งเหล่านี้ วิปัสสนาปัญญาตอบใจหยั่งได้หมดทุกประเด็น

ဟာကီ

4

บทที่สี่

สติในมิลินทปัญหา

4.1 อารัมภบทคำว่า “สติ”

สติได้รับนิยามเป็น สภาวะรู้ตัว ระลึกได้ และรู้ทันปัจจุบันขณะ
สติได้รับการย้ำ และเปรียบเทียบดังอริขัติ คือหัวหน้าของการคิด
การพูด และการทำ ทุกกิจกรรมของมนุษย์

ใครที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรม จะได้ยินจนจำได้ว่า ต้องมีสติ ต้องฝึกสติ
แม้ปัจฉิมโอวาทของพระพุทธเจ้าก่อนปรินิพพาน คือ เตือนไม่ให้
พุทธบริษัทประมาท

ท่านแปลว่า ความไม่ประมาทก็คือความมีสติ

สติได้รับการเน้นย้ำบ่อย จนบ่อยครั้งถามว่า แล้วต่างจากสมาธิ
อย่างไร

คำถามยอดฮิต คือฝึกอย่างไร เรียกว่า ฝึกสติ ฝึกอย่างไรเรียกว่า
ฝึกสมาธิ

ถ้าเป็นนักอภิธรรมจะเห็นว่า เป็นคำถามอันเดียวกัน เพราะสติและ
สมาธิต่างล้วนเป็นองค์ประกอบของโสภณเจตสิกเหมือนกัน

มีใช่แค่นั้น ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ อโลกะ อโทสะ อโมหะ ปัสสัทธิ ลหุตา
มุกตา (เป็นส่วนของสมาธิ) และที่สำคัญคือ อุชุกตา (สมรรถนะในการ

ชื่อตรง) จะต้องทำงานพร้อมกันเสมอ ในภาคผนวกที่ 2 จาก แผนภาพ แบบจำลองของจิต ของ ศ.ดร.ระวี ภาวิไล

สังขรณ์ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ เป็นอภิลิขิต ไม่ขึ้นกับกาลเวลา จริตเสมอ ในชีวิตของเราทุกคน ไม่ว่าจะเป็เด็ก ผู้ใหญ่ โง่หรือฉลาด พิกการ หรือครบสมบูรณ์ ล้วนต่างมีสังขรณ์ดังกล่าว อยู่ในชีวิตตลอดทุกคน ตลอด ทุกขณะ

สติปัฏฐานสี่ คือ สติลักษณะหนึ่งที่เป็นกลุ่มธรรมแรกของโพธิ ปักขยธรรม 37 คือ เครื่องมือช่วยแก้ปัญหาวิตชีวิตของมนุษย์ทุกชนิด ถ้าใครมีเป้าหมายของการปฏิบัติ เพื่อการพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เครื่องมือแรกสุดที่จำเป็น คือ สติปัฏฐานสี่ ซึ่งเป็นสติที่จำเป็นในการสร้าง โพธิปักขยธรรม 37 ประการ

แต่มนุษย์จำนวนมาก กลัวพระนิพพาน แต่ชอบชีวิตที่วนเวียนใน สังสารวัฏ ทั้งนี้เพราะไปเหมาเอาว่า เข้าพระนิพพานแล้วจะใช้ชีวิตเสพสุข แบบโลกไม่ได้อีกต่อไป

มนุษย์ที่ประกาศตนว่าเป็นชาวพุทธ หรือนิยมเรียกว่าเป็นพุทธใน ทะเบียนประวัติ เพราะแทบทั้งนั้นต่างไม่ได้ใช้เอกลักษณ์ของอริยบุคคล หรือพระอรหันต์เป็นไอดอลของชีวิต

ที่ยังศรัทธาคำสอนของพระพุทธเจ้า รวมถึงเคารพนบนอบพระสงฆ์ ก็เพราะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของหมู่สงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โดยเชื่อว่า จะมีพลังช่วยปลดปล่อย ช่วยบรรเทาอุปสรรค และเหตุร้ายไปจากชีวิตหรืออีก นัยหนึ่งคือ เชื่อในอำนาจของพระสงฆ์ ไม่ต่างจากเชื่อในพลังของเครื่องราง ของขลัง หรือไม่ต่างจากเชื่อในพิธีกรรมบูชาญัตถ์ต่าง ๆ ความเชื่อในความ ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว อยู่กับมนุษย์ชาติมาตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์ก็ว่าได้

ส่วนรูปแบบของการบูชา ตลอดจนมนต์ที่มาแห่งความศักดิ์สิทธิ์ และอุปกรณ์ประกอบความเชื่ออื่นๆ ก็จะเปลี่ยนไปตามยุคสมัยอย่างไร จึงจะฝึกสติ ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ในจิตของตนเอง จนมีอิสรภาพ และ สันติภาพอย่างถาวร

นี่คือเป้าหมายของการสั่งสอนของพระพุทธองค์ ที่มีน้อยคน สนใจ จะทำอย่างจริงจังและศรัทธาจะพิสูจน์ด้วยตนเองแบบกัดไม่ปล่อย

“สติในมลินทปัญห” จึงเป็นสติของฆราวาส รวมกับสติที่ปรากฏ ในโพธิปักขยธรรม 37 ซึ่งข้าพเจ้าสนใจใคร่ขยายความต่อ หวังใจว่าความ เห็นในอรรถธรรมเรื่องสติที่ข้าพเจ้าเขียนต่อไปนี้ อาจมีประโยชน์กับผู้ที่ คิดคล้ายกัน หรือมีศรัทธาในการตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้าคล้ายกัน

4.2 สติในฐานะองค์ประกอบของโสภณเจตสิก

โสภณเจตสิก หมายถึงสภาวะที่ดีที่เป็นที่ปรารถนาของทุกคน ทุก เชื้อชาติ ทุกความเชื่อ ทุกวัย ทุกเวลา

สภาวะที่ดี คือ สภาวะแห่งความสุข มุ่งไปที่ความเจริญ มั่นใจว่าจะ ได้ตามปรารถนา ใครรู้สึกว่ามีทั้งสามสภาวะจะรู้สึกถึงความมั่นคงของชีวิต คำอวยพร “ขอให้มีความสุข ความเจริญ ความสมปรารถนา” เป็นคำ อวยพรสากล ทุกคนอยากได้ไม่มียกเว้น

พระพุทธเจ้าค้นพบว่า สภาวะที่ดีดังกล่าว ประกอบด้วยองค์ธรรม 19 ชนิด ทำงานพร้อมกันเป็นทีม ส่วนที่ว่าตัวไหนจะเป็นตัวเด่นก็ขึ้นกับ เหตุปัจจัยในขณะทำกิจกรรมนั้นๆ ไม่ต่างชีวิตประกอบด้วยอวัยวะ 32 ประการ ต้องทำงานพร้อมกันเป็นทีม จึงจะได้รับความปกติของชีวิต ถ้าอวัยวะ หนึ่งใด ผิดปกติ จะส่งผลรวนเรไปทั้งกระบวนการ

สติถูกอุปมาเหมือนเกลือก ที่ต้องมีอยู่ในแกงทุกชนิด ท่านจึงยกสติ เป็นตัวเอกกว่าองค์ธรรมตัวอื่นๆ อีก 18 ชนิด พุดตาง่ายๆ เกลือก ต้องมีอยู่

ในแกงทุกชนิด ไม่ว่าจะแกงแบบครัวไทย ครัวอินเดีย ครัวฝรั่งหรือครัว
ของทุกชาติ

สติ จำเป็นต่อ การคิด การพูด การกระทำของ ทุกคนในผิวโลกนี้
ไม่ว่าจะสัญชาติ หรือเชื้อชาติอะไร

เมื่อสติเป็นสังขธรรมสากลถึงปานนี้ พุทธบริษัทที่เป็นพุทธแท้ ควร
เป็นบุคคลพวกแรกๆ ที่ควรเงี่ยหูฟังคำสอนของพระพุทธเจ้า น่าจะสนใจ
เข้าใจ จำได้ วิเคราะห์ได้ ใช้ประโยชน์ได้ เพราะนี่คือ สังขธรรมที่อยู่เหนือ
กาลเวลา (ปรมาตถธรรม)

อยากจะพูดว่า เสียใจที่ชาวพุทธไทยไม่ใส่ใจ ไม่ให้ความสำคัญกับ
สิ่งที่มีคุณค่ากับตนเองอย่างหาประมาณมิได้ (จวิกไม่รู้รสแกง)

สรุปอีกครั้งสติเป็นองค์ธรรมชนิดหนึ่งที่ต้องทำงานร่วมกับองค์ธรรม
อื่นๆ อีก 18 ตัว ตัวแรกที่สุดคือ “ศรัทธา” ตัวที่สองคือ “สติ” ส่วนตัวถัดๆ ไป
โปรดพลิกไปพิจารณา จาก “แผนภาพแบบจำลองของจิต” (ภาคผนวกที่ 2)

ถ้าสติ ถูกอุปมาเหมือนเกลือ (ในพระไตรปิฎก)

ศรัทธา น่าจะอุปมาได้กับน้ำตาล (ในความเห็นของข้าพเจ้า)

หิริ โอตตัปปะ น่าจะถูกอุปมาได้กับ หอม และ กระเทียม

อโลภะ อโทสะ อโมหะ น่าจะถูกอุปมา ได้กับตระไคร้ ข่า มะกรูด

อุชุกตา น่าจะอุปมาได้กับ พริกแกง เพราะเติมลงไปเล็กน้อย ไม่ว่าจะ
จะเติมไปที่ใด ความเผ็ดจะปรากฏทาง สี รูป รสชาติ

ขออย่าว่า อุชุกตา เป็นความจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการเป้าหมายการ
ดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง หรือ พระนิพพาน

ผู้ใดที่อุชุกตา ทำหน้าที่ไม่โดดเด่น แม้จะเป็นคนเก่ง มีอิทธิฤทธิ์
ปานใด ก็น่าจะก้าวไกลไม่ถึงเป้าหมายพระนิพพาน

อุชุกตา เป็นความซื่อตรงต่ออารมณ์ของตนเอง ระลึกรู้ได้ ทั้งอารมณ์
หยาบ ปานกลาง ละเอียดย จนกระทั่งสามารถจำแนกอายตนะ ชั้นๆ ชาติ

และโลกุตรธาตุ ชนิดต่างๆ ได้ อชุกตาจำเป็นที่สุดที่ต้องโดดเด่น กว่าองค์
ธรรมชนิดอื่นๆ

4.3 แนะนำมิลินทปัญหอย่อย่างย่อ

มิลินทร์เป็นชื่อของกษัตริย์ชาวกรีก เกิดหลังพระเจ้าอะเล็กซานเดรีย
มหาราชของกรีก หรือราว พ.ศ. 400

พระเจ้ามิลินทร์เป็นกษัตริย์นักปราชญ์ ชอบโต้ว่าที่กับเจ้าลัทธิต่างๆ
รวมทั้งพระอรหันต์ของพระพุทธศาสนา วาทะอันเยี่ยมยอดรวมกับปัญญา
เฉียบคมของพระเจ้ามิลินทร์ เป็นที่เลื่องลือ และเป็นທີ່ครั้นคร้ามกับเจ้า
ลัทธิที่มีชื่อในยุคนั้น รวมทั้งพระอรหันต์เจ้าของพุทธศาสนา

พระนาคเสนเป็นพระอรหันต์ผู้มีปฏิสัมภิกาญาณ แต่ทว่ามีอายุน้อย
กว่าพระเจ้ามิลินทร์ คະเนว่าน่าจะรุ่นพ่อกับรุ่นลูก หรือก็ราวรุ่นปู่กับรุ่นหลาน
กล่าวคือช่วงเวลาพระเจ้ามิลินทร์โด่งดัง มีพระชนม์มายุ่ราวห้าสิบปี ส่วน
พระนาคเสนเพิ่งบวชและสำเร็จเป็นพระอรหันต์หลังบรรพชาสองสามปี

ตามตำนานกล่าวว่า พระนาคเสนคือเทพผู้อุบัติมาเพื่อปราบวาทะ
พระเจ้ามิลินทร์ และเพื่อให้พระเจ้ามิลินทร์เสื่อมใสในพุทธธรรม

ผู้ใดต้องการอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับตำนานของมิลินทปัญหา เชื่อ
ว่าคงหาอ่านได้ทั่วไป เพราะมิลินทปัญหาเป็นปจฺจมา-วิสัยนาเกี่ยวกับหลัก
ธรรมที่มีชื่อเสียง เชื่อกันว่าก่อนปรีนิพพานพระพุทธเจ้าเคยตรัสไว้ว่า เมื่อ
กาลเวลาผ่านไป จะมีกษัตริย์ยุโรปมาปรับวาทะกับพระอรหันต์ของพุทธ-
ศาสนา ซึ่งมีผลทำให้พุทธธรรมบริสุทธ์ยิ่งขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง อาณิสส
ของมิลินทปัญหา อาจเทียบได้กับ การทำสังคายนาบ่อยๆ (การทำสังคายนา
ก็คือการทำให้พุทธธรรมบริสุทธ์)

ท่ามกลางมหาสมาคม คือ มีผู้ฟังเป็นทหารของพระเจ้ามิลินทร์นับ
เป็นหมื่นคน และสทรรวมิกของพระนาคเสนนับเป็นร้อย กษัตริย์และพระ
ภิกษุได้โต้ตอบถามกันในแบบฉบับของบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรม

(ข้าพเจ้าสงสัยว่า เมื่อไม่มีไมโครโฟน แล้วคนนับหมื่นจะได้ยินอย่างไร แต่ก็ต้องคะเนว่า พระนาคนเสนคงมีอิทธิฤทธิ์ด้วย มิใช่มีแต่ปฏิสัมภิทาญาณอย่างเดียว)

มีความเชื่อว่า “มิลินทปัญหา” เป็นนาทวิทยาที่เหมะกับนักพูด นักกฎหมาย เพราะบรรจุข้อความที่เต็มไปด้วยชั้นเชิงของผู้มีปฏิภาณอันยอดเยี่ยม

สำหรับข้าพเจ้าผู้วิเคราะห์ “มิลินทปัญหา” ทั้งเจ็ดวรรคแล้วลงความเห็นว่ “มิลินทปัญหา” เหมะสมกับนักปฏิบัติธรรมที่ต้องการตรวจสอบสภาวะธรรมของตนเองมากกว่า

พระนาคนเสนก่อนตอบคำถามของพระเจ้ามิลินทร์ ได้วางกรอบกติกา กับพระเจ้ามิลินทร์ ว่าจะตอบโต้คำถามของพระเจ้ามิลินทร์ในฐานะนักบวชผู้ทรงคุณผู้มีความรู้ทางด้านกรปฏิบัติชั้นลึก และจะไม่ได้ตอบเพื่อเอาแพ้ชนะกันเยี่ยงกษัตริย์ทำการการรบในสนามสงคราม คือ ใครจะขัดความคิดเห็นมิได้ หรือเยี่ยงฆราวาสโต้ว่าที เพื่อเอาชนะกันด้วยเหตุผล พระเจ้ามิลินทร์เห็นพ้องและตกลงถามตอบกันตามกติกานั้น

พระเจ้ามิลินทร์เมื่อยังฟังคำตอบไม่แจ้งกระจ่าง ก็ขอให้พระนาคนเสนอุปมาเพิ่มให้ชัดเจน จึงมีการขอร้องให้อุปมาซ้ำ ๆ พระนาคนเสนทรงยกเหตุการณ์ที่ประจักษ์กันดีในช่วงสองพันปีที่แล้วมาไขข้อข้องใจ อุปมาซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนพระเจ้ามิลินทร์พอพระทัย

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าขออนุมาณว่ ถ้าพระนาคนเสนจะตอบพระเจ้ามิลินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์ คงจะอุปมาคล้าย ๆ กับที่ข้าพเจ้าได้ขยายความ การถามตอบของนักปราชญ์ทั้งสอง

ปัญหาบางปัญหาที่ถามดูยียวน เช่น ถามว่ “ทำไมพระพุทธเจ้าจึงถวายผ้ากาสาวพัตรที่พระน่านางมหาปชาบดีโคตมีทรงทอด้วยฝัพระหัตถ์ถวายให้กับพระบวชใหม่เล่า” ปัญหาล้ำเส้นปรมัตถธรรมจำนวนหนึ่ง

พระเจ้ามิลินทร์ทรงเก็บไว้ถามกับพระนาคเสนตามลำพัง ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับสภาวะธรรมของจิต พระองค์ทรงถามท่ามกลางมหาสมาคม เพื่อให้ผู้ฟังจำนวนมาก ทั้งภิกษุและทหารของพระองค์ได้ยิน ได้ฟัง ได้จดจำ จึงนับได้ว่ามิลินทปัญหาเป็นคำถามคำตอบของราชบัณฑิตโดยแท้จริง

4.4 ประโยชน์ของมิลินทปัญหา

นอกจากถามสภาวะปรมาัตถธรรมแล้ว สิ่งที่พระเจ้ามิลินทร์ถามมากได้แก่เรื่อง “อาตมัน” หรือกายอมตะ

ถ้าไม่เชื่อเรื่อง “อาตมัน” หรือรูปอมตะแล้ว อะไรเป็นตัวนำไปเกิดใหม่ในภพต่างๆ นี่คือข้อสงสัยกลางแคลงใจของผู้ที่เชื่อเรื่องรูปอมตะ (อาตมัน)

ทั้งนี้เพราะเรื่องอาตมันก็ดี จิตอมตะ ก็ดี เป็นเรื่องที่มีการอธิบายมาก่อนพุทธกาล นับเป็นพันๆ ปี ก่อนหน้าจะตรัสรู้เป็นพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะก็ถูกสั่งสอนให้เชื่อเรื่องอาตมันอยู่เป็นทุนเดิม

เจ้าชายสิทธัตถะถูกอบรมเลี้ยงดูในฐานะวรรณะกษัตริย์ ผู้มีมหาปุริสลักษณะ ความเชื่อดังกล่าวเป็นอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์

พระพุทธเจ้ามิได้ล้มล้างความเชื่อของพราหมณ์ พระองค์ทรงปฏิเสธความเชื่อของพราหมณ์หลายเรื่อง เช่นปฏิรูปเรื่องกฎแห่งกรรม ส่วนที่ว่า “อะไรไปเกิดเป็นภพใหม่” พระพุทธเจ้าทำนอธิบายในรูปของปฏิจ-สมุปบาท

แม้เวลาผ่านมาแล้วสองพันกว่าปี ความเชื่อเรื่องอาตมันหรือรูปอมตะก็ยังคงเข้มข้นอยู่ในสังคมไทย ดูจากนิยายของไทยสมัยใหม่ก็ไม่พ้นความเชื่อดั้งเดิม ละครทิวมีการแต่งเรื่องคนเมื่อหลายพันปี มาเกิดใหม่ด้วย

หน้าตาอย่างเดิม และยังไม่นับรวมเรื่องผี ที่นับวันจะรุ่งโรจน์ โดยเฉพาะ
ผีนางนาคพระโขนง ละครผีๆ ที่ได้รับรางวัลนักแสดงยอดเยี่ยมมีมาก

ข้าพเจ้าได้เขียนวิเคราะห์ “อนัตตากับชีวิตทันสมัย” “อิทัปปัจจตากับโลกาภิวัดน์” “คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้” (ปฏิจจนสมุปบาท) รวมทั้ง “กาลามสูตรสิบ” ซึ่งทุกเรื่องทีกล่าวมา คือนำความตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า มาวิเคราะห์ให้เข้าสมัยโลกาภิวัดน์ทั้งสิ้น

สำหรับบทความที่จะเขียนต่อไปนี้ จึงจะนำภาคส่วนว่าด้วย “สติในมิลินทปัญหา” (ภาคผนวกที่ 1) มาวิเคราะห์

สรุปก็คือ นำภาคส่วนเล็กน้อยเดียวของมิลินทปัญหามาขยายความให้เข้ากับบรรยากาศของยุคโลกาภิวัดน์

4.5 ปฏิสัมภิทาญาณคืออะไร

ญาณหมายถึงการหยั่งรู้ความจริงจากภายใน เกิดจากการอบรมจิตด้วยการภาวนา จนสามารถเข้าถึงสังขารธรรม

ญาณ เป็นปัญญาชนิดหนึ่ง แต่มีลักษณะพิเศษรู้ได้เฉพาะตน จึงเรียกว่า ปัญญาญาณ ส่วนมากเกิดจากการปฏิบัติภาวนาตามหลักไตรสิกขา

ปัญญาชนิดอื่นเป็นลักษณะของความรู้ที่สามารถใช้แก้ปัญหาได้ ปัญญาอาจพัฒนาได้จากการอ่าน การได้ฟัง การได้สังเกต เรียกว่า สุตมยปัญญา หรือปัญญาเกิดจากการคิดแยกคาย คิดแตก เรียกว่า จินตมยปัญญา

เมื่อใดที่ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติภาวนา ผ่านการฝึกสติและสมาธิ ในรูปแบบหรือการฝึกสตินอกแบบ จะเรียกว่าปัญญาญาณ เป็นการหยั่งรู้ด้วยตนเอง (insight)

พระพุทธเจ้าทรงยกย่อง “ปฏิสัมภิทาญาณ” สูงกว่าญาณชนิดอื่นๆ ปฏิสัมภิทาญาณ ส่วนมากจะพบในพระอรหันต์ผู้เป็นเลิศในการแสดงธรรม เพราะว่าท่านสามารถแจกแจงธรรมได้ 4 มิติ

หนึ่ง แจกแจงอรรถสภาวะได้ถูกต้อง (จำนิยามได้ตรงกับคำจำกัดความ)

สอง เข้าถึงสภาวะธรรมได้แจ่มแจ้ง (ใช้นิยามเป็นตรงตามเหตุปัจจัย เฉพาะหน้า)

สาม มีความแตกฉานในนिरูติ (อุปมาได้เพราะเก่งภาษาและใช้ภาษา ในการแสดงออกได้คล่อง)

สี่ มีปฏิภาณ ไหวพริบ ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ฉับพลัน เพื่อให้เกิด ความเข้าใจได้ทันที

พระอรหันต์สาวก และอรหันต์สาวิกา หลหลายรูปที่ได้ปฏิสัมภิทาญาณ องค์ที่ได้รับการยกย่องเป็นเลิศได้แก่ พระอรหันต์เถรี รัชมทินนา พระอรหันต์ ปุณณมันตานีบุตร พระมหโกฏฐิตะ เป็นต้น

บางตำนานก็ว่า ผู้ได้ปัญญาวิมุตติจะมีโอกาสได้ปฏิสัมภิทาญาณด้วย ผู้ได้ปัญญาวิมุตติอาจจะทำอภิญญาได้ในภายหลัง แต่พระพุทธเจ้าทรง สรรเสริญผู้ที่แสดงพระธรรมได้เลิศว่าเป็นยอดแห่งอภิญญา

พระนาคเสนจัดเป็นพระอรหันต์ที่อายุน้อยแต่มีบารมีสูงสำเร็จด้วย ปฏิสัมภิทาญาณ

ท่านพุทธทาสภิกขุ ผู้สามารถแจกแจงแสดงธรรมได้รอบด้านจน ปราชญ์ตะวันตกยกย่องว่า คือ “นาคารชุนของเถรวาท” ซึ่งหมายถึงผู้ได้ ปฏิสัมภิทาญาณนั่นเอง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ผู้นิพนธ์ “พุทธธรรม” ซึ่งเป็น อรรถกถาที่ล้ำค่าของยุคโลกาภิวัตน์

“พุทธธรรม” ฉบับขยายความ มีความหนา 1,330 หน้า

แต่ละหน้าของ “พุทธธรรม” ใช้อักษรตัวเล็ก ๆ พิมพ์แน่นเต็มหน้า ซึ่งเป็นการพิมพ์ชนิด “ประโยชน์สูง ประหยัดสุด” ที่คนสมัยใหม่ยุคโลกาภิวัตน์จะไม่ทำตามอย่าง หนังสือของโลกาภิวัตน์ มีแต่ กระดาษพิมพ์ ลวดลาย แทรกด้วยรูปพิมพ์สี สี ค่ำโดด ค่ำโดน และถ้อยคำที่จูงใจพร้อม จะจืดจางไปตามกาลเวลา

ไม่น่าเชื่อว่า “หนังสือธรรม” ที่พุทธบริษัทน่าจะเห็นเป็นหนังสือ ล้ำค่า อยู่เหนือกาลเวลา แต่กลับถูกค่านิยมของโลกาภิวัตน์ ที่ชอบง่าย ลัด สั้น สนุก ไม่จริงจัง ไม่ใส่ใจ พร้อมทั้งลงตะกร้าขยะ

ดังนั้นน่าจะหาผู้อ่าน “พุทธธรรม” อย่างกัดไม่ปล่อยได้ยาก

ทั้งๆ ที่นี่คือหลักฐาน “ปฏิสัมพันธ์” ของพระสุปฏิปันโนตัวจริงของยุค ที่ฝรั่งเองก็ใช้ความพยายามแปลเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งต้องใช้ ความอดทนแรมสิบ ๆ ปี

ปราศจาก “ปฏิสัมพันธ์” ของพระสุปฏิปันโนสองรูป คือ ท่าน พุทธทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลาราม และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ข้าพเจ้าคงไม่ใจกล้าเขียน “สติในมิลินทปัญหา”

เหตุที่กล้าทำอรรถกถานี้ ก็เพราะเชื่อมั่นตนเองว่า รู้ ชำบชึ้ง ในระบบ หลักเหตุผล ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างดี พร้อมกับ เชื่อว่า ใครก็ตาม จะเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาใดก็ตาม ของสังคมศาสตร์ หรือ มนุษยศาสตร์ トラบใดที่เข้าไม่ถึงแก่นแห่งความเป็นสมมุติสัจจะของโลกาภิวัตน์ ก็ยังเป็นผู้หลงทางอยู่นั่นเอง

4.6 คำปรารภในการขยายความ “สติในมิลินทปัญหา”

สติ คือ สภาวะธรรมที่ก่อกุศล จำเป็น จำปรารภณา ที่จะต้องอบรม ให้มีขึ้น ให้รู้ชัดยิ่งขึ้น

อาจารย์สอนกรรมฐานของพระพุทธศาสนา ทุกสายการปฏิบัติ เน้นย้ำตรงกัน ให้ฝึกสติ

อย่างไร เรียกว่า สติ อย่างไรเรียกว่า การอบรมสติ เช่น กำลังคิด เขียนบทความอยู่ขณะนี้ สติอยู่ตรงไหน

เมื่อเข้ามาอบรมปฏิบัติกรรมฐาน ก็มักจะได้รับการอธิบายให้ฝึกสติ ๒๒ ฐาน (กาย เวทนา จิต ธรรม)

สติ ๒๒ ฐาน เป็นองค์ธรรมกลุ่มแรกของโพธิปักขยธรรม ๓๗

โพธิปักขยธรรม ๓๗ แบ่งเป็นองค์ธรรม ๗ กลุ่ม คือ สติ ๒๒ ฐาน สัมมัปปธาน ๓ อธิบาท ๓ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ มรรคมีองค์ ๘

แต่เขียนมาแค่นี้ บางคนคงเลิกอ่านแล้ว เพราะเริ่มจากนิยามที่ไม่เข้าใจทีหนึ่ง (สติ ๒๒ ฐาน คืออะไร ไม่เข้าใจ) หน้าซำนำไปผูกโยงกับสิ่งที่ไม่เข้าใจยิ่งขึ้นมากขึ้นอีกหลายตัว เหมือนเขียนเสือให้วัวกลัว

นี่คือรูปแบบของการสอนเรื่องสติในบริบทที่พบเห็นทั่วไป สำหรับการปฏิบัติธรรมในประเทศไทย หรือเรียกว่าพุทธศาสนาสายเถรวาท

ขออย่าว่าถ้าไม่ตั้งใจว่าอะไรคือสมมุติสัจจะ อะไรคือปรมาตมสัจจะ ต่อให้คิดเก่งปานใดก็ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้หลงผิด มีวิชาเป็นเครื่องนำทางของชีวิต และมีได้รู้ว่าชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอย่างไรอย่างแท้จริง

จากคำถามคำตอบระหว่างพระเจ้ามิลินทร์และพระนาคเสนเกี่ยวกับ “สติ” ทำให้ขยายมโนทัศน์ในใจของข้าพเจ้าอย่างมาก

หวังว่าการขยายความเรื่อง “สติในมิลินทปัญหา” น่าจะเป็นประโยชน์กับผู้รักความเข้าใจ ผู้ยังศรัทธาพระพุทธธรรม ผู้อยากจะเข้าใจว่า ความเจริญ ความทันสมัยด้วยเครื่องชีวิตของคนปัจจุบัน เช่น ศูนย์การค้าระดับพลาซ่า ยักษ์ คอนโดมีเนียมระดับพรีเมียมสูง 30 ชั้น หรืองานมหกรรมยักษ์ เช่น การเปิดกีฬาโอลิมปิก กีฬาอาเซียน ฯลฯ สติมีอยู่ในกระบวนการสร้างสิ่งยักษ์ๆ พิสดาร มโหฬาร เหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร

ลดรูปของกิจกรรมลงมา พิจารณาการทำครัวที่บ้าน เช่นการทำอาหารเพื่อรับประทานกันในระหว่างสมาชิกคนสองคน หรือทำอาหารเลี้ยง

ผู้ปฏิบัติธรรมหลายร้อยคน ทำอย่างไรเรียกว่ากำลังประกอบอาหารด้วยสติ และทำอย่างไรเรียกว่า กำลังประกอบอาหารอย่างขาดสติ เช่นนี้เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการเขียนสติ ๓ ที่นี้ คือ ขยายความ (อรรถกถา) คำถามและคำตอบระหว่างพระเจ้ามิลินทร์ และพระนาคเสน โดยเริ่มแรกขยายความในความให้สัมพันธ์กับพุทธธรรมตามนัยอธิบายของ ข้าพเจ้า และอุปมากับตัวอย่างจริงที่เกิดในโลกปัจจุบัน

ถ้าเชื่อว่า สติเป็นกุศลธรรมที่ไม่ขึ้นกับความเชื่อ ความไม่เชื่อของใคร เป็นจริงเสมอไม่ขึ้นกับกาลเวลา สติเป็นสวากขตธรรมชนิดหนึ่ง ดังนั้น การเขียน การอ่าน เกี่ยวกับ “สติ” จึงน่าจะเป็นพุทธประสงค์

ยิ่งมีการขยายความ วิเคราะห์ความมากขึ้นเท่าไร พุทธธรรมก็จะยิ่งโดดเด่นมากขึ้นเพียงนั้น เพราะสตินับเป็นปรมัตถธรรมชนิดหนึ่ง แค่คิด วิเคราะห์ อ่านเพื่อเข้าใจ ยกขึ้นเทียบเคียงกับความจริงเฉพาะตน แค่นี้ บุญกุศลก็จะเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย และแก่พระพุทธานุภาพอีกด้วย

ถาม หมายถึง คำถามของพระเจ้ามิลินทร์

ตอบ หมายถึง คำตอบของพระนาคเสน มีสั้นๆ (ภาคผนวกที่หนึ่ง)

ขยายความ หมายถึง คำอธิบายของข้าพเจ้าผู้เขียนวิเคราะห์ ที่นอกจากอธิบายอย่างยาว เพราะต้องไปผูกโยงกับหลักปรมัตถธรรมแล้ว ยังวิจารณ์เกี่ยวกับตัวอย่างที่เกิดในโลกปัจจุบัน ด้วยมโนทัศน์ของข้าพเจ้า

4.7 ลักษณะคำถามของพระเจ้ามิลินทร์ และคำตอบของพระนาคเสน

ถาม สติเกิดจากการรู้อย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถามสั้นๆ)

ตอบ เหมือนสติของพระอานนท์ หรือเหมือนกับบุคคลที่ระลึกชาติได้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ จิตมีหน้าที่ 3 ประการ คือ (หนึ่ง) รู้ (สอง) ก่อ (สาม) วิจิตร

รูปร่าง คือหน้าที่หนึ่งของจิต เกิดจากการเข้าฌาน เพราะจิตลงลึกและ
ละทิ้งสังขารที่ก่อและทำให้สังขารวิภูวิจิตรออกเสียสิ้น การระลึกรูปร่าง คือ
สภาวะของฌาน ซึ่งอาจเป็นได้ตั้งแต่ฌานที่ 1 จนถึงฌานสูงสุดของรูปฌาน

ผู้ใดมีจิตตั้งมั่น สามารถฝ่าฟันนิวรณ์ธรรมได้ จนสามารถเข้าฌาน
ได้ ผู้นั้นย่อมมีสมรรถนะทำอิทธิฤทธิ์ได้ การระลึกชาติได้ เป็นอิทธิแรกๆ
ของจิตที่เข้าฌาน ส่วนอิทธิฤทธิ์อื่นๆ เกิดขึ้นด้วยกำลังที่ตั้งมั่นสูงกว่า เช่น
เหาะ เเหิร ดำดิน หายตัว หูทิพย์ ตาทิพย์ เป็นต้น

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ในหลายๆ พันปีที่ผ่านมา การทำอิทธิฤทธิ์เป็น เรื่อง
ที่น่าจะทำได้กันหลายๆ คน เช่น คนเป็นหัวหน้าเผ่า หรือเป็นคนที่ชุมชน
เคารพนับถือ ไม่ต่างอะไรกับคนเก่งของกลุ่มชนในสมัยนี้

ผู้เข้าฌานได้จึงเป็นไอ้ดอลของคนยุคก่อน เช่น เรื่อง แก้วหน้าม้า
ขุนช้างขุนแผน เรื่องจักรๆ วงศ์ๆ ทั้งหลาย พระเอกนางเอกถ้วนแล้วแต่
เป็นผู้มีฌานแทบทั้งนั้น

ส่วนไอ้ดอลของคนยุคนี้ โดยเฉพาะขณะเขียนบทความนี้ คือ นักกีฬา
(ฟุตบอล วอลเลย์บอล แบดมินตัน กอล์ฟ เป็นต้น)

กีฬาที่เอ่ยชื่อมา ถือว่าเป็นไอ้ดอลของสังคมไทย เพราะนักกีฬาไทยมี
สมรรถนะระดับโลกทั้งสิ้น เป็นกีฬาที่ไทยสามารถเข้าแข่งระดับนานาชาติได้

ปัจจุบันพยายามยกมวยไทย ตะกร้อขึ้นเป็นกีฬาสากล เพราะคน
ไทยมีสมรรถนะสูงมากในสองกีฬาดังกล่าว

ไอ้ดอลที่เด็กไทยคลั่งไคล้ ได้แก่ นักเต้น นักร้อง นักแสดง ภาพยนตร์
หรือละครทีวี หรือมิวสิควิดีโอ

ส่วนนักจัดรายการ นักข่าว ฟรีเซนเตอร์ ผู้จัดการทีม กลับได้รับความ
ความใส่ใจน้อยกว่า

ผู้จัดการของน้องเมย์เล่าว่า ตอนอายุ 6 ขวบ น้องเมย์ต้องหัดขว้าง
ลูกขนไก่เปล่าๆ อยู่หลายสัปดาห์ ทำท่าซำๆ ไม่รู้ว่าก็ همینก็แสนครั้งกว่า
จะได้จับไม้แบดมินตัน

เหมือนผู้เริ่มคำบริกรรม (จะใช้อะไรก็ได้จากกรรมฐาน 40 ชนิด) ก็จะต้องบริกรรมผ่านนิรโทษ (ความเบื่อ ความเหนื่อย ความง่วง ความสงสัย ความไม่ได้ตั้งใจ) ไปจนได้ความอดทนมีกำลังเหนือกว่าอุปสรรคทั้งห้าอย่าง ข่มนิรโทษห้าได้เมื่อไร ก็เข้าฌานที่หนึ่งได้เมื่อนั้น ใช้ความเพียรทำฌานให้แก่กล้า ฌานก็จะยกระดับสูงเท่านั้น

สรุปต้องบริกรรมผ่านอุปสรรคทั้งห้าด้วยความอดทนจนได้ฌานที่หนึ่งแล้วต้องเพียรพยายามสร้างกำลังของฌานให้สูง

ข้าพเจ้าถามนักศึกษาผู้เรียน “มีลินทปัญหา” ว่า การเข้าฌานกับการเล่นกีฬาระดับแชมป์โลกเหมือนกันหรือต่างกัน ทุกคนตอบว่า “เหมือนกันเลย คือต้องอดทนและพยายามอย่างยิ่งยวด”

ในความอดทนและความเพียร ถ้าขาดสติเสียอย่าง ฌานก็เกิดไม่ได้เมื่อมีสติ กำจัดนิรโทษ ปัญญาที่เป็นเจตสิกหนึ่งของจิตก็จะเกิดขึ้น ทำงานคู่กับสติ เมื่อสติปัญญามีพอเพียงถึงระดับ ก็จะเกิดฌาน สมดังพุทธภาษิตว่า

**ฌานย่อมไม่มีกับผู้ไม่มีปัญญาเห็นนิรโทษห้า
ยังข่มนิรโทษห้าไม่ได้ ก็ไม่มีฌาน**

ภาพของน้องเมย์ทรุดลงหลังน้ำตาตาดิซอบตาข่าย หลังที่กำชัยเหนือคู่ต่อสู้คนจีน และได้เป็นแชมป์โลก ในวินาทีแรกแห่งชัยชนะ (ภาพซ้ายๆ ในทีวี)

นักกรรมฐานตอบได้ตรงกัน นั่นคือ น้ำตาแห่งปีติ หลังจากนั้นจิตทะยานขึ้นสู่ ปัสสัทธิคือสงบใจได้ ก็จับมือคู่ต่อสู้ ไหว้ผู้ชม พร้อมทั้งกรรมกรผู้ตัดสิน ความสุขในฌานจะหลั่งมาตามลำดับขั้น เมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติ ชักขึ้นพร้อมธงไตรรงค์

เช้าแห่งวันกลับประเทศ ปราโมทย์ที่หลังอยู่ภายใน ก็ลั่นออกนอก
หน้าของน้องเมย์ เป็นปราโมทย์รวมกับความสุลึกๆ

ที่กล่าวมาทั้งหมด เขียนตามขั้นตอนของปฏิจจสมุปปาต ที่
พระพุทธเจ้าท่านตรัสเอาไว้ มิใช่ยกเมฆเขียนเอง

เพียงแต่อาการของน้องเมย์เป็นตัวอย่างที่ดีที่จะทดสอบปฏิจจ-
สมุปปาตสายบวก และเป็นตัวอย่างที่ดี ที่จะสร้างศรัทธา ให้ผู้เรียนได้เห็น
อัครจริยของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ที่ตรัสขั้นตอนของอารมณ์จิต
ไว้เมื่อกว่าสองพันปีที่ผ่านมา

ผู้ที่ไม่รู้สักอัครจริย โปรดอ่านอุปมาต่อไปนี้

ถาม ลองชิมน้ำทะเลที่ปากอ่าวไทย ถามว่าจะแยกได้ไหม ว่าส่วน
ใดมาจากแม่น้ำท่าจีน ส่วนใดมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา (พระภาคเสนถาม)

ตอบ ไม่อาจแยกได้ (พระเจ้ามิลินทร์ตอบ)

พระภาคเสนได้กล่าวเสริมว่า ความรู้สึกต่างๆ ที่เราแต่ละคนรู้สึก
กันทั้งวัน ตลอดช่วงอายุขัย จะมี ความรู้สึกรวมกันไม่ต่างจากน้ำทะเลใน
มหาสมุทร แต่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ว่า ในทุกขณะแห่งความรู้สึกนั้น
ประกอบด้วย 12 ปัจจัย 11 ขั้นตอน (ปฏิจจสมุปปาต)

ในแผนผังปฏิจจสมุปปาต จะเป็นแผนภาพรวมของความรู้สึก ทุก
ความนึกคิด ตั้งแต่เกิดจนตาย ของมนุษย์ทุกคน รายละเอียดของแต่ละ
ขั้นตอน รวมถึงการควบคุม ผู้เขียนได้วิเคราะห์และเรียบเรียงไว้ในหนังสือ
“คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2548, 208 หน้า

พระพุทธเจ้า ท่านทำให้มาพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง และเป็นสัจธรรมที่
อยู่เหนือกาลเวลา อ่านจบแล้วยังพิสูจน์ได้ลองเปรียบเทียบกับความรู้
ของโลกาภิวัตน์ ที่มีแต่ให้เชื่อตามการทำงานของสารชีวโมเลกุลในเซลล์
รวมทั้งการควบคุมซึ่งมีหลายระดับ กลับเป็นเรื่องที่โลกเชื่อมากกว่าจะ

พิสูจน์ให้เห็นจริงด้วยตนเองทั้งๆ ที่คนส่วนมากไม่เคยทดสอบทดลองว่า เมตาบอลิสมดังกล่าวเป็นจริงตามโฆษณาหรือไม่ คนในโลกนี้ก็สาละวนรับประทานอาหารเสริม เพื่อเพิ่มระดับควบคุมเมตาบอลิสม (เข้าหลักเชื่อตามๆ กันมาเพราะคิดว่าดี)

สมัยแรกๆ ก็โฆษณาแค่น้ำมันตับปลา เรื่อยมาเป็นวิตามินรวม ปัจจุบันเครื่องตี้มทำให้ผู้หญิงสวย ผู้ชายหล่อ ได้แข่งกันออกสู่ตลาด ใช้ชื่อภาษาอังกฤษ เช่น เซฟเต้ บิวตี้ดริงค์ แมนซัม เครื่องตี้มควบคุมอารมณ์ เช่น อิชิตัน เย็นๆ ฯลฯ

ความรักของแม่ก็ถูกโอนมาให้ลูกด้วยคำว่า DHA , ARA เปปทีน ฯลฯ (ต้องหาเงินไปซื้อสิ่งเหล่านี้มาให้ลูกรับประทาน)

ความอยากสวยก็ถูกโอนให้สัมพันธ์กับ SFP, Non chemical ระดับความเข้มข้นต่างๆ

ความกลัวถูกโอนให้เชื่อมกับ คลอเรสเตอโรล ฯลฯ

ผู้บริโภคที่ไม่ใช่ นักชีวเคมี ส่วนมากจะไม่รู้ความหมายของคำย่อเหล่านั้น ว่าหมายถึงอะไร และจำเป็นไหมที่ต้องซื้อสิ่งเหล่านั้น

อีกมากมาย จารนัยไม่หมด นำอัจฉริยภาพที่มนุษย์ยุคนี้ สามารถจะทำได้ตามกันเป็นจำนวนมาก โดยไม่รู้แม่แต่จะขานชื่อ คำเต็มของอักษรย่อเหล่านั้น

สรุปสั้นๆ รู้ยิ่ง หมายถึงความรู้ที่ได้จากการฝึกฝน ตามกติกาของกีฬา จนกระทั่งจิตมีพลังและสติปัญญา ที่จะอยู่เหนือ หรือต่ำกว่าคู่แข่งชั้นที่เล่นด้วยกติกาเดียวกัน

ยกตัวอย่างที่เห็นชัด คือ การถ่ายทอวอลเลย์บอลหญิง เพื่อหาทีมจากเอเชียเข้าชิงแชมป์โลก ณ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่าง 4-7 กันยายน พ.ศ. 2556 ถ่ายทอดสดจากประเทศญี่ปุ่นโดยทีวีช่อง 3

ทีมวอลเลย์บอลหญิงของไทย ชนะทีมจากจีนได้หัวัน 3 เกมรวด และแพ้ทีมจากประเทศญี่ปุ่น 3 เกมรวดเช่นกัน

แสดงว่า ขณะแข่งขัน จิตรู้อย่างของทีมวอลเลย์บอลหญิงไทย โดยตัวเฉลี่ยสูงกว่าของทีมของจีนได้หัวัน และต่ำกว่าทีมของญี่ปุ่น 3 เกมรวดเช่นกัน

แสดงว่า ขณะแข่งขัน จิตรู้อย่างของทีมวอลเลย์บอลหญิงไทยโดยตัวเฉลี่ย สูงกว่าของทีมของจีนได้หัวัน และต่ำกว่าทีมของญี่ปุ่นโดยองค์รวม ถ้ายิ่งซ้อมให้กำลัง “รู้อย่าง” เพิ่มไม่ได้ ก็ไม่อาจเอาชนะทีมญี่ปุ่นได้ เพราะแพ้ก้นที่กำลังรู้อย่างของจิตของนักกีฬา ไม่ต่างจาก กำลังภายใน ที่วัดกันด้วยการ “รู้อย่าง”

ในสมัยโบราณ กำลังรู้อย่างของคนแพ้วจะเกิดเนื่องมาจากความประมาท ความกลัว ความมีตัวตนผุดขึ้นมาระหว่างการประลองยุทธ

ในยุคปัจจุบัน อิทธิฤทธิ์เหล่านี้แปรรูปมาเป็นอิทธิฤทธิ์ของการทำตามกติกากีฬาสากล (คนตะวันตกคิดกติกาขึ้น) แต่ผู้ชนะก็ยังคงอาศัย ฌาน คือการอดทน ข้ามอุปสรรคภายในตนห้าอย่าง ความเพียรที่จะมีปัญญาปราบอุปสรรคภายในตน

รู้อย่างจะได้สมเจตนา ต่อเมื่ออุปสรรคภายในตนไม่ขึ้นมาขัดขวางพลังสติของตนเองขณะทำการแข่งขัน

ทีมวอลเลย์บอลหญิงไทยอยู่ในสภาวะ “สติหลุด” ในเกมที่ 3 เพราะไม่ว่าจะทำอะไร รวนเร่ไปหมด ในเกมที่ 3 จึงแพ้หมดรูป ตามหลักปรียัติของพุทธสายเถรวาท ได้แบ่งการรู้อย่าง (ฌาน) ออกได้ 4 ระดับ

ฌานที่หนึ่ง วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ฌานที่สอง ปีติ สุข เอกัคคตา

ฌานที่สาม สุข เอกัคคตา

ฌานที่สี่ เอกัคคตา

คำบาลีเหล่านี้เป็นอาการของจิต ที่ทำอย่างรวดเร็ว ไม่เกี่ยวข้องกับ การใช้ความคิดแต่อย่างใด พุทธอีกครั้ง เป็นการทำงานของจิตที่ฝึกอบรม เท่านั้น

เนื่องจากฌานมีหลายระดับ สติอันเกิดจากการรู้ยิ่งจึงมีกำลังแตกต่างกันและมีลักษณะแตกต่างกันตามกำลังฌาน

ขณะที่นักกีฬาอยู่ในสนามแข่งขัน ต้องใช้ฌานที่หนึ่ง คือต้องศึกษา กลยุทธ์ของคู่ต่อสู้ และต้องรู้ทางของวิธีการแข่งขัน ได้กลับ และถูกกติกา นี่คือฌานที่หนึ่ง วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตา

ขณะที่เผชิญวิกฤติ การตอบโต้ต้องใช้ประสบการณ์ที่ซุ่มมาอย่างดี นี่คือฌานที่ 4 มีแต่เอกัคคตา (ฌานที่เป็นรูปฌานสูงสุด)

นักกีฬาที่ชนะในแต่ละลูก จึงแสดงปิติหรือสุขให้เห็นตลอดเวลาที่แข่งขัน (ฌานระดับต่างกัน)

ผู้ที่เป็นโคขของการกีฬาที่เก่งๆ ต้องมีสติสัมโพชฌงค์ กล่าวคือเป็น สติที่ต้องมีข้อมูลจริงกำกับตลอด และความตั้งมั่นต้องตามมา ดังนั้น โคข จะเป็นผู้มีวิญญานอันยิ่ง คือต้องใช้ปัญญาที่เห็นมโนภาพแจ่มชัด

ทีมกีฬาที่เก่งจึงประกอบพร้อมด้วยบุคคลสองจำพวก คือผู้มีสติที่รู้ ยิ่งและสติที่เกิดจากวิญญานอันยิ่ง

สติทั้งสองประเภทต้องอาศัยการฝึกอบรมอย่างถูกหลักเกณฑ์

ถาม สติที่เกิดจากวิญญานอันยิ่งคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ เหมือนพระราชินีได้อภิเษก หรือผู้สำเร็จโสดาปัตติผล (พระ นาคเสนตอบ)

ขยายความ พระราชินี หมายถึง ผู้มีอำนาจปกครองที่ทำให้ผู้ได้ ปกครองพึงพอใจ การอภิเษกเป็นพระราชินีไม่ใช่การจัดงานเล็กๆ

ส่วนมากผู้ใต้ปกครองจะจัดการอภิเษกให้พระราชชาย่างสุดความสามารถ สุดเหตุปัจจัยที่จะทำได้ จะใช้คำพูดที่เป็นที่สุดของการยกย่องสรรเสริญ

พระราชชาย่ผ่านพิธีอภิเษกจึงสามารถจดจำความยิ่งใหญ่อลังการ และความรู้ตัวว่าตนเป็นที่สุดแห่งศรัทธาของประชาคมทั้งปวง

สติและการรู้ข้อมูลตามความเป็นจริง เป็นสมบัติของพระราชชา

การตัดสินใจตามความ การแก้ปัญหาต่างๆ ต้องการความสงบ ความรู้กาย ความรู้ใจ ความตรงต่อความจริง และความยินดีที่ได้ทำงานร่วมกับความตั้งมั่นและความพร้อมที่จะปล่อยวางทันทีที่ทำงานสำเร็จ

ทั้งหมดนี้คือ โภชนงค์เจ็ด ซึ่งโดยทั่วไปจะใส่คำว่า “สัมมา” ลงหน้าองค์ธรรมทั้งปวง “สัมมา” หมายถึงตรงจริงกับเหตุการณ์ พระราชาหรือโคชต้องมีสัมมาสัมโภชนงค์ ถ้ามีมากก็เป็นระดับเด่นของโลก

อีกข้อหนึ่งคือเปรียบไว้กับจิตของโสดาบัน ผู้ได้โสดาปัตติผลต้องมีสมบัติต่อไปนี้

หนึ่ง ต้องละอคติสี่ได้ (อคติมีสี่อย่าง ลำเอียงเพราะชอบ ชัง กลัว หลง)

สอง ต้องเชื่อในประสบการณ์ตรงที่ฝึกอบรมตนมาอย่างถูกทาง (ภาษาบาลี คือ ไม่มีสัลลพตูปรามาส คือ รู้ตัวว่าฝึกมาจริง ทำได้จริง เห็นจริง)

สาม ต้องเป็นผู้เชื่อในการให้ เป็นผู้พร้อมที่จะให้ก่อนเสมอ ให้ความรู้ ให้ประสบการณ์ ให้คำเตือน ให้อภัย ให้โดยเป็นปกตินิสัย)

จะเห็นว่า นี่คือคุณสมบัติของผู้เป็นอาจารย์กรรมฐาน หรือ ถ้าในปัจจุบันก็คือ โคชของนักกีฬา ยังมีคุณสมบัติ 3 ข้อมาก โคชยิ่งเก่งมาก

ยังมีโคช (ผู้ฝึก) อื่นๆ เช่น ผู้ฝึกสอนดนตรี โยคะ จิตรกรรม งานศิลปะต่างๆ เช่นงานศิลปะหัตถกรรมในระดับชาติของไทย

จิตของคนเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติของสัมมาสัมโภชนงค์ จึงจะเป็นผู้ฝึกซ้อมที่ประสบความสำเร็จ เป็นที่ประจักษ์กับบุคคลในแวดวง กล่าวคือ

กว่าจะมาเป็นโค้ช หรือผู้มีประสบการณ์จนสามารถฝึกผู้อื่นได้นั้น ตนเอง ต้องมีสติ ต้องรู้ข้อมูลตรงจริง และต้องผ่านการฝึกฝนอบรมมาแล้วอย่างดี จนมีร่างกายและจิตใจที่พร้อมที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับบุคคลอื่น

ถ้าจะถามว่าคนเก่งดังกล่าวคืออริยบุคคลหรือ

ขอตอบว่า อย่างน้อยระหว่างเป็นผู้ฝึกต้องจักวางหมาก จัดผู้เล่น ที่เก่งต่างกันลงในตำแหน่งต่างกัน

การจะเป็นโค้ชเก่งได้ ต้องปราศจากอคติถ้ามีเช่นนั้น ก็พาชนิดนั้นๆ จะตั้งจนทะลุเป็นข่าวระดับชาติไม่ได้

สรุปคือ คนเก่งของยุคสมัย ที่สามารถผลักดันผู้ได้บังคับบัญชา ให้ทำงานนั้นๆ จนประสบความสำเร็จได้ จะต้องเป็นบุคคลผู้ที่ประกอบด้วย “วิญญูณอันยิ่ง” ทั้งนี้

ลองมองไปยังวิวัฒนาการสมัยใหม่ เช่น การสร้างศูนย์การค้าระดับ พลาซ่า การสร้างคอนโดมิเนียมระดับพรีเมียม การจัดงานนิทรรศการ งาน มหกรรมกีฬาโอลิมปิก หรือระดับโลก หรือระดับอาเซียน

งานที่เป็นข่าวยักษ์ระดับนี้ หัวหน้าโครงการต้องมีโมโนภาพของ ความเข้าใจงานเหล่านั้นชัดเจน พร้อมทั้งจะผลักดันให้ชิ้นงานเริ่มต้นฝ่าฟัน อุปสรรคมากมายมหาศาลไปได้ จนกลายเป็นความสำเร็จที่ประจักษ์ได้

คราวนี้ลองวิเคราะห์ให้เข้ากับการปฏิบัติภาวนา

สติที่รู้ยิ่งและสติที่เกิดจากวิญญูณอันยิ่ง ต่างกันอย่างไรร

สติที่รู้ยิ่ง คือการสามารถเข้าฌานในระดับต่างๆ

ผู้ที่จะมีสติรู้ยิ่งได้ ต้องอาศัยความอดทน และจะก้าวข้ามนิวรรณ์ ห้าได้อย่างไร

พูดอีกนัยหนึ่ง คือ ใช้สมาธินำหน้าและสติมีปัญญาพอประมาณ แต่กำลังของปัญญาจะต้องมากพอที่จะแก้อุปสรรคเฉพาะตัวไปได้

ส่วนผู้ที่มีวิญญานอันยิ่ง จะต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง トラบใด ที่ยังเข้าไม่ถึงลักษณะ ธรรมชาติของอายตนะหก ก็ต้องเพียรต่อไป เพราะ ยังไม่รู้ลักษณะอารมณ์จิตของตนเอง

ผู้ที่เพียรอยู่จะไม่ทิ้งเป้าหมายว่า ตนยังเข้าไม่ถึงความจริง ดังนั้น จึงต้องเรียนรู้อุปสรรคทุกชนิด (นิเวรณห้า) และเรียนรู้กุศลธรรมทุกชนิด เช่น สติ สัมปชัญญะ สมาธิ ปัญญา เป็นต้น

ผู้ที่มีปัญญาจึงจะเพียรเรียนรู้ปริยัติ และปฏิบัติให้สอดคล้องกัน รู้ปริยัติ แล้วต้องหาความจริงจากการปฏิบัติด้วยตนเอง

ผู้ที่มีปัญญาอันยิ่ง จึงรู้จักตนเองดี เพราะศรัทธาทั้งปริยัติและทดลอง ปฏิบัติด้วยตนเอง

อุปมาดังเป็นผู้คิดและใช้ซอฟต์แวร์ของจิตได้ดี จึงสามารถ ปรับ ขยับ แก้ไข สถานการณ์ได้ตรงจริง หรือผู้คิดและทำกิจกรรมด้วยตนเอง

ความจริงของชีวิตเป็นอนันตตา ผู้มีปัญญาญาณพร้อมรู้ รับปรับแก้ไข ว่องไวตลอดเวลา

นี่คือเอกลักษณ์ของผู้เป็นโคชฝึกซ้อมผู้อื่น หรือเป็นเอกลักษณ์ของ ผู้บริหารจัดการโครงการยักษ์ทั้งหลาย ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่าย ต่างๆ มากมาย ต้องเผชิญกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดหมาย ต้องเห็น อุปสรรคเป็นความท้าทาย แก้ไขทุกอย่างได้เป็นปัจจุบัน สติสัมโพชฌงค์ จะต้องวิจย (ธรรมวิจยะ)

จะต้องเรียนรู้ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ต้องปรับแก้ไขอุปสรรคอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้โครงการที่ตั้งไว้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย

สรุปก็คือ “วิญญานอันยิ่ง” เป็นการใช้สติปัญญานำสมาธิ

ตรงกับกรปฏิบัติกรรมฐานคือ การเกิดวิปัสสนาภาวนา

สติอันเกิดจากวิญญานอันยิ่ง จึงไม่ต่างจากผู้คิดซอฟต์แวร์ใหม่ๆ ให้ ผู้อื่นใช้ เช่น สตีฟ จอบส์ เป็นต้น

ใครก็ตามที่มีสติที่เกิดจากวิญญานอันยิ่งใหญ่ และต้องดำรงตำแหน่งระดับ หัวหน้าโครงการ ผู้ตัดสินใจสุดท้ายที่จะเลือกเส้นทางเดินให้กับโครงการนั้นๆ ต้องเห็นจริงในสิ่งที่ตนรับผิดชอบอยู่

ขออุปมาให้ใกล้ตัวมากขึ้น

ผู้อำนวยการสร้าง ภาพยนตร์ นิยาย กิจการ โครงการยักษ์ คือ “ผู้ต้องมีวิสัยทัศน์ไม่ธรรมดา”

ผู้อำนวยการสามารถ เลือกเรื่องที่จะนำมาทำภาพยนตร์ หรือนิยายทีวี มองเห็นโครงสร้างของ เรื่องทะลุ จนสามารถเลือกผู้กำกับได้ถูกต้อง และเป็นผู้ฟังที่ดี มีธยาตย์ยึดหยุ่น เห็นปัญหาทุกชนิดเป็นเรื่อง ธรรมดา แก้ได้ทุกเรื่อง (มีสมรรถนะเหนือกว่าผู้กำกับ)

เมื่อใดผู้อำนวยการ กับผู้กำกับเป็นคนเดียวกัน คือ มีความสามารถ ทั้ง รู้ยิ่ง เห็นจริง อยู่ในคนคนเดียว โครงการนั้นๆ หรือกิจการนั้นๆ ก็จะสามารถประสบความสำเร็จ เป็นที่ชื่นชอบของมหาชนทั้งหลาย ไม่ต่างจากนักกรรมฐาน ที่เข้าฌานได้ด้วย ไม่ว่าจะทำกรรมฐานชนิดใด สามารถปรับจิตของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี ทุกเหตุปัจจัยที่รับกระทบ

ถ้านักปฏิบัติกรรมฐานมีคุณสมบัติรู้ยิ่ง เห็นจริง ก็สามารถจะเป็นอาจารย์สอนกรรมฐาน ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติไม่หลงทาง และสามารถพัฒนาจิตวิญญานจนเป็นที่ประจักษ์

ผลวิปากเป็นที่ประจักษ์และชื่นชอบ ไม่ต่างอะไรกับผู้ที่ตั้งโครงการยักษ์ต่าง ๆ ถ้าผล งานเป็นที่ พอใจมหาชน ก็จะมีแต่คนสรรเสริญ รำลึกถึง และอาจกลายเป็น “บุคคลอมตะ” คือ เป็นผู้ไม่ตายทางจิต วิญญานที่สังคมจะต้องรำลึกนึกถึง และเทิดทูนไวยาวนาน

ขอแนะนำให้คิดถึงตัวอย่างจริง เป็นบุคคลที่มีสมบัติ “รู้ยิ่ง เห็นจริง” ที่เป็นคนไทยหนึ่งคน เพื่อความแจ่มกระจ่างของจิตรู้ยิ่ง เห็นจริงด้วยตนเอง

ถาม สติที่เกิดโดยทรัพย์นั้นคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ คนขี้ลืม เห็นผู้อื่นมีทรัพย์ ข้าวของอะไร ย่อมนึกขึ้นได้ว่า
ตนก็มี (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ อริยทรัพย์เป็นทรัพย์ที่พุทธเน้นย้ำให้สะสมไว้ในจิต
ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

อริยทรัพย์เป็นทรัพย์ในจิตที่ใครไม่อาจร่วมใช้เพราะเป็นสมบัติเฉพาะ
ของบุคคลนั้นๆ อริยทรัพย์จำเป็นต้องใช้ตลอดเพื่อให้การดำรงชีวิตมีแต่
ความถูกต้องดูจปาฏิหาริย์

อริยทรัพย์ประกอบด้วยธรรม 7 ประการ คือ ศรัทธา ศีล หิริโอตตปะ
สุตะ จาคะ และปัญญา

ข้าพเจ้าได้เสนอสมมุติฐานการสังเคราะห์ปัญญา แบบอภิปัญญา
คือปัญญาที่หาที่สิ้นสุดมิได้ใน “*ปาฏิหาริย์แห่งความถูกต้อง*” สำนักพิมพ์
สุขภาพใจ พ.ศ. 2543 , 283 หน้า

ความแตกต่างของคนเป็นหนึ่งกับคนร้อยล้านพ่ายังเทียบกันเป็นปริมาณ
ได้ แต่ปัญญาแห่งอภิปัญญาไม่มีที่เปรียบ สำหรับปัญญาที่เทียบๆ กัน
เป็น IQ ไม่ว่าจะสูงจนสุดมาตรฐานสากล ก็ยังไม่ได้ส่วนเสี้ยวของ
อภิปัญญาปัญญา

พระพุทธองค์ทรงยกย่องปัญญาให้มีค่าเหนือสิ่งอื่นใด ใครเข้าถึง
และมีอริยทรัพย์อยู่ประจำใจ จึงจะแจ่มแจ้งในพุทธปัญญา และแจ่มแจ้งถึง
อภิปัญญาปัญญา ชนิดที่เหนือฟ้าก็คืออภิปัญญาปัญญา การมี
อริยทรัพย์ คือมีปัญญาพอที่ทำงานส่วนตัว กิจส่วนรวม เพื่อไม่ให้เบียดเบียน
ตน และเบียดเบียนผู้อื่น ด้วย ประสิทธิภาพที่ เรียกว่า ประโยชน์สูง
ประหยัดสุด ทุกเรื่องตั้งแต่กิจส่วนตัวจนกิจส่วนรวม

กิจส่วนตัวที่ทุกคนต้องทำ คือ เข้าห้องน้ำอย่างมีปัญญา รู้จักมีสติที่
จะใช้น้ำยาล้างมือ ยาสระผม กระจกชำระ อย่างประหยัด ยิ่งยุคปัจจุบัน
ของใช้เหล่านี้ถูกออกแบบให้ใช้สะดวก แคกดปุ่มจากขวดน้ำยา ก็ไหลออก

มาแล้ว กดแรงก็ไหลออกมาปริมาณมาก จะเทกลับคืนก็ไม่ได้ หน้าที่ทำให้
 สิ้นเปลืองน้ำเมื่อเวลา ะล้าง แถมยังทำให้ห้องน้ำ เปียก และะ จนต้องใช้จ่าย
 ชัดห้องน้ำชนิดที่แข่งกันอวดประสิทธิภาพว่า ยี่ห้อ ของฉันเหนือกว่า

การใช้ของสิ้นเปลืองเหล่านี้โดยไม่รู้คุณค่า ก็แสดงอยู่แล้วว่า ผู้ใช้
 ขาดอริยทรัพย์ครอบครว้ใจมีหัวหน้าครอบครว้ที่มีอริยทรัพย์ เห็นคุณค่า
 ของสิ่งที่ต้องใช้ทุกวัน รู้ว่าต้องใช้อย่างไรจึงจะถูกต้อง (ประโยชน์ได้ครบ
 ประหยัดทรัพยากรทุกชนิด) จะไม่มีวันเป็นหนี้ชนิดใจหิวไม่ขึ้น

**แค่รัฐบาลฝึกสติ ให้ทุกคนทำกิจส่วนตัวอย่างถูกต้อง แค่นี้ก็
 ลดโลกร้อน ลดหนี้สินเรื้อรังของครว้เรือน**

แค่ฝึกสติให้รู้วิธีใช้ก๊าซ ใช้ไฟอย่างประหยัด ปัญหาแทบทุกอย่าง
 ของสังคมไทยจะลดฮวบ การเอาวิธีคิดแบบตะวันตก มาแก้ปัญหาวฤทธิกรรม
 ของคนไทยเป็นดังสุภาษิต “ชี้ข้างจับตักแตน”

**ปัญหาของไทยคือ ทำอย่างไรผู้บริหารการศึกษา จึงจะเข้าใจ
 และหยั่งรู้อำนาจของอริยทรัพย์ จะได้ปฏิรูปการศึกษาของเด็กไทย
 ให้ตรงจุด โดยเฉพาะการฝึกสติที่จำเป็นต่อทุกพฤติกรรม**

คราวนี้ย้อนกลับไปปวีเคราะห์คำถาม – คำตอบ ที่เกริ่นไว้ข้างต้น
 จากคำตอบของพระนาคเสน กลับชี้ไปที่ทรัพย์สมบัติของคนในโลก
 อันประกอบด้วยอสังหาริมทรัพย์ (เช่น รถยนต์ เครื่องประดับ หุ่นใน
 ตลาดหลักทรัพย์ หรือหุ้นในบริษัทจำกัด เป็นต้น)

การจะคิดถึงทรัพย์ของตนเอง จะต้องมึเหตุปัจจัยกระตุ้นเรื่องนั้นๆ
 ออกมาเช่น ถ้าพูดถึงเรื่องที่ดิน ใครที่มีที่ดินก็จะรู้ว่าตนก็มี ใครไม่มีเลย ก็
 จะรู้ด้วยเช่นกัน ว่าตนไม่มีที่ดินจึงเป็นปัจจัยให้สำนึกตรงจริงว่า ตนมีอยู่
 หรือ ตนไม่มี (สำนึกทางบวก หรือทางลบ)

ทรัพย์ทุกชนิด ก็อาจอุปมาโดยนัยยะเดียวกัน คนไม่มีรถยนต์ ถึง
 แม้กำลังขับรถอยู่ ก็รู้ว่า ไม่ใช่รถยนต์ของตนเอง

จากสถิติของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2554 คนไทย 20% ครอบครองที่ดิน 90% ของพื้นที่ประเทศไทย และแค่นี้สิบกว่าตระกูลจะครองหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แทบทั้งหมด

ถ้าพูดถึงเรื่องทรัพย์สินแล้ว คนไทยส่วนมากต้องรู้ว่า ตนไม่มี หรือบางที่อาจมี แต่ก็เพิ่งดาวน์ ยังต้องผ่อนส่งอีกหลายปี เป็นที่ยังไม่แน่นอนและไม่มั่นคง

การที่เงินและที่ดินกระจุกตัวอยู่กับคนจำนวนน้อยๆ เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้สามารถผลิตโครงการยักษ์ได้ เพราะคนที่มียอมรวยอย่างมาก

เนื่องด้วยเหตุนี้ ศูนย์การค้าของประเทศไทยจึงมีชื่อซ้ำๆ ไม่กี่ชื่อ และนโยบายของศูนย์การค้าเหล่านี้ก็จะลอกเลียนมาจากศูนย์การค้าจากประเทศที่ร่ำรวย เช่น สหรัฐอเมริกา

ศูนย์การค้าระดับพลาซ่าของไทย จึงเป็นที่รวมของมายา ภาพลวงตา เป็นที่หลงใหลของคนยุคใหม่ ที่ใช้ศูนย์การค้า พบปะ ทำกิจกรรมทางสังคม และเป็นแหล่งบันเทิงครบเครื่อง ทุกอย่างในศูนย์การค้าต้องแลกด้วยเงินและความหลง

ยังมีสิ่งก่อสร้างระดับยักษ์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่วิวัฒน์ในเชิงโครงสร้าง คล้ายศูนย์การค้ายักษ์ใหญ่ แต่ทว่าสร้างขึ้นได้ จากบุญบารมีของเกจิอาจารย์ที่เล่าลือกันจนดัง โครงการสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมของเนรคัม มีมูลค่าเป็นพันล้าน ไม่ต่างจากศูนย์การค้าระดับยักษ์ นี้ถ้าไม่ถูกห้ามว่าเป็นการหลงกลวงศรัทธา และผิดพระธรรมวินัย ปานนี้สังคมไทยคงได้ ศูนย์ปฏิบัติธรรมยักษ์อีกแห่งหนึ่งแน่

ถามว่าศูนย์ปฏิบัติธรรม ต่างจากศูนย์การค้าอย่างไร คำตอบคือ ผู้อำนวยการใหญ่ของศูนย์ปฏิบัติธรรมต้องมีภิกษุญา (รู้ยัง) แต่ผู้อำนวยการใหญ่ของศูนย์การค้าต้องมีวิญญาณอันยิ่ง (เห็นจริงว่าลงทุนแล้วคุ้ม)

เป้าประสงค์ของการเข้าสถานที่ทั้งสองต่างกัน จึงทำให้การออกแบบตกแต่งภายในต่างกัน คนที่เข้ามาก็รู้สึกต่างกัน คนเชื่อในบุญบารมีก็เข้าศูนย์ปฏิบัติธรรม ถ้าเชื่อในความทันสมัยก็เข้าศูนย์การค้า เข้าไปแล้วก็ยังคงแสดงพฤติกรรมต่างกัน ผลที่ได้รับจึงต่างกัน ศูนย์ปฏิบัติธรรมมีเป้าหมายฝึกสติ สมาธิ ปัญญา ถ้าหากเข้ามาแล้วกลายเป็นแหล่งค้าวัตถุมงคล เรียกว่า เลียนแบบนักธุรกิจ ที่แสวงหากำไรทุกรูปแบบ

ศูนย์ปฏิบัติธรรมที่ทำผิดเป้าหมาย จึงน่าจะมีอันตรายมากกว่าศูนย์การค้าโดยทั่วไปเสียอีก

น่าประหลาดใจว่า ถ้ารู้ยิ่งและเห็นจริง รวมอยู่ในภิกษุองค์เดียว เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลาราม สิ่งที่ได้คือ อริยทรัพย์ของแผ่นดินและของโลก เพราะไม่ปรากฏทรัพย์ใดๆ ที่มีค่าอยู่ในสวนโมกข์ ยกเว้นความเป็นปอณูรักษ์ ที่ถูกล้อมกรอบด้วยความเป็นเมืองของชุมชน

ข้าพเจ้าขอสรุปว่า ถ้ารู้ยิ่ง-เห็นจริง อยู่ในผู้นำที่เป็นองค์กรใดก็ตาม องค์กรนั้นจะประสบผลสำเร็จในกิจนั้นๆ ในเป้าหมายนั้นๆ ในระดับที่สังคมได้พึงองค์กรนั้นแน่นอน

และถ้า “รู้ยิ่ง-เห็นจริง” อยู่ในภิกษุผู้รักษาพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด สังคมนั้นๆ จะได้อริยทรัพย์เป็นสมบัติกลางของแผ่นดิน

ถ้า “รู้ยิ่ง-เห็นจริง” ของภิกษุมียุ่่มากองค์ พอที่จะสร้างสมดุลกับ “รู้ยิ่ง-เห็นจริง” ของฆราวาส ระดับโครงการยักษ์ ประเทศนั้นจะถึงซึ่งความวิวัฒนาการ สถาพร ราษฎรจะอยู่เย็นเป็นสุข มีชีวิตแบบอุดมคติ

แต่ถ้า “รู้ยิ่ง-เห็นจริง” ของภิกษุมีน้อยเกิน ไม่อาจสร้างสมดุลกับ “รู้ยิ่ง-เห็นจริง” ของฆราวาสได้ ผลลัพธ์ ก็คือ ความเป็นทาสทางวัฒนธรรม ความเป็นทาสทางเศรษฐกิจ ความเป็นทาสอีกหลายรูปแบบกำลังจะตามมา

ข้าพเจ้าขอตั้งสมมุติฐานว่า ถ้าสังคมไทยสนับสนุนให้เกิดนักปฏิบัติ
ธรรมที่รู้ยิ่งเห็นจริง สักห้าร้อยคน จะเป็นโครงการห้าปี สิบปี หรือ ร้อยปี
ปัญหาทุกอย่างในสังคมไทยจะถูกแก้ไขให้ถูกต้องอย่างแน่นอน

ทั้งนี้เพราะ “ธรรมย่อมชนะอธรรม” การรู้ยิ่งเห็นจริง คือการหยั่งรู้
ในปรมาตถธรรม คือ การตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า อาณิสสของรู้ยิ่งเห็นจริง
เป็นอัมปมัญญา สามารถเปลี่ยนร้ายให้เป็นถูกต้องดีงามได้อย่างกับมี
ปาฏิหาริย์ได้แน่นอน

ถาม สถิติที่เกิดจากวิญญานเกือกูลคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ บุคคลได้รับความสุขจากที่ใด ย่อมระลึกได้ว่า ตนได้รับความ
สุขจากที่นั้น (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ พุทธธรรมมีหลักในการสร้างปัญญาจากไตรสิกขา ซึ่ง
ขยายความคือ การให้ การรักษาศีล และการทำภาวนา

อาณิสสของการให้และการรักษาศีล มีกล่าวไว้มากมาย แต่ที่ยอมรับ
กันโดยทั่วไป คือ ทำทาน (อามิสทาน) แล้วจะรวย รักษาศีลแล้วจะสวย
เป็นหลักการที่วางอยู่บนข้อแลกเปลี่ยน ตามหลักปรมาตถธรรม การให้เพื่อ
ให้ คือ ให้เพื่อสละออกและมีได้หวังผลแลกเปลี่ยนกลับมาเป็นวัตถุ หรือ
ความสวยงาม

ถามว่า แล้วจะเกิดอาณิสสใหม่

คำตอบก็คือ จะได้ศรัทธาที่มีปัญญาเป็นองค์ประกอบหลัก เมื่อใด
บุคคลมีศรัทธาตรงตามพุทธพจน์ ความสงบ ความสุข และการหยั่งเห็น
ความจริงจะเป็นผลตามมา (ปฏิจจสมุปบาทสายบวก)

อาณิสสจากการได้ปัญญาตรงตามความเป็นจริงนั้นมากมหาศาล
ประเมินไม่ได้ เพราะได้ใช้ปัญญาประกอบจิตให้รู้ยิ่ง เห็นจริงมากขึ้นนั่นเอง

ลองเปรียบเทียบกับความสุขของคนในยุคนี้ ที่เห็นเด่นชัดว่าเป็น
ภูเขาแห่งความสุข ก็คือ การไปเชียร์กีฬา โดยเฉพาะกีฬาที่กำลังเชียร์ เป็น
ฝ่ายได้เปรียบคู่แข่ง

ภาพที่เห็นชินตา คือ การยื่นโห่ร้องของบุคคลนับหมื่นในสนาม ตะโกนกองพร้อมกันอย่างอัศจรรย์ เมื่อลูกฟุตบอลถูกเตะเข้าประตู และ ฝ่ายเสียประตูจะเจียบดจุปาซ่า

ภาพของการเชียร์กีฬาชนิดอื่นๆ ก็มีลักษณะคล้ายกันเพียงแต่ไม่ อัศจรรย์เท่ากับภาพความยินดีที่เห็นลูกฟุตบอลเข้าประตู (ที่เห็นจนชินตา)

นอกจากนี้ ความสุขยังเกิดจากลาภลอย เช่น ได้เงินแจกพอกแตก ได้ลาภลอยมาง่าย ๆ จากฝาजूหรือฝากล่องน้ำโซด บัตรนำโซดทำให้ได้ ไปเที่ยวฟรีได้

อีกอย่างหนึ่งคือ ความสุขจากการจัดงานมงคลสมรสหรืองานฉลอง รับปริญญา ได้รับเหรียญ รางวัล โล่ หรือ การประกาศเกียรติคุณอื่นๆ รวมทั้งได้รับมรดกมูลคามหาศาลด้วย

โลกาภิวัตน์ทำให้ความสุขที่เกิดจากวิญญานเกื้อกูลเป็นปัจจัยจาก ภายนอก และเป็นปัจจัยภายนอกที่สร้างหนี้ทราคะ คือ เพลิดเพลินในกาม ราคะเพิ่มขึ้น

ถาม สติที่เกิดจากวิญญานไม่เกื้อกูลคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ บุคคลได้รับทุกข์ในที่ใด ก็ระลึกได้ว่าได้รับทุกข์ในที่นั้น (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ ในสมัยโบราณ เมืองที่ปราศัยในสนามรบ ประชาชน ของเมืองนั้นจะถูกต้อนให้เป็นเชลย ผู้ชายต้องทำงานหนัก ผู้หญิงถูกข่มขืน ประเทศผู้แพ้ถูกบังคับให้ส่งส่วย

จารีตประเพณีบางอย่าง ทำให้ผู้นอกจารีตประสบความทุกข์อย่าง สาหัส เช่นหญิงสาวเยอรมันรักกับทหารฝรั่งเศส ซึ่งเยอรมนีและฝรั่งเศส เป็นคู่ปรับสงครามมายาวนาน ภาพจากหนังสือ “Life” ได้ถ่ายให้เห็น หญิงชาวเยอรมันถูกจับโกนหัวโดยชาวบ้าน และให้ไล่ให้ได้้อายอีก ต่างหาก

จารีตประเพณีของอินเดีย ที่มักให้เพศหญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงต้องหาเงินไปขอผู้ชายเพื่อแต่งงาน ภายหลังจากแต่งงาน ถ้าหากไม่อาจมีบุตรชาย จะต้องเป็นทาสรับใช้ของตระกูลสามีไปจนตาย เช่นนี้เป็นต้น

ในยุคนี้อัจจุบัน ชาวเล้าลือว่า เข้ามาทำงานในเมืองแล้วจะได้ค่าจ้างแพง หรือมีรายได้ดี ทำให้คนชนบทจำนวนมากอพยพจากต่างจังหวัดเข้ามาหางานทำ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ และถ้าอยากรวยเร็ว บางทีก็ถูกหลอกไปเป็นแม่บ้านที่ต่างประเทศ แต่ครั้งได้ไปจริงกลับถูกบังคับขายตัว หรือถ้าเป็นผู้ชาย ถูกลวงให้ไปทำงานที่เรือประมง การค้ามนุษย์ ค้ายาเสพติด ล้วนเป็นกระบวนการที่ด่าซดื่น จับได้แทบทุกวัน และไม่เคยมองหายไประหว่างไปนานหลายปี

บุคคลที่ถูกจับอยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์มีมากมาย เขาเหล่านั้นแหละที่เข้าข่ายมีความจำอันเป็นสติที่เกิดจากวิญญานไม่เกื้อกูล คือรู้สึกเป็นทุกข์สาหัสอยู่ตลอดเวลา

ถาม สติที่เกิดจากกตาคืออะไร (พระเจ้ามีลินทร์ถาม)

ตอบ คือนึกถึงคำแนะนำ ชักชวน ของผู้อื่น (พระภาคเสนตอบ)

ขยายความ กตาวัตถุ หมายถึง เรื่องที่ภิกษุควรนำเป็นข้อสนทนา 10 อย่าง

ณ ที่นี้จะเปรียบเทียบให้เห็นชัดว่า กตาทถุของโลกาภิวัตถุจะอยู่ในข้อตรงกันข้ามกับกตาวัตถุ 10 ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้

(หนึ่ง) **อัปปีจจกตาทถุ** ถ้อยคำที่ชักชวนให้มีความปรารถนาน้อย

ทมะ คือ ความข่มใจยอมมีความจำเป็นสำหรับยุคที่มีแต่ถ้อยคำชักชวนให้ปรารถนามาก แถมยังลวงด้วยเล่ห์การค้า เช่นซื้อแล้วแลกของแถม บัตรชิงโชค ฝากจูงนำโชค

การจัดงานแสดงสินค้า จัดครั้งนี้ลดกระหน่ำไม่ชนกลับ ส่วนหนึ่งที่สร้างสรรค์แปลกๆ ล้วนแต่เป็นถ้อยคำหลอกล่อให้เพิ่มความต้องการ

(สอง) สันตภูฏีกถา ถ้อยคำที่ชักชวนให้สันโดษ คือ พอใจตามมีตามได้ ตามที่เป็นจริง ตามที่สมควรทุกเรื่อง ในยุคนี้มีแต่ถ้อยคำกระตุ้นให้ออกจากสันโดษ เช่น ใช้นโยบายดาวนัต์ต่ำ ปลอดภัยเบียดเบียนแค่นั้นแค่นี้ แม้แต่ความสวยความงาม ก็จะถูกยุยงให้ไปทำสวยขึ้นอีก (Make over) มีถ้อยคำอยู่มากมายที่ประกาศสงครามกับความสันโดษของพุทธธรรม

(สาม) ปวีเวกกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้มีการสังตกายสังตใจ เช่น เข้าวัด ฟังธรรมตามสมควรธรรม ในยุคนี้ถ้าจะสนับสนุนพุทธธรรม จะจัดให้อยู่ในช่วงเวลาที่คนนอนหลับ หรือยังไม่ตื่น ถ้าเป็นช่วงเวลาที่ผู้คนส่วนมากกำลังพักเที่ยงจากทำงาน ก็จะชักชวนให้ไปชมมหรหรรรมดนตรี หรือ การส่งเสริมกามราคะ ราคาบัตร์เข้าชมก็แพงมาก แต่ทว่าคนกลับเต็ม

(สี่) อสังสัคคกถา ถ้อยคำที่ไม่ชักนำให้คลุกคลีด้วยหมู่ สมัยนี้จะมีค่านิยมจัดงานวันเกิด วันฉลองด้วยนัยยะต่างๆ ชวนกันไปกินเลี้ยง ชวนกันไปคลับ คาราโอเกะ ที่จะชวนกันไปทำความดีก็มีเช่นกัน เช่น ไปเลี้ยงวันเกิดโดยการไปเสิร์ฟอาหารคนชรา คนพิการ แต่ทว่ามีจำนวนน้อยกว่า

การไปเที่ยววันสุดสัปดาห์ ไปรีสอร์ท ไปกินข้าวต่างจังหวัด จึงทำให้มีการรุดติด คนแน่นในสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งเหล่านี้ล้วนแสดงค่านิยมการชักชวนกันคลุกคลีด้วยหมู่

นอกจากนิยามว่าการทำกิจกรรมร่วมกันคือความดีที่ควรทำแล้วยังถือว่า เฟสบุ๊คของใครมีคนกดมาเป็นเพื่อนมาก แสดงว่าผู้นั้นมีเสน่ห์มาก การโหวตในเฟสบุ๊คเลยกลายเป็นนักธุรกิจอีกชนิดหนึ่งที่แสดงว่า ถ้าอยากมีอำนาจเลือกก็ต้องเสียเงิน

ถาของคณยุคนี้จึงมักลงท้ายด้วยความสำคัญของการต้องมีเงิน ยิ่งมากยิ่งขึ้น การบอกต่อถึงการโหวตในเฟสบุ๊คช่องทางทำเงินง่าย ๆ จึงกระพือเร็ว สังคมแห่งความโลภนำหน้าจึงตกเป็นข่าว โดนโกงผ่านเฟสบุ๊ค

ผู้ฟังรับฟังแล้ว ก็รู้สึกว่่า สังคมออนไลน์นั้นน่ากลัว เพราะคนจะใช้ความ
ไวใจเป็นต้นทางแห่งการหลอกลวง ทำให้ตายใจก่อนแล้วเซ็ดเงิน มีจฉาที่ฏฐิติ
จึงเกิดขึ้นกระจายทั่วไ้ไป นั่นคือความไม่ไว้วางใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจะ
มีกำลังมากขึ้น กล้วว่่าที่เขาคัดด้วยเพื่อจะหักหลังที่หลัง

ความไม่ไว้วางใจมีอยู่ในผู้ใดมากไป ชะตาชีวิต การดำรงชีวิตจะ
เต็มไปด้ว้ปมปมแห่งหนามของการไม่ไวใจคน นี้คืออกุศลมูล
ที่ฝังอยู่ในจิตเจ้าของนั่นเอง เป็นอกุศลมูลที่ขวางการรู้ยั้ง เห็นจริง ได้ดี
(ห้า) วิริยารัมภกถา ถ้อยคำที่ชักชวนกันไ้ไปทำคามเพียร

ความเพียรที่ภิกษุควรทำ คือ การลดโลภ โกรธ หลง หรือ การลดละ
เล็กกิเลสหรือความเศร้าหมองภายใน คือลดอกุศลมูลในจิตให้มากที่สุด
เพื่อให้จิตมีพื้นที่ของกุศลมูลมากขึ้น จนกระทั่งสามารถเห็นความจริงว่า
นี้เรียกว่าทุกข์ เหตุแห่งทุกข์เป็นเช่นนี้ การดับทุกข์มีอยู่แล้ว หนทางแห่ง
การออกจากทุกข์โดยสิ้นเชิง คือ มรรคมืองค์แปด ควรเจริญขึ้นในจิตตนเอง
ตามหลักการทำงานของจิต ความต้องการของจิต (ตัณหา) ต้องเกิดก่อน
จิตจึงจะพาร่างกายไปแสวงหาสิ่งที่ต้องการ

สติจึงเป็นความจำเป็นที่ต้งรู้ทันความต้องการ ปัญญา (ธรรม
วิจารณ์) จะต้งถูกดึงมาทำงานคู่กับสติ (สัมมาสัมโพชฅงค์) เพื่อ
พิจารณาว่า เป็นความต้องการที่สมควรธรรมหรือไม่

แต่ในโลกสมัยใหม่ เมื่อความต้องการเกิดขึ้น นอกจากขาดโอกาส
ในการใช้สติสัมโพชฅงค์แล้ว ยังแวดล้อมด้ว้บรรยากาศที่กระพือให้คาม
ต้องการถูกสนองได้เร็วพลัน เช่นอยากได้อะไร อยากซื้ออะไร โลกออนไลน์
จัดให้ทุกอย่าง (ตลาดนัดออนไลน์)

ท่านพุทธทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลารามจะกล่าวเสมอว่า “โลกนี้
พัฒนาวิธีการ กระบวนการ ล้วงกระเป๋าของกันและกันอย่างถูกกฎหมาย”

วิธีเยถ้าหากขาดสัมมาทิฏฐิแล้ว กลับน่าสะพรึงกลัว เพราะวิธีะ
หมายถึงเพียรไม่เลิก ถ้าไม่เลิก ถ้าไม่ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้จะไม่เลิก

แนวความคิดการแตงนียารักของเกาหลีใต้ คือให้พระเอกนางเอก
ช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อให้ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ แต่แนวความคิดการแตง
นียารักของสังคมไทย มุ่งให้ผู้หญิงแย่งผู้ชายคนเดียวกัน หรือผู้ชายแย่ง
ผู้หญิงคนเดียวกัน (มีน้อยกว่า)

ความเพียรของสังคมไทยจึงนับว่าห่างไกลจากความเป็นพุทธ ห่าง
ไกลจากตำนานพระมหาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในทศชาติของพระพุทธเจ้า

(หก) สีสลกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ตั้งอยู่ในศีล

ศีลเป็นหลักประกันคุณภาพชีวิตของคนในยุคไร้สื่อออนไลน์ จุดมุ่ง
หมายของศีลก็เพื่อปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินและความปลอดภัยของชีวิต
เพื่อสร้างสังคมที่มีสันติสุข

ศีลห้า เป็นกรอบคร่าว ๆ สำหรับฆราวาส ฆราวาสในยุคที่ถูกกระตุ้น
ด้วยสิ่งล่อลอม ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ วันละ 24 ชั่วโมง

ศีลแปด เป็นกรอบของอุบาสก อุบาสิกา ผู้ใคร่จะพัฒนาเนกขัม
(การเลื่อมใสในการบวช หรือการถือสันโดษ)

ศีล 217, 311 เป็นของภิกษุและภิกษุณี ผู้ต้องการรักษาและเดินตาม
พระธรรมวินัย โดยเชื่อว่า การรักษาพระธรรมวินัยจะเป็นการช่วยทำให้
การบรรลุธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป พระธรรมวินัยเป็นเครื่องช่วยบรรเทาอุปสรรคทางใจ
ผู้รักษาพระธรรมวินัยจึงมีโอกาสตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้าได้มากขึ้น

ในยุคนี้ ความคิดสร้างสรรค์จำนวนมาก สร้างสิ่งล่อลอม เพื่อให้
เกิดการหลงติด การหลงเสพ อย่างมากล้น

อาหารการกิน เครื่องดื่ม ที่ควรจะเป็นสามัญสำนึกธรรมดาของทุก
ชีวิต แต่กลับกลายเป็นเครื่องมือทำมาหากินของนักธุรกิจ กลายเป็นเครื่อง
มือทางการเมือง กลายเป็นสิ่งระบาคที่เหลือเชื่อ

ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ยารักษาโรค เครื่องสำอาง ถูกผลักดันให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ยุ่งยากทั้งการผลิต การรักษา และก่อให้เกิดขยะล้นโลก เป็นเหตุของโลกร้อนอย่างแท้จริง

อารยธรรมแห่งมิจคาทิกูชิบอกได้จากสีลภาหัตถ์ที่ชัดเจนที่สุด คือต่างคนต่างเห็นว่า ผู้อื่นเป็นเหตุของความพินาศ

คนจนชอบทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นมลพิษทางสายตา แต่คนรวยคนชั้นกลางกลับสรรเสริญการสร้างหีบห่อที่เกินความจำเป็น การจัดงานสังสรรค์ งานแสดงความยินดีที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ก่อให้เกิดขยะในแต่ละวันนับไม่ถ้วน

แต่ละวันแทบทุกคนช่วยกันบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกความรวดเร็ว ความทันสมัย ทิ้งไว้ซึ่งมลพิษที่โลกต้องรับภาระเต็มๆ

นอกจากช่วยกันสร้างและชักชวนกันให้เสพสิ่งกล่อมอยู่ตลอดเวลาตลอดคืนแล้ว ก็ยังเห็นดีเห็นงามในการสร้างเยาวชนให้เตรียมตัวให้พร้อมให้เสพสิ่งกล่อมให้ได้มากกว่าคนอื่น

การส่งเสริมให้มีการคิดซอฟต์แวร์ เพื่อการศึกษา เพราะรัฐบาลได้แจกแทปเล็ตให้กับเด็กเล็กทั่วประเทศ

นี่ก็เป็นการชี้ชัดว่า รัฐบาลนั้นขาดความสำนึกในคำเตือนของพระพุทธเจ้า

ปัจฉิมโอวาท คือ การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม

รัฐบาลน่าจะต้องเตรียมการสอนให้เด็กเล็กรู้จักเล่นแทปเล็ตอย่างไม่ประมาท เล่นอย่างมีสตินั้นควรเล่นอย่างไร

ถ้าฝึกให้รู้วิธีเล่นแทปเล็ตอย่างมีสติตั้งแต่ยังเป็นเด็กโตขึ้นจะไม่ใช่เป็นวัยรุ่นติดเกมออนไลน์ ยังไม่เคยได้ข่าวว่ามีการคิดจะจัดทำ

สังคมยังมองเห็นว่าการติดเกมออนไลน์เป็นเรื่องเล็กน้อย จึงไม่เคยคิดจะยับยั้งการโฆษณาให้ใช้สื่อออนไลน์ ที่ใช้กลยุทธ์ทุกรูปแบบอย่างไม่รับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต

เด็กที่ใช้เฟสบุ๊คอย่างขาดสติ นอกจากจะไม่รับผิดชอบในการใช้ภาษาให้ถูกต้องแล้ว ยังคิดว่าการพูดล้อเล่น พูดหลอกๆ แบบนี้เห็นเป็นเป็นเรื่องของยุคสมัย

นี่คือการเตรียมสมาชิกของสังคมให้เห็นว่า การผิดศีลข้อสี่เป็นสมัยนิยมการพูดโกหก หลอกหลวง พูดหยาบ พูดไร้แก่นสาร พูดส่อเสียด เป็นหนทางนำความเสื่อม ความวินาศ ไม่ใช่แค่มาสู่ตนเองแต่มาสู่สังคมโดยรวม

ในตำนานที่บันทึกอยู่ในพระไตรปิฎกกล่าวไว้ชัดเจน พระพุทธเจ้าจึงบัญญัติข้อห้ามทางวาจาไว้มากที่สุด บัญญัติไว้ถึงสี่ข้อดังกล่าวข้างต้น

ผู้ใหญ่ไทย สังคมเมืองพุทธ กำลังส่งเสริมให้ทั้งเยาวชนและทุกคนที่เล่นผ่านออนไลน์ตกอยู่ในความประมาทเต็มๆ ถ้าไม่รีบแก้ไขโดยด่วน แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โน้ตบุ๊ก สื่อออนไลน์ผ่านเครื่องมือเหล่านี้แหละ คือระเบิดที่ร้ายแรงกว่าระเบิดปรมาณูหลายๆ ลูกรวมกัน

ชีวิตของคนในสังคม ต่างใช้สื่อออนไลน์ เพื่อทำลายศีลของตน (ความปลอดภัยของตน) พร้อมๆ กับเป็นหนอนบ่อนไส้ แผ่นดินที่ตนอยู่ คือ ได้ฟังผู้อื่นยังไม่พอใจ ต้องฆ่าผู้ให้ที่ฟังให้ตายสนิทอีกด้วย

สรุปว่า เตรียมคนให้เป็นกาฝากยังไม่พอ (คือคิดจะเสพอะไรง่าย ๆ ไม่ต้องลงทุน เหมือนกาฝากพันต้นไม้เจ้าเรือน) แต่ยิ่งเตรียมคนให้ฆ่าคนให้ฆ่าอารยธรรมต้นแบบของตนเอง เพื่อให้อารยธรรมต้นแบบตายให้สนิท ไม่มีทางรอดอย่างแน่นอน

(เจ็ด) สมာธิกา ถ้อยคำที่ชักนำให้ตั้งจิตมั่น

สมาธิ หมายความว่าถึง ความตั้งมั่นอยู่ในกิจนั้นๆ ถ้าขาดสมาธิหรือขาดความตั้งมั่น แม้จะทำกิจเล็กน้อยก็ไม่มีทางสำเร็จ

ตามสัญชาตญาณ จิตพบกับสิ่งที่ต้องการ ก็จะต้องตั้งมั่นได้เอง จะตั้งมั่นเพื่อเสพสิ่งนั้นจนพอใจ สัตว์ที่พบอาหาร จะหยุดดิ้นรน และจะผลิตเพลิน

ในการกินเหยื่อมนุษย์พบกับสิ่งกลมที่พอใจ จะหยุดสัต์สาย และตั้งมั่น อยู่ในสิ่งกลมด้วยความเพลิตเพลินความเพลิตเพลินของทารกจะมีช่วง เวลาสั้น ๆ แม่หรือพี่เลี้ยงจึงต้องแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มาล่อหลอกให้เด็ก เพลิตเพลิน โดยการอบรม ผู้ใหญ่จะรู้ว่าถ้าตนไม่อาจทำอะไรสำเร็จสัก อย่าง ก็จะทำให้ใครมานั่งใกล้ยาก เพราะแสดงว่าจิตวิญญาณของเรายังเป็น เด็กทารกอยู่

การตั้งมั่นของจิตจึงเป็นเรื่องต้องได้รับการอบรม เริ่มตั้งแต่เด็ก ๆ ถ้าอยากให้เก่งกีฬา ก็ต้องฝึกให้เด็กตั้งมั่นในกีฬาชนิดนั้นตั้งแต่เด็ก

การกีฬา การดนตรี การแสดง การเต้น การร้อง และศิลปกรรมอื่น ๆ จึงต้องอบรมกันตั้งแต่วัยเด็ก

โดยเฉพาะการอบรมให้เข้าใจภาษา คนตะวันตกเชื่อว่าต้องอบรม ก่อนอายุเจ็ดขวบ มิเช่นนั้นการออกสำเนียงภาษาจะไม่ชัดเจน

สมาธิมีสมบัติเป็นกลาง เหมือนการตีเหล็กให้เป็นมีดชนิดต่าง ๆ จะเป็นมีดชนิดไหน ให้เพื่อการอะไร ไม่ขึ้นกับชนิดของมีด แต่ขึ้นกับการ อบรมผู้ใช้มีดชนิดนั้น ๆ

การฝึกสมาธิจึงต้องฝึกควบคุมการฝึกสติ

สติคือการเลือก สมาธิคือกำลัง ปัญญาคือ การพิจารณา สติ สมาธิ ปัญญา จึงเป็นสภาวะที่ต้องได้สมดุลเพื่อกิจหนึ่ง ๆ สำเร็จ

มีธรรมอีกตัวหนึ่ง คือ “สัมปชัญญะ” หมายถึงความรู้ตัวทั่วพร้อม สัมปชัญญะจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง สัมปชัญญะมีสำหรับการ ใช้สติ สมาธิ ปัญญาไปในทางที่ไม่ทำร้ายตนเองเหมือนคนขับรถที่รถมี เครื่องยนต์ดี น้ำมันพร้อม ทุกอย่างพร้อม (สติ สมาธิ ปัญญา ครบครัน) แต่ถ้าหากคนขับรถขาดสัมปชัญญะ มิได้สังเกตดูผิวถน และสิ่งที่กีดขวาง ถนอยู่ รถยนต์ที่ดีก็อาจนำมรณบัตรมาสู่คนขับได้ดี

การเล่นแท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โน้ตบุ๊ก จึงจำเป็นต้องให้ผู้เล่นมีสัมปชัญญะขณะเล่นถ้าไม่รีบเร่งสร้างสัมปชัญญะให้เกิดในเยาวชนไทย และกับคนไทยมัวห้วงแค่อคลื่น 3G , 4G ไม่นานนัก มรณบัตรก็คืบคลานเข้าสู่สังคมไทยโดยองคร่วม

(แปด) ปัญญาญาณถา ถ้อยคำที่ชักนำไปเกิดปัญญา

ตามหลักการของพุทธ แบ่งปัญญาเป็น 3 ประเภท คือ สุตมยปัญญา เป็นปัญญาเกิดจากการอบรม ให้รู้จักอ่าน ฟัง สังเกต สุตมยปัญญาต้องได้รับการปลูกฝัง แม่และครูจะเป็นด่านแรกๆ ที่ปลูกฝังสุตมยปัญญาให้กับเด็กในสมัยโบราณ แม่อยากให้ลูกเก่งทางใด ก็จะไปปลูกฝังทางนั้น เช่น อยากให้ลูกเป็นช่างก่อสร้างฝายศิลาปะ นอกจากจะอธิบายข้อวิญญานจากพระวิษณุกรรมแล้ว ยังต้องให้ลูกดูปลาตะเพียนชนิดที่เขานอยู่บนเปล ให้ลูกเห็นการเคลื่อนที่ของสีสนตลอดเวลา

มีเรื่องเล่าเสมอว่า ถ้าแม่อยากให้ลูกดีเป็นที่พึ่งแบบพระพรหม ก็จะไปขอลูกจากพระพรหมแม่จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาสุตมยปัญญาให้เด็กกับลูก แม่เก่งทางใดลูกมักจะเก่งตามทางนั้น เช่นท่านพุทธทาสภิกขุจะเป็นผู้มีความละเอียด รอบคอบ ใช้สิ่งต่างๆ อย่างประหยัด ท่านเล่าว่า แม่อบรมสั่งสอนท่านมาอย่างเข้มงวด ตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ มหาบุรุษของโลกทุกคนได้ดีเพราะมีแม่อบรมมาอย่างดี จึงไม่แปลกเลย ที่ผู้ยิ่งใหญ่เหล่านั้นจะยกย่องเพศสตรี เพราะสำนึกถึงบุญคุณของแม่ของตนเองนั่นเอง

จินตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากนำข้อมูลที่ได้รับการอบรมมาประมวลขึ้นเป็นแนวความคิดแยกคายแนวความคิดแยกคายของพุทธมมีสิบประการ แนวความคิดเหล่านี้บัญญัติไว้เพื่อให้มนุษย์รู้จักประมวลสังขธรรม (ความจริงสมมุติ ความจริงปรมาตถ์) ให้เป็นประโยชน์ในทางที่เข้าใจ และแจ่มแจ้งว่า ชีวิตคืออะไร ชีวิตที่ดีที่ประเสริฐควรเป็นอย่างไร

อนุตรियธรรม คือ ความประเสริฐสูงสุดของชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยอะไร บ้าง ข้าพเจ้าเขียนวิเคราะห์ไว้แล้ว “สะท้อนคิด ชีวิตแยกกาย” มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ พ.ศ. 2540 , 180 หน้า สรุปแนวความคิดแยกกายของ พุทฺธไม่ต้องคิดอะไรใหม่ เพราะทุกอย่างวางไว้ครบสมบูรณ์ถี่ถ้วนดีแล้ว

แนวความคิดรวบยอดจากโลกาภิวัตน์ ตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่า “ถ้าเข้าใจอะตอมที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดของสสารดีแล้ว ก็เข้าใจโลกและชีวิตได้ทั้งหมด”

โลกทัศน์เกี่ยวกับกำเนิดชีวิต กำเนิดของมนุษย์และจักรวาลระหว่าง นักคิดตะวันตกและนักคิดตะวันออกจะต่างกันคนละเรื่อง

เราควรยกย่องให้เรื่องดังกล่าวเหนือการวิจารณ์การผิดหรือการถูก และไม่ควรรออย่างยืงที่จะพยายามล้มล้าง เพื่อให้เหลือสมมุติฐานเดียว

เราจะทำอย่างนั้นได้ ต้องรู้จักใช้แนวความคิดแยกกายเชิงพุทธ เท่านั้น เพราะแนวความคิดจากตะวันตกวางรากฐานในการค้นหาทฤษฎีเดียว สูตรเดียว สมการเดียว พระเจ้าองค์เดียว เหตุผลเดียวช่วยโลกได้ เพราะการยึดสมมุติฐานแรกเริ่มอันเดียว ดังกล่าวมาข้างบนนั่นเอง โลกาภิวัตน์จึงค่อยๆ พัฒนาจากการยกเลิกเรื่องพระเจ้าสร้างโลก มาเป็น วิทยาศาสตร์สร้างโลกแทน เพราะพระเจ้ามีหลายองค์ แต่วิทยาศาสตร์มีระบบเดียว

นอกจากนี้ก็ยังไม่พอใจ ต้องการแทรกแซงคนที่เชื่อทั้งพระเจ้า เชื่อทั้งวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะไม่พอใจคนที่เชื่อไสยศาสตร์

การโยนความผิดออกนอกตัว ซึ่งความผิดไปที่สิ่งอื่น นี่คือสภาวะของการยึดมั่นในทฤษฎีของตนและใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางตัดสินผู้อื่น

ความวุ่นวาย ความขัดแย้งของมนุษย์ในโลก ก็เพราะต่างฝ่ายต่าง ยึดว่าความเห็นของตนถูก และของผู้อื่นผิดควรอบรมแนวความคิดแยกกายของพุทธให้มีขึ้น จัดให้เหมาะสมสำหรับผู้ที่ไม่ใช่นักภวานา เพื่อใช้แนวคิดแยกกายที่อบรมอย่างถูกต้อง เป็นแผนที่ธรรมอบรมความคิดของแต่ละ

คนให้ยึดหยุ่น เพื่อให้เข้าใจผู้อื่นมากขึ้นเท่าๆ กับรู้จักตนเองดีขึ้นด้วย

ภวานามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการมองเข้าไปในตนจนสามารถเปลี่ยนปัญญาที่ได้รับจากภายนอก เป็น “ญาณ” ซึ่งเป็นสภาวะที่หยั่งรู้ หยั่งเห็นด้วยจิตของตนเอง สภาวะญาณเกิดจากการทดลองประมวลผล ถ้าญาณมีกำลังสูงจะรู้แจ้งแทงตลอดก็คือ การบรรลุธรรม การตรัสรู้ การดับทุกข์ การเข้ากระแสพระนิพพานภวานามยปัญญาจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับความเป็นพุทธแท้

พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกในฐานะผู้ดำเนินภวานามยปัญญา มาก่อนแล้ว ได้เขียนแผนที่ธรรมบอกลักษณะของจิตที่บรรลุชั่วคราว (วิหังภนนิพพาน ตังคณิพพาน) หรือ ลักษณะของจิตที่บรรลุธรรมอย่างถาวร (สมุจทเจตนิพพาน ปฏินิสสัคคณิพพาน และนิสสรณนิพพาน)

เชื่อว่ามนุษย์จะประเสริฐได้ถึงที่สุดก็เพราะอบรมจิตของตนผ่านภวานามยปัญญานี้เอง

(แก้ว) วิมุตตติกา ถ้อยคำที่ชักนำไปพ้นจากกิเลสและความทุกข์

(สิบ) วิมุตติญาณทัสสนกถา ถ้อยคำที่ชักนำไปให้เห็นในภาวะที่หลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์

ที่นำสองข้อมากล่าวไว้รวมกัน ก็เพราะปัญญาทั้งสองข้อนี้เป็นเอกลักษณ์ของพุทธธรรมโดยเฉพาะ ไม่มีในความรู้อื่น ความเชื่ออื่น ไม่ว่าจะอยู่ในถ้อยคำที่พิเศษหรือหยาบเล็กละเอียดอย่างไร ถ้าหากผู้นั้นไม่อบรมจิตด้วยภวานามยปัญญา ก็ไม่มีหนทางที่จะเข้าใจข้อ 9, ข้อ 10 ที่กล่าวมานี้ได้เลย

ถามว่า จะเทียบปัญญาที่เกิดวิมุตตติกา กับวิมุตติญาณทัสสนกถา กับอะไรได้บ้าง

ตอบได้ว่า ขอให้คุณรู้แจ้งโลกอย่างทั่วถึงดีแล้ว รู้จักแนวคิดของโลกทุกแง่ทุกมุมแล้ว มองเห็นว่าล้วนแต่ไร้แก่นสาร เมื่อนั้นก็จะพบจิตหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจปัญญาข้อที่ 9 ข้อที่ 10 ได้

พูดสรุปก็คือ ทั้งสองข้อมีอยู่จริงอย่างนอกเหตุเหนือผลของโลก
นั่นเอง

พระพุทธเจ้าไม่เคยใช้กลยุทธ์หรือเล่ห์ให้คนเชื่อในพุทธธรรม ตรง
กันข้าม การที่จะฝึกสติให้เป็นอธิปัตติ สามารถนำปัญญานอกเหตุเหนือผล
มาได้ นั่น ต้องการเอกลักษณ์ความเป็นจิตชัดตรงเป็นอันดับต้นๆ

จิตต้องชัดตรงต่อความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ เฉยๆ ของตนเอง ต้อง
อบรมสติให้รู้ทันอารมณ์ที่แปรปรวน เปลี่ยนแปลง ให้เร็วที่สุด ต้องอบรม
สมาธิให้รู้จักตั้งมั่นทำกิจทุกอย่างให้เป็นกิจจะลักษณะเป็นอย่างๆ ต้อง
อบรม ปัญญาให้รู้จักแนวความคิดที่แยกคายพอกที่จะอยู่ในทางถูกต้อง และ
ต้องอบรมสัมปชัญญะ เพื่อที่จะรักษาภายในให้อยู่ในสภาพดี ได้สมดุล ใน
ทุกกิจที่ทำ ทุกคำที่พูด

ถาม สติที่เกิดโดยลักษณะคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ เช่นเห็นโคของผู้อื่น ก็นึกถึงโคของตนเองได้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ พุทธเชื่อว่า จิตของมนุษย์มิได้มีความเศร้าหมอง
(กิเลส) อยู่ตลอดเวลา

ความปรารถนาอยากได้นั้นอยากได้นี้ (กามตัณหา) อยากเป็นโน่น
(ภวตัณหา) ไม่อยากเป็นอย่างนั้น ไม่อยากเป็นอย่างนี้ (วิภวตัณหา) พูด
ง่ายๆ จิตไม่ได้มีความอยากอยู่ตลอดเวลา

ช่วงเวลาบางขณะ จิตจะรู้สึกปลอดโปร่ง เบา โส่ง แสดงว่าจิตว่าง
จากอุปสรรคของจิตชั่วคราว (ว่างจากนิเวรณห้ำชั่วคราว)

จิตจะอยู่ด้วยสติที่รับรู้ความจริงตรงหน้า เฉพาะเหตุปัจจัย ตรงตาม
สภาวะจริงนั้นๆ เมื่อเดินเข้าสู่สถานที่เงียบสงบ จิตจะรู้ถึงความเงียบสงบ
ได้โดยอัตโนมัติ

แต่พอนิเวรณห้ำตัวใดตัวหนึ่งผุดขึ้นทำหน้าที่ ความไม่รู้ก็จะกระชาก
อุปนิสัยต่างๆ ภายในออกมา ซึ่งประมวล ว่ามี 3 ประเภท คือหนึ่งโลก

ฝ่ายดึงดูดเข้า สองโกรธ ฝ่ายผลักออก สามหลงฝ่ายวนเวียน 'ไม่รู้จะเอา
อย่างไรแน่สิ่งแวดล้อมที่ดีที่เป็นกัลยาณธรรม จึงน้อมนำให้จิตสามารถรับ
รู้ความจริงตรงหน้าได้ลักษณะที่จิตจะเห็นตรงจริง จะเกิดขึ้นได้ในขณะที่
อคติสี่ยังไม่ครอบครองจิต

นี่คือคำตอบของพระนาคเสนที่ตอบพระเจ้ามีสินทร์ว่าจิตจะมีความ
ชัดตรงต่อลักษณะที่เผชิญตรงหน้าได้ถูกต้อง

ดังนั้น ถ้าเห็นโคของผู้อื่น ก็จะนึกถึงโคของตนเองได้และเกิดการ
เปรียบเทียบลักษณะได้โดยอัตโนมัติ เช่น รู้ทันทีว่าโคของผู้อื่นได้รับการ
ขุนอย่างดีกว่าโคของตนเองมากนัก

พุทธถือว่า ผู้ที่รักษาศีลได้อย่างดี จะได้รับความไว้วางใจจากผู้คน
รอบข้าง ถ้าเรามองเห็นความไว้วางใจที่ ผู้คนมีต่อคนตรงหน้า เราก็มักรับ
รู้ศีลของตนเองได้ทันที ว่ามีกำลังของศีลอยู่แค่ไหน

ถ้าเราเข้าไปในเหตุการณ์ ในกลุ่มชนที่เราไม่รู้จัก แต่มองเห็นว่าทุก
คนเข้าไปทำความเคารพคนคนหนึ่ง เรารู้ทันทีว่า ผู้นั้นต้องมีบุญสะสมไว้
มาก การสั่งสมบุญทำให้เกิดลักษณะน่าเคารพ

ถ้าเราทำงานกับใคร ไม่ว่าจะตำแหน่งใหญ่กว่า ต่ำกว่าหรือเสมอ
กัน ถ้าเราได้ประจักษ์อยู่ตลอดเวลา ว่าคนนั้นมีสมรรถนะในการช่วยตนเอง
ได้ดี ช่วยผู้อื่นก็ได้ ไม่ค่อยมีปัญหาทรมานใจผู้อื่น เรารู้ทันทีว่า คนผู้นั้น
เป็นผู้มีคุณประโยชน์ เป็นคนเก่ง เป็นผู้มีสุตมยปัญญา และการฝึกฝน
อบรมความสามารถของตนเองมาอย่างดี

ถ้าเราลดอคติสี่ (รัก กลัว เกลียด หลง) ลงได้มากเท่าไร เราก็ยังจะ
พบว่า จิตของเราเอง สามารถบอกลักษณะของผู้คน และข่าวของได้ตรง
ความจริง ทั้งๆ ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนเลย

บางที่เรียกจิตในลักษณะนี้ว่า จิตเดิม

ถ้าจิตเดิมของใครได้รับการกระตุ้นให้ตื่นรับความจริงให้มากขึ้น
ปฏิภาณก็จะเกิดขึ้นกับผู้นั้น

คนในทิววงการ ผู้มีปฏิภาณดีจะได้รับคัดเลือกให้มาอยู่ข้างหน้า
เวที เช่น เป็นพิธีกรที่มีชื่อเสียง เป็นกรรมการตัดสินเวทีต่างๆ ในโลกสมัยใหม่
ที่กำลังดัง เช่น *Thailand got talent, The Voice*, และรายการอื่นๆ
อีกมากมาย

สรุปก็คือ ในขณะที่อคติสั่งยังไม่ทำงาน จิตของมนุษย์ทุกคน ที่เห็น
ลักษณะของผู้มีศีล จิตผ่องใสจะรู้เลยว่าแตกต่างจากศีลของตน และแตกต่าง
จากผู้คนทั่วไป

ถ้าเข้าไปในที่ใด บ้านใคร เห็นข้าวของจัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ
ต้องรู้จักว่าเจ้าของบ้านเป็นอย่างไร แตกต่างจากตนเองหรือไม่อย่างไร
ถ้าได้เห็นน้ำใจของผู้อื่นที่แสดงต่อเราก่อน ก็จะระลึกถึงได้ว่า น้ำใจของ
ตนมีขนาดไหน

ถ้าได้เห็นความประหยัด รู้จักกิน รู้จักใช้ สิ่งต่างๆ ก็จะนึกได้ว่า
ตนเองประหยัดและรู้จักกิน รู้จักใช้ เพียงพอหรือไม่

การที่มีคนต้นแบบทำลักษณะต่างๆ ให้อู ถ้าหากถูกต้องตามทำนอง
คลองธรรม สมาชิก ณ ที่นั้นมีแนวโน้มที่จะประพฤติถูกต้องตามทำนอง
คลองธรรมไปด้วย ถ้าคนต้นแบบประพฤติตรงกันข้ามกับความถูกต้อง
ชอบธรรม ผู้ตามก็จะประพฤติผิดทำนองคลองธรรมไปด้วย

ถาม สติที่เกิดจากการระลึกคืออะไร (พระเจ้ามีลินทร์ถาม)

ตอบ คือสติของคนชั่วหลังชั่วมีผู้เตือนให้ระลึกแล้ว ระลึกเล่า ก็นึกได้
(พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ มนุษย์ส่วนมากจะคุ้นเคยกับการมองออกนอกตัว
นักคิดตะวันตกเลยเหมาว่า นี่คือ ลักษณะสัญชาตญาณของการอยากรู้
อยากเห็นตามธรรมดา

นักวิทยาศาสตร์และนักเทคโนโลยีที่มีผลงานเปลี่ยนแปลงความเชื่อ
ของคนในโลก มักจะชอบทำวิจัยจนลึ้มกิน ลึ้มนอน หรือลึ้มครอบครว
ของตนเองไปชั่วครว

อานิสงส์ของนักวิทยาศาสตร์ผู้บันลือโลกทั้งหลาย ส่งผลให้คน
ทั้งโลกบูชาความรู้วิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้นกว่าพระเจ้าของลัทธิที่ตนเชื่อถือ

ข้อมูลยืนยันก็คือ แม้มนุษย์อยู่ในป่าเขา ไกลสุดฟ้าเท่าไร ต่างก็ชอบ
โทรศัพท์มือถือถือ ไม่เห็นมีใครกลัว เพราะมันดูอัศจรรย์ยิ่งกว่าสิ่งประหลาด
ทั้งปวง

การเห็นขวดโคลาตกอยู่ในป่า เพราะถูกหย่อนมาจากเครื่อง
เฮลิคอปเตอร์ ยังนำมาเป็นมุกมาทำภาพยนตร์ได้ แต่ทว่าอยู่ๆ ก็มีเครื่อง
รับเล็กจิ๋ว กลับสามารถพูด สนทนาโต้ตอบ เห็นภาพของคนรู้จักที่รู้ดีว่า
อยู่ห่างกันคนละทวีปได้

ทำไมผู้คนไม่สงสัยว่า สิ่งเหล่านี้เกิดได้อย่างไร มันดูเหมือนมายา
ภาพของแสง สี เสียง ผ่านมอนิเตอร์เล็กจิ๋ว ได้สาปให้ทุกคนหยุดความ
สงสัย แต่กลับตื่นตื่นและอยากได้มาเป็นของตน

พุทธธรรมให้ความสำคัญกับความรู้สึกภายในของตนมากกว่าเครื่อง
รับสมาร์โฟนทั้งหลาย

ถ้าท่านหยุดความเชื่อของความรู้วิทยาศาสตร์ได้ชั่วครวและเกิด
ตื่นตื่นว่า ความรู้สึกต่างๆ ผุดมาจากร่างกายของท่านได้อย่างไร

ความอัศจรรย์ในความรู้สึกของตนเอง เป็นเครื่องหมายบ่งชี้ว่า ท่านมี
ปัญญาญาณ ที่สามารถเห็นความจริงแท้ ที่ซ่อนอยู่ภายในมายาภาพทั้งปวง

ญาณปัญญาจะทำให้ท่านเลิกสนใจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ที่เป็นเรื่องสมมุติกันเอาเอง ต่อเติมกันเอาเองทั้งนั้น

ญาณปัญญาจะทำให้ท่านรู้ว่า สิ่งมีจริงที่อยู่ตรงหน้าเห็นอยู่ทุกวัน
แต่ท่านกลับถูกความคิดปรุงแต่งปิดบัง อย่างเหลือเชื่อ

สิ่งนี้คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ที่กล่าวว่าวิชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร ที่ปรุงแต่งผ่านความคิดผ่านคำพูดและการกระทำ สิ่งที่ช่วยคำนวณชีวิตที่แท้จริง คือ ความว่าง ความเจียม ความสงบ ความเป็นอิสระ ฯลฯ เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความผาสุกของชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วในธรรมชาติเพียงแต่วิชาความรู้ไม่รู้บังอยู่

ถึงความรู้บังสิ่งที่มีคุณอยู่แล้วแต่มนุษย์ก็ต้องพึ่งสิ่งที่ธรรมชาติหยิบยื่นให้

ถ้าขาดความสงบ สัจด์ ภายในสักสิบนาที มนุษย์จะคลุ้มคลั่งเป็นบ้าทันที
ถ้าขาดสติอย่างสิ้นเชิง มนุษย์ต้องปลิดชีพตนเองทันที

สิ่งเหล่านี้ ผู้มีญาณปัญญา ไม่ต้องเชื่อใคร ไม่ต้องเชื่อตำรา หลักการหรือแนวคิดของใครทั้งสิ้น ญาณปัญญาที่อบรมมาได้ถูกทาง และถูกต้องตามสมควร จะเห็นความจริงดังกล่าวได้ตรงกันทุกคน ไม่ใช่จะต้องเป็นชาวพุทธเท่านั้น

นี่เองที่พระพุทธเจ้ากล่าวอยู่เสมอว่า “จะมีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้หรือไม่ สังฆธรรมนี้ก็ยังคงอยู่”

แม้โลกจะแตก จักรวาลจะดับ ความจริงแท้ก็ยังคงอยู่ เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เกี่ยวกับอารยธรรมและความเชื่อของใครทั้งสิ้น

พระพุทธเจ้าจึงกล่าวเป็นหลักการว่า “การปฏิบัติเพื่อภาวนา เพื่อทำจิตของตนเองให้มีปัญญาจาก ในภายใน นี้แหละ คือ การบูชาสูงสุดต่อพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ใครก็ตามที่ประกอบด้วยญาณปัญญา จะรู้ว่าตนเองเป็นที่พึ่งของตน เป็นเรื่องลึก มิใช่แค่คิดถึงวัตถุประสงค์อื่น ๆ เท่าที่คิดกันอยู่ระหว่างคนที่ยังไม่เกิดภาวนามยปัญญา

โดยสรุป คำตอบของพระนาคเสนในข้อนี้ น่าจะหมายถึงการระลึกถึง บริกรรมภาวนา รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ในพระไตรปิฎก เรียกว่า การฝึกสมาธิกรรมฐาน 40 อย่าง (กสิณ 10 อสุภ 10 อนุสติ 10 อัปปมัญญา 4 อาหารเรปฏิกูลสัญญา 1 จตุธาตุวัตถานะ 1 และอรุปกัมมัฏฐาน 4 รวมเป็น 40 อย่าง)

สำหรับข้าพเจ้าผู้เขียนบทความนี้ ชอบอุปสมานุสติ คือการใช้นิพพาน เป็นอารมณ์ ซึ่งถูกจัดอยู่ในอนุสติสิบอย่าง

ตามหลักปริยัติ ถ้าจิตของผู้ใดมีศรัทธาในสิ่งมีเอง เช่น ความเงียบ ความสงบ ความเป็นอิสระ ความโล่ง โปร่ง แม้ว่าศรัทธาจะผุดขึ้นท่ามกลาง บรรยากาศที่โกลาหล ผู้นั้นก็สามารถจะรวบรวมจิตให้เป็นสมาธิได้ เรียกว่า ชนิทสมาธิ

การอบรมจิตโดยใช้อุปสมานุสติเป็นทางดำเนิน มีจุดเด่นมากมาย ข้าพเจ้าเคยรวบรวมไว้แล้วในหนังสือ “อุปสมานุสติ” เป็นประสบการณ์ จากการทำภาวนาของตนเอง

ใครก็ตามที่ใช้อุปสมานุสติเป็นทางดำเนินสู่สมาธิ เมื่อได้ความตั้งมั่น สภาวะที่ได้เรียกว่า “ธรรมสมาธิ” จะเป็นสมาธิที่พระพุทธเจ้าสรรเสริญ ว่าเลิศที่สุด เพราะจะทำให้เกิดอุปกิเลสแทรกแซงน้อย

ใครก็ตามที่ใช้อุปสมานุสติ ตั้งจิตมั่นได้ จะเห็นความกระจัดกระจาย ความไร้สันตติ ของ ธาตุ ชันธ์ และอายตนะ โดยอัตโนมัติ

สันตติ แปลว่า อำนาจแห่งความต่อเนื่อง ที่ทำให้จิตของมนุษย์ หลง ก่อ และสร้างความวิจิตร ใ้กับการรับรู้ของตนเอง อย่างหาที่สิ้นสุดไม่ได้

สันตติ จึงเป็นเครื่องหมายแสดงถึงการเกิดภพชาติ และสังสารวัฏ การรู้จัก พลังของสันตติ ก็คือการรู้สังขารมเหณีภพ เหณีชาติ เหณีสังสารวัฏจึงจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า สังสารวัฏและนิพพานอยู่ที่ เดียวกัน เพิกสันตติคือนิพพาน

ถาม สติที่เกิดจากการหัดคิดคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ เช่นรู้ว่าคำนี้ต้องเขียนอย่างนี้ มีความหมายอย่างนี้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ ต้องแยก “การหัดคิด” กับ “การคิดแบบคาย” ให้ออก
จากกัน

**ถ้ายังหัดคิดได้ไม่มากพอ เป็นไปไม่ได้ที่จะรู้จักวิธีคิดแบบคาย
ต้องฝึกให้มีการหัดคิดก่อน**

พุทธธรรมมีหลักธรรมที่วางอยู่บนนิยามห้าอย่าง คือ อุดุนิยาม พีช
นิยาม จิตตนิยาม กรรมนิยาม และธรรมนิยาม

ต้องให้ผู้เรียนคิดให้ได้ว่า ทุกขณะจิต นิยามทั้งห้ากำลังล้อมรอบตัว
เราอยู่

อุดุนิยาม พอดีจะอนุโลมให้เท่ากับสมบัติทางกายภาพ

พีชนิยาม พอดีจะอนุโลมให้เท่ากับสมบัติทางชีวภาพ

เราสามารถใส่สมบัติทางกายภาพและสมบัติทางชีวภาพที่เป็นนิยาม
ของวิทยาศาสตร์มาใช้โดยตรง ผู้เรียนต้องระลึกให้ได้ว่า เขาอยู่กับของแข็ง
ของเหลว และก๊าซอยู่ตลอดเวลา ไม่เพียงแค่นั้น เขาอยู่กับความสว่าง
ความมืด ความหนัก ความเบา

ยิ่งวิทยาศาสตร์บัญญัติสมบัติทางกายภาพมากเท่าไร เขาก็ควรจะ
เห็นชัดว่า สิ่งเหล่านั้นมีอยู่ในตัวเขา ล้อมรอบเขาอยู่ เช่น การนำความร้อน
การนำไฟฟ้า แรงเสียดทาน ความตึงจำเพาะ ความหนาแน่น ฯลฯ

พีชนิยามก็อยู่ตรงหน้าทุกคน คือ เขาต้องรู้ว่าสารใดเป็นสิ่งที่ชีวิต
สิ่งใดไร้ชีวิต สิ่งเหล่านี้แจ่มแจ้งได้ง่ายด้วยสามัญปัญญา

เขาต้องเห็นว่า นี่คือ พีช คือสัตว์ คือแมลง คือเชื้อโรค ทุกอย่างวาง
ตรงอยู่ตรงหน้า มิใช่อยู่ในตำรา มิใช่อยู่ในสื่อทุกชนิด มิใช่อยู่ใน
กล่องจุลทรรศน์ มิใช่อยู่ในโมเดล รูปภาพที่ปรากฏในโฆษณา

เรื่องเหล่านี้พุทธเรียกว่า โลกภูมิศาสตร์ ไม่ต่างจาก วิชาภูมิศาสตร์
ของโลกสมัยใหม่

จิตตนิยาม หมายถึงการรู้ และสามารถเข้าใจการกระทบ การเปลี่ยนแปลงของอุตุนิยาม และพีชนิยาม โดยไม่ต้องอบรมสั่งสอน

จิตจะมีความชำนาญจากการวนเวียนในสังสารวัฏ เพียงแต่พุทธ มิได้สมมุติหน่วยขึ้นมาวัดปริมาณการรับกระทบเหล่านั้นเท่านั้น

กรรมนิยาม หมายถึงการก่อมายาภาจการรับกระทบและทีกทัก ความเป็นรูปตัวตน บุคคล เมื่อเห็นตัวตนว่ามีจริง สิ่งทั้งหลายย่อมถูก ทีกทักว่าเป็นจริงไปด้วย ดังนั้นผลของการกระทำจึงเกิดขึ้น

กรรมนิยามพออนุโลมกับความเชื่อเรื่อง อนุภาคของสสารของนัก วิทยาศาสตร์ เมื่อเชื่อว่า อนุภาคมีอยู่จริง นักวิทยาศาสตร์ก็สมมุติสมบัติ ต่าง ๆ ขึ้นมาแจกแจงเอกลักษณ์ของอนุภาค จึงเกิดสมบัติทางกายภาพ และสมบัติทางชีวภาพ

ถ้าจะถามว่า ไม่ดีหรือหรือ ที่สมมุติสิ่งต่างๆ ขึ้นมามากมาย จนจดจำ กันไม่ไหว

คำตอบก็คือ ดีกว่าไม่สมมุติ แต่ถ้าไม่รู้ว่ามีสิ่งเหล่านั้นคือเรื่องสมมุติ แล้วละก็ สู้ไม่รู้เสียเลยยังดีกว่า ยังจะโง่งน้อยลง เพราะสามารถใช้จิตเดิม จิตที่ว่างจากสมมุติไม่รู้สัจธรรมได้ง่ายขึ้น

เมื่อจิตมีสมรรถนะในความรู้ สามารถแจกแจงว่า อะไรได้มาจาก สังสารวัฏ อะไรได้มาจากสมมุติ อะไรที่อยู่เหนือสมมุติและเป็นจริงอยู่เช่นนั้น

สมรรถนะดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิด การช่วยตนเองได้รอบด้าน ชีวิต จะมีความสุข ความสงบ โดย ขึ้นกับปัจจัยภายนอกเท่าที่จำเป็น ตัวอย่าง ก็คือ อริยบุคคลของสังคมไทยโดยเฉพาะ พระสุปฏิปันโนของไทย จำนวน หนึ่ง จะมีสมบัติของจิตตั้งที่อธิบายมาทุกประการ

ธรรมนิยาม เป็นนิยามที่ใหญ่ที่สุด เน้นเรื่องเหตุปัจจัย บางคน พยายามนำไปเทียบเคียงกับสมบัติความเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของสสาร ข้าพเจ้าเห็นว่า นั่นคือความเข้าใจผิดอย่างมหันต์

เรื่องของเหตุปัจจัยที่เป็นธรรมเนียมของพุทธธรรม ไม่สัมพันธ์กับสมบัติของความตมเมคานิกส์ หรือสมบัติของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ที่โลกสยบอยู่แทบเท่าแทบทั้งโลก

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า ถ้าไม่ฝึกให้นักเรียนหัดคิด นักเรียนก็จะสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ไม่ได้ แม้จะปรนเปรอด้วยแทปเล็ต และเครื่องสื่อสารชั้นนำก็ตาม เด็กควรรับรู้ว่ ของใช้ของเขาทุกชิ้น ทุกสิ่งทีเขามี หรือประกอบเป็นตัวเขา มันคือสมมุติทุกอย่างของวิทยาศาสตร์

ยกของมาหนึ่งสิ่ง ก็คือยกวิทยาศาสตร์พื้นฐานขึ้นมาเขยชมมันเอง ให้เด็กหัดคิดฐานของความรู้ให้เป็นเสียก่อน ส่วนความคิดสร้างสรรค์นั้น ฝึกได้ง่ายกว่ามากเด็กที่คิดเก่ง อาจไม่ใช่คนเก่งก็เป็นได้ สิ่งทีเขาขาด คือเขาไม่ชำนาญความหมายของคำ หรือภาษาสมมุติ

คำเขียนทีเขียนเหมือนกัน แต่เขียนในอรรถะต่างกัน เขาจะรู้ได้เป็นอัตโนมัติ ถ้าเขาเป็นเจ้าของภาษา เช่น เขาผู้หญิง เขาผู้ชาย ภูเขา เขาสัตว์ เป็นต้น

คำเขียนทีต่างกันแต่หมายความถึงกิริยาอันเดียวกัน แต่แสดงฐานะของผู้ทำกิริยา เช่น ฉันท (กินใช้กับภิกษุสามเณร) เสวย (ใช้กับพระราชา) รับประทาน (ใช้กับสุภาพชน) กิน (ใช้กับชาวบ้าน) ยังมีคำอื่น ๆ อีก

ถ้าเมื่อใดเขาเข้าใจและหัดคิดคำขึ้น เขาก็จะเป็นนักกวี นักเขียน นักแต่งเพลง ผู้เขียนสุนทรพจน์ สุภาสิต ฯลฯ แต่เราก็ดองไม่ลืมหำกับด้วยว่ ทั้งหมดนี้คือ “นิรุกติ” ซึ่งมีอำนาจไม่ต่างกับอาวุธร้ายแรง ถ้าใช้ไม่เป็น

ถาม สติทีเกิดจากการนับคืออย่างไร (พระเจ้ามีสินทร์ถาม)

ตอบ คนทีนับจำนวนนับ ย่อมนี้กได้มาก (พระภาคเสนตอบ)

ขยายความ การนับเป็นเรื่องของการสมมุติทีมีประโยชน์ นักวิทยาศาสตร์ สมมุติให้ของแข็งเป็นหน่วยนับได้แบ่งของแข็งเป็นหน่วยย่อยเล็กทีสุด ก็พลอยนับได้ไปด้วย

การนับเป็นฐานของจินตนาการ (imagination) ซึ่งไอน์สไตน์ลงความเห็นว่า ยิ่งใหญ่กว่า สำคัญกว่า การคิดแยกคายหรือการคิดสร้างสรรค์ (reflective thinking)

โลกออนไลน์เจริญทะลุจักรวาล ก็เพราะเชื่อในจินตนาการของอาโวกาโตร ว่าสารหนึ่งกรัมอะตอม ประกอบด้วย 2.3×10^{24} หน่วย

หนึ่งกรัมอะตอมของบางธาตุโดยเฉพาะธาตุที่ทำ IC chip นั้น มีปริมาณนิดเดียว แต่ทว่าประกอบด้วยหน่วยถึงล้านล้านล้านล้าน (นับไม่ถ้วน)

แค่จำนวนล้านล้านหลายคนก็ไมรู้แล้วว่า จะจินตนาการถึงอะไรดี นี่ยังเพิ่มไปอีกล้านล้าน ถึงบอกความจริง ก็จินตนาการไม่ได้อยู่ดี

ใครที่จินตนาการได้จึงกลายเป็นอัจฉริยะของคนหมู่มาก

ผู้คนจำนวนมากแค่นับได้ว่า ตนมีพี่น้องร่วมท้องก็คน เพื่อนร่วมห้องเรียนก็คน (บางคนก็นับไม่ถูก) มีญาติฝ่ายพ่อแม่ก็คน

มีเฉพาะตระกูลใหญ่เท่านั้น ที่จะนับเครือญาติสายโลหิตบันทึกลงไว้ในจินตนาการ

ในชนบท คราวเรือนที่อยู่ด้วยกันเป็นหมู่บ้าน ก็ยังนับสมาชิกไม่ถ้วน ตัวเลขที่แท้จริงอยู่ที่ทะเบียนอำเภอ ถูกบ้าง ผิดบ้าง ก็ไม่มีใครรู้สึกที่สำคัญ

ลองสัมภาษณ์คนทั่วไป ว่ามีรถยนต์มาแล้วกี่คัน (บางคนเปลี่ยนรถบ่อย ก็นับไม่ถูกเช่นกัน) มีโทรศัพท์มาแล้วกี่เครื่อง มีเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า กี่ชุด

ยิ่งบอกว่าคนไทยอ่านหนังสือปีละไม่กี่เล่ม ถามว่ามีหนังสือที่ซื้อเองกี่เล่ม บางคนก็ตอบไม่ได้ เพราะซื้อแต่หนังสือนิยาย

ยิ่งถ้าถามเป็นนามธรรมมากไป เช่น ดูหนังมาก็เรื่องแล้ว ไปช้อปปิ้งกี่ครั้ง ไปเที่ยวมาแล้วกี่ครั้ง สวดมนต์กี่ครั้ง ฯลฯ

ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองบางคนอ้างพรบ. นั้นนี่ บรรทัดนั้นๆ วรรค นั้นๆ จึงเป็นของน่าฟัง เพราะสุดจินตนาการของคนทั่วไป

หลักของพุทธธรรม สอนให้คนที่ไม่ประมาท ลองจินตนาการว่า ตั้งแต่เกิดมา กินข้าวไปแล้วก็ตื่น ใช้น้ำไปแล้วก็ล้างลิ้น ปวดท้อง ปวดศรีษะมาแล้วเท่าไร หกล้มมาก็ครั้ง ผิดหวังมาก็หน ฯลฯ

จินตนาการดังกล่าวจะมองเห็นความน่ากลัวของสังสารวัฏ ถ้ายังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ ก็ต้องหาข้าว หาน้ำมาให้ตนเองกินใช้ นับประมาณไม่ถ้วน

จึงอาจจะจินตนาการได้ว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า การออกจากสังสารวัฏเป็นหนทางประเสริฐที่สุดของความเป็นมนุษย์

ถ้ายังอยากอยู่ในสังสารวัฏ แล้วเข้าไปไม่ถึงจินตนาการของคนเก่ง คนที่เหนือกว่าเรา มีบารมีมากกว่า เขาก็จะบังคับให้เราเชื่อตาม ทำตาม ถ้าไม่ทำตามก็ถูกสังคมลงโทษต่างๆ นานา

ลองใช้สามัญสำนึกคิดถึงความจริงตรงหน้า

ถามว่า มีของแข็งชนิดใดที่สามารถตั้งอยู่ได้ โดยไม่ต้องพึ่งสิ่งอื่น

ลองใช้สุดมยปัญญาอย่างง่าย มองดูตรงหน้าเดี๋ยวนี้เลย จะพบความจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องสัมพันธ์กันตลอดในวงกว้าง ไม่ว่าจะมองเชิงระนาบ เชิงตั้ง เชิงหมุน

-นั่งเขียนบทความบนเก้าอี้ กระจาดวางบนโต๊ะ

-ทั้งเก้าอี้และโต๊ะก็ต้องพึ่งพื้นห้อง

-พื้นห้องก็ต้องอาศัยบ้านตั้งอย่างมั่นคง

-บ้านที่ปลูกสร้าง ต้องอาศัยดินรับเอาไว้

-ดินก็ต้องอาศัยน้ำ ถ้าเชื่อตามนักวิทยาศาสตร์

ในที่สุดจะพบว่า ทุกสิ่งที่เป็นของแข็งต่างสัมพันธ์กันแบบองค์รวม จะแยกเป็นหน่วยนับได้ ต้องสมมุติขึ้นเท่านั้น

ความรู้วิทยาศาสตร์เกิดจากฐานสมมุติของคณิตศาสตร์

ฐานของคณิตศาสตร์เกิดจากการจินตนาการ หน่วยนับ (ทั้งๆ ที่ไม่มีจริง) แต่ต้องจินตนาการขึ้น เพื่อให้เรื่องดำเนินต่อไปได้

เมื่อจินตนาการหน่วยนับ ก็ต้องร้องขอความร่วมมือจากคนทั้งโลก ให้เห็นประโยชน์ของการสร้างหน่วยนับร่วมกัน ก็จะจินตนาการเรื่องอื่นๆ ต่อยอดไปอีกได้ จึงเกิดหน่วยนับสากล

หน่วยนับที่มนุษย์เลือก คือ หน่วยนับฐานสิบ คือให้มีจินตนาการของการเพิ่มการลดทีละสิบหน่วย

มนุษย์ที่จินตนาการตัวเลขนับให้ได้มากที่สุด คือชาวอินเดียโบราณ เพราะคิดเลขศูนยขึ้นมา เมื่อเขียนหลังเลขหนึ่ง (ตัวเลขเขียนต่างแต่จินตนาการตรงกัน) เช่นเขียนเลข (10)

จากนั้นการจินตนาการถูกทำให้เพิ่มขึ้นเป็นล้านเท่า ด้วยการเสริมกำลังเข้าไป ตัวอย่างเช่น

10^6 คือ หนึ่งล้าน

10^{12} อ่านว่า ล้าน ล้าน

10^{24} อ่านว่า ล้าน ล้าน ล้าน ล้าน

สติฟ จอบส์ จินตนาการเรื่องเหล่านี้ ออก ก็สร้างแทปเล็ตและสร้างแอปพลิเคชันต่างๆ ได้

คนส่วนมากแค่นับว่า เคี้ยวข้าวก็ครั้งก่อนกลืนลงคอยังไม่ถูกแล้ว วันหนึ่งๆ กินข้าวก็คำก็ไม่รู้ เคี้ยวข้าวอยู่ไม่รู้จักพินก็หมื่นครั้ง ยังหาค่าตัวเลขการเคี้ยวข้าวของตนเองไม่ได้

คนส่วนมากจึงไร้จินตนาการ (ขาดสติที่จะหยั่งรู้จินตนาการ) ถึงบอกให้รู้โต้งๆ ว่า ค่าระบบป้องกันน้ำท่วมของประเทศไทยมีมูลค่าสองแสนล้านบาท (2×10^{11} บาท) นึกไม่ออกว่า ต้องให้คนไทยกี่ล้านคน ทำงานที่ปีจึงจะใช้หนี้ได้หมด เพราะเป็นเงินจำนวนที่ไปกู้เขามา เช่นนี้เป็นต้น

ชาวบ้านเป็นหนี้เรื้อรัง แต่จินตนาการไม่ออกว่าจะต้องใช้หนี้อีกนานเท่าไร จึงจะส่งทั้งต้นทั้งดอกเบี้ยย เนื่องจากไปกู้เงินมาบวชลูกชาย แค่นี้เงินมาก็ดีใจแล้ว นอกนั้นจินตนาการไม่เป็น

การฝึกกรรมฐานจะช่วยให้มีสติในการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับการนับได้ดีขึ้น

ถาม สติที่เกิดจากการจำคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ จำสิ่งต่าง ๆ ได้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ ความจำตรงกับภาษาบาลีคือ สัญญา เป็นกองขันธ์ชนิดหนึ่ง ที่เป็นส่วนประกอบของชีวิต องค์ประกอบของชีวิตคือขันธ์ห้า (กองห้าชนิด)

นิยามของชีวิตมีหลากหลาย วิทยาศาสตร์มีนิยามของชีวิตไว้ 3 ข้อ คือ หนึ่ง ต้องมีพันธุกรรมของตนเอง สอง ต้องสร้างพลังงานเพื่อใช้เองได้ และสาม ต้องสืบลูกหลานต่อไปได้

เมื่อวิทยาศาสตร์เป็นฐานให้สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ แม้ว่าจะมีนิยามของชีวิตที่ดูเป็น เอกลักษณะของแต่ละศาสตร์ แต่ฐานคิดจะมีฐานเดียว คือ นิยามของชีวิตในแง่วิทยาศาสตร์

ด้วยเหตุนี้ เราทดลองเรื่องชีวิตกับจุลินทรีย์ก็จริง แต่ถือว่า เป็นชีวิตไม่ต่างจากมนุษย์ องค์ประกอบของชีวโมเลกุลที่แยกจากจุลินทรีย์ ก็นำมาใช้เป็นยาและอาหารเสริมของมนุษย์ด้วย

แต่ข้าพเจ้าผู้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับพันธุกรรมในจุลินทรีย์ จะเป็นผู้มองไม่เห็นสารหรือแก่นสาร ต่อการที่จะต้องกิน ต้องดื่ม สารเหล่านั้น เพราะมนุษย์เราสร้างได้เองอยู่แล้วแต่การโฆษณาที่ช่วยทำให้มนุษย์เชื่อในอาหารเสริม ซึ่งไม่ต่างจากเชื่อในอาหารที่ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ แทนที่จะทำขึ้นด้วยน้ำมือของตนเองและนี่ก็คือผลของสัญญา คือการจำได้ว่า เคยดูโฆษณา

เขาว่าดี ก็อยากลองดูผู้ใดมีความรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ก็ไม่ต้องลองอาหารและยาที่แข่งกันโฆษณาจากสื่อต่างๆ

คนส่วนมากมักตกเป็นทาสของโฆษณา ก็เพราะจำสิ่งที่เขาบอกมา และไม่มีปัญญาสูงพอที่จะวิตก วิचार เรื่องราวที่ได้ยิน ได้ฟัง ชำๆ ซากๆ เหล่านั้นถ้าเป็นนักวิชาการ หรือนักวิจัย สิ่งที่จะต้องจดจำ จำให้แม่น จำให้ตรงกับสิ่งที่เขาตกลงกันมา

(หนึ่ง) ต้องจำหน่วยต่างๆ มาตรฐานต่างๆ ของสาขาวิชาที่ตนชำนาญอยู่ เพราะแต่ละสาขาวิชาการ จะมีหน่วย และมาตรฐานของสาขานั้นๆ

(สอง) ต้องจำ ตัวอย่าง สัญลักษณ์ที่ซับซ้อน โมเดลสำคัญ ตลอดจนต้องจำการพบที่สำคัญๆ ในสาขาวิชาเหล่านั้นให้แม่นๆ

(สาม) ต้องเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานของความรู้วิทยาศาสตร์ เช่น ต้องรู้ว่า กฎและทฤษฎีสัมพันธ์กันอย่างไร เมื่อใดจึงเรียกว่า หลักการ เมื่อใดเรียกว่าแนวความคิด และข้อมูลที่นิยมใช้ จากการวัดด้วยเครื่องมือชื่ออะไร

(สี่) ต้องแยกสมมุติฐานออกจากความเป็นเหตุผลและต้องพร้อมที่จะนำเสนอปัจจัยต่างๆ ที่จะยืนยันสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะถ้ามีการถาม การค้าน เป็นต้น

ดูแล้วมนุษย์ต้องมีเรื่องจำมากมายเหลือเกิน เนื่องจากมีเรื่องให้จำมาก เมื่อจำไม่ได้ จำไม่ตรงกับมาตรฐานที่ สมมุติกันมา ก็จะถูกคัดออกตามระเบียบเพราะความที่เข้าไม่ถึงเหตุแห่งการสมมุติเริ่มต้น คนที่เรียนวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ส่วนมาก จึงหมดประจัญจำ

ท้ายที่สุด ความจำเหลือแต่เรื่องผิดหวัง หรือความไม่สมหวัง ความรู้สึกอ่อนด้อยของตนเองความรู้วิทยาศาสตร์จึงเป็นเหตุสร้างปมด้อยให้กับมนุษย์ในโลกมากมายมหาศาล

พุทธสรรเสริญความจำสืบอย่าง (สัญญาสืบ) ที่มีแต่คุณอย่าง เดียว จำได้ก็สามารถบันทึกหรือกำจัดทุกข์ได้ ดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) อนิจจสัญญา กำหนดความไม่เที่ยงของทุกสิ่ง ไม่มีอะไร เลยสักสิ่ง ที่อำนาจของความไม่เที่ยงไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง

อุปมาดังโลกเชื่อกันว่า สสารและพลังงานแลกเปลี่ยนกันได้ พลังงาน ดังกล่าว วิทยาศาสตร์เรียกว่าพลังงานไฟฟ้า แต่พุทธ เรียกว่า พลังอนิจจัง พลังนี้ขณะทำงานจะควบคู่กับอนัตตา การทำงานของมันที่จิตรู้ในขณะที่ เรียกว่า ทุกขัง

(สอง) อนัตตสัญญา กำหนดความไม่ใช่ตัวตนที่ถาวร ควบคุม บังคับไม่ได้ ยกเว้นต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยตามธรรมดา

ตามธรรมดาของกฏมนุษย์ ที่มนุษย์เพียรพยายามจะหาปัจจัยที่ทำ ปฏิบัติกันได้ และบันทึกไว้ เรียกว่า ปฏิบัติกิริยาเคมีชนิดต่างๆ

แต่ที่ว่า โดยองค์รวมมนุษย์ก็ต้องสร้างปัจจัยก่อกวนมนุษย์ด้วย กันเอง เช่น ปล่อยมลพิษของแข็ง (กากโรงงานอุตสาหกรรม) ของเหลว และไอเสีย ออกสู่ภายนอก

ข้าพเจ้าเคยวิเคราะห์ไว้แล้ว “อนัตตาธรรมกับโลกทัศน์สมัย” สำนัก พิมพ์สุขภาพใจ

(สาม) อสุภสัญญา กำหนดความไม่งามของทุกสรรพสิ่ง ที่เข้ามา สัมผัสสร้างกายมนุษย์ ทุกอย่างที่เป็นภาระ เช็ด ล้าง ชัด ถู ก็เพราะความ เป็นปฏิภูลของร่างกายมนุษย์ แม้ภายนอกจะดูว่าสวยงาม แต่แค่หนังถลอก ไฟไหม้ ทุกอย่างกลายเป็นอสุภสัญญาทันที

(สี่) อาทีนวสัญญา กำหนดความเป็นโทษทุกข์ของร่างกาย ที่ไม่ อาจพ้นไปจากความแก่ ความเจ็บ ความตาย

(ห้า) ปหานสัญญา กำหนดการละจากอกุศลวิตกทุกชนิด ด้วย เหตุนี้ จึงต้องให้จิตมีค่าบริกรรมภาวนา เพื่อไม่ให้อกุศลวิตกแทรกแซงจิต

(หก) **วิราคะสัญญา** กำหนดความจางคลายของสังขารทุกชนิดไปตามกฎไตรลักษณ์ การฝึกปฏิบัติตามความจริงแท้ของสังขาร จะเป็นจุดตั้งศักดิ์สิทธิ์ป้องปรามความทุกข์ได้ทุกชนิด

(เจ็ด) **นิโรธสัญญา** กำหนดความดับของสังขารทุกชนิด

(แปด) **สัพพโลเก อนภิตรตสัญญา** กำหนดความไม่น่าเพลิดเพลินในโลก เพราะไม่มีอะไรเที่ยง ไม่มีอะไรได้ตั้งใจ

(เก้า) **สัพพสังขารเรสุ อภิภูธสัญญา** กำหนดความไม่น่าปรารถนาในสังขารทั้งปวง ไม่ว่าจะโฆษณาว่ายิ่งใหญ่แค่ไหนก็จะเข้าข่ายแปดข้อที่ผ่านมา

(สิบ) **อานาปานสติ** ดังนั้น สิ่งที่ต้องกำหนดรู้ คือ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออกของตนเอง เพื่อให้เป็นลมหายใจแห่งกุศล และลมหายใจที่ถูกกำหนดไว้ดีแล้ว จะช่วยทำให้เกิดการรู้ยิ่ง เห็นจริงอีกด้วย

ถาม สติที่เกิดจากการอบรมคืออย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ ผู้อบรมจนได้ญาณ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ ญาณ หมายถึง การหยั่งรู้ความจริงได้จากภายในของตนเอง

ญาณ ก็คือปัญญาชนิดหนึ่ง ปัญญาญาณ คือ การหยั่งรู้ที่เกิดจากการเอาความคิดที่ขบคิดมาแล้วมองเห็นว่าจริงในปรากฏการณ์จริง เช่น อาหารชนิดหนึ่งคนว่าอร่อย แต่เมื่อบางคนกินเกิดการป่วย การแพ้ และไม่กล้ากินอาหารชนิดนั้นเลย

ของทุกอย่างในโลกนี้ ที่โฆษณาว่าดีเช่นนั้นเช่นนี้ความจริงเป็นแค่ภาพรวมทางสถิติ แต่เมื่อใช้จริงเฉพาะรายอาจก่อโทษอย่างยิ่งก็ได้

ถ้าผู้บริโภคมีปัญญาญาณอยู่บ้าง ก็ไม่ต้องเชื่อตามโฆษณา หรือดีนรนไปตามกระแสค่านิยม เช่นนั้นเช่นนี้ เช่นค่านิยมทำศัลยกรรมใบหน้า

เรือนร่าง หรือ เจาะ แต่ง ปรับลู่ค ส่วนต่างๆ ของร่างกาย ทั้งๆ ที่ต้องเจ็บตัว ต้องเสียเงิน แต่การขาดปัญญาญาณ ทำให้คนเกิดวิปลาส (บ้า) ได้ถึงที่ พร้อมแล้วที่จะ ทำทุกอย่างที่ไม่เป็นมงคลกับชีวิตตน แคที่เป็นทาสของกระแสนิยม จากวัตถุภายนอก ก็มากมายมหาศาล ยังต้องมาทำร้ายร่างกายของตนเองอีก

ญาณจึงต้องเกิดมาจากการมีความเชื่อที่ถูกต้อง อย่างต่ำที่สุด ต้องเชื่อในบุญกิริยาวัตถุ 10 ว่าเป็นจุดบัตรเครดิตที่จะช่วยทำความสุขมาให้ได้ในทุกกิจกรรมที่ทำ และถ้าต้องการประสบความสำเร็จตามฝัน ก็ต้องสร้างบารมี ซึ่งเป็นองค์ธรรมสิบประการเช่นกัน

เรื่องที่ควรจำให้ได้ และต้องทำทุกวัน ดุจอาบน้ำประพรม คือ บุญกิริยาวัตถุ 10 (ประกันความสุข) และบารมีสิบ (ประกันความสำเร็จ) เมื่อมีความเห็นถูกต้องมากขึ้น ปัญญาญาณก็จะใช้ได้ผลมากขึ้น จะเห็นคุณค่าจากสิ่งที่ได้เรียน จากห้องเรียน จากนอกห้องเรียน จากทุกสิ่งที่ร่ายล้อมชีวิตของตนเองเมื่อปัญญาญาณเกิดขึ้นมากขึ้น ก็จะจดจำสัญญาสิบที่เป็นคุณได้ดี และโลกทัศน์จะเริ่มเปลี่ยน จะรักความจริงแท้มากกว่าความจริงสมมุติที่เป็นมายา

สมมุติสัจจะทุกชนิดต้องมีเงื่อนไข ต้องทำตามข้อตกลง ถ้าไม่ยอมทำตามข้อตกลง ก็จะใช้สมมุติสัจจะไม่ได้

คนที่อยู่ในโลกนี้ได้ดี จึงต้องยอมทน ยอมทำตามกฎ กติกา ไปทุกอย่าง แม้แต่การมีเทคโนโลยีทันสมัยช่วย ถ้าไม่ทำตามกติกา ก็จะไม่ได้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหล่านั้นอยู่ดี เครื่องมือ วิทยาศาสตร์บางเครื่องราคาต่อเครื่องหลายล้านบาท แต่มีผู้ใช้เป็นแค่หนึ่งหรือสองคน เพราะต้องส่งไปฝึก กว่าที่จะทำได้ตรงกติกาจึงจะใช้เครื่องมือชนิดนั้นๆ ได้ เครื่องมือวิทยาศาสตร์จำนวนมากดูแล้วน่าทึ่ง แต่ไม่มี ประโยชน์กับใครมาก เพราะ

ต้องการผู้ใช้ที่ต้องเรียนรู้และมีประสบการณ์อย่างสูง

แต่คนเก่งทางจิตวิญญาณไม่จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือราคาแพง เป็นเครื่องนำทางความเก่ง ความโดดเด่น เขาเพียงต้องทำบุญกิริยาวัตถุ 10 ให้เป็นอัตโนมัติ จด ทำ พุด คิด ก็เป็นบุญอยู่แล้ว และเขาต้องสร้างฐานบารมีให้เพียงพอ โดยเฉพาะต้องมีสัจจะ หรือความจริงให้กับตนเอง

บารมีสืบตามความเชื่อของพุทธธรรมสายเถรวาทจะประกอบด้วย ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อริชฐาน เมตตา อุเบกขา ถ้าจะเป็นพระพุทธเจ้าต้องการบารมี 30 ทศ หมายถึง ต้องทำบารมีอย่างอุกฤษฏ์ ที่ไม่ใช่บารมีธรรมดาที่ใช้กันเพื่อทำความหวังที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ

ลำดับของปัญญาญาณ คือการรู้ยิ่งเห็นจริงด้วยตนเอง เรียกว่า วิสุทธิเจ็ด หรือ โสภสมญาณ 16 ซึ่งจะมีอรรถกถาอธิบาย แจกแจงไว้อย่างละเอียด ไม่ต่างจากการรายงานวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ ที่จะบอกขั้นตอนการทำวิจัย ทำอย่างไรสารตัวที่เขาสนใจจึงจะแยกออกมา และทำให้บริสุทธิ์ และทดสอบได้อย่างไรว่าเป็นสารบริสุทธิ์เปลี่ยนเป็นการอบรมจิตวิญญาณ ก็เข้าข่ายวิธีคิดเช่นเดียวกัน คือ ทำอย่างไรจึงจะรักษา ศีลให้บริสุทธิ์

ทำอย่างไรจึงจะทำจิตให้บริสุทธิ์ (จิตตวิสุทธิ)

ทำอย่างไรจึงจะทำความเชื่อให้บริสุทธิ์ (ทัญญูวิสุทธิ)

ทำอย่างไรจึงจะพ้นจากความสงสัยใน กฎแห่งกรรม และกฎแห่งธรรม (กังขาวิตรณวิสุทธิ)

ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่า นี่เป็นทางดำเนินไปสู่ความดับทุกข์ (มัคค์คคาญาณทัสสนวิสุทธิ)

ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่า ทางที่ดำเนินอยู่นำไปสู่การดับทุกข์ได้แน่ (ปฏิบัติญาณทัสสนวิสุทธิ)

จนท้ายที่สุดได้ญาณทัสสนวิสุทธิ หรือความหมดจดของญาณสามารถเปลี่ยนปฏุชนให้เป็นอริยชนได้ ผลสุดท้ายของญาณ คือ โสตาปภูมิผล สกทาคามีผล อนาคามีผล และอรหัตผล เรียกว่า ญาณที่ 1, ที่ 2, ที่ 3, ที่ 4

อานิสงส์ของแต่ละญาณนั้นประเสริฐ เลิศล้ำ เป็นเรื่องที่ยัญญาทั่วไปไม่อาจคำนึงคำนวณได้ แต่ถ้ามี่จินตนาการสูงก็จะทำได้ เรื่องเหล่านี้มีอธิบายไว้ ไม่ต่างจากรายงานวิจัยชั้นเอกของโลกวิชาการ

ถาม สติที่เกิดจากการจดไว้เป็นอย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ เมื่ออ่านดูสิ่งที่ตนจดไว้ก็นึกได้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ สุ. จิ. ปุ. ลิ. (ฟัง คิด ถาม จด จากสุตะ จิตตะ ปุจฉา และลิขิต) คุณสมบัติสี่ประการที่จำเป็นสำหรับการเป็นนักคิด นักเขียน รวมทั้งการเป็นนักปราชญ์

การจดจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำความจำ (สัญญา) ออกมาใช้ได้ ข้อมูลซ้ำซากที่พบทุกวัน ถ้าไม่จดไว้ก็รังแต่จะลืม เพราะข้อมูลจะมีความแตกต่างกัน และมีเป็นจำนวนมาก

ครอบครัวใดมีแม่บ้านที่จดบันทึกค่าใช้จ่ายประจำวัน ครอบครัวนั้นจะไม่ใช่หนี้ชนิดถูกทวงหนี้อย่าง แน่นนอน เพราะขณะจดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน แม่บ้านจะมีโอกาสทบทวนบทบาทการใช้จ่าย สิ่งไหนไม่จำเป็นไม่ควรต้องซื้อ สิ่งไหนจำเป็นต้องซื้อก็จะเกิดคำถามว่า จะประหยัดได้อย่างไร เช่น ใช้น้ำ ใช้ไฟ ใช้เครื่อง สิ้นเปลืองอย่างไรให้ประหยัดกว่าเดิม

การจดบันทึกเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของพฤติกรรมของตนเองและของสมาชิกในครอบครัว และจะมีส่วนนำความละเอียดรอบคอบ ความถี่ถ้วนตามมาเป็นอานิสงส์ต่อให้มีรายได้ไม่น้อยแค่นั้น ก็จะมีวิธีประหยัด และรู้ตัวว่าจะต้องหาสิ่งจำเป็นเพิ่มเติมได้อย่างไร

ถ้าครอบครัวไม่เป็นหนี้ ความโลภ ความคอร์รัปชันจากบริษัท องค์กร ที่ทำงานจะไม่เกิดขึ้น และยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้คนอื่นทำตาม

ผู้ที่จะเป็นผู้นำทุกระดับ เช่นแม่บ้าน เป็นผู้นำการใช้จ่ายภายในบ้าน เลขาธิการ เลขานุการ เภรณญิก ผู้ที่ทำงานบัญชีและการเงินทั้งหลาย ต้อง มีพฤติกรรมจดบันทึก ดังตัวอย่างที่เห็นทุกที่ ทุกเวลา คือ พนักงานธนาคาร พนักงานจัดการตู้เครื่องบิน และอื่นๆ

พุทธธรรมเชื่อว่า ถ้าแต่ละคนจดบัญชีบุญกุญริยาวัตถุ 10 ไว้ในจิต ทำ บัญชีรับจ่ายบุญกำไร บาปขาดทุน ทุกวัน แค่เพียงหนึ่งเดือน ปัญหาของ สังคมจะลดฮวบทันที

พุทธธรรมเสนอวิธีแก้ปัญหของสังคมง่ายๆ ถึงปานนี้ ไม่ต้องเสีย เงิน เสียเวลาวางแผน เพียงแต่ต้องจดบัญชีบุญทุกวัน จนจิตทำได้คล่อง รวากับปมอึดโนมัติ

มนุษย์ทุกคนล้วนเป็นเหตุของปัญหาสังคมโดยภาพรวม แก้ไขที่ เหตุ คือให้รู้จักทำบุญเสียบ้าง ปัญหาของแต่ละคนจะลดลงและที่ปัญหาจะ เหลือไปกระทบเป็นปัญหาสังคมจะน้อยลง ทันตาเห็น

ปัญหาที่เด็กไทยด้อยความรู้ไปแทบทุกเรื่อง ปัญหานี้จะลดฮวบ ถ้า ครูที่สอนตรวจสมุดจดของนักเรียนทุกคาบวิชาที่เรียน ใครที่สนใจลองใช้ ก็ไม่เสียหายอะไร มีแต่ได้ประโยชน์อย่างเดียว

อาจารย์สอนไปหนึ่งชั่วโมง สิ่งที่นักเรียนบันทึกไว้ต่างกันมาก เราจะได้รู้ด้วยว่า มีนักเรียนอยู่มากเท่าไรที่เข้าใจความรู้ตรงกันกับที่กำลังสอน และ จะพบสิ่งที่น่ากังวล นักเรียนจำนวนหนึ่งไม่รู้เลยว่าที่จดไว้เกี่ยวกับอะไร

แค่เวลาผ่านไปไม่ถึงชั่วโมง ผู้เรียนกับวิชาที่เรียนก็หย่าขาดกัน ถึง เรียนก็มีค่าดูไม่ได้เรียน ถ้าค้นพบความจริงดังกล่าว ครูควรจะต้องปรับ กระบวนการสอนของตนทันที

พุทธบอกกลยุทธ์ที่จะทำให้นักเรียน เรียนอย่างเข้าใจ คือต้องฟัง ต้องจด ต้องคิด โดยใช้สติ ครูต้องมีกลยุทธ์ทำให้นักเรียนเกิดสติ

ขณะครูสอน ผู้เรียนคิดฟุ้ง หลับใน สงสัย มีนทีบ หรือกำลังคิดถึง
แฟน คิดถึงสิ่งที่ตนทำค้างอยู่ อย่างนี้ต้องรีบแก้ เพราะเกิดอุปสรรคในการ
ใช้สติเพื่อการเรียน ฟังก็ไม่รู้เรื่อง จดก็ไม่ใช่เรื่อง คิดไม่ได้ ถ้ามไม่ถูก
(ขาด สุ. จิ. ปุ. ลิ สมบูรณ์แบบ)

ในโลกที่ทันสมัยทุกวันนี้ ไม่จำเป็นต้องเรียนในห้อง หรือเรียนจาก
อินเทอร์เน็ต ความรู้มีอยู่รายล้อม แทรกอยู่ในอาหารฟาสฟู๊ด เครื่องดื่ม
ทุกชนิด แทรกอยู่ในคำแนะนำการใช้เครื่องมือทุกชนิด ถ้าเขาเจตเป็น สังเกต
เป็น (สุดมยปัญญา)

คนที่พูดภาษาต่างประเทศไม่ได้ แต่ท่องเที่ยวต่างแดนได้ ถ้าสังเกต
สัญลักษณ์ ห้องน้ำ เครื่องหมายชี้ทาง และสังเกตบรรยากาศรอบตัว
สัญลักษณ์สากลบางอย่าง ผู้ไม่รู้หนังสือก็เข้าใจได้อย่างรวดเร็ว เช่น
สัญลักษณ์ กีฬา ขอความช่วยเหลือโลกที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ ต้องการ
สุดมยปัญญาสูง

เคยถามผู้เรียนในมหาวิทยาลัยว่า ดื่มเครื่องดื่มมากี่ชนิด ดื่มมา
จำนวนเท่าไร คำตอบคือจำนวนมาก นับไม่ถ้วน

แต่ถ้าถามว่า มีสักครั้งใหม่ที่จะอ่านคำบรรยายหรือสัญลักษณ์
ข้างกล่อง คำตอบคือ ไม่เคย ยกเว้นดูว่า หมดยอายุหรือยังเท่านั้น

การขาดสุดมยปัญญาอย่างเรื้อรัง จะทำให้นักเรียนขาดความประทับใจ
ใจในความรู้ และคิดไม่ได้ว่า ของแต่ละชิ้นที่บริโภคอยู่มีคุณค่าแค่ไหน แต่
จํามูลค่าของมันได้ก็คิดว่าเพียงพอแล้ว

นี่แหละคือสาเหตุที่แท้จริงของความโง่ของนักเรียนหรือทุกคนที่
ไม่เห็นคุณค่าต่าง ๆ ของสิ่งที่ตนกำลังบริโภค ทั้งที่เป็นรูปธรรม

ปัจจัยสี่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยา เครื่องสำอาง และปัจจัยห้า
ความสะดวก ความรวดเร็ว ปัจจัยที่หก คือ สมาร์ทโฟน ที่เป็นปัจจัยเพิ่ม
หรือลดคุณภาพของมนุษย์ได้ดี ถ้าใช้ถูกต้องหรือถ้าใช้ผิดพลาด

ถาม สติที่เกิดจากการเก็บไว้คืออะไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ มองเห็นข้าวของที่เก็บไว้ก็นึกได้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ คำถามข้อนี้น่าจะหมายถึงข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวของคน เช่น มองเห็นเสื้อผ้า เรียงกันเป็นตับ นึกได้ว่าชุดไหนใส่บ่อย ชุดไหนใช้ใส่งานอะไร บางคนนึกไกลว่า เลือกซื้อจากที่ไหน หรือใครซื้อให้ บางคนจำราคาได้ด้วย โดยเฉพาะสินค้าแบรนด์เนม ที่จะมีราคาทำให้คนฟังสะดุ้ง ราคาของสินค้าแบรนด์เนมจึงถูกจำได้ดี นาฬิกาข้อมือบางเรือน ราคาหลายแสนหลายล้านบาท ชุดใส่ไปงานบางคนจำได้ว่า หลายแสนหลายหมื่นบาท ฯลฯ

โดยเฉพาะถ้าเป็นชุดรับปริญญา ชุดงานมงคลสมรส จะจำได้ไม่ลืม บางคนปลูกบ้าน ชื่อเฟอร์นิเจอร์แต่งบ้านด้วยตนเอง สามารถจะนึกถึงกระบวนการสร้างบ้าน และชื่อเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ได้

บางคนป่วยไปหาหมอ จะจำยาที่หมอสั่งมาได้แม่น ฯลฯ

ความนึกได้จากสิ่งที่เก็บไว้ มีมากมายมหาศาล

ในสมัยโบราณ ทุกอย่างต้องทำมาด้วยมือ หรือไม่ก็ต้องกำกับการทำงานด้วยตนเอง ของที่เก็บไว้จึงมีความหลังที่ระลึกได้มหาศาล

คนโบราณรักบ้าน เพราะเป็นบ้านที่สร้างด้วยน้ำพักน้ำแรง เฟอร์นิเจอร์แต่ละชิ้นกว่าจะได้มา ต้องเก็บหอมรอมริบอยู่นาน สวนหน้าบ้าน สวนหลังบ้าน ที่ทำมาด้วยมือ จะสร้างความสุขให้กับเจ้าของมือที่ลงมือทำจริง

การทำงานบ้านด้วยมือ นอกจากจะได้ความสุขแล้วยังได้ปัญญา รู้ขั้นตอนการทำ รู้ว่าต้องใช้ปฏิภาณแค่ไหน ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไร

มิตรภาพของคนโบราณจึงฝังลึก แคนึกถึงผ้าเช็ดหน้าที่คนรักถักทอให้ แค่เห็นต้นไม้ใบหญ้าที่รดน้ำทุกวัน เห็นสัตว์เลี้ยงที่ตนต้องดูแล ฯลฯ

ยิ่งถ้ามองภาพถ่ายที่เคยร่วมบุญกุศล ไปร่วมงานมงคล ไปใส่บาตร ไปถวายผ้าป่า ฯลฯ รูปเก่าๆ จึงสะท้อนถึงมิตรภาพที่เต็มไปด้วยบุญกุศล ได้อย่างดี

พุทธธรรมนิยมให้คิดถึงแต่สิ่งดีๆ สิ่งที่ดีหวัง เคยทุกข์ระทมก็ให้มองเป็นบทเรียนของชีวิต บทเรียนจะมีค่ามากถ้าทุกข์มาก เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้ทำผิดซ้ำ

พุทธธรรมสอนให้มีการให้อภัย ไม่ให้คิดเจ็บแค้น แก่แค้น แต่ก็ไม่ให้ยอมจำนน แต่ควรใคร่ครวญเกี่ยวกับทางออกของปัญหาเหล่านั้น การเห็นคุณโทษและทางออกของทุกปัญหา เป็นแนวคิดแยกคายของพุทธกลยุทธ์ที่พระพุทธเจ้าวางไว้ให้ไม่เคยล้าสมัย ใช้ได้ดีตลอดทุกกาลเวลา ถ้าหากจุดเป็น ถ้ามเป็น คิดเป็น

ถาม สติที่เกิดจากสิ่งที่เคยพบเล่าเป็นอย่างไร (พระเจ้ามิลินทร์ถาม)

ตอบ เคยมีประสบการณ์นั้นมาก่อนก็ระลึกได้ (พระนาคเสนตอบ)

ขยายความ คนตะวันตกส่วนมากเชื่อว่า ความโชคดียุติความประเสริฐของมนุษย์อยู่ที่การได้มีประสบการณ์มาก

วีรบุรุษคนหนึ่งของคนอเมริกัน คือ โคลัมบัส ผู้ค้นพบทวีปอเมริกา และวีรบุรุษคนอื่นที่แย่งการถือครองทวีปอเมริกามาจากคนอื่นได้แดงได้มิใช่แค่นั้น ใครที่กล้ามุ่งจากตะวันตก ภายหลังจากขึ้นฝั่งจากมหาสมุทรแอตแลนติก แล้วฝ่าไปตะวันออก ก็เป็นวีรบุรุษเช่นกัน

คนเก่งของคนตะวันตก คือ ผู้เสี่ยงภัยเพื่อท่องไปในดินแดนไกล และเพื่อนำคำบอกเล่ากลับไปเล่า หรือกระตุ้นให้คนรุ่นหลังออกมาเสี่ยงภัยในแดนไกล

อารยธรรมสากลที่เขียนโดยคนตะวันตก จึงเป็นเรื่องของการค้นพบ การแย่งชิงพื้นที่กับชาวพื้นเมือง การได้ครอบครองดินแดนที่ตนไปครอบครอง ความเก่งดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์ซ้ำซากอยู่นับเป็นพันๆ ปี

ประสบการณ์อีกอย่างหนึ่งที่โดดเด่นของคนตะวันตก คือ การจดข้อมูลและการบันทึก รูปพรรณสัณฐาน ลักษณะ พฤติกรรมในวงชีพของสิ่งมีชีวิต ซึ่งอะริสโตเติลนักปรัชญากรีก ได้เริ่มจดไว้ โดยได้ข้อมูลจากสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่พบในทะเล ภายหลังเขาได้ใช้ข้อมูลที่จดบันทึกเพื่อมาแจกแจง จับกลุ่ม แยกพวกของสัตว์เหล่านั้นได้

เขาได้รับการขนานนามว่า เป็นบิดาแห่งวิชาอนุกรมวิธาน เพราะได้เปิดศักราชการค้นคว้าในแนวความคิดเดียวกัน อีกมากมายมหาศาล

กล่าวโดยสรุป ความรู้ที่พุทธเชื่อว่า ตรงกับความรู้ที่เป็นใบไม้ในป่า ตามอุปมาของพระพุทธเจ้า นั่น อะริสโตเติลได้รับสมญาว่าเป็นบิดาแห่งการค้นคิดอนุกรมวิธาน

อิทธิพลแห่งการสะสมประสบการณ์ทั้งสองแนวดังกล่าวกลายมาเป็นคำนิยาม การประชุมเชิงวิชาการ (Conference, Symposium, Forum, Meeting) ในแขนงต่างๆ นับไม่ถ้วน

ครั้งแรกๆ ก็พบในหมู่นักวิทยาศาสตร์ ขยายต่อไปเป็นการพบกันของนักการเมือง ลามมาถึงนักธุรกิจ และ ปัจจุบัน ทุกแขนง ทุกเรื่อง จะต้องถือว่า การรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นความจำเป็นของชีวิต

คงไม่มีพื้นที่ใดในโลก ทนคำนิยามสะสมประสบการณ์นี้ได้ ทุกประเทศจึงพยายามวางเงื่อนไขให้คนต่างชาติมีโอกาสเข้ามาท่องเที่ยว ชมประเทศของตน พุดอีกนัยหนึ่ง เห็นดี เห็นงาม ที่จะให้คนต่างถิ่น มากิน มาอน มาชม มาเล่น ในแผ่นดินแม่ แทบจะไม่มีใครคิดว่า ถ้าสุดโต่งแล้วผลร้ายแรงที่ตามมาคืออะไร

ปฐมเทศนาคือ การสุดโต่งสองทาง คือสุดโต่งทางการใช้เครื่องมือหรือวัตถุแก้ปัญหา อีกสุดโต่งหนึ่งคือการทิ้งร่างกายเพื่อไปค้นคว้าเรื่องจิต แต่การสุดโต่งกลับเป็นสิ่งที่ผู้นำของไทย ไม่เคยคิดระวัง

ไม่ว่าผู้บริหารรัฐบาลไหน ก็สุดโต่ง สุดขอบ กับการลอกเลียนอารยธรรมตะวันตก เพียงแต่ว่าจะมีใครเริ่มสำนึกก่อนกันเท่านั้น

คนตะวันตกเขียนความรู้ของโลก และประเมินสิ่งต่างๆ ตามอำนาจ
ของผู้มีบารมีในยุคหนึ่งๆ โลกมีความหมายถึงความเป็นคู่ ถ้าเห็นว่าดีมี
ประโยชน์ การมีโทษซึ่งเป็นเงาของมันจะมีอยู่

พระพุทธเจ้าท่านจึงให้สร้างสัมมาทิฐิ

เพื่อจะได้มองเห็นความสุดโต่งของตนเอง ของความคิด ความเชื่อ
ของตนเอง

การเดินทางของผู้เฒ่าอย่างสุดโต่งและเชื่อว่าดี มักนำความอัปรีดิ์มา
ให้สังคมโดยองค์รวมเสมอ ประวัติศาสตร์ได้จารึกความเลวร้ายของความ
เชื่อที่ สุดโต่งไว้เสมอ

พุทธธรรมนอกจากสอนให้ระวังความสุดโต่ง โดยให้พยายามสร้าง
สัมมาทิฐิขึ้นเสมอ นอกจากนี้ พระพุทธองค์ยังบอกแนวทางการออกไป
จากโลก ด้วยการบัญญัติโลกุตระธรรมความนอกเหตุและเหนือผล

ความรู้ของพุทธธรรมนั้น ไม่ใช่แค่มีแต่เรื่องโลกอย่างเดียว เรื่องนอก
เหตุเหนือผลและการอยู่เหนือความเชื่อของโลก ก็มีบอกทางไว้ด้วย

4.8 บทสรุป

การตรัสรู้สังขารที่เรียกว่า อริยสัจสี่ หรือกระบวนการเกิดและ
ดับทุกข์ ที่เรียกว่าปฏิจจสมุปบาท ของพระพุทธเจ้า นับเป็นความจริงแท้ ที่
เหนือกว่าความเป็นสากล คือ จะจริงเหนือกาลเวลาเหนืออารยธรรมทั้งปวง

สติเป็นองค์ธรรมหนึ่งซึ่งถูกเน้นย้ำโดยพระพุทธองค์ สติเป็นสภาวะ-
ธรรมที่จำต้องปรารภณาในที่ทั้งปวงพระอรหันต์มีสติบริบูรณ์ที่สุด ถ้าสมมุติ
ว่าเป็น ร้อยเปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือพระอนาคามี พระสกทาคามี พระโสดาบัน
มีสติ 75 % 50% 25% ตามลำดับ

ถามว่าผู้มี IQ สูง เป็นอัจฉริยะของโลก เช่นสติฟ จอบส์ ควรมีสติ
กี่เปอร์เซ็นต์ ประมาณ 10-15 % ชาวาสทั่วไปไม่มีสติไม่เกิน 5-7% และถ้า

ช่วงใดไร้สติอย่างสิ้นเชิง หลงเข้าไปในความคิดว่าเป็นเรื่องจริง ท่านว่าคนนั้นต้องปลิดชีพตนเองทันที

ที่ข้าพเจ้าขยายความคำถาม คำตอบ ของพระเจ้ามีลินทร์และพระนาคนเสน ก็เพราะเชื่อว่า สติที่จำเป็นสำหรับอยู่ในโลกาภิวัตน์ อย่างมาก ไม่เกิน 10-15% ก็สุดจะเลิศแล้ว ซึ่งจริงๆ ก็ยังเป็นปุถุชนเต็มๆ แต่สติที่ได้รับการเน้นย้ำให้ฝึกโดยอาจารย์กรรมฐาน ส่วนมาก คือ สติปัญญาฐานสี่ ซึ่งเป็นองค์ธรรมกลุ่มแรกก่อนหน้าที่จะพัฒนาเป็นโพชฌงค์เจ็ด หรือมรรคมีองค์แปด ในโพธิปักขยธรรม 37 ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเปลี่ยนจิตจากจิตปุถุชนเป็นจิตอริยชน

จากคำถาม-คำตอบ ของพระเจ้ามีลินทร์-พระนาคนเสน ตอบข้อกลางแคลงใจของข้าพเจ้าว่า อันที่จริง การพัฒนาที่ก้าวไกลในยุคสื่อออนไลน์ ครองหัวใจคนทั้งโลก

สติก็ต้องจำเป็นต้องมีอยู่เองตามธรรมชาติ ละมือน้อยไม่เท่ากันเพราะสติเป็นองค์ธรรมหนึ่งในโสภณเจตสิก การที่บุคคลจะพัฒนาวัตรธรรมให้มีประโยชน์ได้ จะต้องเห็น ความจริงแท้ และผลก็คือความสุขใจ นั่นก็คือต้องใช้สตินั่นเอง ตัวข้าพเจ้าเอง เป็นคนตื่นเช้า กิจที่ทำตอนเช้ามีหลายอย่าง บางครั้งประหลาดใจว่า ทำไมจึงจำกำลังตม่น้ำ กำลังทำอะไรบางอย่าง ซึ่งความจำจะกลับมาพอดีเวลา รวากับปาฏิหาริย์แทบทุกเรื่อง

การที่เราสามารถนำประสบการณ์ นำความจำ นำเหตุปัจจัยมากมาย มาผสมรวมเข้าเพื่อทำกิจกรรมตอนเช้า ซึ่งมีหลากหลายกิจกรรม ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี ทุกวัน

ถ้าไม่มีสติที่ดี จะทำเช่นนี้ได้อย่างไร

ในข้อขยายความของข้าพเจ้า คิดว่าสิ่งที่ทำลายกุศลของคนยุคนี้ คือ การสนทนาที่ไม่ใช่กถาวัตถุ 10

พระพุทธเจ้าทรงวางหลักว่า ผู้ที่จะฝึกสติควรสนทนากันด้วยเรื่องอันใดบ้างสิบประการ

ผู้คนยุคนี้กลับสนทนากันด้วยเรื่องไร้สาระ พูดตัดต่อ พูดเล่นสนุก ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำลายกุศลได้อย่างดี

แต่ถ้าต้องการฝึกสติ ท่านต้องเลือกหัวข้อที่จะสนทนาด้วย ถ้าจะพูดเล่นก็ต้องเชื่อว่าเป็นการทำลายกุศลไม่จำเป็นโดย

นี่คือข้อแนะนำจากประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อแรก

(หนึ่ง) การใช้วาจาให้เป็นบุญ ให้เป็นมงคล ให้เป็นไปเพื่อเสริมองค์ธรรมในฝ่ายกุศล ล้วนเพิ่มกำลังสติอย่างดียิ่ง

(สอง) ความคิดเป็นเรื่องปกติ การฝึกให้เด็กหรือผู้ใหญ่ หัดคตินิยามของพุทธธรรมว่าอยู่ตรงไหนของชีวิตเป็นเรื่องควรทำ

การฝึกหัดคิดโครงสร้างของความรู้ ไม่ว่าจะเป็นพุทธศาสนาหรือวิทยาศาสตร์ จะเพิ่มกำลังสติได้อย่างดี เพราะจะมีปัญญาเป็นตัวกระตุ่นให้นำสัญญามาใช้ให้เป็นประโยชน์

(สาม) ความจำ (สัญญา) เป็นสิ่งจำเป็น ความจำที่มีประโยชน์ คือ จำนิยาม และจำโครงสร้างหลักของศาสตร์ให้ได้ แต่พุทธถือว่านั้นมีคุณประโยชน์แบบโลกๆ ความจำที่มีคุณอย่างเดี่ยว ใช้ได้กับทุกเพศ ทุกวัย ช่วยบรรเทาทุกข์ทุกสถานการณ์ คือ ความจำสืบประการ ที่เป็นมรรควิธีซึ่งกล่าวไว้ในพระไตรปิฎก

(สี่) การรู้ยิ่งและเห็นจริง ที่แท้คือฉาน และโพชฌงค์เจ็ด ถ้าหากคนใดก็ตาม ทำกิจอันใดก็ตาม จนจิตหลอมเป็นหนึ่งกับกิจนั้น นี่คืฉานหรือ การรู้ยิ่ง แต่ถ้าสามารถยกข้อมูลขึ้นมาพิจารณาด้วยสติ ตรงนี้จะไ้การเห็นจริง

เมื่อใดที่รู้ยิ่ง-เห็นจริง อยู่ในคนเดียวกัน ไม่ว่าจะทำงานเล็ก หรืองานใหญ่ ย่อมประสบความสำเร็จในกิจนั้นๆ ทั้งสิ้น

(ห้า) มีแต่ท่านพุทธทาสภิกขุที่พยายามใช้ “จิตว่าง” มาให้เป็นสติปัญญาสำหรับใช้งานทุกอย่างน่าเสียดายที่ผู้นำจิตวิญญูณท่านอื่น ๆ ไม่ร่วมด้วยช่วยโพรมท เพราะนี่คือหนทางลัดสั้นที่จะลดวิกฤติการณ้ทั้ง

หลายให้บันทึกลงอย่างรวดเร็วที่สุด ถ้าแต่ละคน ฝึกจิตว่างเสียบ้าง
วิกฤตการณ์จะเกิดได้อย่างไร

(หก) ทุกปัญหาในสังคมไทย ถูกมองและวิเคราะห์โดยปรัชญาตะวันตก
และใช้ปรัชญาตะวันตกแก้ปัญหาแทบทุกเรื่อง ตลอดเวลา

ถ้าหากลองใช้พุทธปรัชญา เชื่อว่าไม่รู้ก็ปัญหาที่ยากๆ สามารถ
ลดระดับของปัญหาลงง่ายตาย โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ

พุทธธรรมมีหลักแก้ปัญหาโดยต้องยอมรับความจริงภายในตนเสีย
ก่อน ถ้าคนไทยไม่มีทิวภูมิฐานะ ขนแต่วิธีการตะวันตกมาแก้ไข ป่านนี้สังคม
ไทยคงได้เป็นประเทศผู้นำสันติภาพของโลกแค่ใช้บุญกิริยาวัตถุไปสอน
เด็กและครูในโรงเรียนทุกคน แค่นี้ปัญหาแทบทุกอย่างจะเห็นแสงสว่าง
ว่าทุกอย่างแก้ได้หมด

ในพระไตรปิฎก พุทธสาวกจำนวนหนึ่ง แคได้ยินคำเพียงคำเดียว
แคได้เห็นปรากฏการณ์ธรรมชาติเพียงหนึ่งเดียว ก็สามารถบรรลุธรรม
เป็นพระอรหันต์

ถ้าครูสามารถใช้คำว่า “แม่” ให้ทะลุหัวใจเยาวชน แม่คือผู้ให้โดย
ไม่หวังตอบแทน แม่ไม่ได้เข้าถึงอรหันต์ แต่อาจได้คุณธรรมอันพึงประสงค์
การเข้าถึงสภาวะแม่ ย่อมซาบซึ้งไม่เพียงแต่แม่บังเกิดเกล้าแต่แม่พระธรณี
ก็รองรับกายใจของเราอยู่ทุกคน เราแต่ละคนควรฝึกลูกหลานให้กราบแม่
พระธรณี จะได้หยุดพฤติกรรมที่ทำร้ายทำลายแม่ผู้ให้ที่เหยียบ ที่ย่ำ
ที่นัง ที่นอน

ถ้าปราศจากแม่โพสพ มีหรือที่เราจะเติบโตมาบนโลกนี้ได้ ก็คนไทย
ทุกคนถูกใช้แม่พระโพสพสร้างเป็นโครงสร้างของชีวิต เมื่อชีวิตแต่ละชีวิต
สร้างมาจากแม่พระโพสพเหมือนกัน จะทะเลาะกันทำไม เพราะนั่นคือการ
วิวาทต่อาตัวเอง

ถ้าหากปราศจากแม่พระคงคา มีหรือที่เราจะอยู่ปกติได้แม้แต่เพียง
วันเดียว ก็ไม่ใช่พระคงคาคอกหรือ ที่ทำบรรยากาศให้ชุ่มชื้น ทำร่างกายของ

เราให้สดชื่น ทำต้นไม้ใบหญ้าให้รื่นเรียงสมเป็นรมณีสถานของพุทธทวีป
ถ้าปราศจากแม่พระอัคร์คี มีหรือที่เราจะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะ
จะหยิบ โยน โปรง ปราย โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แม่พระอัคร์คีก็อนุโลมให้
ชีวิตก่อกำเนิดอย่างง่ายดาย เพื่อให้ทุกชีวิตได้พึงพิงกันอย่างมีความสุข

แต่เรากลับไปสู่สภาวะแม่ให้ได้ เพราะยังมีสภาวะแม่อีกหลากหลาย
ที่ยังให้ความกรุณาเราอยู่

ถ้าแม่ช่วยเราถึงปานนี้ แล้วเรายังพยายามฆ่าแม่โดยต่างเติมมลพิษ
โดยทางตรงและทางอ้อม ด้วยแรงปรารถนาที่หลงใหลไปด้วยความโลภ
อย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้

สักวันหนึ่งเหลือแต่มาร ชาติแม่ที่ปกป้องคุ้มครอง แล้วเราจึงจะ
รู้สึกว่าเราทุกคนต่างใช้แม่เปลือง

ถึงตอนนั้นคงต้องรับโทษทัณฑ์ในขุมนรก ก่อนกลับขึ้นมาซาบซึ้ง
พระคุณของแม่คือธรรมชาติ ตรงตามที่เป็นจริง

ภาคผนวกที่ 1 สัตตวรรค

สติอาการปัญหาที่ 1 งามอาการแห่งสติ

ข้าแต่พระนาคเสน สติ เกิดขึ้นด้วยอาการเท่าใด?

ขอถวายพระพร สติ เกิดขึ้นด้วยอาการ 17 คือ เกิดขึ้นด้วยการรู้ยิ่ง 1 ด้วยทรัพย์ 1 ด้วยวิญญูณอันยิ่ง 1 ด้วยวิญญูณเกื้อกูล 1 ด้วยวิญญูณไม่เกื้อกูล 1 ด้วยสมภาคนิमितที่เหมือนกัน 1 ด้วยวิสมภาคนิमितที่แปลกกัน 1 ด้วยการรู้ยิ่งกถา 1 ด้วยการกำหนด 1 ด้วยการระลึก 1 ด้วยการนับ 1 ด้วยหัดคิด 1 ด้วยการนับตามลำดับ 1 ด้วยการจำ 1 ด้วยการอบรม 1 ด้วยการจดไว้ 1 ด้วยการเก็บไว้ 1 ด้วยการเคยได้พบเห็น 1

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าของข้าพเจ้า ข้าว่า สติเกิดขึ้นด้วยการรู้ยิ่งนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร สติเกิดขึ้นด้วยการรู้ยิ่งนั้น เหมือนกับสติของพระอานนท์ และนางขุชชุตตราอุบาสิกา กับบุคคลเหล่าอื่นที่ระลึกชาติหนหลังได้

ข้าว่า สติเกิดขึ้นด้วยทรัพย์นั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ คนขี้หลงขี้ลืม ย่อมมีอยู่ เวลาเห็นคนเหล่าอื่นเก็บทรัพย์ของเขาไว้ก็นึกถึงทรัพย์ของตนได้ จึงเรียกว่า สติเกิดขึ้นด้วยทรัพย์

ข้าว่า สติเกิดด้วยวิญญูณอันยิ่งนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร เหมือนอย่างพระราชชาผู้ได้รับอภิเษกใหม่ หรือผู้ได้สำเร็จโศดาปัตติผล ย่อมมีความรู้สึกดีใจอย่างยิ่ง ความดีใจนั้นทำให้เกิดสติ นึกถึงสิ่งต่างๆ ได้

ข้าว่า สติเกิดด้วยวิญญูณเกื้อกูลนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร บุคคลได้รับสุขในที่ใด ก็ระลึกได้ว่า ตนได้รับสุขในที่นั้น

ข้อว่า สติเกิดขึ้นด้วยวิญญาณอันไม่เกื้อกูลนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ บุคคลได้รับทุกข์ในที่ใด ก็ระลึกได้ว่า เราได้รับทุกข์ในที่นั้นๆ

ข้อว่า สติเกิดด้วยสภาคณินิมิตที่เหมือนกันนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ บุคคลได้เห็นผู้เหมือนกันกับมารดาบิดา พี่ชาย พี่หญิง หรืออุฐ โค ลา ของตนแล้ว ก็ระลึกถึงมารดาบิดา พี่ชาย พี่หญิง อุฐ โค ลา ของตนได้ฯ

ข้อว่า สติเกิดด้วยวิสภาคณินิมิตที่แปลกกันนั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือเมื่อได้รู้เห็น สี กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ของผู้ที่แปลกกัน หรือสิ่งที่แปลกกัน ก็ระลึกได้ถึงสิ่งนั้นๆ บุคคลนั้นๆ เช่น เห็นคนขาว ก็นึกได้ถึงคนดำเป็นตัวอย่างฯ

ข้อว่า สติเกิดขึ้นด้วยการรู้ยิ่งซึ่งภกานั้น คืออย่างไร?

ขอถวายพระพร คือ ผู้ซึ่งหลงขี้ลืม เวลามีผู้อื่นตักเตือนก็นึกได้ฯ

ข้อว่า สติเกิดด้วยลักษณะนั้น คืออย่างไร?

คือ เกิดขึ้นด้วยได้รู้เห็นลักษณะแห่งคนหรือสัตว์นั้นๆ เช่น ได้เห็นโคของผู้อื่นที่มีลักษณะเหมือนโคของตัวเอง ก็นึกถึงโคของตัวเอง

ข้อว่า สติเกิดด้วยการระลึกนั้น คืออย่างไร?

คือ คนซึ่งหลงขี้ลืมมีผู้เตือนให้ระลึกแล้วๆ เล่าๆ ก็ระลึกได้ฯ

สติเกิดด้วยหัดคิดนั้น คือ อย่างไร?

คือ ผู้ได้เรียนหนังสือแล้ว ย่อมรู้ว่า อักษรตัวนี้ ควรไว้ในระหว่าง อักษรตัวนี้ ส่วนอักษรตัวนี้ ควรไว้ติดกันกับอักษรตัวนี้ฯ

ข้อว่า สติเกิดด้วยการนับนั้น คืออย่างไร?

คือ ผู้จำตักก็นึกถึงสิ่งต่างๆ ได้ฯ

ข้อว่า สติเกิดด้วยการอบรมนั้น คือ อย่างไร ?

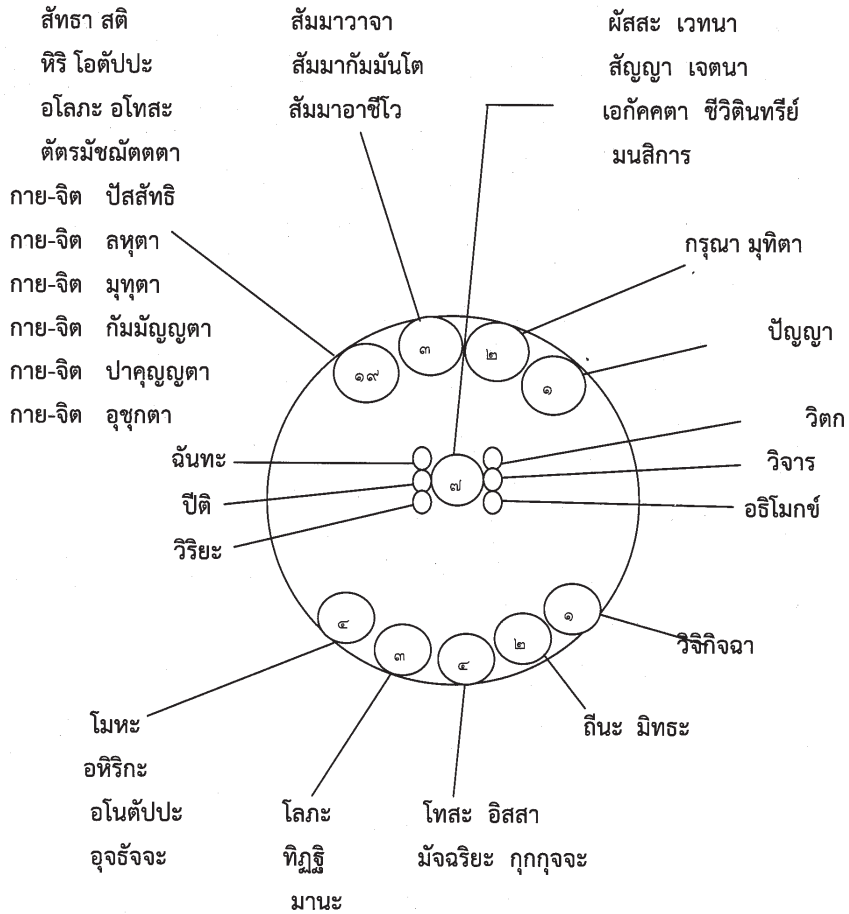

คือ ผู้ได้อบรมบุพเพนิวาสญาณ ย่อมระลึกชาติหนหลังได้ฯ
 ข้อว่า สติเกิดด้วยการจดไว้ นั่น คือ อย่างไร?
 คือ เมื่อได้อ่านดูสิ่งที่ตนจดไว้ ก็นึกได้ฯ
 ข้อว่า เกิดด้วยการเก็บไว้ นั่น คืออย่างไร?
 คือ ได้เห็นของที่ตนเก็บไว้แล้วจึงนึกได้ฯ
 ข้อว่า ด้วยการเคยพบเห็นนั้น คืออย่างไร?
 คือ ระลึกได้ด้วยได้เคยพบเห็นมาก่อน อย่างนี้แหละมหาบพิตร
 ข้อว่า สติเกิดด้วยอาการ 17 อย่างฯ
 ถูกต้องดีแล้ว พระนาถเสน

ภาคผนวกที่ 2

แผนผังแบบจำลองลักษณะของจิต (ศ.ดร.ระวี ภาวิไล)

မာတိ

၅

บทที่ 5

ธรรมาภิบาลในระบบการศึกษาของไทย

5.1 หลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล หมายถึง การใช้พุทธธรรมเข้าไปปรับแก้ปัญหาคณ ที่นี้คือการปฏิรูประบบการศึกษาของไทย ที่ได้ลอกมาจากตะวันตกทั้งต้น

ในฐานะเคยเป็นอาจารย์สอนวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอยู่ 28 ปี ปัจจุบันพลิกผันมาสอนพุทธปรัชญาและกรรมฐานทั้งในและนอกระบบมหาวิทยาลัยอยู่ประมาณสิบปีเศษ ดิฉันใคร่ขอร่วมวิเคราะห้ การปฏิรูประบบการศึกษาของไทย โดยมีการทำวิจัยพบว่าประสิทธิภาพการศึกษาของไทยอยู่ลำดับ 47 จาก 58 ประเทศ เด็กไทยอ่านหนังสือตัวเฉลี่ยปีละ 2-5 เล่ม รวมทั้ง IQ เฉลี่ยต่ำกว่า 100

นพ. เทพ หิมะทองคำ ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์แพทย์ได้เขียนไว้ว่าระบบการศึกษาของไทยควรเน้นย้ำ “Liberal Art Education” (การศึกษาทั่วไป) เพราะท่านเห็นจุดอ่อนของการผลิตบัณฑิตไทยหลายอย่าง

ดิฉันได้แถลงสาระสำคัญที่ท่านเน้น แต่ทว่ากลับสอดแทรกพุทธธรรมลงไปในการสำคัญที่ท่านกล่าวขวัญถึง ด้วยเหตุนี้ การเขียนจึงดูเป็นข้อคิดที่แยกส่วน เพื่อให้การอ่านเป็นไปอย่างราบรื่น จึงใส่หัวข้อของการเขียน ดังนั้นทุกหัวข้อ แยกขาดจากกันและจับได้ในแต่ละหัวข้อ

สรุปก็คือ แต่ละหัวข้อมีคุณค่าของหัวใจของพุทธธรรมอยู่ในทุกข้อ
หวังว่าท่านผู้อ่านอาจจะสะดุด ประทับใจ หรือทึ่งใจเห็นด้วยกับบางหัวข้อ
ที่ทำดังนี้ เพราะข้าพเจ้าขอแสดงความเห็นว่า ระบบการศึกษาของไทย
จะถูกปฏิรูปให้ได้ผลดี ผู้บริหารการศึกษาต้องเห็นคุณค่าของพุทธธรรม
ตามสมควร

ทำอย่างไรหนอ ผู้บริหารระบบการศึกษาของไทย จึงจะเห็นคุณค่า
ของพุทธธรรม ซึ่งเป็นแก่นแกนของพุทธศาสนา หน้าซำยังเป็นศาสนาที่
คนไทยอ้างว่านับถืออีกด้วย

ข้อวิเคราะห์ทุกอย่าง แม้เป็นสมมุติของภาษา แต่ทว่ามันคือ
ปรมาัตถธรรม มันคือความจริงที่ไม่ขึ้นกับความเชื่อ ความไม่เชื่อ ความโง่
ความฉลาดของคน

5.2 ระบบการศึกษาของไทยขาดการอบรมให้บัณฑิต ไทยมีจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ หมายถึง สภาวะที่จิตจะคิดทำอะไรจะรู้สึกห่วงใยส่วน
รวม ถ้าระบบการศึกษาของไทยสร้างให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะแล้ว
ปรากฏการณ์ต่อไปนี้ พบเห็นได้ทั่วไป จะไม่เกิดบ่อยๆ

- แต่งตัวเสียดี (ดูล้ำแฟชั่น) แต่กลับเดินบนถนนที่เต็มไปด้วยขยะ
มีเศษถุงพลาสติกกกระจัดกระจายทั่วไป
- ขับรถเสียดี (ดูว่าใหม่เอี่ยม) แต่กลับโยนวัสดุที่ไม่ต้องการบนผิวถนน
- แต่งบ้านเสียดี (ดูหรูหรา มีระดับขนาดจักรพรรดิหลุยส์) แต่ถนน
ก่อนเข้าประตูบ้านรกไปด้วยป่าหญ้าคา

- เสนอโครงการเสียดี (เขียนถูกหลักวิชา) แต่ล้นเป็นโครงการ
มายาภาพ ไม่ต่างจากขายบ้านหรือคอนโดด้วยกระดาษ หรือคิดจะกระตุ้น
เศรษฐกิจก็ใช้เงินปันเงิน

- ทำโฆษณาเสียดี (เช่นโฆษณาปตท. เซฟรอน เครื่องดีมีนานา ชนิด)
แต่แก่นในมีแต่เป้าหมายลวงตา ลวงใจ ให้คนเสพแค่ภาพโดยไม่เกี่ยวข้อง
กับข้อมูลจริง

สรุป ผลผลิตบัณฑิตเก่ง ก็เพื่อล้วงกระเป๋าผู้อื่นอย่างถูกกติกา เพื่อให้
ผู้อื่นได้เสพลิงกล่อมจนเลิกไม่ได้ไม่ต่างจากยาเสพติด เพื่อให้ได้ทาสที่ถูก
ต้องตามกฎหมาย ยอมขายตนเองเพื่อแลกกับบัตรเครดิต เพื่อให้ได้มนุษย์
ดิรัจฉาน กิน ดื่ม ใช้บริโภคโดยไม่รู้คุณค่า ไม่รู้กระทั่งที่มาที่ไป ฯลฯ

ถ้าบัณฑิตมีจิตสาธารณะอยู่บ้าง จะไม่สร้างกรรมเวรผ่านโฆษณา
และประชาสัมพันธ์ดังที่กระทำกันจนเปลี่ยนจากผิดเป็นถูก

บัณฑิตจิตสาธารณะ จะต้องรู้จักคุณค่าของการให้ชนิดที่ไม่ต้องการ
ได้กำไร หรือให้เพราะเอาหน้า หรือไม่ค้ากำไรเกินควรจากการให้

บัณฑิตจิตสาธารณะ มีหรือที่จะนำตัวเองไปเป็นฟรีเซนต์อร์โฆษณา
วัสดุ อุปกรณ์ที่ตนไม่ใช้ ไม่เห็นจะดี บัณฑิตจิตสาธารณะมีหรือที่จะสร้าง
ภาพปลอมให้บริษัทต่างชาติซูดทำลายล้างผลาญทรัพยากรธรรมชาติ
ทุกชนิดอย่างเมามัน บัณฑิตจิตสาธารณะมีหรือที่จะหลอกล่อให้คนในชาติ
พูด คุย แชนท อย่างไรสาระฯ ฯลฯ และ ฯลฯ (บรรยายไม่หมด)

5.3 การเรียนการสอนของสังคมไทย เน้นเนื้อหาหรือสาระความรู้

อันที่จริงเรียน สอน บังคับให้สาระความรู้นั้นคืออยู่แล้ว แต่จะดียิ่ง
กว่าถ้ารู้ว่าสาระนั้นๆ อยู่ในหัวข้อวิชาอะไร วิชานั้นๆ มีนิยามของ
ปรากฏการณ์อย่างไร

ผู้เรียนควรต้องได้รับการเน้นย้ำให้เข้าใจว่า “นิยามของทุกวิชา” เป็นเพียงข้อตกลงของมนุษย์ ไม่ต่างจากภาษาพูด ภาษาเขียนของคน

ในปัจจุบัน นิยามที่นักวิทยาศาสตร์ได้ตกลงใช้ร่วมกันทั่วโลก จึงเรียกว่า “นิยามสากล” เช่น หน่วยชั่งตวงวัด หน่วยเวลา หน่วยนับเป็นหน่วยเมตริก เหล่านี้คือนิยามสากล

มาตรฐานสากลก็เป็นกติกาที่ผู้ทรงคุณวุฒิบัญญัติออกมา ไม่ต่างจากกฎหมายชนิดต่างๆ ที่เราเขียนตามกติกาตะวันตก สมัยโบราณมิได้ใช้เช่นนี้

เมื่อบัญญัติทั้งนิยาม มาตรฐาน ระบบ วิธีการ ทฤษฎี หลักการ แนวความคิด เหตุผลแล้ว ยังใช้ข้อตกลงร่วมกันว่า วิธีทดสอบทดลองความจริงที่สมมุติไว้ ต้องทำเช่นนี้... เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามสมมุติ

เนื่องจากโครงสร้างการสังเคราะห์ความรู้วิทยาศาสตร์ใช้กันทั่วไป จนทำให้ผู้เรียนคิดว่า ความรู้วิทยาศาสตร์คือสัจธรรม ซึ่งเป็นสัจธรรมที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงทุกเรื่อง

เมื่อมนุษย์ตกลงกันในระหว่างผู้มีอำนาจ คนที่ปฏิบัติตามเลยพลาดโอกาสที่จะรู้ว่า ทั้งหมดทั้งสิ้นเป็นเรื่องสมมุติ ถ้าเมื่อไรไม่ยอมรับข้อตกลงร่วมกัน ความรู้วิทยาศาสตร์ที่มีมากมายก็จะไร้ค่าทันที

พระพุทธเจ้าทรงให้หลักกาลามสูตรสิบ เพื่อเอาไว้เผื่อใจในยามที่เผชิญกับความรู้อันมากมายมหาศาล ดังต่อไปนี้

1. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยการฟัง (เรียน) ตามกันมา (อนุสสวะ)
2. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยถือสืบต่อกันมา (ปรัมปรာ)
3. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยการเล่าลือ (อิตทิกรา)
4. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยการอ้างตำรา (ปิฎกสัมปทา)
5. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยตรรก (ตักกะ)

6. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยอนุমান (นยะ)
7. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยคิดตรงตามแนวเหตุผล (อาการปริวิตักกะ)
8. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยเข้าได้กับทฤษฎีของตน (ทิวฐินิชฌานักขันติ)
9. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยเพราะรูปลักษณะน่าเชื่อ (ภัพพรูปตา)
10. จงอย่าปลงใจเชื่อโดยเพราะนับถือว่า ท่านสมณะผู้นี้คือครูของเรา (สมโณครุติ)

เพราะความไม่รู้ทั้งหมดเป็นธรรมสัจจะ (จริงตามสมมุติ) แต่ไม่ใช่
สังขาร การรับความรู้จึงระวังการสุดโต่งด้วย เพราะนั้นจะก่อทุกข์โทษ
 ให้กับผู้เชื่อโดยส่วนเดียว

การที่จะรู้รอบ รอบรู้ สมมุติสัจจะไม่เป็นข้อเสียหาย ที่เสียหายก็คือ
 การที่ไม่รู้ว่า ทั้งหมดทั้งสิ้นไม่ใช่ สังขาร ไม่ใช่ความจริงแท้แน่นอน

ลองสร้างจินตนาการว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นแค่ข้อตกลง
 ที่คนไทยคณะหนึ่งร่างขึ้นมา เพราะเห็นว่าดี นำใช้เป็นกฎหมายสูงสุด”

แต่ถ้ามันไม่ดี ก็น่าจะแก้ไขได้ ไม่ใช่ต้องฆ่าล้างความเชื่อกันก่อน

การชุมนุมที่ยึดเยื่อเป็นเรื่องของการยึดถือตัวอักษรว่า ความถูกต้อง
 ชอบธรรม (ธรรมาภิบาล) คือต้องไปเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 หรือว่าปฏิรูปก่อน เพราะมีปัญหาการเลือกตั้งมากมาย

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์เป็นเรื่องดี เพราะเป็นเหตุแห่งการคิด
 สร้างสรรค์ แต่ถ้าขัดแย้งเพื่อนำไปสู่การฆ่า การแย่งชิงอำนาจ ถือว่า
 เป็นการเห็นแก่ตัวของคนสองกลุ่ม

เมื่อไม่มีใครยอมใคร ข้อมูลปรากฏชัด คือ ผู้บริหารระดับรัฐบาลและ
 ระดับผู้แทนราษฎร (สส.) ขาดจิตสาธารณะ ต่างฝ่ายต่างไม่มีใครยอมเพื่อ
 ให้ชาติไทยเกิดสันติภาพ

การฆ่ากันระหว่างการชุมนุมยึดเยื่อเป็นการประกาศความไร้จิต
 สาธารณะของนายกรัฐมนตรีนรี และคณะรัฐมนตรีอย่างชัดเจน

แน่นอนผู้ร่วมคณะอาจยังไม่ให้นายกรัฐมนตรีลาออกก็ได้
จะเนื่องด้วยอะไรก็แล้วแต่ สิ่งที่ชัดเจนที่สุด คือ ผู้บริหารของไทย ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายกบปส ต่างสนธิกำลังเพื่อกดดันอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่ไม่มีจิตสาธารณะที่จะมองเห็นว่า ความเสียหายอย่างยับเยินก็คือ ประเทศไทย หรือคนไทยทั้งมวล

เป็นข้อยืนยันว่า การศึกษาจากระบบสากลอย่างเดียว ไม่เคยสร้างผู้นำในด้านต่าง ๆ ให้มีจิตสาธารณะและรู้จักเสียสละเพื่อธำรงธรรม

5.4 เป้าหมายของการเรียนการสอนที่ไทยลอกมาจาก โลกาภิวัตน์

หลักการสอนของโลกาภิวัตน์ที่ระบบการศึกษาของไทยลอกมาทั้ง
ต้นเป้าหมายของการเรียนการสอนมีดังต่อไปนี้

- มุ่งเน้นการตีมูลค่า ในการนำธรรมชาติมาใช้ทำประโยชน์ในทุกมิติ
- มุ่งเน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการใช้ประโยชน์ในทุกมิติ
- มุ่งเน้นไปที่ความเจริญทางวัตถุ และการแสวงหาความสุขจากการเสพกามวัตถุ (ใช้วัตถุเป็นเครื่องมือหาความสุข)
- มุ่งเน้นให้มีเสรีภาพการตามใจตนเอง เกิดสภาวะหลงกิเลสตนเอง
- มุ่งเน้นให้เกิดการมีอำนาจเหนือผู้อื่น (แข่งกันเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ)

รวมหาวิธีพัฒนาที่จะเหนือกว่าธรรมชาติด้วย (ขุดก๊าซ ทำเหมืองทำศูนย์อุตสาหกรรม) ทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะ ตั้งสมมุติฐานว่า “เข้าใจรูปหนึ่งดีแล้ว ย่อมเข้าใจธรรมชาติทั้งหมดดีด้วย” และเกิดขึ้นได้เพราะความยึดมั่นถือมั่นของชาวตะวันตกในการแสวงหาการสร้างทฤษฎีเดียว หลักการเดียว เหตุผลเดียว แต่สามารถครอบคลุมการอธิบายปรากฏการณ์ในธรรมชาติได้ทั้งหมด หรือได้มากที่สุด

5.5 การมุ่งเห็นความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้ยังสร้างทฤษฎีแห่งความคิดใหม่ๆ มาเรื่อยๆ โดยเข้าใจว่าความคิดใหม่ๆ ที่นำเสนอคือความฉลาด และความก้าวหน้า ได้แก่

1. ความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking)
2. ความคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative thinking)
3. ความคิดเชิงประยุกต์ (Applicative thinking)
4. ความคิดเชิงบูรณาการ (Integrative thinking)
5. ความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking)
6. ความคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual thinking)
7. การคิดแบบสร้างสรรค์ (Creative thinking)
8. การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis thinking)
9. การคิดเชิงอนาคต (Futuristic thinking)
10. การคิดกลยุทธ์ (Strategic thinking)

คนรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีความคิดใหม่ ๆ ของตะวันตก จนเกิดพฤติกรรมแห่งยุคไอที ดังนี้

1. การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking)

เมื่อความคิดของบุคคลเข้าถึง จุดวิกฤติ และฝ่าเหล่าออกไปจึงสร้างสรรค์สัญลักษณ์เป็นภาษา ท่าทาง ที่ค่อยๆ ล้าออกไปจากท่าเดิม ตัวอย่างเช่น การพัฒนาสัญลักษณ์ซึ่งแสดงว่า “รักนะ” “โดนใจนะ” “ตกลงนะ” จะใช้สัญลักษณ์การใช้นิ้วมือทำท่าคล้ายเป็นท่ามูทราแห่งยุคไอที

นอกจากนี้ เต้นโดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ จากจังหวะร็อคของเอลวิส เพรสลีย์ มาถึงท่าเต้นลูบเป้าของ ไมเคิล แจ็คสัน ท่าควมม้าของซิลปิน

เกาหลี ทำเนียบนอกของนักเต้นสาวไบเตยของค่ายเพลงอาร์สยาม และเพลง
ที่ไม่มีใครไม่ฟัง “บริการรับฝากหัวใจ” ของหญิงลี

ศิลปกรรมแทบทุกชนิดยกเว้นศิลปกรรมไทยโบราณอยู่ในลักษณะ
ของการคิดเชิงวิพากษ์ และแม้แต่การ์ตูน แอนิเมชัน การส่ง Line คู่
กันเป็นกลุ่ม โพสต์รูปกิจกรรมใน Intragram เหล่านี้ล้วนเป็นความคิดเชิง
วิพากษ์ คือคิดทำให้ แหวก แปลก โดนใจทั้งสิ้น

2. การคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative thinking)

โลกสากลถือว่า การแข่งขันเพื่อรู้ แพ้-ชนะ และเสมอในเกม กีฬา
กฎ กติกา ต่างๆ เป็นดัชนีชี้ความเจริญของสังคม

ซึ่งต่างจากความเชื่อของพุทธ ที่เห็นว่า นี่คือนิเสธละเอียด (สังโยชน์
เบื้องสูง ในรูปของมานะ)

ในเมื่อเชื่อว่า การแข่งขันเพื่อเปรียบเทียบตามกติกาเป็นความเจริญโลก
สมัยใหม่ จึงสรรสร้าง กฎ กติกา เกม กีฬา ต่างๆ มากมายชนิดนับไม่ถ้วน

ในทางวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ มีการแข่งขันแยกหรือสังเคราะห์สาร
บริสุทธิ์

ในทางเทคโนโลยี มีการแข่งขันสร้างเทคโนโลยีที่แปลกของเครื่องมือ
เครื่องใช้วัสดุ อุปกรณ์ อาหาร ยา เครื่องสำอาง บ้าน เสื้อผ้า ฯลฯ

ในทางสังคม มีการแข่งขันสร้างระบบ การปกครอง การบริหาร การ
จัดการ เรื่องต่างๆ นับไม่ถ้วน

ในทางมานุษยวิทยา มีการแข่งขันสร้างค่านิยมแปลกใหม่ เช่น
แต่งงานแหวกแปลกใหม่ บอกรักแหวกแปลกใหม่ ภาษาท่าทาง ภาษาพูด
ภาษามือ โบราณคดี ศิลปกรรม ฯลฯ นับไม่ถ้วน

3. การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative thinking)

ส่วนมากประยุกต์บนความเชื่อเศรษฐกิจทุนนิยมกระแสหลัก โดยพยายามเพิ่มมูลค่า (Value) ของ วัตถุสิ่งหนึ่ง แล้วแต่จะสรรหาวิธีการ หรือไม่ก็สร้างความเชื่อใหม่ๆ ให้ดูของเดิมด้วยภาพลักษณ์ใหม่

ท่านพุทธทาสภิกขุ ใช้สำนวนว่า “เป็นวิธีล้วงกระเป่าอย่างถูก กติกา” สรรพสิ่งที่จำเป็นในปกติชีวิต เช่นอาหาร ยา เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยถูก ประยุกต์เพื่อเพิ่มมูลค่า โดยเฉพาะพัฒนาให้เกิดความพอใจในภาพลักษณ์ ภายนอก เพราะดูมีระดับ น่ารัก น่าชอบใจ

การประยุกต์จึงมีหลักการว่า

ประยุกต์ให้ถูกใจคนไปกับแพ้นั้นด้วยภาพลักษณ์ภายนอก

ประยุกต์กลวิธีให้เงินทำงานแทนมือ เช่นตลาดหุ้นชนิดต่างๆ

ประยุกต์เพื่อให้เกิดความหวังว่าจะมีโชค ดีมเพื่อส่งฝาซิงโชค ซ้อเพิ่มเติมของแถม จองก่อนเพื่อขายมือสอง (ใช้เงินปั่นเงิน)

ถ้าหากมองในหลักการของพุทธธรรม ยุคนี้เป็นยุคที่เหมาะสมที่สุด ในการเข้าถึง “กาลามสูตรสิบ” ปรีศนาธรรมของเถรวาท

4. การคิดเชิงบูรณาการ (Integrative thinking)

เป็นการนำพลังสติปัญญาสมาธิมาทำสิ่งไร้แก่นสาร หรือเป็นวินาศ- การของยุค เช่น เอกางเกงยีนส์เนื้อดี มาเจาะขาดเป็นเส้นสมัยก่อน และ ย้อมให้เป็นลายเก๋า แพ้นั้นล้ำยุค ล้วนบ่งบอกถึงความบ้า ความพินาศแห่ง ยุค ที่เอาของดี ทำยากมาเจาะ มาทำลายเป็นลวดลายที่ไร้แก่นสาร บัจจยี่สี่ (อาหาร ยา บ้าน เครื่องนุ่งห่ม) เป็นความคิดบูรณาการที่แสดงถึง วิปัสสนาของความคิดได้ยอดเยี่ยมที่สุด

นอกจากนี้ นำกระบวนการบูรณาการ แผลงๆ ในเกม “ตัวนิตพิชิต ล้าน” เพราะการออกแบบเกมต่างๆ ไม่ได้ทำให้เด็กฉลาดขึ้นเลย นอกจาก แข่งพิเรน ความพิเรนที่สุดล้ำโลกจะได้ลงกินเนสบู๊ค

คนไทยแต่เดิมจะเก่งในการบูรณาการ ทำขนม ทำกับข้าวต่างๆ แต่
ทว่าไม่เคยสุดโต่ง หลุดโลก เช่นยุคนี้

5. การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking)

เมื่อเชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่ เข้าใจรูปดีแล้วจะเข้าแจ้งโลกและชีวิตดีด้วย
เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว จึงจำเป็นต้องแยกรูปให้บริสุทธิ์

ปรัชญาวิทยาศาสตร์จึงทุ่มเทสร้างระบบและกระบวนการทำสารให้
บริสุทธิ์ พร้อมทั้งวิธีทดสอบว่า บัดนี้แยกสารบริสุทธิ์ได้แล้ว วิธีที่จะตรวจ
สอบสารบริสุทธิ์ ใช้สมบัติกายภาพ (มาตรฐานต่างๆ ที่สมมุติขึ้น) และ
สมบัติชีวภาพ (มาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับปฏิกิริยาเคมี ปฏิกิริยาทาง
ไฟฟ้า)

ข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ เพื่อเปิดเผยสมบัติของรูป
ที่สนใจ จึงมีมากเป็นอาฉินโดย (นับไม่ถ้วน)

การคิดวิเคราะห์ได้ถลาลึกลงไปเรื่อยๆ จนเกิดความเชื่อที่เป็นเครือ
ข่ายโยงใยซับซ้อนหาทางออกไม่ได้ แต่กลับสรรเสริญว่าเป็นความก้าวหน้า
ของยุค

ใครที่หลงเข้าไปติดกับดักความคิดวิเคราะห์ของโลกาภิวัตน์ จะถูก
ขังเดี่ยว ขังโดดอยู่ในข้อมูลอาฉินโดย แทบจะออกมาสู่ความจริงแท้ไม่ได้

การคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ทุกรูปแบบเทียบเท่ากับใบไม้ในป่า
สร้างกระแสความยุ่งยากหวาดกลัวให้กับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันชนิด
นับไม่ถ้วน

ปัญหาโลกาภิวัตน์เกิดจากการหลงการคิดวิเคราะห์ แล้วคิดว่าเป็น
ความเก่ง ความฉลาด ในขณะที่ พุทธธรรมเห็นว่า นี่คือนิจจาทิฏฐิแห่งยุค
เพราะเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้เกิดความเครียด ความกลัว ความเหงา ความ
เบื่อ ความแข็ง ความเป็นอกุศลวิตกที่หาประมาณมิได้

เป็นยุคที่คุกของชีวิต คือการขังคนไว้กับการคิดวิเคราะห์ชนิดต่างๆ

6. การคิดวิเคราะห์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual thinking)

จากหลักการที่เชื่อว่า สารบริสุทธิ์ จากการแยกจากธรรมชาติดีกว่า สารที่ปนเปกันตามธรรมชาติ

มโนทัศน์ดังกล่าว เปลี่ยนวิถีดั้งเดิมมาเป็นวิถีสมัยใหม่ ทุกเรื่อง ทุกมิติ เช่นเปลี่ยนการรักษาแบบ โบราณมาเป็นการรักษาสมัยใหม่ เปลี่ยนเกษตรดั้งเดิมมาเป็นเกษตรสมัยใหม่ เปลี่ยนวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ วัสดุผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมแทบทั้งนั้น แม้กระทั่งปากกาที่ใช้ฟิลิเมอร์ ฟิลิเมอร์แทรกอยู่ในเครื่องมือ เครื่องใช้ทุกชนิด และลามไปจนสามารถแทรกเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย ในเมื่อผู้คนสรรเสริญการทำศัลยกรรม ไขหน้าและส่วนอื่นๆ ว่าถูกต้อง

ถึงแม้จะมีการรณรงค์ให้ใช้การปลูกพืชแบบดั้งเดิม ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ แต่ทว่ายังมีผลลัพธ์ไม่มาก รวมทั้ง การรักษาในโรงพยาบาล การใช้วัสดุ อุปกรณ์ทุกชนิด เป็นวัสดุผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม

ผลกระทบจากการศรัทธาในสารบริสุทธิ์

- อาหารและยาที่โฆษณาในสื่อทุกชนิด เป็นสารบริสุทธิ์ ซึ่งจริง ๆ แล้วมีคุณและโทษเท่ากัน นอกจากนี้ฤทธิ์ของการรักษายังขึ้นกับอภุศลกรรมหรืออภุศลกรรมของผู้บริโภคในขณะนั้นๆ อีกด้วย

- หีบห่อทุกชนิดใช้พลาสติก และไม่กลัวพลาสติกที่กำลังทำลายนิเวศวิทยาอย่างยิ่งที่สุด

- เมื่อเชื่อว่าสารบริสุทธิ์ดีกว่า จึงเชื่อสื่อการสอนที่ผลิตดีกว่าครูผู้สอน กล่าวอีกนัยหนึ่ง เชื่อในสิ่งไร้ชีวิตว่า จะทำหน้าที่ดีกว่ามนุษย์

ดังนั้นจึงให้เด็กอนุบาลเรียนจากแท็บเล็ตมากกว่าจะปรับครูผู้ปกครองให้เป็นสื่อตัวอย่างกับเด็กอนุญาติให้มีการเรียนจากสื่อไร้ชีวิตอย่างเสรี โดยมีได้คิดถึงโทษมหันต์ที่รออยู่

การอ้างว่าทั่วโลกเขาทำกันก็เป็นสิ่งที่ฟังไม่ขึ้น เพราะพุทธมีหลักการคิดแยกคายว่าด้วย คุณโทษและทางออก

ทำอย่างไรจึงจะอยู่กับสื่อไร้ชีวิตอย่างมีชีวิต ไม่มีรัฐบาล หรือผู้บริหารให้ความใส่ใจ

7. การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis thinking)

จริงๆ แล้ว สังคมไทยไม่เคยยกย่องคนที่คิดฝ่าเหล่า และแก้ไขคำสอนของพระพุทธเจ้า

การคิดสังเคราะห์ที่ตะวันตกยกย่องว่าเหนือกว่าความคิดวิเคราะห์นั้น สังคมไทยไม่เคยมีโมทัศน์ดังกล่าว

ทั้งนี้ เพราะเชื่อว่า พระพุทธเจ้าได้สังเคราะห์ความรู้ที่สมบูรณ์แบบไว้หมดแล้ว แต่บัดนี้สังคมไทย เชื่อว่า รูปเป็นใหญ่ เข้าใจรูปดีแล้ว จึงเข้าใจโลกและชีวิตดีขึ้น จึงทำให้เกิดสมมุติฐานสังเคราะห์ สารใหม่ๆ แปลกไปจากที่พบในธรรมชาติ

สารที่สังเคราะห์มากที่สุดคือ โพลีเมอร์ที่ใช้กับทุกสิ่ง เมื่อไม่ใช่แล้วโยนทิ้งโพลีเมอร์จึงเป็นปัญหาหนอกของโลกรเป็นอันดับหนึ่ง

สารสังเคราะห์จำนวนมาก เป็นมลพิษสามารถทำลายชีวิต คน พืช สัตว์ จุลินทรีย์ได้ง่ายมาก

8. ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative thinking)

ข้อมูลการวิจัยมักจะระบุว่า เด็กไทยคิดสร้างสรรค์ไม่เก่ง นี่นับเป็นเรื่องแปลก เพราะคนไทยเป็นชาติที่เหมาะสมมากในการใช้ความคิดสร้างสรรค์

สังคมไทยรับศิลปกรรมจากอินเดียมา เพื่อสร้างสรรค์ให้ละเอียดวิจิตร อลังการมากขึ้น เช่น การไหว้ เป็นต้น

ศิลปกรรมของไทยไม่เคยแพ้ใคร

ได้แก่การสร้างวัด การหล่อพระพุทธรูป การทำจักษุ การทอ และ ออกแบบลายผ้า

ที่สำคัญที่สุด คือ ภาษาไทยที่รับมาจากขอม ก็สร้างสรรค์ ภาษาไทยเป็นภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจอารมณ์ และเป็นภาษาที่ทำให้คนใช้ สามารถอยู่กับความจริงแท้ได้มากกว่าความจริงเทียม

แต่เพราะคนไทยทั้งภาษาไทย ทั้งความเชื่ออย่างไทย ความคิดสร้างสรรค์แบบตะวันตก จึงเสมือนขาดฐานใจรองรับทุกอย่าง ปลูกแอบ เปลในเขตร้อนยากมาก ทุกอย่างในชีวิตของคนไทย จากสร้างสรรค์ผิดทุก เรื่องกลับตาลปัตร

9. การคิดเชิงอนาคต (Futuristic thinking)

เพราะลोकปรัชญาตะวันตกมาใช้กับการศึกษาทั้งดุ้น ฝรั่งเศสชาติ ที่กังวลอนาคต และเชื่อว่าตนจะควบคุมอนาคตได้

พุทธเชื่อว่าทุกสิ่งต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยของธรรมชาติ กฎมนุษย์ ที่ตั้งขึ้นต้องใช้ข้อตกลงให้ยินยอมใช้ร่วมกัน หรือไม่ก็ต้องบังคับให้ใช้

พุทธเชื่อในหลักอนัตตา คือว่าเป็นการตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า

พุทธเชื่อในการทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

ถ้าปัจจุบันดีที่สุดแล้ว อนาคตจะดูแลตัวมันเอง แต่เมื่อปรับแผนใช้ ปรัชญาตะวันตก เราจึงมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เขียน คราวหนึ่งใช้ไปห้าปี ได้มีการวางแผนสร้างเขื่อนกันน้ำ วางแผนสร้างเขต อุตสาหกรรม วางแผนการทำเกษตรกรรม วางแผนสาธารณสุข วางแผน การศึกษาระดับต่างๆ เป็นต้น

และหลงคิดว่าแผนที่วางไว้ดี เปลี่ยนยาก แสดงว่า ไม่เชื่อในหลัก อนัตตาแต่อย่างใด

10. การคิดกลยุทธ์ (Strategic thinking)

กลยุทธ์ใช้ก่อนผ่อนทีหลัง ลดแลกแจกแถม ลอบบี้ ท่องเที่ยว ชื้อสต็อกไว้ ชื้อหนึ่งแถมหนึ่ง มีบ้านหลายหลัง มีเสื้อผ้าหลายชุดใช้ในแต่ละวัน มีรถหลายคัน

กลยุทธ์ลู่หน้าปะจุมก

กลยุทธ์การล่อหลอกให้ใช้บัตรเครดิต

กลยุทธ์การดาวน์ก่อนผ่อนทีหลัง ฯลฯ

กลยุทธ์เหล่านี้ได้ทำลายพระวาจาธรรมของพระพุทธเจ้าลงเสียสิ้น พระวาจาธรรมคือ สัจจะ ทมะ ชันติ จาคะ ถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง คนไทยเกือบทั้งนั้น ขาดสัจจะ ร้ายแรงที่สุด ขาดสัจจะกับตนเอง คิดฝันมากมาย แต่ไม่ลงมือทำ ตามที่คิด กลับรอโชคช่วย รอรัฐสวัสดิการ เป็นต้น

ไม่มีทมะ ไม่ข่มใจว่า บริโภคสรรพสิ่งพอเพียงหรือยัง ลัทธิบริโภคนิยมทำให้เร่งกำลังโลก โกรธ หลง ให้อุณรรวม

ไม่มีขันติจะทำอะไรด้วยมือตนเอง ไม่อายที่จะบริโภคทุกอย่าง แม้กระทั่งการหาคู่ครองไม่มีการเสียสละ มีแต่จะคว่ำก่อน มือใครยาวสาวได้สาวเอา แสดงความขาดจิตสาธารณะชัดเจน

5.6 การเห็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาทุกวันนี้ ส่งบประมาณไปที่กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีใช้น้อย มีการทำแผนกิจกรรมที่เสนอโดยหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ว่างเปล่า บางกิจกรรมเป็นภาคบังคับของภาควิชา หรือคณะบางกิจกรรม ให้สมัครล่วงหน้าเป็นปี ผลลัพธ์ก็คือจะมีคนลงทะเบียนว่างเปล่า เพราะ

กลัวเสีย ผลประโยชน์ แต่ถึงเวลาจริงของกิจกรรมมักจะอ้างติดงานโน้นงานนี้ สมาร์ทโฟนจะช่วยให้สามารถตัดสินใจตามใจตนเอง โดยไม่กลัวเสียสัจจะแต่อย่างใด เพราะคุ้นเคยกับการใช้อารมณ์พอใจเป็นที่ตั้ง

กิจกรรมจะมีประโยชน์คุ้มกับเงินงบประมาณและความพยายามของผู้จัดก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ผู้เป็นหัวหน้าโครงการที่จัดกิจกรรมนั้นๆ ต้องเข้าหลักการและประโยชน์ของกิจกรรมชัดเจนดี ไม่ใช่ปล่อยให้ผู้เรียนล่องลอย สกิดสิ่งที่ได้ตามอำเภอใจ ทุกกิจกรรมควรต้องชี้ชัดให้เห็นความคิดแยกคายไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง

2. ต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพราะนี่เป็นโอกาสที่ออกจากห้องเรียนไปพบธรรมชาติหรือปรากฏการณ์จริง ถ้าปล่อยให้เป็นผู้นำทำกิจกรรมเป็นแค่อาจารย์รุ่นพี่ ที่ยังไม่มีประสบการณ์ทางจิตวิญญาณเพียงพอ ประโยชน์ที่จะได้ปัจจัยในการพัฒนาจิตวิญญาณจะหายไป

3. ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยทำให้ผู้เรียนได้พบตัวตนของตนเอง เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของชีวิต ใช้ได้กับชีวิตจริง หรือทำให้เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

4. ถ้าหากกิจกรรมกลายเป็นชักนำทำให้ผู้เรียนเป็นงานอดิเรก หรือเป็นอาชีพเสริม หรือทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำงานด้วยมือ หรือทำให้เห็นคุณค่าของความเพียร ความสามัคคี ความต้องการความถูกต้องตามเหตุปัจจัย หรือทำให้เพิ่มกำลังของการสังเกต (สุดมยปัญญา) การจินตนาการ (จินตมยปัญญา) จึงจะเรียกว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ดี

5. ถ้าสาขาวิชาที่สังกัดเป็นนามธรรมมาก การทำกิจกรรมเป็นโอกาสที่ดีที่จะชื่อว่า “นามธรรมเชิงวิชาการ” อยู่ตรงใด แทรกอยู่ได้อย่างไรในชีวิตจริงถ้าสาขาวิชาการที่สังกัดเป็นรูปธรรมมาก (เน้นทักษะมาก) การทำ

กิจกรรมเป็นโอกาสที่ดีที่จะชี้ให้เห็นคุณธรรม จริยธรรมของการทำงาน ด้วยมือ

การทำดังนั้นจะช่วยทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความรู้แบบองค์รวม ซึ่งจะเป็นฐานทำให้เข้าใจชีวิตที่แท้ตามความตรัสรู้ตีของพระพุทธเจ้า

5.7 การท่องจำเป็นสิ่งจำเป็น

ในโลกที่ความรู้วิทยาศาสตร์ทำหน้าที่จุดดั่งศาสนาสากล ผู้ฉลาดควรจำทฤษฎีหลักการและแนวความคิดรวบยอด ที่เราแต่ละคนรับไว้ในชีวิตจริง เช่น ควรจำทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของเซอร์ ไอแซค นิวตัน ทฤษฎีของเทอร์โมไดนามิกส์ ทฤษฎีพันธุกรรมของเมนเดล และควรรู้ด้วยว่าทฤษฎีเป็นหัวข้อใหญ่ที่สุดที่รวมข้อมูลจริงไว้มากที่สุด รองลงไปคือหลักการที่จะสัมพันธ์กับแนวความคิดรวบยอด (อุปมาดังหลักการคือการปลูกบ้าน แนวความคิดรวบยอดคือการจัดวางห้องต่างๆ ของบ้าน) ต้องรู้ด้วยว่าหลักการและแนวความคิดรวบยอดเป็นการอนุมานของมนุษย์ไม่ต่างจากสถาปัตยกรรมของบ้านและการตกแต่งห้องต่างๆ ของบ้าน

หลักการที่มนุษย์เชื่อกันอย่างลึ้มหลึ้มตาไม่ขึ้นคือ Central Dogma ของทุกชีวิต รวมกับจิตวิทยาของซิกมันด์ ฟรอยด์ และหลักการที่ผู้พูดกล่าวได้ชื่นใจ แต่ไม่ค่อยทราบแก่นแท้ว่าเป็นอย่างไร คือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วผู้เป็นครูอาจารย์ควรสังวรไว้ด้วยว่า เยาวชนของชาติยุคไอที จำได้แต่ชื่อดารา นักร้อง นักกีฬา และต่างก็เป็นชาวต่างชาติเสียส่วนมาก ไอดอลของเขาเป็นชาวเกาหลี ญี่ปุ่น ชาวตะวันตก โดยเฉพาะชาวอเมริกัน

ท่านไม่ลองถามนักศึกษาของท่านว่า เคยได้ยินชื่อต่อไปนี้ไหม ท่านพุทธทาสภิกขุ ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ ท่านสัญญา ธรรมศักดิ์ ท่านป๋วย อึ๊งภากรณ์ หรือบุคคลที่เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม เพราะมีจิตสาธารณะสูง บางคนก็มีชีวิตอยู่ แต่เขาไม่ใช่ไอดอลของเยาวชนไทย

สิ่งที่ควรจำ เพื่อเป็นอาหารทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมของจารีตประเพณี ความเชื่อที่ติงามของตนเอง กลับไม่ได้จำ

สิ่งที่ควรจำ เพื่อรู้ว่าเหตุใดเราจึงเชื่อเช่นนั้น พุทธเช่นนี้ ทำเช่นนั้น กำกับ ความถูกต้องชอบธรรม ของชีวิตอย่างนี้ กลับไม่ได้จำ หรือไม่ได้รู้

สิ่งที่ไม่ควรจำ หรือระมัดระวังว่าอย่าให้จำจนสุดโต่ง จนกระทั่งนำรูปของเขาไปบูชา จนกระทั่งไปประมุขรองเท่า กระจาปายแล้วของเขาอย่าง แสนแพง แต่กลับจำและทำอย่างสุดโต่ง

ลักษณะของการจำในสิ่งดีทำให้กลายเป็นทาสทางวัฒนธรรม ทาสทางเศรษฐกิจ ทาสทางปัญญา และบั่นทอนสันติภาพของตนเอง ต้องระมัดระวัง อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เพราะเท่ากับทำร้ายตนเองด้วยความจำที่ไม่ควรจำ

5.8 เหตุผลจากวิทยาศาสตร์ (จากนักปราชญ์ตะวันตก)

เหตุผลเป็นอีกมิติหนึ่งที่ถูกเน้นย้ำว่าจำเป็น ถามว่าเหตุผลหลักที่ใช้อยู่ตลอดเวลาในปกติชีวิตมีหลักอย่างไร แม้ผู้สรรเสริญการใช้เหตุผลก็อาจตอบไม่ได้

เหตุผลที่ใช้มากที่สุดคือ การนิรนัย (deduction) การอุปนัย (induction) การสรุปนัย (generalization)

เหตุผลเหล่านี้เป็นสามัญสำนึกของความเป็นธรรมดา ใช้กันทุกคน ตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน เช่น มนุษย์สมัยก่อนเชื่อว่านอนอย่าดิ๊ก ตื่นแต่เช้า ออกกำลังกาย ทำอาหารด้วยตนเอง รับประทานอาหารเข้า ทำบุญใส่บาตรตอนเช้า แล้วจะทำให้สุขภาพกาย สุขภาพทุกอย่างในชีวิตดีหมด นี้เรียกว่าการนิรนัย คือต้องเชื่อในหลักการ แล้วปฏิบัติตาม จนเห็นผลว่าดีจริง จึงสร้างเป็นอนุบายวิธีเป็นจารีตประเพณี เป็นค่านิยม ถือเป็นหลักการของชุมชนต้องทำเป็นอาจิณกรรม

การนิรภัยในยุคปัจจุบัน เช่น แปร่งฟันวันละสองครั้ง ดีมนม ออกกำลังกายโดยเข้าฟิตเนส หรือเดินแอโรบิก ซึ่งจะคล้ายกับคนโบราณเพียงแต่เปลี่ยนจากทำอาหารด้วยมือ เป็นอาหารสำเร็จรูป บริโภคทุกอย่างเป็นสินค้า

การอุปถัมภ์หมายถึงการได้ยิน ได้ฟัง ที่เป็นข้อมูลอ้างว่าจริง และดี น่าสนใจ อยากลองดูบ้างว่าจริงไหม ได้แก่การเลือกซื้อ แปร่งสีฟัน ยาสีฟัน ครีม เครื่องสำอาง อาหารสำเร็จรูป ยาบำรุงกำลัง อาหารเสริม ฯลฯ คนยุคนี้อยู่กับการอุปถัมภ์แทบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะลองผิดลองถูกบ้างจยสี่ (อาหาร ยา เสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่อยู่อาศัยสำเร็จรูป) และการบันเทิงทุกชนิด งานอีเว้นท์ทุกชนิด มหกรรมดนตรี กีฬา การเลี้ยงโชคทุกชนิด การเลือกตั้ง การประกันชีวิต การประกันสุขภาพ ฯลฯ ยังมีอีกมากมาย)

การอุปถัมภ์ หมายถึง นำข้อมูลเล็กๆ มาสนธิเข้ากับแนวความคิดใหญ่ๆ และซับซ้อน แล้วเหมาเอาเลยว่าเป็นหลักการ เช่น กินไวตามินซีวันละหนึ่งเม็ด (หนึ่งพันมิลลิกรัม) จะป้องกันไม่ให้เป็นหวัดง่าย หรือดื่มแบรนต์ (โฆษณาแข่งกับเปปทีน) แล้วทำให้ไม่เหนื่อยง่าย ฯลฯ

ชีวิตของคนยุคนี้ถ้าไม่เข้าถึงการนิรภัย การอุปถัมภ์ และการอุปถัมภ์ ก็จะต้องเป็นทาสผู้ภักดีต่อลัทธิบริโภคนิยมไปจนตาย นำเวทนาอย่างมาก

5.9 ทักษะแห่งการใช้เครื่องมือเพื่อทำงาน

เมื่อครั้งศตวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ.2507) ข้าพเจ้าเป็นนักศึกษาปริญญาโท ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะที่นั้นข้าพเจ้ามีความชำนาญในการใช้เครื่องสเปกโทรสโคปชนิดใช้แสงมองเห็น ข้าพเจ้าสอนวิธีใช้เครื่องมือให้กับทุกคนไม่ว่าจะเป็นรุ่นพี่ รุ่นอาจารย์ พร้อมทั้งถือโอกาสอธิบายหลักการที่เราสามารถประยุกต์เครื่องมือดังกล่าว เพื่อหาปริมาณของสารที่สนใจหลากหลายชนิด

ผ่านมาเพียงไม่กี่ปี เครื่องมือถูกดัดแปลงให้เป็นเครื่องอัตโนมัติ ผู้ใช้ก็ไม่รู้หลักการ ได้แต่จิ้มกด อย่างเดียว จดจำแค่ปุ่มหน้าเครื่องมือต่อมา เครื่องมือวิทยาศาสตร์ซึ่งสมัยแรกๆ ใช้ได้อย่างยาก ต้องการผู้มีความรู้ และชำนาญในการใช้ ได้รับการปฏิวัติให้เป็นเครื่องมืออัตโนมัติหมด

เหตุผลที่ว่าต้องรู้วิธีใช้ รู้ข้อควรระมัดระวัง เช่นนั้น เช่นนี้ เช่น ต้องทำให้ถูกขั้นตอนอย่างนั้นอย่างนั้นจะหายไปหมด เครื่องมืออัตโนมัติจะเหลือแต่กดปุ่มไม่กี่ปุ่มแล้วอ่านตัวเลขจากหน้าจอ

เครื่องมือวิทยาศาสตร์ได้รับการพัฒนามาอีกมาก แต่คนรุ่นหลังไม่เข้าใจหลักการของเครื่องมือนั้นๆ เมื่อเครื่องมือใช้การไม่ได้ ผู้ใช้ต้องตามช่างเฉพาะทางมาแก้ไข การช่วยตนเองเบื้องต้น เช่น ที่ยูกซ์ฟเจ้าทำได้หายไปหมด ถ้าเครื่องเสียคือ ทิ้งหรือซื้อใหม่

สิ่งที่ตามมาคือ นักวิจัยรุ่นหลังๆ ไม่รักเครื่องมือวิทยาศาสตร์ไม่กลัว เครื่องมือเสีย สามารถกดซักกดซาก กดปุ่มโน้น ปุ่มนี้ โดยไม่รู้หลักการเอาเลย นี่คือความกล้าของเด็กยุคเครื่องมืออัตโนมัติ

เปลี่ยนจากเครื่องมือวิทยาศาสตร์มาเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ใช้กาต้มน้ำไฟฟ้า และทุกอย่างที่ใช้ประจำในชีวิตประจำวัน ควรใช้อย่างไร เครื่องมือไฟฟ้าจึงมีอายุยืนยาว

ในหัวใจของเขาเหล่านั้นมีแต่ความคิดที่ชอบความสะดวก ความรวดเร็ว ความผ่อนแรง ความไม่รู้จักระมัดระวังรักษาเพื่อยืดอายุการใช้งานของ เครื่องมือดังกล่าวให้เต็มประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวันถูกใช้อย่างไร้คุณค่า แต่เป็นสิ่งที่ช่วยสนองตัณหา ช่วยผ่อนแรง ช่วยให้ได้ตั้งใจ ยิ่งได้ตั้งใจมากเท่าไร ความมั่งง่าย ความดูดายไม่ระมัดระวัง รักษาดูจะเพิ่มเป็นเงาตามตัว

อุปนิสัยขอให้ตั้งใจนั้นก็ได้ลามมาถึงการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่เรียกว่า disposable thing (สินค้าใช้ครั้งเดียวทิ้ง) แม้แต่ในหลักสูตรปฏิบัติธรรม

ผู้นำกรรมฐานจะเป็นพระหรือโยม ต่างใช้สินค้าสิ้นเปลืองอย่างไร้ความคิด แม้กำลังฝึกสติอยู่ แต่กลับมองไม่เห็นค่า น่าจะประหยัด ของสิ้นเปลือง เหล่านี้มันอย่างไรดี

แสดงว่าจินตนาการแห่งการผลิตสินค้าสิ้นเปลือง (น้ำดื่ม กระดาษชำระ สบู่ ยาสีฟัน ครีม ฯลฯ เป็นต้น) ไม่มีค้างอยู่ในมโนภาพของคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด อายุเท่าไร ยกเว้นผู้เฒ่าเช่นข้าพเจ้าซึ่งรู้ว่าทุกอย่างผลิตมาได้อย่างมาก มนุษย์ไปสมมุติราคาเศรษฐกิจศาสตร์กันเอง โยนความรับผิดชอบและความเสียหายให้ธรรมชาติอย่างเดียว

การไม่รู้คุณค่าของวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยทุกชนิด มาจากเหตุเดียวคือ ไม่รู้จักความคิดแยกกายเชิงพุทธ ไม่รู้จักกฎแห่งกรรม ไม่รู้จักกฎแห่งธรรมที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้

การใช้อย่างไม่รู้ จะทำให้เกิดอาการดูแต่ไม่เห็นตามมาทันที สิ่งมีจริงที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ อยู่ตรงหน้าของทุกคน แต่กลับถูกปิดบังด้วยความไม่รู้ (อวิชชา) เพราะในจิตของผู้ใช้จำได้แต่ “สิ่งปรุงแต่งหรือสังขาร” ตามที่ได้รับการสั่งสอนมา

ข้าพเจ้าลาออกจากราชการแล้วมาปฏิบัติจิตตภาวนาในป่าอยู่หลายปี ไม่สามารถจะเห็นสิ่งมีจริงตามธรรมชาติธรรมดาได้เลย ทุกสิ่งที่บันทึกไว้ในความทรงจำเป็นเรื่องจดจำจากความรู้ที่เรียนมาจากตะวันตกทั้งสิ้น

มองต้นไม้ก็เห็นกระบวนการสังเคราะห์แสง เห็นท่อน้ำท่อลำเลียง และ ฯลฯ ตามที่เรียนมา กว่าจะถอนอิทธิพลจากสัญญาที่จำมาได้ต้องใช้การภาวนาอยู่หลายปี

สรุป แต่ก่อนที่จะเข้าใจพุทธธรรมการมองชีวิตของสัตว์ การมองพฤติกรรมของคน (ยกเว้นตนเอง) จะเน้นไปตามรูปแบบที่อ่านมาและจำมาทั้งสิ้น ไม่มีความสามารถจะมองตามแบบเหตุปัจจัยของพุทธธรรมได้เลย

ข้าพเจ้าต้องสะสมทักษะชีวิต ได้รู้จักลมหายใจของตนเองตามรูปแบบแบบเกจิอาจารย์ สังสอน ได้รู้จักธาตุสี่ ชั้นห้า อายุตนะหก ตามนัยยะที่ปรากฏในวิชาอภิธรรม ได้รู้จักโลกียธรรมว่าเป็นสมมุติสัจจะ มีสมมุติตายตัวอยู่อย่างหนึ่งคือ “ความเป็นคู่ หรือทวิภาวะ” และถ้าต้องการรู้จักโลกุตรธรรม มีสมมุติตายตัวอยู่อย่างหนึ่งคือ “ความเป็นหนึ่ง หรือเอกภาวะ ” กว่าที่จะรู้ว่าทั้งโลกียธรรมและโลกุตรธรรมไม่เคยแยกจากกันโดยสังขารธรรม แค่แยกจากกันได้โดยสังขารธรรม คือ การปรุงแต่งของจิตเท่านั้น ก็ภาวนาหาความจริงอยู่ยี่สิบปี

5.10 ทักษะแห่งการเข้าใจตนเอง ตามที่เป็นจริงขาดหายไป

ใครก็ตาม ที่มีอายุโลกเพิ่มขึ้น ประสบการณ์ในชีวิตจริงก็จะพอกพูนขึ้น ชีวิตได้บทเรียนจากการลองผิดลองถูกนับไม่ถ้วน (ที่สะสมข้อมูลจริงตามนิยามของพุทธมหายาน)

ยิ่งอายุมากขึ้น ทักษะของชีวิตบางอย่างมากขึ้น เช่น ชำนาญในการทำบางอย่างได้ดีขึ้น ขีบริดดีขึ้น ทำอาหารเก่งขึ้น ทำสวนดีขึ้น ซื่อของได้ฉลาดขึ้น เช่นนี้เป็นต้น

แต่คนจำนวนมาก ทอดทิ้งทักษะของตนเองอย่างน่าเสียดาย สามารถทำผิดพลาดซ้ำๆ เหมือนเดิม แม้แต่บางที่เข้าใจว่าทำดีอยู่แล้ว ก็ทำซ้ำและไม่รู้วิธีจะพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

น่าสังเกตว่า คนที่ทำผิดแบบเดิมซ้ำๆ มักจะมีอาการต่อไปนี้ ผันกลางวัน อยากได้โดยไม่มีเหตุผล ไม่พอใจอะไรๆ อยู่บ่อยๆ พุดซ้ำๆ เรื่องแบบเดิม นักแสดงทำบทซ้ำๆ ได้ถึงสิบครั้ง ถ้าไม่ปรับปรุง ผู้อำนวยการต้องเลิกจ้างมาแสดง แต่บางคนพุดรูปแบบเดิมซ้ำๆ เป็นร้อย เป็นพัน เป็นหมื่นครั้ง เกียจคร้าน ผัดผ่อนเป็นนิจ และถามไปเรื่อยได้คำตอบไม่รู้กี่

แนวทาง แต่ไม่ลงมือทำจริง ๆ เสียที

ทั้งห้าอาการดังกล่าว ถ้าปรากฏกับใครแม้อาการเดียวถือเป็นอาการหนัก แต่นี้ก็ปิดกั้นความเจริญพัฒนาในชีวิตจริง กล่าวคือ เกิดเป็นคนทั้งที่ไม่เคยรู้สึกถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของตนเองบ้างเลย

ถ้าถามว่าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “ถ้าเธอใช้เราเป็นกัลยาณมิตร ทุกข์ทั้งปวงก็จะดับได้”

ถึงแม้พระพุทธเจ้าเป็นสัพพัญญู รู้เกี่ยวกับโลกมากมาย แต่พระองค์ท่านเน้นย้ำให้มนุษย์รู้จักทุกข์ของตนเอง และหาวิธีดับทุกข์ด้วยตนเองโดยตนเอง

พระพุทธเจ้าเป็นนักปราชญ์ตะวันออก เชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่เป็นประธานของสรรพสิ่ง เข้าใจเรื่องจิตของตนเองดีแล้ว ก็จะเข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย

จิตมีหน้าที่หลัก 3 ประการ หนึ่งรู้ เช่น ตาเห็นรูป จิตทำหน้าที่ที่จะเห็นรูปนั้น และทำนองเดียวกัน หูได้ยินเสียง ลิ้นได้รส จมูกได้กลิ่น กายได้ผัสสสัมผัสพารมณ (เย็น ร้อน อ่อน แข็ง) ถ้าเมื่อไรจิตทำหน้าที่จะบัญญัติว่าคือ วิญญาณ สรูปวิญญาณ คือการทำหน้าที่ของจิต เรียกชื่อตามการทำหน้าที่เป็น จักขุวิญญาณ โสตวิญาณ รสวิญญาณ ชานวิญาณ กายวิญาณ ส่งไปให้มโนวิญญาณรับรู้

ปัญหาของมนุษย์ก็คือ มิได้ระมัดระวังว่า แม้ไม่เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้กลิ่น ไม่ได้รส ไม่ได้สัมผัสกับรูปจริงๆ มโนวิญญาณก็สามารถเห็นเรื่องราวมาปรุงแต่งให้เป็นเรื่องเป็นราวได้ เรียกว่า ความคิด

ความคิดที่สรุปมาสั้น ๆ 5 รูปแบบข้างต้น เรียกว่า คิดแบบอกุศล คือ คิดผิด คิดด้วยความโง่ จะทำให้เกิดความหลงเพิ่ม (กรุณาย้อนกลับไปอ่านว่ามีอะไรบ้าง)

วิธีที่จะลดหรือหยุดความคิดหลงผิดก็คือ ต้องฝึกอบรมให้จิตอยู่กับ ข้อมูลจริงให้มากที่สุด และต้องรู้ว่าจักรัษฎิญาณทำหน้าที่เห็นรูปแล้วดับ ถ้ามโนวิญญูณรับเรื่องมาปรุงแต่งต่อเป็นเรื่องราวของรูปที่เห็นนั้น ต้อง ระวังว่าจะเป็นการสร้างทุกข์โทษให้กับตนเอง

กล่าวโดยสรุป วิญญูณทั้งห้ารูปแบบจะดับทันทีหลังจากทำหน้าที่ และส่งให้มโนวิญญูณปรุงแต่งต่อ พุทธศาสนาจึงให้ระวังความคิด เพราะ นี้แหละคือต้นเหตุของกรรม และของสังสารวัฏทุกนัยยะ

เนื่องจากมโนวิญญูณสามารถจะคิดซ้ำได้ ทั้งๆ ที่ไม่มีรูป เสียง กลิ่น รส กลิ่น และสัมผัสอยู่แล้ว

มนุษย์จึงต้องฝึกสติ คือ เห็นก็รู้ว่าเห็น ได้ยินก็รู้ว่าได้ยิน ได้รส ก็รู้ว่าหวาน ขม อะไรต่างๆ ได้กลิ่นก็รู้ว่าหอมเหม็นต่างๆ ได้สัมผัสก็รู้ว่า เย็นร้อนอ่อนแข็งต่างๆ ถ้าวับรู้แล้วดับได้เลย เรียกว่า สติมีกำลัง ฐานของ สติทั้งห้าฐาน ถ้าทำจนตั้งมั่น จะสามารถควบคุมความคิดของตนเองได้ ถ้าหากเกิดคิดเป็นอกุศลก็รู้วิธีหลีกเลี่ยง หรือหยุด ถ้าคิดเป็นกุศลก็ต้อง ตามรู้เจตนาว่าจะใช้กุศลไปทำอะไร เช่น ไปรักษาสุขภาพกาย รักษาอารมณ์ หรือไปคิดแยบคาย

ผู้ที่ฝึกสติถึงระดับหนึ่งจึงควบคุมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพ บัญญาให้อยู่ในสมดุล หรือพอเหมาะพอควรกับสถานการณ์ หรือ ปรากฏการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เป็นปัจจุบัน

ยกตัวอย่างเช่น พบหญิงสาวสวยเดินในห้าง รู้สึกประทับใจในความ สวยของเธอมาก ถ้าเราตั้งใจต้องบอกตนเองว่า หญิงผู้นั้นเดินจากไปนาน แล้ว ไม่ต้องเปิดความจำใบหน้าของเจ้าหล่อนขึ้นมาปรุงต่อ

ที่น่ากลัวกว่า คำพูดบางอย่างที่สะท้อนอารมณ์ รับฟังและดับไป นานแล้ว แต่คนส่วนมาก ยังเห็นยวนำคำพูดดังกล่าวมาปรุงซ้ำ เพื่อหาเหตุผล

เมื่อหาไม่ได้ตั้งใจคิดก็เศร้า อาฆาต พยาบาท กลายเป็นอกุศลวิปากที่หนัก
ทั้งๆ ที่รับฟังคำดังกล่าวมาครั้งเดียว

ผู้ที่ไม่รู้ความเป็นจริงเกี่ยวกับการทำงานของจิตกลับยืนยัน จะคิด
ซ้ำๆ เพราะความชอบความไม่ชอบส่วนตน สร้างความหลงผิด สะสม
พอกพูนอย่างน่ากลัว

ผู้ที่ฝึกสติจนมีกำลังพอจะอยู่กับความจริง จะรู้ด้วยตนเองว่า เกิด
ความประทับใจในหญิงสาวที่เพิ่งเดินผ่านไป ผู้มีสติปัญญามากพอจะเข้าใจ
ว่า เธอเดินผ่านไปแล้ว ไม่ต้องเก็บมาครุ่นคิดต่อ สมมุติว่าอยากรู้จักและ
อยากได้เป็นคู่รักอย่างนี้ต้องไว้ใจกฎแห่งกรรมว่า ถ้ามีกรรมร่วมกันมาจะ
ต้องได้พบและรู้จักกันแน่นอน

สิ่งที่มนุษย์ทุกคนควรปฏิบัติตามก็คือ เสียงพูดจากผู้อื่นจริงหรือ
ไม่จริง ชอบหรือไม่ชอบ เสียงทุกชนิดจะดับไปนานแล้ว ถ้ารู้ว่าเป็นคำพูด
ไม่จริง ฟังแล้วไม่ชอบ แต่นี้เรียกว่า รู้จักทุกข์ มีสติปัญญาอย่างนี้ก็
เพียงพอแล้ว ถ้าหากได้สติปัญญาจะนำมาคิดมากเป็นเหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย)
ก็คือการลงโทษตนเองโดยเปล่าประโยชน์

อนึ่ง ถ้าหากใครก็ตาม รู้จักกลไกการทำงานของจิตบ้างแล้ว แสดง
ว่าเจ้าของจิตต้องมีกุศลสังขาร คือสมรรถนะที่อยู่กับข้อเท็จจริง ตรงจริง
จิตระดับนี้เห็นคุณค่าในการช่วยเหลือผู้อื่น เข้าพร้อมแล้วที่จะบรรเทาทุกข์
ให้ผู้อื่นอย่างไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทน

ส่วนผู้ที่หลงผิดมีอกุศลวิปากเป็นเจ้าเรือน เขาพร้อมแล้วที่เห็นแก่
ตัว ไม่อาจยอมรับข้อเท็จจริง บางทีบิดเบือนเพิ่ม จิตของเขาพร้อมแล้วที่
ป้องกันผลประโยชน์ของตนเองและปล่อยให้ผู้อื่นเป็นฝ่ายเสียหาย

ผู้ที่ฝึกสติเป็นนิจ จึงจะซาบซึ้งในโอวาทปาติโมกข์ว่า

- (ไม่เห็นแก่ตัว ไม่สร้างอกุศลวิปาก)
- ทำกุศลให้ถึงพร้อม (เห็นแก่ธรรมหรือส่วนรวม สร้างกุศลวิปาก)
- ทำจิตให้ขารอบ (มีปัญญาญาณที่จะเข้าใจการทำงานของจิต)

ถ้าจะถามว่าฝึกสติทำอะไร

คำตอบคือต้องเชื่อว่า ความรู้สึกจริงๆ ของตนเองเป็นของมีค่า เช่น กำลังเขียนต้นฉบับ รู้สึกการจับปากกา รู้สึกการเขียน รู้จังหวะการเขียน ข้อความรู้สึกควรเขียนอย่างไรเป็นกุศล ขณะเดียวกันก็ยังรู้ว่า นั่งเขียน ด้วยอาการอย่างนี้ ได้อินเสียงนก เสียงต่างๆ รอบตัว รู้สึกถึงความ รู้สึกต่างๆ ที่เป็นจริงรอบตัวได้อย่างอัตโนมัติ เพราะจิตมีความชำนาญในการรับรู้เรื่องราวจริงๆ มาโดยไม่ต้องมีเจตนา

เจตนาคือกรรม กรรมอยู่ที่การเขียนต้นฉบับ

ความรู้อื่นๆ ที่พรรณนาคือ กรรมเหนือเหนือกรรม เพราะมิได้มีเจตนา แต่กรรมและกรรมเหนือกรรมจะอยู่ที่เดียวกัน กล่าวโดยสรุป กฎแห่งกรรมและกฎแห่งธรรมไม่เคยแยกจากกัน เพียงแต่กฎแห่งกรรมเป็นส่วนย่อย ของกฎแห่งธรรมนั้น

5.11 การแก้ปัญหาของโลกาภิวัตน์ ใช้หลักรูปช่วยรูป

เมื่อเชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่ เข้าใจรูปดีแล้ว (โดยเฉพาะอะตอมหน่วยเล็กที่สุดของรูป) ก็สามารถเข้าใจทุกอย่างในโลกดีด้วย

ด้วยเหตุนี้ ปรัชญาจากตะวันตกซึ่งปฏิรูปมาเป็นปรัชญาวิทยาศาสตร์ จึงเพียรหารูปใหม่ๆ เพื่อมาปรับแก้ปัญหาที่ไม่ต้องการ

ถ้าไม่ต้องการเหนื่อยยากลำบากกาย ก็ใช้เครื่องผ่อนแรง เช่นใช้รถไถนา รถขุด (แมคโคร) แทนการไถนาหรือแทนแรงคน ท่านสร้างจินตนาการต่อได้ว่า โลกาภิวัตน์คิดเครื่องทุ่นแรง เครื่องทำงานอัตโนมัติ เครื่องทำความร้อน เครื่องอีกมากมายจระไนไม่ไหว แทนการทำจากมือจากความแข็งแรงกายของคน

นอกจากนี้ก็ยังเชื่อว่า สารบริสุทธิ์ (แยกจากสารอื่น) ดีกว่าสารดั้งเดิม (สมุนไพรร) ดังนั้น ไทยจึงสั่งยาบริสุทธิ์ เครื่องสำอาง สารบริสุทธิ์อื่นๆ นับไม่ถ้วน ทุกคนถูกทำให้เชื่อไปในมิติ เดียวกันหมด นี่แหละทำให้

ข้าพเจ้าลงความเห็นว่าคุณวิชาวิทยาศาสตร์เป็นศาสนาสากล เพราะคนส่วนมากไม่เคยรู้ว่า วิทยาศาสตร์เริ่มต้นอย่างไร สมมุติกันมาอย่างไร สร้างข้อตกลงอย่างไร หน้าซ้ายยังไม่รู้ว่าเหตุผลของวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร ข้าร้ายที่สุดคือ ไม่รู้ขนาดของความรู้ ความรู้บางอย่างคิดแค่แว็บเดียวกลับไ้ราคาแพง ความรู้บางอย่างต้องใช้ความพยายามมาก แต่กว่าไม่ได้แม้แต่เครดิต เพราะผู้บริโภคต่างไม่รู้อะไรเป็นอะไรนั่นเอง

โลกนี้จึงสะสมความอยุติธรรม ความมีอคติโดยถ้วนหน้า

นานๆ เข้าก็มีการงานวิจัยออกมากว่า คนที่รวยอภิ-อภิมหาเศรษฐี (super-super Rich) มีไม่กี่คนแต่คนที่เป็มหาสโดยเต็มใจ เพราะเป็นมนุษย์เงินเดือน มนุษย์ที่ทำงานซ้ำซากไร้ศักดิ์ศรี ทำงานอยู่หลายสิบปี ไม่มีปัญหาพัฒนาขึ้น มีแต่หนี้สินและความเป็นมหาสทางจิตวิญญาณของผู้ฉลาดกว่า มนุษย์ทำงานส่วนมากแค่อยากจะได้ความยุติธรรมก็ต้องเข้าพวก ชุมนุมเรียกร้อง ปิดถนน แสดงว่า พุดกันดี ๆ ไม่มีใครฟัง ต้องสร้างความเบียดเบียนต่อส่วนรวม ให้หนักมากขึ้น จึงจะพอได้ความยุติธรรมกลับมาได้บ้าง

ข้อมูลจริงเกี่ยวกับการชุมนุมเรียกร้องก็เป็นการประจานมิชฌาภิจูของการศึกษาของไทย การศึกษาในระบบไม่ช่วยทำให้คนไทยเข้าใจตนเอง เข้าใจงาน เข้าใจชุมชน เข้าใจความรู้ เข้าใจความจริง คือ ขาดสมบัติผู้ดีสิ้นเชิง (สัปปบุรุษ 7 ประการ)

5.12 สาธารณประโยชน์ของบุญกิริยาวัตร 10

บางท่านอาจได้ยินผ่านหูว่า บุญถ้าทำเกินพอดีก็จะกลายเป็นเมานุญหรือบุญถ้าทำไม่ถูกเหตุปัจจัยได้บุญไม่คุ้มบาป เรียกบุญน้ำครำ ตัวอย่างเช่น ล้มวัวล้มควายเพื่อนำเนื้อมาทำอาหารถวายพระ บุญน้ำโคลนคือ การทำบุญเอาหน้า ต้องมีคนเห็นหรือถ่ายรูปลงสื่อจึงจะทำ บุญน้ำหอมคือการ

ทำบุญอยากไปสวรรค์ หรือ ทำบุญแล้วอยากรวย ไม่อยากขาดแคลนอะไรสักอย่าง

ลักษณะการทำบุญดังกล่าวเรียกว่า อาทิกัลยาณัง จะได้สาธตสัมมาทิฐิ เป็นบุญกิริยาวัตถุของผู้ที่ยังมีวิชา ทำอะไรต้องการสิ่งแลกเปลี่ยน เมื่อไหร่มีปัญหาสัมมาทิฐิมากขึ้น บุญจะถูกเลื่อนระดับมาเห็นคุณค่าของการสันโดษ เห็นคุณค่าของการถือศีลแปด หรือการเป็นนักรบวช (แม่ชี) ดีกว่า เป็นชีพรามณ์ เช่นนี้เป็นต้น

ถ้าเมื่อใดความเห็นตามความเป็นจริงมากขึ้น แสดงว่ามีบุญมาก ความเห็นแก่ตนจะลดลง หรือ เรียกว่ามีกุศลกรรมมากขึ้น กุศลจึงต่างจาก บุญตรงที่นอกจากจะให้ความสุขเหมือนบุญแล้ว จะเห็นความเป็นจริงมากขึ้น จึงทำให้มีปัญญาเพิ่มขึ้น

ชมราวาสไม่รู้จักแยกบุญกับกุศล ไม่ว่าอะไรเรียกว่าผู้มีบุญหมด แม้แต่ นิมนต์ภิกษุผู้ปฏิบัติดีมาปลุกเสกวัตถุมงคลก็ยังคงเชื่อว่า ภิกษุองค์ไหนมีบุญมากก็จะปลุกเสกได้วัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์กว่า

เนื่องจากบุญกิริยาเป็นสิ่งที่ทำได้ตลอดเวลา ขอเพียงเริ่มศรัทธาทำอย่างจริงจัง แค่ทบทวนบุญซึ่งบุญกิริยาวัตถุทุกวันสักหนึ่งถึงสามเดือน ผู้นั้นก็จะมีอาการคล่องแคล่วในการพูด คิด ทำ ทุกอย่างเป็นบุญ เพราะกฎเกณฑ์บุญกลายเป็นวิถีอัตโนมัติของจิต

สรุปก็คือบุญกิริยาจะค่อยๆ ปรับสาธตสัมมาทิฐิ เป็นเนกขัมมสัมมาทิฐิ และเป็นสัมมาทิฐิแท้จริงของมรรคธรรม

ผู้มีบุญเหมือนมีบัตรเครดิตชนิดที่ใช้ช่วยตนเองก็ได้ ช่วยผู้อื่นก็ได้ เป็นเครดิตที่ผู้อื่นจะร่วมใช้ไม่ได้ นอกจากเจ้าของบุญจะแผ่ไปให้เท่านั้น

บุญกิริยาเมื่อได้รับการพัฒนาจนครบวงจร จะปรับสมดุลของร่างกาย สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพปัญญาจะดีขึ้นทั้งหมด หน้าที่ยังแก้ปัญหาได้โดยไม่มีผลข้างเคียง ถ้าเชื่อว่าตายแล้วต้องเกิด บุญกิริยาก็น่าติดใจไป

ปรโลกได้ ส่วนบัตรเครดิตนำไปไม่ได้อันสงส์ของบุญยังแผ่ความร่มเย็นให้
กับครอบครัว ชุมชน ไม่ว่าไปแห่งหนใดก็จะคุ้มครองชีวิตที่ร่วมเดินทางด้วย

ผู้มีปัญญาไม่จำเป็นต้องรอบรู้ไปทุกเรื่อง แค่ทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น
เก่งทำอาหาร หรือเก่งทำขนม อย่งใดอย่างหนึ่ง ถ้าทำอย่างผู้มีบุญก็จะขาย
ดีเป็นเรื่องอัศจรรย์ ดังตัวอย่างเรื่องเล่าลือ ชายข้าวเหนียวมูล ชายขนมครก
ชายกล้วยบั้ง ฯลฯ ฟังดูง่ายมาก แต่บางคนทำแล้วสามารถมีรายได้ส่งลูก
หลานเรียน สำเร็จมหาวิทยาลัย มีบ้านช่องอยู่อย่างพอดีพอเพียงนอกจาก
นี้บุญยังเปลี่ยนคนธรรมดาเป็นมหาบุรุษของโลกก็ได้

ในสมัยก่อน นักวิทยาศาสตร์ผู้โด่งดัง เช่น ฟาราเดย์เป็นเด็ก
ขี้ดองเท้าแต่สามารถคิดไดนาโมส์ผลิต กระแสไฟฟ้า อับราฮัม ลินคอล์น
เป็นลูกชาวบ้านจนๆ แต่กลายเป็นรัฐบุรุษของประเทศสหรัฐอเมริกา

บุญทำให้สมเด็จพระเจ้าเปลี่ยนจากเด็กสาวธรรมดา เป็นสมเด็จพระเจ้าของ
แผ่นดินไทย สามารถอบรมทั้งลูกสาว (พระธิดา) ลูกชาย (พระโอรส) ให้
กลายเป็นผู้เป็นที่รัก เป็นพระภัทรมหาราช เป็นบุคคลที่โลกต้องจดจำว่า
ว่านี่คือคนของโลก ฯลฯ

การทำบุญกิริยาวัตถุอาศัยผู้บริหารการศึกษา หรือผู้นำของชาติต้อง
มีสัมมาทิฐิ เห็นคุณค่าของบุญ วิธีการสนับสนุนให้เยาวชนทำบุญกิริยา
ได้ง่าย แะให้ได้ทุกคนต้องบันทึบบัญชีบุญ มาส่งครูทุกวัน หรือทุกอาทิตย์
หรือทุกเดือน แะนี้ทุกปัญหาของสังคมไทยถูกแก้ได้ทันทีทันควัน

การทำบุญกิริยาวัตถุไม่ต้องการผู้เชี่ยวชาญ ไม่ต้องการผู้บรรลุธรรม
ไม่ต้องการงบประมาณ ต้องการแค่ศรัทธาในไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา
อย่าแยกไตรสิกขาให้ขาดจากความคิดสร้างสรรค์ เหมือนที่กำลังทำกันอยู่
ในสังคมไทยในทุกวันนี้

5.13 แล้วจะอย่างไรจึงจะใช้วิกฤติให้เป็นโอกาส

มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเห็นปรากฏการณ์ทุกชนิดตรงตามจริงด้วยจิตพุทธ จิตเดิมที่ประภัสสรแต่ถูกความอยากลากกระชากไปสร้างทุกข์จนก่อเกิดสังสารวัฏขึ้น

กล่าวโดยสรุป อวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร (ทำพุดคิด)

พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้จากสังขารแล้วต้องอาศัยเหตุปัจจัยอีกจำนวนหนึ่ง รวมทั้งหมด 12 ปัจจัย 11 ขั้นตอน ความทุกข์ก็เกิด

ถ้าเมื่อใดเรายอมรับความจริงเกี่ยวกับทุกข์ แสดงว่าด้วยยอมรับ คือศรัทธา แค่นี้ทุกข์จะดับ เพราะความทุกข์เป็นเพียงมายาภาพของจิต

1. แคศรัทธาว่าจิตมีจริง ทำหน้าที่ปรุงแต่งทุกข์อยู่ด้วยความไม่รู้ จะเกิดสภาวะยอมรับปรากฏการณ์นั้นตามที่ เป็นจริง ทุกข์จะลดกำลังฮวบ

ไม่ว่าจะทุกข์จากการเจ็บไข้ ทุกข์จากความไม่สบายใจจากคนใกล้ชิด ทุกข์จากความไม่สบายใจที่ คนไทยชุมนุมยึดเยื้อ และยังถ้ายอมรับว่า ทุกข์ทุกอย่างเกิดจากความว่าง ดับลงสู่ความว่าง นี่คือปัญญาญาณ ทุกข์จะหายไปอย่างรวดเร็ว

เมื่อสภาพทุกข์ไปจากใจ จะเหลือแต่สติปัญญา จะทำอะไร จะแก้ไข ปรับปรุงอะไร จะเห็นตรงตามเป็นจริง ทันทิ ไม่ต้องมานั่งเถียงกันแบบที่ คุณสุรยุทธนันท์กวีวิชาการมาได้กันด้วยต่างเงื่อนไขต่างมโนภาพกัน

ถ้าทุกคนยอมรับว่า เถียงกันแค่นี้ก็ไม่มีทางชนะ ถ้าทุกคนสงบจิตของตน ปัญหาก็จะหายไปเอง

2. ต้องศรัทธาต่อบัญญัติของพุทธธรรมบ้างว่า สติทำงานพร้อมกับกุศลเจตสิกตัวอื่นๆ อีก 18 ตัว แคพุดว่าฝึกสติก็จะได้สมาธิ ได้หิริ โอตตปปะ ได้ความเบากายเบาใจ ความคล่องตัวในการทำงาน การเห็นปัจจัยที่ประชุมรวมกันตามที่ เป็นจริง ทั้งหมดนี้จะเกิดพร้อมกัน

3. แต่ศรัทธาในการทำบุญกิริยาวัตถุสักหนึ่งเดือน หรือหนึ่งปี หรือจนกว่าจิตจะสร้างบุญได้จากปกติชีวิต ไม่ว่าจะล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ ฯลฯ ทำบุญกิริยาวัตถุได้ทั้งหมด แค่นี้พลังแห่งการที่จะไป ปรับแก้ไขปัญหาทุกชนิดจะบังเกิดกับตน กับชุมชน กับประเทศ หรือต่อโลกและจักรวาลทันที

4. ถึงตรงนี้บางคนในชีวิตได้สะสมไว้มากแล้ว สัมมาทิฏฐิพอกพูนขึ้นจนเห็นชัดเจนว่า ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ ที่เกิดภายในเป็นสิ่งน่าสนใจ เป็นของมีค่าน่าสนใจว่า สิ่งเหล่านั้นมาได้อย่างไร

เมื่อหยุดแสวงหาประโยชน์จากภายนอกชั่วคราว ก็ให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะสิ่งที่กล่าวว่า ช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตของเรางดงาม เพราะ สิ่งที่กล่าวว่า เห็นว่าชีวิตของตนงดงามเมื่อไร บริโภคนิยมก็หลงเข้าสู่ความสนใจไม่ได้แล้ว ลองว่าคนเรา ไม่ตกหลุมบริโภคนิยม เช่นไม่ตกหลุมโฆษณาอาหารต่างๆ ก็ไม่ต้องเสียต่อโรคอ้วน ไม่ตกหลุม เครื่องสำอาง เครื่องดื่ม สินค้าต่างๆ ก็ไม่ต้องเสียเงินโดยไม่จำเป็น ถ้ามัวเงินเหลือ เวลาเหลือใช้ทำอะไรตอบว่า ทำอะไรก็ได้ที่ตนชอบทำ การค้นหาตัวตนที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้นได้ เพราะปลดสิ่งเร้าและสิ่งกล่อม ซึ่งเป็นเครื่องกั้นอย่างดีมิให้เรา รู้จักตัวตนที่แท้จริงของเราเอง รู้จักตนเองดีมากขึ้นแค่ไหน ก็จะเข้าใจโลกดีมากขึ้นแค่นั้น

5.14 ข้อสรุปหลักธรรมาภิบาลของระบบการศึกษา จะต้องประกอบด้วย

1. คิดให้เป็น อย่างน้อยก็รู้ตัวบ้างว่า คิดอกุศลเป็นการทำลายมงคลชีวิตของตนเอง พุทธเตือนว่า ทุกคนมีหน้าที่คิดให้เป็นกุศล (โอวาทปาติโมกข์

ข้อที่สอง) และถ้ามีกุศลในจิตกำลังสูงพอ ก็จะคิดถึงส่วนรวม จิตจะเห็นคุณค่าของจิตสาธารณะ การทำงานเพื่อส่วนรวมมีอันสูงส่ง เพราะจะทำให้ได้ปัญญาในการทำความเห็นให้ตรง และสัมมาทิฐิก็จะช่วยทำให้มรรคธรรมมีกำลัง

2. การรับและการส่งความรู้วิทยาศาสตร์ บนโต๊ะอาหาร บนหน้าจอทีวี หรือสื่อออนไลน์ควรต้องเข้าถึงโครงสร้างของความรู้วิทยาศาสตร์บ้าง ถ้าพูดเตือนเรื่องคอเลสเทอรอล เบาหวาน มะเร็งมากไป จะกลายเป็นข่าวลือที่ทำให้เกิดสังคมนวิตกกังวล นอกจากนี้มันทำให้ไม่เป็นทาสโฆษณาที่อ้างวิชาการเป็นฐานด้วย

สมัยก่อนการปลูกบ้าน เจ้าของบ้านจะกำกับช่างสร้างบ้าน หรือปรึกษากันบ้าง สมัยนี้เข้าไปอยู่ในบ้านโดยไม่รู้อะไรเป็นอะไร อุปมาดังเชื้อข้อมูลวิทยาศาสตร์ โดยไม่รู้ว่าจะทำมาอย่างไร อุปมาตรงตัว

3. การใช้เทคโนโลยีทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า หรือโทรศัพท์มือถือที่ใช้แบตเตอรี่ หรือ ว่าเป็นสารต่างๆ ที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง น้ำยาล้างห้องน้ำ เครื่องสำอาง ยา ฯลฯ ควรจะรู้บ้างว่าใช้ให้ถูกวิธีควรทำอย่างไร ยกตัวอย่างง่ายๆ ต้มน้ำด้วยหม้อไฟฟ้าเดือดแล้วเก็บใส่กระติกน้ำร้อน ไม่ต้องเสียบปลั๊กไว้ตลอดวัน แทนการใช้ไฟฟ้า 24 ชั่วโมง เหลือเวลาที่ต้มน้ำแค่สิบนาที พลังงานไฟฟ้าลดลงมาก ถ้าทุกครัวเรือน ทุกสถานที่ราชการ ทุกองค์กร ร้านค้า ฯลฯ ที่เสิร์ฟกาแฟกันทั้งวัน แคบอกพนักงานเสิร์ฟให้ประหยัดไฟดังกล่าว ค่าไฟฟ้าของประเทศไทย ลดลงฮวบ

การใช้เครื่องซักผ้า ควรใช้อย่างไร เพราะชาวบ้านใช้ไม่เห็นว่าผ้าชนิดไหนควรใส่และไม่ควรใส่อย่างไร ทำไมเราไม่ออกกฎหมายว่า ก่อนใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า คุณรู้จักใช้อย่างถูกต้องหรือยัง

การใช้ยาสระผม ผงซักฟอก เดททอลล้างมือ ใช้อย่างไรให้มือสะอาด

ประหยัดน้ำยาดังกล่าว ถ้าทุกคนใช้อย่างมีสติ สารเคมีที่เป็นมลพิษต่อแผ่นดินจะลดฮวบ นี่เป็นตัวอย่างเล็กจิ๋วที่ทำได้ทันที

การรณรงค์ก็ทำได้ง่าย เพราะเป็นการประหยัดเงิน ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่าง ถ้าทุกคนมีสติปัญญา และช่วยใช้สิ่งดังกล่าวให้ถูกต้อง แค่อสองสามเดือน หนี้ของแผ่นดินจะลดฮวบ

และอุปนิสัยที่ใช่ว่าอะไรประหยัดได้บ้าง ก็จะทำให้เห็นคุณค่าของการใช้อย่างประโยชน์สูงสุด กรรมที่แต่ละคนเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งเป็นอกุศลกรรมก็จะลดฮวบ

4. ทุกคนควรได้สร้างจินตนาภาพผ่านการเรียนการสอนว่าความโยงโย่สัมพันธ์กันระหว่าง มนุษยชาติมิได้แค่มีโลกออนไลน์ แต่ทว่า โยงโย่ผูกพันซับซ้อนยิ่งกว่ากันผ่านกระแสบริโภคนิยม โดยความ ซับซ้อนผ่านการกินอาหารเข้าจากร้านสะดวกซื้อ ผ่านการดื่ม น้ำ ผ่านเครื่องดื่ม ขนมหกัณฐ์บอบบะหมี่ สำเร็จรูป เครื่องอุปโภคบริโภคนานาชนิด ชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง และชนิดที่เป็นกระป๋อง หรืออาหาร สำเร็จรูปกึ่งปรุงเสร็จ ปรุงสำเร็จมากมาย มหาศาลจินตนาการไม่ถ้วนก็จริง แต่แค่ตัวอย่างเดียวก็จะเข้าใจเรื่องอนาคตาธรรมของโลกจักรวาล และความคิดของมนุษย์

5. เนื่องจากความซับซ้อนแห่งเหตุปัจจัยในยุคบริโภคนิยม กรรมและกฎแห่งกรรมที่ออกเป็นหมู่ พวกจึงกระจัดกระจาย ไม่กระจุกตัว แบบกรรมพันธุ์ในสมัยโบราณ เช่น ชุมชนไหนเป็นโรคคอหอยพอก (ขาดธาตุไอโอดีน) ก็จะเยียวง่าย แต่ยุคนี้ทั้งปัจจัยภายนอกที่ซับซ้อน ผ่านวัฒนธรรมการชอบเดินทาง เพื่อล่าประสบการณ์ของคน มันทำให้อนุมาณคาดคะเนกรรมที่เป็นเผ่าพันธุ์และพวกพ้องยากมาก ยกเว้นว่า คนผู้นั้นไม่ทำตามกระแส เช่น ทำอาหารรับประทานเอง หรือดื่ม น้ำ หรือไม่ซื้อของที่มากับโฆษณาทุกประเภท กรรมปฏิสนธิจะเด่นชัดมาก ถ้าหากผู้ใดไม่ทำตามกระแสบริโภคนิยม หมายความว่า โรค ต่างๆ จากบริโภคนิยม

เช่นโรคอ้วน เบาหวาน หัวใจ มะเร็ง อัลไซเมอร์ ภูมิแพ้ และโรคนำ
อันตรายอื่นๆ เช่นโรคแพ้อากาศ โรคแพ้ตึก โรคแพ้แสงจากจอมอนิเตอร์
โรคประจำยุคบริโภคนิยมก็จะไม่กล้ากลายเขาผู้ไม่ทำตามกระแสด้วย
นี่เป็นข้อสรุปของข้าพเจ้าผู้เขียนบทความนี้

6. แพ้ชั้นเป็นของมาเร็วมาแรงและดับเร็ว แต่แพ้ชั้นบางอย่างเป็น
ดัชนีชี้ความเสื่อม ความโง่งมของมนุษย์ ตัวอย่างชัดที่สุด คือ นำกาง
เกงยีนส์ทอด้วยผ้าอย่างดีไปทำให้ขาดอย่างจงใจ นอกจากจะราคาแพง
ใช้ไม่คุ้มค่าผ้าเพราะผ่านการถูกทำลายเนื้อผ้ามาอย่างมากมาย ยังเป็นการ
ดูหมิ่นตนเอง ดูหมิ่น ธรรมชาติ ของผู้ทำตามแฟชั่นกางเกงขาดอีกด้วย

แพ้ชั้นชื้อดอกไม้จัดสวยไปให้เนื่องในโอกาสต่างๆ แต่ทว่าคนรับ
มองแค่เว็บเดียว ถ้าเป็นดอกไม้ ราคาแพงก็จะเก็บไว้ในตู้เย็น ถ้าเป็น
ดอกไม้ราคาถูกก็เหี่ยวเฉาทิ้งเป็นขยะในวันรุ่งขึ้น ขยะจากการลูบหน้า
ประจุมัก ทำดอกไม้ให้มีค่า แต่ขาดการชี้้นำให้เห็นถึงคุณธรรมจริยธรรม
ของการรับดอกไม้ ไม่ต่างจากการจัดงานอีเวนท์ทุกประเภท ที่มีความรู้
ความคิด ความพยายามแทรกอยู่มากมาย แต่ผู้คนเดินผ่านจับจินตนาการ
อะไรไม่ได้ เพราะขาดการอบรมให้หยั่งรู้ ความคิดแยกคายมากมายมหาศาล
ที่แทรกอยู่ใน ดอกไม้ช่อหนึ่ง บูทหนึ่งของงานอีเวนท์ (ลองคิดว่าจูงสุนัข
ข้างงานมันจะรู้อะไรเพิ่มบ้าง) เมื่อสิ่งที่เป็น รูปธรรมจัดตกแต่งให้ โดดเด่น
ยังช่วยประเทืองปัญญาไม่ได้ ความรู้ในโลกออนไลน์ที่ถูกไหลดเป็นอีบุ๊ก
เป็นข้อความเชิงวิชาการ มหาศาล มีหรือที่สามารถจะสกัดหรือวิเคราะห์
ได้ด้วยตนเอง ว่าควรจะเชื่อ จะปรับแต่ง ความรู้เหล่านั้นอย่างไร การกด
“Like” จึงเป็นดัชนีชี้ความไร้ปัญญาของคนยุคนี้อย่างชัด ๆ

พระนักเทศน์ฝีปากฉกาจคนกด Like แต่หมิ่นในเวลาหลายปี ดารา
หน้าตาดีได้รับการกด Like ให้เหยียบล้าน ในเวลาสองสามปี แค่นี้ผู้บริหาร
การศึกษาไม่รู้สึกสะอึกใจเลยหรือ ข้าพเจ้าผู้เขียนบทความขอถามคน
ไทยผู้รักความจริงทั้งหลาย ว่าประเทศของเราที่ว่าเป็นแผ่นดินธรรม

แผ่นดินทอง เดินทางทางวัฒนธรรมมาถึงตรงนี้ ตรงที่มีข้อมูลจากโลกออนไลน์ประจักษ์หลาย ๆ อย่างได้อย่างไร

นี่ยังไม่ถึงเวลาที่จะช่วยกันนำปัญญาญาณที่มีอยู่แล้วในทุกคน กลับมาแทนอวิชาที่ปรับคนให้โหด แต่แอปพลิเคชันของอบายภาพ ให้มีกำลัง ที่สรุปเช่นนี้ก็เพราะการกด Like จากโลกออนไลน์เป็นข้อมูลชี้ชัดให้สรุปเช่นนั้น

ข้าพเจ้าเขียนบทความนี้ เพื่อให้ฟ้าดินเป็นพยานว่า ข้าพเจ้าได้พยายามชี้ทางให้สังคมไทยนำหลักพุทธธรรมไปปรับใช้ในระบบการศึกษา เพื่อเป็นธรรมาภิบาลรักษาโรคขาดปัญญาญาณของคนเกาะติดบริโภคนิยม

บทสนทนาที่ 3

รายชื่อหนังสือธรรมะที่เขียนโดยสิริวรรณ

1. **“สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย”** มูลนิธิเผยแผ่ชีวิตประเสริฐ
พ.ศ. 2540 หน้า 159 หน้า

หนังสือเล่มนี้ นำโยนิโสมนสิการ หรือความคิดแบบคายเชิงพุทธ 10 แนวคิด มาใช้เป็น บรรทัดฐานวิเคราะห์ ชีวิตที่ทันสมัยของยุคโลกาภิวัตน์ จุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจว่า แนวคิดแบบคายของพุทธ มีลักษณะอย่างไร

สำหรับปัญญาจากการทำภาวนา ทำให้ข้าพเจ้าลงความเห็นว่า แนวคิดแบบคายเชิงพุทธนั้นเป็นเรื่องใหม่ ประชาชนตะวันตกยังมีได้มองโลกแง่นี้เลย น่าที่คนไทยจะมองเห็นว่า แนวคิดแบบคายของพุทธธรรมล้ำเลิศจริง ๆ มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาชีวิตอย่างหาประมาณมิได้

2. **“อริยสัจสี่เหลี่ยม”** สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง พ.ศ. 2540
หน้า 240 หน้า

อริยสัจสี่ที่คนไทยมักจะจำได้เจเนใจว่า นี่คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าจริง ๆ แล้วอริยสัจสี่มีได้ถึง 10 นัย ทุกนัยดับทุกข์ได้ถึงวิมุตติมรรคทั้งสิ้น

เมื่ออ่านพบว่า อริยสัจสี่ได้ถึงสี่นัยจาก “วิมุตติมรรค” พระอุปติสสะ-เถระแปลเป็นไทยโดยพระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ฐัมมจิตโต) ข้าพเจ้าถึงบางอ้อว่า มีน่านการปฏิบัติภาวนาของนักปฏิบัติจริงมีได้หลายนัย เสมือนประตูทางเข้าสู่วิมุตติมรรคมีถึงสี่นัย

หนังสือเล่มนี้เป็นการขยายแนวคิดแบบคายเชิงพุทธว่าด้วย “อริยสัจสี่” วิเคราะห์ออกเป็นสี่นัย โดยวิเคราะห์ให้เข้ากับหลักการของ พฤติกรรมศาสตร์ของนักจิตวิทยา

จริงๆ แล้วหนังสือเล่มนี้เป็นการสังเคราะห์อริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกสากลผู้ที่ป็นนักวิจัยสากลน่าจะทึ่งในหลักการ หลังเขียนเสร็จแล้ว รู้สึกว่าตนได้นำแก่นแท้ของหลักการวิจัยของโลกมาเปิดเผยในแง่ของอริยสัจสี่

เป็นการนำความคิดแบบคายข้อเดียว ว่าด้วยอริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกาภิวัตน์ ผู้ที่เป็นนักวิจัยสากลน่าจะทึ่งในหนังสือเล่มนี้

การวิจัยทุกอย่างในโลกมีหลักพื้นฐานเท่าที่แสดงไว้ในอริยสัจสิบเหลี่ยมเท่านั้น แก่นธรรมของพุทธธรรมก็ได้มีหลักการมากมายอะไร แก่นวิชาการของวิทยาศาสตร์ก็มีหลักการที่เสนอได้ง่ายๆ ตรงๆ เช่นเดียวกัน ความรู้ทุกชนิดถ้าเข้าถึงแก่นแท้จะพบกับความเรียบง่ายธรรมดาเท่านั้น

3. “อะเมซิ่ง ปรมัตถธรรม” ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. 2542
หน้า 218 หน้า

โดยสาระสำคัญ ต้องการจะอธิบาย “ธรรมเก้าตา” ที่เสนอโดยท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม ว่าธรรมะแต่ละตัวในธรรมเก้าตานั้นแนบชิดอยู่ในวิถีชีวิตของเราอย่างไร

เป็นการเขียนธรรมที่เป็นโลกในแง่ของการดับทุกข์ เช่น น้ำดับไฟ เชือดดินกันน้ำ สารเคมีดับไฟ จะเห็นว่าธรรมที่ดับทุกข์ต่างเป็นธรรมะรอบตัวที่ใช้แก้ไขภัยอันตรายเฉพาะหน้า

หนังสือเล่มนี้เริ่มชี้ชวนให้เห็นว่า การดับทุกข์ด้วยการมองแบบคายเชิงพุทธเป็นอย่างไร

ข้าพเจ้าคิดว่าได้พยายาม โยงสภาวะความเป็นโลกและเหนือโลกให้เข้ามาอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ด้วยการใช้อริยสัจสี่เป็นเครื่องเชื่อมต่อ เป็นการเขียนให้เห็นโลกุตรธรรมในแง่ของโลกธรรมรอบตัว

4. “ปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง” ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. 2543
หน้า 283 หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้สรุปแก่นแท้ของกุศลวิบาก ที่ถ้าผู้ใดทำกุศลให้ถึงพร้อม วิบากหรือผลลัพธ์ที่จะได้รับจะเป็นปาฏิหาริย์ ที่คนไม่อาจทำนายหรือ พรรณนาให้ครบกระบวนการความได้

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพุทธบารมีที่เหนือคำพรรณนา

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพระภัทรมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของปวงชนชาวไทย

ภาพคนไทยนับไม่ถ้วนมาแซ่ซ้องถวายพระพรในวันศุกร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ เป็นภาพที่ชาวต่างชาติอาจเข้าใจไม่ได้ ภาพที่ปรากฏจากสื่อทั่วไปคือ บางคนนั่งภาวนา บางคนนั่งสวดมนต์ บางคนคงอ้อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ คนที่มาชุมนุมเหล่านั้นมองไม่เห็นพระพักตร์ของในหลวง เพราะยืนไกลเกิน แต่ทุกหัวใจหลอมรวมแสดงความจงรักภักดีที่มีต่อพระองค์ท่าน

นี่คือปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง ที่เกินการพรรณนาของภาษา

หนังสือเล่มนี้วิเคราะห์ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง กุศลวิบากที่จะมีในผู้ที่สร้างกุศลปารมีย่างต่อเนื่องยาวนาน จะมีลักษณะอย่างไร และเพราะอะไร อริยทรัพย์จึงบังเกิดขึ้นได้

คิดว่า ได้นำอริยทรัพย์อันเป็นนามธรรม มาตีแผ่ให้เป็นสัญลักษณ์แบบเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ตีแผ่ความจริงของธรรมชาติในแง่สูตรหรือสมการ ซึ่งเป็นสาระของวิทยาศาสตร์ที่ใช้เรียนสอนกันในวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานทุกระดับชั้นเรียน

ข้าพเจ้าได้นำเสนอการมองอริยทรัพย์ในภาพลักษณ์ของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน

ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยใจเปิดกว้าง น่าจะเห็นความงามของพุทธธรรมได้ด้วยตนเอง

ข้าพเจ้าได้พยายามนำผลกรรม วิเคราะห์ในแนวความคิดเชิงพุทธมานำเสนอในรูปลักษณะของโลก

หวังว่าน่าจะมีคนไทยใจกว้างมองเห็นความมั่งคั่งของการนำเสนอ
พุทธธรรมในแนวนี้

น่าเสียดายที่คนไทยไม่ใส่ใจความมั่งคั่งของการนำเสนอหลักของ
พุทธธรรมในแนวนี้

คิดว่าถ้าเป็นของจริงแท้ สัจธรรมในหนังสือเล่มนี้จะอยู่ยงคงกระพัน
รองคนไทยใจนักวิชาการมองเห็นค่า ไปปรับใช้เพื่อให้พุทธธรรมเป็น
ประโยชน์สูงสุดของโลก

ของแท้ต้องทนทานการพิสูจน์ได้เสมอ เพราะมีสมบัติเหนือกาลเทศะ
นั่นเอง

5. “**อิทัปปัจจยา**” อำนาจสูงสุดของธรรมชาติ สำนักพิมพ์
สุภาพใจ พ.ศ. 2546 หน้า 360 หน้า

เมื่อสามารถแยกแนวความคิดแบบกายระหว่างวิทยาศาสตร์และ
พุทธศาสตร์ออกจากกัน ผลลัพธ์ก็คือ สามารถแยกความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจ
ของศาสตร์ออกจากกันได้ด้วย

วิทยาศาสตร์มองอะไรเป็น “พลังงาน” และแบ่งชนิดของพลังงาน
เป็นพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า (รวมพลังนิวเคลียร์) พลังงานความร้อน
พลังโน้มถ่วงของโลก สำหรับชีวิตก็เชื่อในพลังงาน เอทีพี เป็นต้น

พุทธศาสตร์มองอะไรเป็น อำนาจของเหตุปัจจัย และแบ่งชนิดของ
อำนาจนี้เป็นสองประเภทใหญ่ คือ อิทัปปัจจยา อำนาจที่ผลักดันความ
เป็นโลกและเหนือโลก (เหนือสมมุติบัญญัติ เหนือกาลเทศะ เหนือความเชื่อ
ความไม่เชื่อ เหนือความรู้ความไม่รู้) และอำนาจของปฏิจัสมุขปาบาท
ที่ผลักดันปรากฏการณ์ภายในจิตมนุษย์ให้รู้สึกทุกข์ และไม่ทุกข์ด้วยอาการ
ต่างๆ

อำนาจอิทัปปัจจยายังแบ่งเป็นอำนาจของไตรลักษณ์ อำนาจของ
อริยสัจสี่ อำนาจของกรรม และอื่นๆ อีก อำนาจแต่ละอย่างให้ผลลัพธ์
ต่างกันเป็นบวกและลบตามกำลังปัญญา

การเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยา นอกจากจะต้องแยกความคิดออกจากความจำแล้ว ยังต้องแยกว่าเป็นความจำอย่างไรในนิยามของพุทธศาสตร์ เช่น จำว่านี่คือ อายตนะ (หก) ชันธ์ (ห้า) และธาตุ (สี่) ต้องเข้าใจองค์ประกอบทั้งหมด และรู้ว่านี่คือบัญญัติ แยกสภาวะต่างๆ ของบัญญัติเหล่านั้นได้ จึงจะยอมรับว่า สิ่งดังกล่าวมีจริง

สิ่งมีจริงและสิ่งมีเอง เป็นคนละเรื่องกัน

อิทัปปัจจยาเป็นสิ่งมีเอง กว่าจะพบว่าอำนาจนี้เป็นอย่างไร ต้องแยกสิ่งมีจริงออกไปจนหมด ภาษาปากคือต้องนั่งภาวนาจนจิตอยู่เหนือความจำทั้งหมด

จิตจึงจะเข้าถึงอำนาจที่มีเองนี้ด้วยตนเอง

หลังจากหยั่งเห็นอำนาจอิทัปปัจจยาที่มีเองแล้ว เมื่อกลับมาสู่สภาวะธรรมดาของโลก โลกทัศน์ทุกอย่างเปลี่ยนหมดชุด เสมือนเปลี่ยนซอฟต์แวร์ของจิตทั้งหมด

มองเห็นอำนาจของเหตุปัจจัยผลักระแสชีวิตอยู่เป็นขณะ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ปัจจัยต่างๆ เป็นขณะโดยอัตโนมัติ

การเขียนอิทัปปัจจยาจึงยากมาก

การอ่านเอาความยิ่งยากกว่า หนังสือเล่มนี้คงเป็นประวัติศาสตร์ที่รวมการอ่านไม่รู้เรื่อง หรืออ่านแล้วไม่ได้เรื่องจำนวนมาก

สำหรับข้าพเจ้าแล้วโล่งใจ หลังจากเขียนสำเร็จแล้ว คล้ายสงายปมด้ายยุ่งออกจากจิตไปมาก

อิตตาของข้าพเจ้าที่ชอบนามธรรมยากๆ ได้อาหารโอชารับประทานเรียบร้อย คือ ได้เข้าถึงว่า อิทัปปัจจยา เป็นความธรรมดาอย่างนี้ๆ

การอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริง จึงบังเกิดขึ้น ข้าพเจ้าเริ่มใช้ชีวิตแบบธรรมดาติดดิน และรู้สึกถึงความธรรมดา คือ ความยิ่งใหญ่ที่สุด

6. “อนัตตากับชีวิตทันสมัย” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2547

หน้า 304 หน้า

“ผู้ใดเห็นอนัตตา ผู้นั้นเห็นเราตถาคต”

ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นเห็นอนัตตา”

ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้านำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อโลกทัศน์แห่งความนำสมัยมาวิเคราะห์กับหลักอนัตตาของพระพุทธเจ้า บางคนอ่านแล้วก็เข้าใจอนัตตาแบบจินตมยปัญญา สามารถปล่อยวางเรื่องต่างๆ ที่ไม่เคยปล่อยวางได้

ในเล่มได้นำเสนอ อนัตตากับวิถีชีวิต อนัตตากับการเดินทาง อนัตตากับการอ่าน การเขียน การกินอาหารเชิงอูชิมิ การซื้อของในห้างสรรพสินค้า การบริหารจัดการแบบทันสมัย และอนัตตากับการเซ็นชื่อในพันธสัญญาทุกรูปแบบ

ได้ชี้ชวนให้เห็นความจริงว่า เพราะอนัตตาแท้ๆ กรรมที่เป็นปัจจุบันธรรมจึงสร้างมิฉกมิฉิว ทำให้คนไม่กลัวความทุกข์ กระโจนเข้าหาทุกข์ไม่ต่างจากแมงเม่าบินเข้ากองไฟ

7. “**คิดให้เป็น เดี่ยวเห็นเอง**” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2548
หน้า 240 หน้า

“เด็ดดอกไม้ดอกเดียว สะเทือนทั่วจักรวาล”

สำนวนเหมือนนกวิ อ่านแล้วราวไร้แก่นสาร แท้ที่จริง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดดับในสิ่งมีเอง ภาษาปากเรียกอมตะธรรม หรือ โลกุตระธรรม

นักวิทยาศาสตร์และนักปราชญ์ตะวันออก ต่างเข้าถึงสิ่งมีเอง แต่ทว่าบัญญัติและใช้ประโยชน์จากสิ่งมีเองคนละแนว

นักปราชญ์ตะวันออก รวมพระพุทธเจ้า ต้องการให้พุทธบริษัทใช้สิ่งมีเองเป็นที่พึ่งของทุกคน ที่อยู่ในโลกของความผันแปร เพื่อให้ได้อยู่ได้ในโลกด้วยการถูกลูกโลกที่มແ່ງน้อยที่สุด

นักวิทยาศาสตร์ใช้สิ่งมีเองสร้างความพอใจให้มนุษย์ในโลก ในรูปของโทรศัพท์มือถือที่รวมเครื่องล่อต่างๆ มากมาย ประโยชน์มีอยู่ แต่ถูกใช้น้อย ส่วนมากจะใช้สิ่งมีเองในทางเพิ่มต้นหา และอุปาทาน

ไม่ใช่ความผิดของนักวิทยาศาสตร์ แต่ทว่าเป็นชะตากรรมของโลก
ที่ไม่มีใครเห็นโทษภัยของสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้น ตรงตามจริงที่มันเป็น
กลับชักชวนกันพูดในแง่เป็นประโยชน์เท่านั้น

หนังสือเล่มนี้ จึงพยายามเขียนให้ใช้ความคิด และความรู้เชิงกุศล
เพื่อเข้าไปสร้างดุลยภาพแห่งกุศลที่มนุษย์กำลังตกจมอยู่

สาระภายในเล่ม ชี้ชวนให้สำนึกถึงดุลยภาพของความรู้และความคิด
ในแง่ของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ พยายามจะถ่ายทอดประสบการณ์
มองโลกในแง่พุทธศาสตร์ว่าแตกต่างอย่างไรกับวิทยาศาสตร์

อรรถธรรมที่ดำเนินเรื่องเป็นนามธรรมล้วนๆ เหมือนที่คนปัจจุบัน
ชอบลงทุนหุ้นบุญ หรือ สร้างมิตรภาพผ่านอินเทอร์เน็ต หรือ ทำกิจกรรม
ต่างๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือ คอมพิวเตอร์

มีหลายคนบอกว่า หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วเข้าใจง่ายกว่าทุกเล่ม

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สาระในหนังสือเล่มนี้คือการชี้ชวนให้รู้จัก
ปรับความคิดภายใน เพื่อให้ปรับเปลี่ยนความคิดทำร้าย ทำลายตนเองให้มี
น้อยลง หรือเพื่อให้รู้จักวิธีใช้ความคิดหักล้างความคิด หรือวิธีคิดให้เพิ่ม
สุขลดทุกข์

อุปมาสาระของหนังสือเล่มนี้ดูจะเป็นยาหม่อง ยาอม ยาหอม
ทางความคิดหรือเป็นสมุนไพรทางความคิด ช่วยเพิ่มภูมิต้านทานทางจิต
ได้ดี

8. “คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้ ด้วยอุปนิสธรรม” สำนักพิมพ์สุภาพใจ
พ.ศ. 2548 หน้า 208 หนังสือเล่มนี้ได้นำ “ธรรมโฆษณ์” ของท่าน
พุทธทาสภิกขุ มาเรียบเรียงในแนวความคิดของ อุปนิสธรรม และใช้ความ
เข้าใจของตนเองเป็นตัวสาดหรือนำเรื่อง

เป็นเสมือนการนำเที่ยวทางอารมณ์จิตของมนุษย์ ที่มีอยู่ในจิตของ
ทุกคนที่เป็นมนุษย์ เป็นแก่นแท้ของพุทธธรรม เป็นหัวใจของการตรัสรู้
เป็นความยิ่งใหญ่ของการนิรันดร์ที่ไม่มีสิ่งใดยิ่งใหญ่กว่า

หนังสือเล่มนี้เป็นสัจธรรม จะไม่มีวันตาย และจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพเจ้ามิได้พูดอวดดีเพื่อยกย่องตนเองแต่เป็นการประกาศสัจธรรมของพระสัพพัญญูของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปแบบเป็นภาษาร่วมสมัย

เป็นหนังสือที่ดีที่สุดของการเรียบเรียงธรรมจาก “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่ข้าพเจ้าเคยเขียนผ่านมา

9. “อุปสมานุสติ นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้” พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โดยผู้เขียนเอง ไม่มีวางจำหน่ายตามท้องตลาด

หนังสือเล่มนี้เป็นดุจวิทยานิพนธ์การนั่งภาวนาของข้าพเจ้า เป็นหนังสือที่มาจากกรวิจัยทางจิตของตนเอง เป็นการพบวิธีการใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เพื่อให้จิตสงบ ซึ่งท่านพุทธทาส เรียกว่า นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ แต่ในตำราจะเรียกว่า “อุปสมานุสติ”

ข้าพเจ้าพบว่า การใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เหมาะกับจริตของข้าพเจ้ามากที่สุด เป็นวิธีการที่ข้าพเจ้าได้จากการปฏิบัติภาวนาคำทางมายี่สิบปี และคิดว่าน่าจะเหมาะกับคนสมัยใหม่ที่ชอบ การใช้ความคิดเช่นกัน

10. “กาลามสูตรสิบ มหาปรัชญา มหามัชฌิมาปฏิปทา”

สำหรับผู้ที่ชอบความท้าทายทางนามธรรม กาลามสูตรสิบเป็นหัวข้อธรรมที่โดดเด่นและน่าสนใจที่สุด

หัวข้อธรรมชุดนี้อาจแยกคนได้ ๓ กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ที่ในพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงวางหลักความรู้ไว้สิบแนวทาง กลุ่มที่สอง อาจเหมาะว่านี่คือการมองโลกในแง่ลบของพุทธปรัชญา กลุ่มที่สาม คือผู้ที่มองเห็นพ้องกับข้าพเจ้าว่า กาลามสูตรสิบ คือ มหาปรัชญา ไม่มีปรัชญาใดจะยิ่งใหญ่ได้มากกว่านี้ และนี่คือ “ปริศนาธรรม” ที่บอกวิธีวางใจให้แยบคายว่า มัชฌิมาปฏิปทา นั้นมีอยู่แล้วในทุกขณะจิต ถ้าใจของผู้นั้นมีสติปัญญาว่างไว เข้าถึงกระแสของเหตุปัจจัย ตามกฎธรรมชาติธรรมดา

แท้จริง “กาลามสูตรสิบ” คือ บทกลับของ “อิทัปปัจจตา” เพราะสภาวะธรรมทั้งสองชนิดต่างก็เป็น “มหามัชฌิมาปฏิปทา” ทั้งคู่ เพียงแต่ว่าผู้ที่เข้าถึงสภาวะดังกล่าว เข้ามาด้วยการกำหนดจิตขึ้นหรือกำหนดจิตลง

ความหมายของการกำหนดจิตขึ้น หมายถึง ผู้ใช้โลกุตรธรรมเป็นอารมณ์ ในการทำสมาธิภาวนา ส่วนกำหนดจิตลง คือ ผู้ที่ใช้โลกียธรรมเป็นอารมณ์ในการปฏิบัติกัมมัฏฐาน

อุปมาดุจเดียวกับนักวิทยาศาสตร์แห่งหนามองดูท้องฟ้า มองผ่านกล้องโทรทรรศน์ เพื่อค้นหาสิ่งที่เหนือความสามารถของสายตา และบางคนก็ก้มลงมองผ่านกล้องจุลทรรศน์ เพื่อมองดูสิ่งเล็กๆ ที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื้อ กาลแลงซี จักรวาลต้องค้นผ่านกล้องโทรทรรศน์ ส่วนแบคทีเรีย ไวรัส และโมเลกุลต่างๆ ต้องค้นผ่านกล้องจุลทรรศน์

ทั้งสองมิติต่างก็เปิดเผยความจริงที่ขยายโลกทัศน์ของมนุษย์อย่างมโหฬาร

ถ้ากำหนดจิตผ่าน อุปสมานุสติ ก็จะเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจตา ถ้ากำหนดจิตผ่านวิธีการที่ใช้โลกียธรรมธรรมดาก็จะเข้าถึงอำนาจของลักแต่ว่า ซึ่งคือ “กาลามสูตรสิบ” นั่นเอง

เมื่อใดที่จิตของผู้ใด ไม่ยึดและไม่โยนทิ้ง แต่พร้อมที่จะปรับตามเหตุปัจจัย เมื่อนั้น ก็คือ สภาวะจิตของผู้มีปัญญาอย่างยิ่งใหญ่ คือ “มหามัชฌิมาปฏิปทา”

ผู้นั้นต้องแทงทะลุ “กาลามสูตรสิบ” อย่างทั่วถึงดีแล้ว

กาลามสูตรสิบจึงเป็นมหากุณาที่พระพุทธเจ้าทรงวางปริศนาธรรมไว้ให้มนุษย์ที่ตกอยู่ในยุคของความคิดสร้างสรรค์ จนกระทั่งจับต้นชนปลายอะไรไม่ถูก

ตถตาของผู้เข้าถึงกาลามสูตรสิบ ไม่ใช่ผู้วางเฉย หรือปล่อยโลกไปตามกระแส แต่ตถตาของผู้ที่เข้าถึงกาลามสูตรสิบ คือ ผู้พร้อมที่จะเป็นผู้นำเพื่อให้โลกได้พัฒนาอย่างมีทางสายกลาง

นำโลกโดยไม่ถูกโลกที่มันแทงนั้นแหละ เรียกว่า มหามัชฌิมาปฏิบัติ
กาลามสูตรสิบจึงนับเป็นสุดยอดของมหาปรัชญา และสุดยอดของ
ปริศนาธรรมในขณะเดียวกัน

ข้าพเจ้าเขียนกาลามสูตรสิบ เพื่อถวายเป็นรัตนตรัยบูชา ทั้งหมด
เป็นที่สุดของความรู้และความคิดของตัวข้าพเจ้าเอง

11. ธรรมกับมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของ สกอ. และหลักการ บูรณาการคุณธรรมในสังคมไทย

สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น พ.ศ. 2554 หน้า 100 หน้า หนังสือเล่มนี้เป็นบทความวิชาการ
ที่เขียนขึ้นเพื่อประกอบการอบรมคุณธรรมในรูปแบบต่างๆ จัดโดยหน่วย
งานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2554

หนังสือนี้รวมพิมพ์เป็นเล่มเพื่อแจกจ่ายคณาจารย์ที่สนใจ การสอน
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนปกติทั่วประเทศ ผู้ใดสนใจขอรับ
ได้ที่สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น

12. วิถีพุทธวิถีโลกาภิวัตน์ สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2554

เป็นการตกผลึกความคิดในฐานะนักวิจัยพันธู์วิศวกรรมนาน สอง
ทศวรรษ และในฐานะนักปฏิบัติธรรมยาวนานในเวลาประมาณกัน

เป็นการเปรียบเทียบปรัชญาพุทธศาสตร์และปรัชญาวิทยาศาสตร์
ตามประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งสนใจความหมายของการค้นหาความจริง
ของชีวิตมากกว่าปรัชญาในความหมายของนิยามและความสัมพันธ์กับ
ตรรกศาสตร์

13. พุทธวิถี, วิถีแห่งการตื่นรับความเป็นจริง สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, 2556

แท้จริงสาระของหนังสือเล่มนี้ คือ วิทยานิพนธ์ ที่ตอบโจทย์ “ความรู้
คืออะไร” ปัญหาค้างคาใจของข้าพเจ้า ซึ่งติดตัวมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยสงสัย

มาตลอดว่า การเรียนเก่งของตนเองกับสมรรถนะในการช่วยตนเองในวัยเด็ก ไม่เห็นจะสัมพันธ์กัน กว่าจะเข้าถึงธาตุแท้ของวิทยาศาสตร์ ว่าคืออะไร เกิดเมื่อไรทำไมคนจึงเชื่อว่าเป็นความรู้ ต้องใช้เวลาพัฒนาปัญญา กว่าครึ่งศตวรรษ จนกระทั่งแน่ใจว่า ที่เชื่อกันว่าความรู้วิทยาศาสตร์มีมากมายเรียนอีกกี่ชาติก็ไม่รู้จบ เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์ หรือนักวิชาการทุกสาขาต่างช่วยกันเพิ่ม “นิยาม” จากปรากฏการณ์เดิมด้วยความเชื่อหรือเพิ่มมโนภาพใหม่ๆ ยิ่งถ้าอุปมาอุปไมยกับขั้นห้าแล้ว ความรู้ทั้งหมดของวิทยาศาสตร์ คือความวิจิตรของสังขารขั้นห้าเท่านั้นเอง

คุณธรรม จริยธรรม พูตกันมากเท่าไรเอาลงได้ในกรอบของศีลห้าธรรมห้า ซึ่งเป็นของแท้แต่โบราณแต่โบราณกาลได้หมด ความคิดสร้างสรรค์ทุกชนิด ถ้าใช้อย่างขาดสติ คือ ความหลง (โมหะกรรม) เป็นความหลงในมิติเส้นตรงที่เป็นความซ้ำของซึ่งติดมากับการท่องเที่ยวในสังสารวัฏ

ถ้าตื่นรับความจริงแท้ที่ขมวดไว้ในหนังสือเล่มนี้ได้ น่าจะแทงทะลุ “ทฤษฎี” ของโลกาภิวัตน์ (ตถาคตา) แต่ต้องไม่ใช่ความรู้ที่ตัดต่อจากอินเทอร์เน็ต จนมีสภาพของขยะความรู้ไร้วิภังชวาทะ ไร้ศิลป์แห่งไวยากรณ์ ซึ่งไม่เหมาะกับตื่นรับความเป็นจริง แต่ต้องดีลึทังไปจากความจำจริงเหมาะที่สุด (อตัมมยตา)

ถ้าเข้าถึงศาสตร์โดยความเป็นสังขารธรรม ก็สามารถจะเพิ่มปัญญาญาณได้ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือพุทธศาสตร์ (สุญตา) กล่าวคือ สมมุติมาอย่างไรต้องรู้เท่าทัน เห็นจากสมมุติเป็นอย่างไรก็เข้าใจแจ่มแจ้ง (สุญตา)

14. ลานธรรมของพุทธ, สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2556

หนังสือเล่มนี้ เป็นศิลาจารึกทางจิตวิญญาณที่ถ่ายทอดด้วยภาษาไทย เพื่อท่านผู้อ่านที่สามารถถอดรหัสปริศนาธรรมที่แทรกอยู่

มากมายหลายนัยยะ ทั้งที่เปิดเผยและซ่อนไว้ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าถึง “ความเป็นเช่นนั้นเอง” (ตถาคตา)

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงความกตัญญูทเวทิตาต่อบุพการี ที่อบรมความเป็นนักคิดด้วยหลักการคิดแบบกายของวิทยาศาสตร์ บ่มเพาะจิตวิญญาณการเป็นคนพูดตรงลัดสั้นชัดเจน

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงการบูชาต่อคุณของพระรัตนตรัยที่ทำให้ข้าพเจ้ารังสรรค์ปัญญาญาณจากการเสียสละทุกรูปแบบ บ่มเพาะสมรรถนะที่จะทำให้เข้าถึง “จิตตสังขาร” ของมนุษย์

ถือว่า อักษรภาคภาษาไทยเล่มนี้เป็นมรดกชิ้นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของข้าพเจ้า ที่ถอดรหัสความเป็นโลกาภิวัตน์ผสมผสานกับความเป็นเช่นนั้นเองออกมาเป็น วรรณกรรมทางภาษา ที่แสดงพฤติกรรมศาสตร์ของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์

ถือว่า อักษรในหนังสือเล่มนี้สรรสร้างเป็นแอนนิเมชันของเหตุปัจจัยทั้งทางโลกและทางธรรมคล้ายกับงานมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ ยุคสมัยที่ความรู้ ความจริง ความจำ และความหลง ผสานเป็นหนึ่งในดวงใจของมนุษย์

15 พุทธานุภาพ สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2557

สมัยเป็นเด็กในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถูกนับว่าเป็นเด็กเรียนเก่ง ประพฤติตนอยู่ในกรอบของค่านิยมร่วมสมัยมาตลอด แต่มีเป้าหมายในใจที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็กคือความสงสัยว่าความรู้คืออะไร ทำไมที่ท่องจำได้ สอบได้ดีแล้วลืมหมดจึงเรียกว่า “มีความรู้”

สมัยเรียนปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อราวเกือบครึ่ง

ศตวรรษที่ผ่านมา ข้าพเจ้าใช้เวลาว่าง ที่มีบุกเข้าไปในพรมแดนของความรู้ เพื่อตอบให้ได้ว่ารางวัลโนเบลมีหลักการตัดสินใจอย่างไร และกลับมาเป็น อาจารย์ทำงานวิจัยก็บุกเข้าไปในความเชื่อ “ความเลิศของงานวิจัยวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร”

หลังจากที่ข้าพเจ้าลาออกจากราชการมาปฏิบัติธรรมในป่าข้าพเจ้าก็บุกเข้าไปในกิเลสอาสวะของตนเอง เพื่อถามให้ได้ว่าการบรรลุธรรมคืออะไร ต่างจากงานวิจัยรางวัลโนเบลอย่างไร

หนังสือเล่มนี้นับว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความเข้าใจของข้าพเจ้าที่จะตอบคำถามว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงมีประวัติเช่นนั้น โดยเฉพาะเหตุใดปรากฏการณ์สำคัญจึงเกิดในป่า รวมทั้งเทศนาในวันสำคัญเช่นนั้นๆ จึงเป็นอย่างนั้นๆ

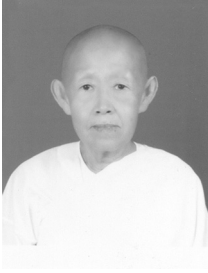
นอกจากนี้เมื่อสติถูกเน้นย้ำว่าจำเป็นในทุกลมหายใจของมนุษย์ คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ทำไมไม่มีคำจำกัดความของสติให้ชัดเจน นอกจากสติปัญญาอันที่เป็นส่วนของโพธิปักขยธรรม ด้วยเหตุนี้เมื่อได้พบคำถามของพระเจ้ามิลินทร์ และคำตอบของพระนาคเสน จึงดีใจนัก ข้าพเจ้าได้ถอดรหัสของ “สติในมิลินทปัญหา” เป็นภาษาร่วมสมัย เสมือนการถอดรหัสของพุทธธรรมทุกเล่มที่เขียนผ่านมาทั้ง 14 เล่ม

เพราะมีบารมีการเป็นอาจารย์ แม้ลาออกจากราชการ ก็ยังมาทำหน้าที่สอนพุทธปรัชญาและวิชากรรมฐาน

ข้าพเจ้ายังหวังให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของไทยโดยแทรกพุทธานุภาพลงไปในชีวิต และสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนของทุกวิชา

ขอความปรารถนาของข้าพเจ้าจงทำให้ผู้บริหารการศึกษา เห็นคุณค่าของ “ธรรมภิบาล ในระบบการศึกษาของไทย” ที่เขียนไว้เป็นบทสุดท้ายด้วยเทอญ

ประวัติแม่ชี รศ. ดร. ไพเราะ ทิพยทัศน์

- พ.ศ. ๒๕๐๗ ปริญญาตรี (เคมี) เกียรตินิยมอันดับสอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๐ ปริญญาโท (ชีวเคมี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๙ ปริญญาเอก UC Sandiego ประเทศ
สหรัฐอเมริกา Post Doc. Training UC Davis
ประเทศสหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ลาออกจากราชการไปปฏิบัติธรรม
สำนักปฏิบัติธรรมแม่ชีเขาภูหลวง
อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๔๐ - ปัจจุบัน เขียนหนังสือธรรมะในนามสิริวรุณ รวม 15 เล่ม
- พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๐ สอนธรรมะให้ชาวต่างประเทศที่สวนโมกข์ ๘ ปี
- พ.ศ. ๒๕๔๑ - ปัจจุบัน สอนพุทธศาสนาที่วิทยาลัยแม่ชี มหาปชาบดี
เถรีวิทยาลัย ในสังกัดมมร.
- พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตรศึกษา
จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.)
- พ.ศ. ๒๕๔๒ - ปัจจุบัน พำนักที่สถานปฏิบัติธรรมอาศรมมาตา
ต.ภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา

